

Strategia rozwoju Euroregionu Silesia 2014-2020

MISJA » WIZJA » CELE STRATEGICZNE » DZIAŁANIA » PROJEKTY

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKACZAMY GRANICE

Projekt pt. „Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia na lata 2014 – 2020” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z budżetu państwa Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska 2007-2013

PRZEKACZAMY GRANICE

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	3
1 WPROWADZENIE	6
1.1 METODYKA I SPOSÓB OPRACOWANIA	6
<i>Definicje i podstawowe zasady</i>	6
<i>Zakres terytoralny Euroregionu Silesia</i>	7
<i>Ramy instytucjonalne</i>	7
<i>Metodyczny proces opracowywania dokumentu</i>	8
<i>Harmonogram realizacji</i>	9
2 PODSUMOWANIE WNIOSKÓW Z DOKUMENTÓW KONCEPCYJNYCH ZWIĄZANYCH ZE STRATEGIĄ	9
3 STUDIUM ANALITYCZNE	11
3.1 PODSTATOWA CHARAKTERYSTYKA	11
<i>Historia</i>	11
<i>Położenie</i>	12
<i>Status/rola euroregionu jako instytucji</i>	21
<i>Status/rola innych instytucji na terenie euroregionu</i>	29
<i>Kluczowe ustalenia</i>	32
3.2 LUDNOŚĆ	33
<i>Struktura wieku</i>	33
<i>Urodzenia, zgony, migracje</i>	35
<i>Kluczowe ustalenia</i>	36
3.3 GOSPODARKA I RYNEK PRACY	36
<i>Struktura środowiska biznesowego</i>	36
<i>Bezrobocie i rynek pracy</i>	42
<i>Kluczowe ustalenia</i>	46
3.4 TRANSPORT	46
<i>Transport drogowy</i>	46
<i>Transport kolejowy</i>	55
<i>Komunikacja publiczna</i>	58
<i>Transport rowerowy</i>	62
<i>Kluczowe ustalenia</i>	66
3.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	66
<i>Zaopatrzenie w wodę</i>	66
<i>Sieć kanalizacyjna</i>	68
<i>Zaopatrzenie w gaz</i>	70
<i>Zaopatrzenie w energię cieplną</i>	72
<i>Zaopatrzenie w energię elektryczną</i>	73
<i>Gospodarka odpadami</i>	73
<i>Kluczowe ustalenia</i>	76
3.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	76
<i>Placówki oświatowe</i>	76
<i>Placówki pomocy społecznej</i>	82
<i>Placówki służby zdrowia</i>	87
<i>Kluczowe ustalenia</i>	88
3.7 KULTURA, SPORT, CZAS WOLNY I RUCH TURYSTYCZNY	90
<i>Zabytki kultury i atrakcje</i>	93
<i>Atrakcje przyrodnicze</i>	103
<i>Sport</i>	109
<i>Turystyka rowerowa</i>	111
<i>Agroturystyka</i>	115
<i>Turystyka wodna</i>	117
<i>Turystyka konferencyjna</i>	119
<i>Kluczowe ustalenia</i>	121

3.8	BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA MIESZKAŃCÓW	122
	<i>Policja, Straż miejska, Straż graniczna .....</i>	122
	<i>Ochrona przeciwpożarowa .....</i>	126
4	BADANIA ANKIETOWE.....	131
4.1	METODYKA.....	131
4.2	PODSUMOWANIE BADAŃ.....	133
4.3	KLUCZOWE USTALENIA	156
5	ANALIZA SWOT	159
6	OPRACOWANIE CZĘŚCI PROJEKTOWEJ	167
6.1	OPIS OPRACOWANIA CZĘŚCI PROJEKTOWEJ.....	167
7	MISJA EUROREGIONU	169
8	STRATEGICZNA WIZJA EUROREGIONU	169
9	WIZJA, CELE STRATEGICZNE I DZIAŁANIA W OBSZARZE POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZIN TEMATYCZNYCH.....	169
9.1	I. DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	169
	<i>Wizja tematycznej dziedziny.....</i>	169
	<i>Cele strategiczne, działania .....</i>	169
9.2	II. DZIEDZINA TEMATYCZNA - TURYSTYKA, KULTURA I SPORT.....	170
	<i>Wizja tematycznej dziedziny.....</i>	170
	<i>Cele strategiczne, działania .....</i>	170
9.3	III. DZIEDZINA TEMATYCZNA - EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	171
	<i>Wizja tematycznej dziedziny.....</i>	171
	<i>Cele strategiczne, działania .....</i>	171
9.4	IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA - LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA.....	172
	<i>Wizja tematycznej dziedziny.....</i>	172
	<i>Cele strategiczne, działania .....</i>	172
10	PRZYKŁADY PROJEKTÓW MOŻLIWYCH DO REALIZACJI.....	173
10.1	I. DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA.....	173
10.2	II. DZIEDZINA TEMATYCZNA – TURYSTYKA, KULTURA I SPORT	175
10.3	III. DZIEDZINA TEMATYCZNA – EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	177
10.4	IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA – LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA.....	177
11	INNE DZIAŁANIA NA RZECZ INSTYTUCJONALNEGO ZAPEWNIENIA ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA.....	180
11.1	V.1 DZIAŁANIE: EUROREGION SILESIA JAKO EUROPEJSKIE UGRUPOWANIE WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ – ANALIZA MOŻLIWOŚCI UTWORZENIA EUWT	180
11.2	V.2 DZIAŁANIE: AKTYWIZACJA I ROZSZERZENIE BAZY CZŁONKOWSKIEJ EUROREGIONU SILESIA.....	181
11.3	V.3 DZIAŁANIE: ROZSZERZENIE ROLI EUROREGIONU SILESIA	181
11.4	V.4 DZIAŁANIE: ROZWÓJ WSPÓŁPRACY EUROREGIONU SILESIA Z INNYMI PODMIOTAMI	182
12	WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA NA OKRES 2014-2020.....	182
13	ZAKOŃCZENIE	184
14	SPISY	185
14.1	SPIS TABEL.....	185
14.2	SPIS WYKRESÓW	187
14.3	SPIS RYSUNKÓW.....	189
14.4	SPIS SKRÓTÓW	190
15	ZAŁĄCZNIKI	191
15.1	ZAŁĄCZNIK NR 1 – TABELE	191
	<i>Tabela 87 – Struktura wiekowa ludności w 2001 roku .....</i>	191
	<i>Tabela 88 – Struktura wiekowa ludności w 2011 roku .....</i>	192
	<i>Tabela 89 – Stopa bezrobocia w poszczególnych gminach wchodzących w skład czeskiej części Euroregionu Silesia (miesiąc grudzień, w %).....</i>	193
	<i>Tabela 90 – Dojazdy mieszkańców do pracy i jego % wyraz zawodowo czynnej populacji według poszczególnych gmin czeskiej części Euroregionu Silesia .....</i>	194
15.2	ZAŁĄCZNIK NR 2 – MIEJSCA PRZEJŚĆ GRANICZNYCH.....	196

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1 WPROWADZENIE

Nazwa dokumentu: *Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia na lata 2014 – 2020*

Klient: Euroregion Silesia - CZ
Horní nám. 69
746 26 Opava

Osoba do kontaktu: Ing. Jana Novotná Galuszková, tel.: +420 553 756 220

Autor opracowania: **HRAT, s.r.o.**
Družstevní 294
739 61 Třinec

Osoba do kontaktu: Ing. Marian Razima, tel.: +420 558 321 280

**Współpraca przy
Opracowaniu:** Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry – strona polska
Euroregion Silesia
ul. Batorego 7
47-400 Racibórz

**Konsultant strony
polskiej:** Opolska Fundacja Inicjatyw Międzynarodowych
ul. Wrzosowa 15, 46-053 Suchy Bór

Data opracowania: kwiecień 2013 – marzec 2014

1.1 METODYKA I SPOSÓB OPRACOWANIA

Definicje i podstawowe zasady

Celem Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na lata 2014-2020 jest stworzenie uwarunkowań dla systematycznego rozwoju współpracy transgranicznej oraz wspierania działalności podmiotów realizujących współpracę transgraniczną na terenie Euroregionu Silesia od 2014 roku w oparciu o wspólny dokument strategiczny euroregionu. Dzięki swojej treści niniejszy dokument ma przyczynić się do zdefiniowania wizji Euroregionu Silesia, określenia szans i mocnych stron w celu ich przekształcania w realizowane przedsięwzięcia. W ramach strategii została opracowana charakterystyka danego obszaru, analiza potrzeb oraz podjęte zostaną starania w zakresie skoordynowanego i jednolitego podejścia do planowania i wykorzystania potencjału na rzecz zrównoważonego rozwoju Euroregionu Silesia.

Głównym rezultatem działań strategicznych jest koncepcyjny dokument rozwojowy określający konkretne cele długoterminowe, przedsięwzięcia i działania, których realizacja powinna prowadzić do trwałego rozwoju obszaru, będący wskazówką dla projektów gmin, podmiotów gospodarczych i innych podmiotów Euroregionu Silesia we wspólnym dążeniu do rozwoju obszaru i podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Zakres terytoralny Euroregionu Silesia

Zakres terytorialny euroregionu po stronie czeskiej

Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia po czeskiej stronie przeznaczona jest nie tylko dla gmin i miast będących członkami euroregionu z powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín oraz Ostrava-město, ale także dla stowarzyszonych jednostek członkowskich: Slezská univerzita v Opavě [Uniwersytet Śląski w Opawie], Okresní hospodářská komora Opava [Powiatowa Izba Gospodarcza w Opawie], Matice slezská Opava [Macierz Śląska Opava], Místní akční skupina Opavsko [Lokalna Grupa Działania Opavsko] oraz Místní akční skupina Hlučínsko [Lokalna Grupa Działania Hlučínsko].

W ramach opracowywania strategii nie można jednak pominąć zakresu terytorialnego Euroregionu Silesia z punktu widzenia obszaru administrowanego przez euroregion w ramach Funduszu Mikroprojektów Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP. Dotyczy to całości obszarów 3 powiatów, czyli powiatów: Opava, Nový Jičín i Ostrava-město.

Zakres terytorialny euroregionu po stronie polskiej

Po stronie polskiej Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia przeznaczona jest dla gmin i miast członkowskich euroregionu z terenu powiatów: głubczyckiego, raciborskiego, rybnickiego oraz wodzisławskiego. Podobnie jak po stronie czeskiej, nie można pominąć zakresu terytorialnego Euroregionu Silesia z punktu widzenia obszaru administrowanego przez euroregion w ramach Funduszu Mikroprojektów Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP.

Ramy instytucjonalne

Proces opracowywania wspólnego polsko-czeskiego dokumentu strategicznego został ustalony w taki sposób, aby odbywał się we ścisłej współpracy wykonawcy zewnętrznego i ekspertów z obu stron granicy z pracownikami i przedstawicielami euroregionu. Tylko w ten sposób można zapewnić, aby dokument analizował i definiował konkretne potrzeby euroregionu, z którymi jego członkowie będą się utożsamiać. W tym celu powołano poniższe grupy merytoryczne:

Zarządzająca Grupa Robocza (ZGR)

Składała się z 8 członków z obu stron euroregionu, którzy nadzorowali cały proces opracowywania strategii.

Grupy robocze (GR)

W celu opracowania projektowej części strategii powołano łącznie 4 grupy robocze składające się z członków Zarządzającej Grupy Roboczej, ekspertów z zakresu poszczególnych dziedzin strategicznych oraz przedstawicieli zewnętrznych wykonawców dokumentu z obu stron granicy – około 12 osób w każdej grupie roboczej.

W celu opracowania Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia powołano 4 następujące grupy robocze:

- GR 1. Infrastruktura transportowa
- GR 2. Turystyka, kultura i sport
- GR 3. Edukacja, przedsiębiorczość
- GR 4. Ludzie i warunki życia

Metodyczny proces opracowywania dokumentu

Cechą charakterystyczną metodycznego procesu opracowywania dokumentu Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia jest zorientowanie na realizację, czyli proces ukierunkowany.

Część analityczna dokumentu

Pierwszym krokiem w ramach opracowywania strategii była analityczna część dokumentu. W celu opracowania części analitycznej strategii konieczne było pozyskanie i opracowanie konkretnych odpowiednich danych statystycznych i informacji dotyczących Euroregionu Silesia, na podstawie których został opracowany tzw. mapping study, który przedstawił obraz obecnej sytuacji w ogólnym świetle. W celu uzyskania kolejnych odpowiednich informacji spośród wskazanych przedstawicieli (członków) euroregionu oraz pozostałych instytucji, zostały przeprowadzone badania ankietowe, które były realizowane w formie korespondencji e-mailowej lub osobistych spotkań. W oparciu o wszystkie pozyskane informacje została opracowana analiza SWOT ze szczególnym uwzględnieniem aspektów transgranicznych.

Projektowa część dokumentu

Na podstawie wniosków z analitycznej części dokumentu, we współpracy z członkami Zarządzającej Grupy Roboczej, została sformułowana strategiczna wizja rozwoju oraz obszary działania i misja euroregionu. Później było to uszczegóławiane na spotkaniach poszczególnych grup roboczych. W sprawie każdej strategicznej dziedziny dana grupa robocza spotkała się trzy razy. W ten sposób zostały rozpoczęte prace związane z precyzowaniem sformułowań, identyfikacją celów szczegółowych oraz projektów, które były prowadzone w ramach indywidualnych rozmów z członkami Zarządzającej Grupy Roboczej i ekspertami.

Głównym aspektem budowania strategii była praca zespołowa przy wykorzystaniu wiedzy, doświadczeń i inwencji wszystkich członków zespołu. Praca organizowana była na poziomie grup roboczych, które zostały powołane dla każdego obszaru tematycznego (dziedziny kluczowej).

W oparciu o wnioski z części analitycznej w poszczególnych grupach roboczych została opracowana szczegółowa analiza SWOT słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń dla każdego obszaru strategicznego. Uzgodnione zostały wizje rozwoju oraz priorytetowe obszary działań, a także cele szczegółowe strategii.

1. Zakres terytorialny obszaru (euroregionu), dla którego strategia jest budowana oraz określenie jego charakterystyki (profilu)
2. Stworzenie ramowej wizji regionu (czym region chce być w przyszłości) i jego rozwoju oraz określenie globalnych celów regionu
3. Formułowanie problemów kluczowych oraz identyfikacja głównych obszarów rozwoju – obszary zostały określone
4. Powołanie grup roboczych według celów strategicznych oraz wskazanie uczestniczących osób – ekspertów, kierowników oraz członków grup roboczych
5. Posiedzenie Zarządzającej Grupy Roboczej – zatwierdzenie nośnych tematów i kluczowych dziedzin rozwoju, zatwierdzenie składu grup roboczych, ich kierowników oraz ekspertów
6. Opracowanie analizy SWOT dla poszczególnych dziedzin strategicznych
7. Sformułowanie celów strategicznych oraz wizji dla wybranych dziedzin
8. Zaproponowanie nośnych działań, poprzez które będą realizowane strategiczne kierunki, opracowanie planów działań

Budowa Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na lata 2014-2020 była koordynowana z przygotowywanymi (aktualizowanymi) krajскими/wojewódzkimi i ogólnokrajowymi programami rozwoju, w tym tematycznym przygotowaniem dofinansowania unijnego na okres programowania po 2013 roku (2014-2020).

Tabela 1 – Harmonogram realizacji projektu

Działanie	Termin realizacji
Powołanie Zarządzającej Grupy Roboczej	30. 04. 2013
Analityczna część strategii	
Rozpoczęcie prac nad analityczną częścią strategii	12. 04. 2013
1. spotkanie Zarządzającej Grupy Roboczej	sierpień 2013
Przekazanie ostatecznej wersji analitycznej części strategii (odrębnie część polska + odrębnie część czeska)	30. 09. 2013
Kompilacja polskiej i czeskiej analitycznej części strategii	31. 10. 2013
Projektowa część strategii	
Powołanie grup roboczych	30. 06. 2013
Rozpoczęcie prac nad projektową częścią strategii	01. 10. 2013
Spotkania grup roboczych	10/2013 – 01/2014
2. spotkanie Zarządzającej Grupy Roboczej	styczeń 2014
Przekazanie ostatecznej wersji projektowej części Strategii	28. 02. 2014
Przekazanie kompletnej Strategii Euroregionu Silesia	10. 03. 2014

Źródło: opracowanie własne

2 PODSUMOWANIE WNIOSKÓW Z DOKUMENTÓW KONCEPCYJNYCH ZWIĄZANYCH ZE STRATEGIA

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Regionalne strategiczne dokumenty rozwojowe

Strategia Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego na lata 2009-2020

Strategia Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego na lata 2009-2020 definiuje wizję rozwoju *kraju* (regionu) oraz pięć globalnych celów strategicznych, które są sprecyzowane na poziomie szczegółowych celów strategicznych.

http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/rk_srk_9-20.html

Strategia Marketingowa Rozwoju Turystyki w Kraju Morawsko-Śląskim na lata 2009-2020

Strategia Marketingowa Rozwoju Turystyki w Regionie Turystycznym Północne Morawy i Śląsk – Kraju Morawsko-Śląskim [Marketingová strategie rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Severní Morava a Slezsko - Moravskoslezském kraji] to zbiorcze opracowanie służące jako ogólnie przyjęta koncepcja rozwoju turystyki w regionie turystycznym wraz z propozycjami organizacji i realizacji działań marketingowych. To długoterminowy instrument do koordynacji działań, prezentacji potrzeb regionu w celu wykorzystywania potencjału turystycznego oraz inspiracja dla poszczególnych współpracujących podmiotów.

http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cr_odborne_info.html

Strategia Marketingowa Rozwoju Turystyki Obszaru Turystycznego Śląsk Opawski

Strategia Marketingowa Rozwoju Turystyki Obszaru Turystycznego Śląsk Opawski [Marketingová strategie rozvoje cestovního ruchu turistické oblasti Opavské Slezsko] jest dokumentem strategicznym opracowanym na okres 2010-2015.

<http://www.opava-city.cz/assets/zx/cestovni/marketingova-strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu--to-opavske-slezsko.pdf>

Mikroregionalne strategiczne dokumenty rozwojowe

LGD Opavsko – Plan Strategiczny LEADER 2008 – 2013

To Plan Strategiczny LEADER pn. "Opavsku to omastíme" [Okrasimy ziemię opawską], zgodnie z którym realizowana jest lokalna strategia rozwoju i na podstawie którego ogłoszono nabory. Jesienią 2012 roku przeprowadzono badania ankietowe, które stanowią ważną podstawę dla stworzenia nowej strategii LGP Opavsko na lata 2014-2020.

<http://www.masopavsko.cz/mas-opavsko/strategicky-plan-leader-integrovana-strategie-uzemi/strategicky-plan-leader-isu-2008-2013/>

LGD Hlučínsko – Plan Strategiczny LEADER

To Plan Strategiczny LEADER pn. "Od pruské minulosti k evropské budoucnosti" [Od pruskiej przeszłości ku europejskiej przyszłości], zgodnie z którym realizowana jest lokalna strategia rozwoju i na podstawie którego ogłoszono nabory.

<http://www.mashlucinsko.cz/pdf/spl.pdf>

Strategiczny Plan Rozwoju Mikroregionu Hvozdnice

Plan strategiczny opracowano na okres 2007-2013. Ogólna specyfikacja działań prorozwojowych mikroregionu ujęta została w sześciu obszarach: ogólne zarządzanie i administracja, potencjał ekonomiczny, potencjał ludzki, infrastruktura, środowiska i gospodarka.

<http://www.mikroregionhvozdnice.cz/aktuality/?more=3#news3>

Zintegrowana Strategia Rozwoju Mikroregionu Macierz Śląska

Strategia opracowana na lata 2007-2013.

<http://www.maticeslezska.cz/aktuality/?ftresult=strategie>

Miejskie/gminne strategiczne dokumenty rozwojowe

Plan Strategiczny Miasta Ostrava 2009-2015

Dokument opracowano na podstawie dokładnej analizy trendów rozwoju i wyników wielu rzetelnych opracowań badawczych i wskazano w nim cztery główne potencjały prorozwojowe miasta – gospodarczy, ludzki, przyrodniczy i przestrzenny. Wraz z politycznymi przedstawicielami miasta i merytorycznymi pracownikami urzędu miejskiego w opracowaniu strategii brała udział także tzw. Strategiczna Grupa Ekspertka, w której skład weszli wybrani przedstawiciele podmiotów gospodarczych, środowiska akademickiego i innych organizacji. Dokument więc uwzględnia także zakładane możliwości jego realizacji za pośrednictwem częściowych projektów przy wykorzystaniu partnerskich i innych zewnętrznych zasobów.

<http://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ke-stazeni/strategicky-plan-rozvoje-mesta/strategicky-plan-2009-2015>

Strategiczny Plan Rozwoju Ekonomicznego i Przestrzennego Miasta Opawy na okres 2007-2020

To ważny dokument rozwojowy, w którym znajduje się bardzo wiele przydatnych informacji nt. Opawy. Między innymi opis obecnego stanu, wizji życia w Opawie w 2020 roku a w szczególności propozycje i pomysły co do sposobów dalszego podnoszenia poziomu życia w mieście.

<http://www.opava-city.cz/scripts/detail.php?id=50022>

Strategiczny Plan Rozwoju Miasta Nový Jičín na okres 2014-2020

We wskazanym okresie będzie wykorzystywany, jako dokument bazowy dla rozwoju w sferze ekonomicznej, społecznej, w zakresie jakości życia, stosunków zewnętrznych oraz także w rozwoju współpracy miasta z podmiotami z zewnątrz. Plan strategiczny będzie kształtował podstawowe kierunki rozwoju miasta w następnym siedmioletnim okresie.

Plan strategiczny jest w opracowaniu, jego zatwierdzenie przewidywane jest w grudniu 2013 roku.

<http://www.novy-jicin.cz/cz/rozvoj-mesta/rozvojove-programy-a-projekty/strategicky-plan-rozvoje-mesta/>

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Dokument zachowuje spójność ze wszystkimi istotnymi dokumentami powstałymi na szczeblu unijnym, państwowym, regionalnym i lokalnym. Przede wszystkim dotyczy to takich dokumentów jak:

- Komunikat Komisji Europejskiej Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. KOM(2010) 2020 wersja ostateczna.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010r.
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2020”. Katowice, luty 2010r.
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. Opole, grudzień 2012r.
- Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2008 – 2015, czerwiec 2008r.
- Strategia Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego na lata 2008 – 2015, aktualizacja marzec 2012r.

3 STUDIUM ANALITYCZNE

3.1 PODSTATOWA CHARAKTERYSTYKA

Euroregion to jednostka znajdująca się na obszarze dwóch lub więcej państw stanowiąca formę współpracy transgranicznej pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego państw członkowskich Unii Europejskiej a także pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego państw członkowskich Unii Europejskiej oraz ich odpowiednikami z państw sąsiednich. Obecnie w całej Europie funkcjonuje ponad 185 euroregionów*, w tym 15 na granicach Polski i 13 na granicach Republiki Czeskiej. Euroregion Silesia jest jednym z sześciu euroregionów funkcjonujących na pograniczu czesko-polskim (pozostałe euroregiony to: Nysa, Glacensis, Pradziad, Śląsk Cieszyński oraz Beskidy).

**stan na 2011r., źródło: dane wg. mapy SERG/AEBR
http://www.aebr.eu/en/members/map_of_members.php*

Historia

Obszar Śląska, rozpościerający się w północno-wschodniej części obecnej Republiki Czeskiej i południowej części Polski, został rozdzielony w 1742 roku, gdy Maria Teresa po wojnie z pruskim królem Fryderykiem II utraciła część tych terenów. Ziemie raciborska, głubczycka i hlučńska¹ przeszły pod panowanie Prus, natomiast ziemie opawska i krnovska pozostały na terenie korony czeskiej pod rządami austriackich Habsburgów i stały się częścią tzw. czeskiego Śląska (czasami określanego też mianem Śląska austriackiego). Powstanie granicy państwowej spowolniło, a później całkowicie zahamowało rozwój wzajemnych kontaktów. Również wynik II wojny światowej nie przyczynił się do połączenia tego obszaru – Górny Śląsk przypadł Polsce, a czeski Śląsk znalazł się w granicach Czechosłowacji. Rozwojowi kontaktów mieszkańców po obu stronach granicy nie sprzyjała też przynależność obu państw do tzw. obozu socjalistycznego, w którym silnie strzeżone granice państwowe można było przekraczać tylko na nielicznych przejściach granicznych. Dodatkowe utrudnienie stanowiły liczne formalności. Codzienne kontakty najbliższych sąsiadów były więc wykluczone.

Prawdziwa polsko-czeska współpraca na tym terenie mogła zacząć się rozwijać dopiero po 1989 roku w związku z demokratycznymi zmianami zachodzącymi w obu krajach. Początkowo miała ona charakter indywidualnych partnerskich kontaktów poszczególnych gmin i miast, stopniowo jednak przybierała zasięg regionalny. W 1998 roku po obu stronach granicy

¹ Ziemia hlučńska stała się częścią czeskiego Śląska w 1920 roku, gdy na podstawie traktatu wersalskiego została przyłączona do Czechosłowacji. Obszar ten, noszący regionalną nazwę Prajzsko, stanowił wcześniej część Prus. Swoją specyfikę pod względem społecznym oraz ekonomicznym zachował aż do czasów współczesnych.

powstały dwa stowarzyszenia: w maju w Raciborzu założono Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry, a w lipcu w Opawie powstało Regionalne Stowarzyszenie na rzecz Czesko-Polskiej Współpracy Śląsk Opawski [Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko] (dziś Euroregion Silesia – CZ). Organizacje te dnia 20 września 1998 roku zawarły umowę o współpracy pod nazwą Euroregion Silesia, pochodzącą od obszaru, który w przeważającej części euroregion obejmuje.

Do zbliżania mieszkańców pogranicza przyczyniło się wprowadzenie w 1995 roku małego ruchu granicznego, dzięki czemu możliwe stało się przekraczanie granicy na dogodniejszych warunkach. W latach 90. XX wieku na stosunkowo krótkiej granicy Euroregionu Silesia (90 km) powstało 17 przejść granicznych, z czego 14 dla małego ruchu granicznego.

Ważnym punktem na osi czasu w historii Euroregionu Silesia jest przystąpienie Republiki Czeskiej i Polski do UE w maju 2004 roku, a przede wszystkim przystąpienie obu państw do układu z Schengen w grudniu 2007 roku. Przy tej okazji odbyła się wspólna konferencja euroregionów Śląsk Cieszyński, Beskidy i Silesia, którą zakończono podpisaniem tzw. Deklaracji Cieszyńskiej. Na mocy tego porozumienia przedstawiciele euroregionów polsko-czesko-słowackiego pogranicza deklarowali wolę współpracy w celu dalszego rozwoju tego obszaru przygranicznego.

W kwietniu 2008 roku zaczął funkcjonować Fundusz Mikroprojektów w Euroregionie Silesia w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013, który w odróżnieniu od poprzednich programów polsko-czeskiej współpracy transgranicznej po raz pierwszy oparty został na tzw. zasadzie partnera wiodącego. Dla Euroregionu Silesia oznaczało to duże zintensyfikowanie wzajemnych kontaktów, większe powiązanie podejmowanych działań i przedsięwzięć realizowanych po obu stronach granicy oraz współdzielenie odpowiedzialności przez obie części euroregionu.

Położenie

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Czeska część Euroregionu Silesia znajduje się na terenie kraju morawsko-śląskiego, który określany jest mianem „regionu wielu kontrastów i szans”. Obszar euroregionu sięga na teren czterech z sześciu powiatów tego kraju, konkretnie powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava – Město (miasto).

Na zachodzie obszar opada z Niskiego Jesioniku [Nížký Jeseník] w kierunku polskiej niziny. Powiat Opava znajduje się na płaskowyżu Opavská pahorkatina [pol. Płaskowyż Głubczycki], który łączy się na północy z Nizinami Środkowopolskimi (polska część Euroregionu Silesia). W północno-wschodniej części Euroregionu Silesia znajduje się Kotlina Ostrawska [czes. Ostravská pánev]. Południowa i południowo-wschodnia część euroregionu graniczy z Górami Odrzańskimi [czes. Oderské vrchy].

Obszar czeskiej części Euroregionu Silesia należy do jednej z trzech stref klimatycznych, ściślej do strefy klimatycznej umiarkowanie ciepłej (E. Quitt, 1971). Każda strefa klimatyczna dzieli się na kilka podstref na podstawie przebiegu i natężenia 14 cech klimatycznych. Strefa umiarkowanie ciepła dzieli się na 11 podstref (MT1 - MT11), przy czym MT1 jest najchłodniejsza i najbardziej wilgotna, a MT11 najcieplejsza i najbardziej sucha. Pod tym względem obszar Kotliny Ostrawskiej i płaskowyżu Opavská pahorkatina należy do najcieplejszych, zalicza się do strefy MT 10. Przeciętnie w roku jest tu 40-50 ciepłych dni, 30-40 dni z temperaturą poniżej zera, 50-60 dni z pokrywą śnieżną. Najchłodniejszy klimat w czeskiej części Euroregionu Silesia występuje na zachodzie, na pograniczu z Niskim Jesionikiem i Górami Odrzańskimi. Miejscowe warunki klimatyczne zaliczają się do strefy aż MT 2, co oznacza, że w ciągu roku jest tu średnio 20-30 dni ciepłych, 40-50 dni z temperaturą poniżej zera, a pokrywa śnieżna utrzymuje się w od 60 do 100 dni.

Obszar czeskiej części Euroregionu Silesia odwadniany jest rzeką Odry (Morze Bałtyckie). Do najważniejszych dopływów Odry należy Opava, do której wpływa rzeka Moravice. Ciekawe są doliny rzeki Hvozdnice w okolicy Jakartovic, gdzie znajduje się wiele zalanych wyrobisk po kopalniach łupków. Rzeka Opava pod miejscowością Kravaře płynie niedużymi meandrami pomiędzy stawami rybnymi. Koło Vítkova wodę z terenu odprowadza rzeka Budišovka, która płynie do Odry. Na terenie Ostravy do Odry z lewej strony wpływa Opava, Porubka, a z prawej Ostravice. Koło Polanki znajdują się stawy z meandrami Odry. Na obszarze czeskiej części Euroregionu Silesia na rzece Moravicy znajdują się dwie zapory wodne: Slezská Harta oraz Kružberk. Zaporę wodną Slezská Harta zbudowano w celu wzmocnienia zbiornika Kružberk położonego na Moravicy. Zapora wykorzystywana jest do celów przemysłowych, do produkcji energii, a częściowo także do celów rekreacyjnych. Zbiornik leży na obszarze wulkanów jesionickich, terenie atrakcyjnym przede wszystkim dla turystyki pieszej i rowerowej. Zapora Kružberk jest rezerwuarem wody pitnej dla regionu ziemi ostrawskiej. Z tego powodu w zbiorniku można tylko wędkować. Na wschód od zapory występują formy skalne, wykorzystywane przez wspinaczy jako tereny treningowe. Na początku spiętrzenia zapory na obu brzegach wznoszą się ruiny zamków Medlice i Šternek.

Na teren czeskiej części Euroregionu Silesia sięga Park Krajobrazowy Poodří. Park ten ustanowiono w 1991 roku na powierzchni 81,5 km². To obszar z zachowanym dolinnym tarasem zalewowym rzeki Odry, typowy z wyjątkowo zachowaną gospodarką wodną z corocznymi podtopieniami rozległych części zalewiska. Największe walory krajobrazowe mają meandry i ślepe ramiona Odry. Występują tu porosty trawiaste, lasy łąkowe oraz zespoły stawów rybnych.

Na terenie czeskiej części euroregionu znajdują się małoprzestrzenne obszary objęte szczególną ochroną. Konkretnie dotyczy to ośmiu pomników przyrody [czes. přírodní památka/PP] oraz dwóch narodowych pomników przyrody [czes. národní přírodní památka/NPP], którymi są Odkryv w Kravařach oraz Landek. Ponadto na terenie euroregionu znajduje się dziesięć rezerwatów przyrody [czes. přírodní rezervace/PR] oraz dwa parki przyrodnicze [czes. přírodní park/PPa] Oderské vrchy oraz Moravice.

Tabela 2 – Małoprzestrzenne obszary chronione w Euroregionie Silesia

Kat	Nazwa	Obszar katastralny	Ustanowienie	Powierzchnia (ha)	Opis
PP	Heraltický potok	Jamnice, Neplachovice, Štěplovec	1991	14,39	Meandrujący ciek wodny z martwymi ramionami i systematycznie zalewane łąki bagienne. Miejsce z gatunkowo bogatą fauną kręgowców.
PP	Hranečník	Píšť	1990	4,93	Niezwarty porost starzejącego się drzewostanu sosny zwyczajnej z kilkudziesięcioma gniazdami czapli siwej.
PP	Hůrky	Velké Heraltice	1995	16,04	Unikatowy las mieszany w różnym wieku z dominującym udziałem autochtonicznego modrzewia sudeckiego.
PP	Otická sopka	Otice, Slavkov u Opavy	1991	10,44	Pozostałość wulkanu z okresu dolnego miocenu, wychodnia skały bazaltowej, odkryta w kamieniołomie pod szczytem.
PP	Porubský bludný balvan	Poruba	1990	0,0025	Głaz narzutowy na kamiennym cokole w Ostravie-Porubie przy ulicy Vřesinská.
PP	Rovněnské balvany	Moravská Ostrava	1964	0,0025	Głazy narzutowe umieszczone w parku na terenach wystawienniczych (teren targów) Černá louka w Ostravie.
PP	Turkov	Martinov ve Slezsku, Poruba – sever, Třebovice ve Slezsku	1993	20,12	Odizolowana ostoja ekosystemu lasu łąkowego w wyjątkowo uprzemysłowanej dzielnicy Ostravy.
PP	Úvalenské louky	Brumovice u Opavy	1957	6,50	Pozostałości unikatowych łąk borowinowych w tarasie zalewowym rzeki

					Opawy z bogatą populacją brzozy grabolistnej.
NPP	Odkryv v Kravařích	Kravaře	1966	1,64	Geologiczny profil osadów zlodowacenia kontynentalnego.
NPP	Landek	Ostrava	1966 i 1989	85,7	Ochrona wychodni monoklin ostrawskich z pokładami węgla o grubości do 80 cm. W 1989 roku obszar zwiększono o przyrodniczo i kulturowo cenne zespoły porostów leśnych na wzgórzu Landek.
PR	Černý les u Šilheřovic I.	Šilheřovice	1970	8,04	Stara, nieregularnie porośnięta buczyna w miejscu noszącym nazwę U Trianglu, będąca przykładem porostów leśnych typowych kiedyś dla Niziny Śląskiej.
PR	Černý les u Šilheřovic II.	Šilheřovice	1970	7,69	Pozostałość autochtonicznych podmokłych buczyn dębowych w miejscu noszącym nazwę Komora; dokument rozwoju ekosystemów leśnych w Kotlinie Ostrawskiej i na płaskowyżu Hlučínská pahorkatina.
PR	Dařenec	Vřesina	1969	32,94	Dębowa buczyna będąca pozostałością naturalnego leśnego i zióloroślowego składu gatunkowego terenów fluwioglacjalnych płaskowyżu Hlučínská pahorkatina.
PR	Hněvošický háj	Hněvošice	1969	67,71	Naturalna dąbrowa lipowa z elementami flory karpackiej, ostoja lokalnej fauny lasów liściastych niższych partii.
PR	Hořina	Brumovice u Opavy, Velké Heraltice	1948	22,30	Meandrująca rzeka z bogatą fauną wodną i zachowanymi porostami brzegowymi, na przyległych łąkach liczna populacja szafranu Heuffela.
PR	Hvozdnice	Slavkov u Opavy, Štáblovice, Uhlířov	1989	56,24	Meandrująca rzeka lokalnie odsłaniająca skalne podłoże. Gatunkowo bogate zbiorowiska stawów, mokradeł i pozostałości lasów łęgowych, ostoja wielu gatunków ptaków i płazów.
PR	Koutské a zábřežské louky	Kravaře ve Slezsku, Zábřeh u Hlučína	2007	202,93	Wyjątkowy zwarty kompleks łąk bagiennych, rozproszone tereny zielone i łągi z pozostałościami martwych ramion i systematycznie zalewanymi toniami w tarasie zalewowym rzeki Opawy, zwarty kompleks łąk bagiennych, ekosystemy mokradłowe z objętymi szczególną ochroną gatunkami zwierząt i roślin oraz ważne miejsce gniazdowania ptaków.
PR	Přemyšov	Polanka nad Odrou, Svinov	2001	30,71	Lasy łęgowe z olszynami bagiennymi z mnóstwem drobnych źródlisk, które w dolnej części obszaru przechodzą w mokradła z terenami wodnymi.
PR	Štěpán	Děhylov, Poruba - Sever	1994, 1995	45,24	Dawny staw i mokradła z toniami na terenie zalewowym rzeki Opawy, otoczone fragmentami lasów łęgowych dębowo-wiązowych oraz olszyn bagiennych.
PR	U Leskovického chodníka	Skřipov	1969	28,97	Porosty buczyn kwaśnych o naturalnym charakterze, w wąskich dolinach potoków częściowo zachowane zbiorowiska lasów jesionowo-olszowych.
PPa	Oderské vrchy	Fulnek, Bílov, Bílovec, Bítov, Suchdol nad Odrou, Studénka, Odry, Heřmanice u	1994	28 700	Góry Odrzańskie [Oderské vrchy] stanowią południowo-wschodnią część Niskiego Jesioniku. Ze względu na swoje walory w 1994 roku zostały ustanowione parkiem przyrodniczym. Bogate lasy z mnóstwem atrakcji przyrodniczych

		Oder, Heřmánky, Zbyslavice, Kujavy, Olbramice, ustějov, Slatina, Spálov, Tísek, Vrchy, Jakubčovice nad Odrou			zachęcają przez cały rok do spacerów, pod koniec lata i jesienią są rajem dla grzybiarzy.
PPa	Moravice	Hradec nad Moravicí, Žimrovce, Domoradovice, Melč, Nové a Staré Lublice, Kružberk, Staré a Nové Těchanovice, Březová, Skřipov, Hlubočice Raduň i Chvalíkovic.	1994	14 250	Park przyrodniczy Moravice należy do najlepiej zachowanych i najbardziej wartościowych terenów ziemi opawskiej. Miejscowa flora ma przeważnie charakter podgórski, z typowymi cechami przedgórzja jesionickiego. Dolina rzeki Moravicy na odcinku od Kružberka do Hradca nad Moravicí należy do najpiękniejszych dolin rzecznych w Republice Czeskiej.

PP = přírodní památka [pomnik przyrody], NPP = národní přírodní památka [narodowy pomnik przyrody], PR = přírodní rezervace [rezerwat przyrody], PPa = přírodní park [park przyrodniczy].

Žródlo: www.kr-moravskoslezsko.cz

W ramach projektu Natura 2000 tworzony jest system obszarów chronionych mających znaczenie dla Wspólnoty, który obejmuje najcenniejsze stanowiska przyrodnicze, chroniąc także najbardziej zagrożone gatunki roślin i zwierząt. Po przystąpieniu do Unii Europejskiej (UE) Republika Czeska ma obowiązek włączenia się w proces tworzenia tego systemu. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się w całości lub części wymienione poniżej obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Tabela 3 – Specjalne obszary ochrony siedlisk w czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa	Obszar katastralny	Powierzchnia (ha)	Przedmiot ochrony	Opis obszaru	Proponowana kategoria ochrony
Čermná – Důl Potlachový	Čermná ve Slezsku	0,0243	Mopek	Kilka połączonych z sobą komór o wysokości 10 m i szerokości 20 m, niektóre z nich są częściowo zalane wodą. Wejście nie jest zabezpieczone. W okolicy przeważają monokultury świerkowe. Zimowisko nietoperzy.	PP
Černý důl	Svatoňovice	0,0398	Mopek	Opustoszałe wyrobisko po wydobyciu łupku około 4 km na zachód od Vítkova. Jedno z pięciu najważniejszych w RCz zimowisk mopka.	PP
Děhylovský potok - Štěpán	Děhylov, Martinov ve Slezsku	80,1703	Kumak nizinny, piskorz	Biotopy wodne i mokradłowe płytkiego stawu i jego okolic, występują tu szczególnie chronione gatunki roślin i zwierząt. Na wałach wysokiej jakości porosty o charakterze lasów łągowych dębowo-wiązowo-jesionowych, w okolicy szuwary, tojeście oraz olszyny bagienne.	PR

Jakartovice	Deštné, Jakartovice, Mladecko	13,7477	Modraszek nausitous	Aluwialne, gatunkowo ubogie wilgotne łąki wyczyńcowe T1.4 z krwiściągami lekarskim (Sanugisorba officinalis); meandrujący ciek wodny jest otoczony dolinym łągiem jesionowo-olszowym.	PP
Jilešovice - Děhylov	Děhylov, Dobroslavice	20,7676	Modraszek nausitous	Obszar rozciąga się w terenie zalewowym rzeki Opawy na aluwialnych osadach rzecznych.	PP
Ostrava - Šilheřovice	Šilheřovice	101,4709	Pachnica dębowa	Pole golfowe z regularnie utrzymywanym porostem trawiastym w parku pałacowym oraz przylegające aleje lip wokół drogi. Przeważają samotnie rosnące stare drzewa liściaste z dziuplami.	PP
Štola Jakartovice	Jakartovice	0,0399	Nocek duży	Sztolnia prawdopodobnie pełniła początkowo funkcję chodnika odwadniającego dużego wyrobiska dołowego, w którym wydobywano łupki. Wejście ukryte jest w monokulturowym lesie świerkowym w dolinie potoku.	PP
Údolí Moravice	Domoradovice, Hradec nad Moravicí, Lesní Albrechtice, Žimrovice	129,6264	Krasopani hena, biegacz gruzelkowitz, głowacz białopłetwy	Rzeźbę terenu tworzą strome zbocza doliny Moravicy, na których dnie kształtuje się płaski teren zalewowy. Moravice stanowi tu ciek wodny z zachowaną naturalną strukturą osadów dennych i ustabilizowanym przepływem wody pod zbiornikami wodnymi Kružberk i Slezská Harta.	PP

PP = přírodní památka [pomnik przyrody], PR = přírodní rezervace [rezerwat przyrody],
 Źródło: <http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/cz/priroda/natura/evl/cermna---dul-potlachovy-1185/>.

Tabela 4 – Obszary specjalnej ochrony ptaków sięgające na teren Euroregionu Silesia

Obszar katastralny	Powierzchnia (ha)	Przedmiot ochrony	Opis obszaru
Dětmarovice, Dolní Lutyně, Heřmanice, Horní Lutyně, Hrušov, Koblův, Kopytov, Koukolná, Nový Bohumín, Petrovice u Karviné, Poruba u Orlové, Pudlov, Rychvald, Skřečůň, Staré Město u Karviné, Starý Bohumín, Šilheřovice, Věřňovice, Vrbice nad Odrou, Záblatí u Bohumína, Závada nad Olší	3100,8670	Bączek zwyczajny, zimorodek zwyczajny, podróżniczek	Obszar znajduje się w północno-wschodniej części kraju morawsko-śląskiego przy granicy z Polską. Oś obszaru stanowią rzeki Odra (na długości ok. 10 km) oraz Olza (na długości ok. 16 km) wraz z przyległymi terenami zalewowymi. Ze wschodniej strony przyłączony jest zespół Stawów Karwińskich [Karvinské rybníky] oraz graniczny odcinek ciek wodnego Piotróvka [Petrůvka], od strony południowej zespół stawów w Rychvaldzie, Bohumínie – Záblatí i Heřmanicach.

Źródło: <http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/cz/priroda/natura/ptaci-oblasti/default.htm>.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Polska część Euroregionu leży w dorzeczu górnej Odry i obejmuje Kotlinę Raciborską, część Płaskowyżu Głubczyckiego, część Płaskowyżu Rybnickiego i Kotliny Ostrawskiej. Obejmuje obszar 1.496,59 km², zamieszkuje ją ok. 282 tys. mieszkańców.

Obszar stanowiący polską część Euroregionu Silesia położony jest w obrębie Województwa Śląskiego oraz Opolskiego i obejmuje Powiaty: Głubczycki (woj. opolskie), Raciborski, Rybnicki i Wodzisławski (woj. śląskie). W otoczeniu obszaru znajdują się duże aglomeracje tj. Aglomeracja Górnośląska (Gliwice – Katowice), Aglomeracja Ostrawska oraz Aglomeracja Opolska. Głównym miastem polskiej części obszaru jest Racibórz, który jest miastem o bardzo bogatych tradycjach i historii. Średniowieczny Racibórz był przez prawie dwa wieki stolicą rozległego Księstwa obejmującego swymi granicami znaczącą część tej krainy geograficznej. Polska część Euroregionu jest postrzegana jako obszar czysty ekologicznie i zasobny w zdrową żywność. Teren ten stanowi obszar o urozmaiconym krajobrazie, w skład którego wchodzi przede wszystkim: Doliny Górnej Odry, Płaskowyż Rybnicki oraz Płaskowyż Głubczycki.

Rysunek 1 – Mapa Gmin członkowskich strony polskiej Euroregionu Silesia

Źródło: GUS

Działalność pierwszego na Górnym Śląsku klasztoru Cystersów w Rudach miała decydujący wpływ na obecne bogactwo przyrodnicze tej części Śląska: Są to m.in.:

- Rezerwat Łęczczok – zagospodarowany gospodarczo przez Cystersów obszar starorzecza Odry,
- rozległe lasy założone na piaszczystych nieurodzajnych glebach.

Charakterystycznym elementem obszaru są wielkoprzestrzenne kompozycje krajobrazowe, z których najrozleglejszą stanowi obszar Parku Krajobrazowego pn. „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Typowe dla tego obszaru są również rozległe kompozycje krajobrazowe (np. Krowiarki w Gminie Pietrowice Wielkie oraz Łubowice w gminie Rudnik).

Obszary chronione na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Tabela 5 – Rodzaj i ilość obszarów chronionych na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Rodzaj obszaru chronionego	Ilość
Parki krajobrazowe	1
Rezerваты przyrody	3
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	1
Użytki ekologiczne	1
Obszary chronionego krajobrazu	4
Obszary NATURA 2000	5
Stanowiska dokumentacyjne	1
Pomniki przyrody	91

Źródło: opracowanie własne

Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich

Powierzchnia parku wynosi 49 387 ha. Natomiast powierzchnia otuliny liczy 14 010 ha (składa się z 5 niestykających się ze sobą obszarów). Swoją powierzchnią obejmuje północno-wschodnią część miasta Racibórz (począwszy od wschodniego brzegu kanału Ulgi wraz z dzielnicą Markowice aż po wschodnią granicę miasta wraz z Arboretum Bramy Morawskiej – na terenie miasta zajmuje powierzchnię ok. 12 km²), a także częściowo gminy: Nędza, Kuźnia Raciborska, Knurów, Czerwionka-Leszczyny, Orzesze, Żory, Suszec, Rybnik, Lyski, Sośnicowice i Pilchowice. Park należy pod względem powierzchni do największych parków w Polsce.

Według struktury użytkowania gruntów lasy zajmują powierzchnię 28 387 ha (58,4%), użytki rolne – 16 806 ha (34,03%), wody – 635 ha (1,28%) oraz nieużytki i tereny zurbanizowane obejmujące 3 106 ha (6,29%). W obrębie parku znajduje się rezerwat przyrody Łęczczok, założony w 1957 r., o powierzchni 400 ha.

Ochronie podlegają pozostałości naturalnych lasów łęgowych i grądowych, typowych dla doliny górnej Odry oraz stawy – tereny łęgowe ptaków i siedliska rzadkiej roślinności błotnej i wodnej (m.in. cibora żółta, kotewka orzech wodny). Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej to m.in. głaz narzutowy na północny wschód od Rybnika-Paruszowca. W Rudach znajduje się jeden z jego ośrodków edukacyjnych.

Gminy leżące na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”: Czerwionka – Leszczyny, Knurów, Kuźnia Raciborska, Lyski, Nędza, Orzesze, Pilchowice, Racibórz, Rybnik, Suszec, Sośnicowice, Żory, Gaszowice, Jejkowice, Kornowac.

Tabela 6 – Struktura użytkowania gruntów (stan na rok 2007)

Struktura użytkowania gruntów (2007)				
Powierzchnia	Lasy	Użytki rolne	Wody	Pozostałe
49 387 ha	28 840 ha	16 806 ha	635 ha	3 106 ha
100 %	58,40%	34,03%	1,28%	6,29%

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody Łęczok

Leśny rezerwat przyrody w województwie śląskim, w powiecie raciborskim położony pomiędzy Raciborzem, Nędzą, Zawadą Książęcą i Babicami. Znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich". Posiada bogatą faunę oraz florę, podziwiać można w nim m.in. ponad połowę gatunków ptaków żyjących w Polsce. Przechodzą przez niego dwa szlaki turystyczne oraz jedna trasa rowerowa. Status rezerwatu posiada od 23 stycznia 1957 roku.

Teren rezerwatu ograniczony jest od wschodu linią kolejową nr 151 biegnącą z Kędzierzyna-Koźła do Chałupek. Jest jednym z największych w województwie śląskim. Jego powierzchnia wynosi 408,9 ha, z czego 245 ha stanowią stawy, 144 ha lasy, 7 ha łąki, zaś pozostałą część stanowią drogi i groble. Łęczok sąsiaduje z użytkami zielonymi i polami uprawnymi. Rezerwat jest częścią Parku Krajobrazowego "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich". Na terenie rezerwatu znajduje się 8 stawów: Ligotniak, Brzeziniak, Babiczak, Grabowiec, Tatusiak, Markowiak, Salm Duży i Salm Mały. Stawy te istnieją już od XIII wieku i prowadzona jest na nich ekstensywna gospodarka rybacka.

Rezerwat Przyrody „Rozumice”

Celem ochrony jest zachowanie zbiorowisk leśnych o cechach naturalnych, z licznymi gatunkami chronionymi i rzadkimi. Skład florystyczny wszystkich warstw roślinności ma charakter naturalny. W runie wyróżniono 9 gatunków roślin prawnie chronionych oraz 12 gatunków uznanych za rzadkie w naszej florze. Rezerwat położony jest na Płaskowyżu Głubczyckim przy granicy Polsko-Czeskiej, na południowy wschód od wsi Rozumice.

Rezerwat Przyrody „Góra Gipsowa”

Utworzony w celu zachowania ze względów naukowych naturalnego zbiorowiska roślinności stepowej, występującej na jednym z nielicznych stanowisk w tej części kraju. Choć zajmuje niewielki skrawek terenu, to jednak stanowi najbogatsze i najlepiej zachowane zbiorowisko roślin ciepłolubnych na Śląsku Opolskim. Położony jest na wschód od miejscowości Dzierżysław, wśród pól uprawnych i ugorów na południowo-zachodnim zboczu Góry Gipsowej (283.4 m n.p.m) na Płaskowyżu Głubczyckim.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wielikąt

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy w gminie Lubomia. Obejmuje kompleks stawów hodowlanych Gospodarstwa Rybackiego „Wielikąt”, wraz z otaczającymi polami i łąkami. Kompleks składa się z dziewięciu większych (17-40 ha) i kilkunastu małych stawów. Jego łączna powierzchnia wynosi 636,5 ha, z czego zbiorniki wodne zajmują 370,5 ha. Wzdłuż większości grobli występują szuwały, najczęściej szerokości 2-4 m, a niekiedy do 50 m szerokości. Główną masę roślinności wynurzonej stanowi trzcina pospolita, a następnie pałki – szerokolistna i wąskolistna. Występuje tu także rzadki kosaciec żółty. Groble otaczające zbiorniki na ogół porastają drzewa liściaste, przede wszystkim dęby szypułkowe, klony – zwyczajne i jawory, brzozy brodawkowate, topole czarne, osiki, graby oraz olchy czarne. Stare jawory i klony rosną też wzdłuż drogi polnej łączącej dwa przysiółki – Wielikąt z Grabówką. Oprócz tego od strony wschodniej przylegają do ogroblowania pasy starego zadrzewienia (głównie olsza) o łącznej powierzchni około 7 ha. Wśród występujących w „Wielikacie”

krzewów przeważają wierzby – biała, krucha i szara, bez czarna, tarnina, dzika róża, jeżyna popielica, a także kalina koralowa i kruszyna pospolita. Woda do napełniania i zasilania stawów pochodzi z potoków Syrynka i Lubomka. Przez środek kompleksu stawów przebiega kolejowa linia towarowa. W odległości około 450 m na zachód od stawów przepływa Odra. Kompleks stawów stwarza unikatowe warunki dla bytowania i rozrodu ptactwa wodnego. Jest on ważnym elementem korytarza ekologicznego. Został zaliczony do najcenniejszych akwenów Śląska. W 2004 roku Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, na podstawie obowiązujących w całej Unii Europejskiej kryteriów, ogłosiło stawy Wielikąt wraz z sąsiednim Lasem Tworkowskim ostoją ptaków o randze międzynarodowej (IBA). W 2008r. Rozporządzeniem Ministra Środowiska ostoja ta została włączona do obszarów specjalnej ochrony ptaków (Europejskiej Sieci Ekologicznej) Natura 2000. W roku 2003 wytyczono w „Wielikacie” 4-kilometrową ścieżkę dydaktyczną.

Użytki ekologiczne

- Starorzecze przy Klasztorze w Rudach (gmina Kuźnia Raciborska).

Obszary chronionego krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”

Obszar ten o powierzchni 5650 ha charakteryzuje się typowym dla południowej Opolszczyzny pagórkowatym ukształtowaniem terenu. Liczne wąwozy, jary wraz z płacami grądów tworzą urokliwy zakątek województwa opolskiego. Teren ten leży w górnej części zlewni Wrońskim Wody – lewobrzeżnego dopływu Odry. Charakterystyczne są rozległe, suche wierzchowiny lessowe oraz silnie wilgotne dna dolinne z licznymi mokradłami oraz oczkami wodnymi. W bardzo gęstej sieci dolinek denudacyjnych spływ wód jest okresowy w porach obfitych opadów i tajania śniegów.

Obszar Chronionego Krajobrazu Meandry Rzeki Odry (gmina Krzyżanowice)

Celem ochrony jest nieuregulowany odcinek rzeki Odry cenny ze względów przyrodniczo – krajobrazowych.

Obszar chronionego krajobrazu – Las Głubczycki

Największy kompleks leśny Płaskowyżu Głubczyckiego.

Obszar chronionego krajobrazu "Mokre-Lewice"

Drugi położony w granicach Polski fragment Gór Opawskich

NATURA 2000

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Las koło Tworkowa”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Stawy Łęczczok”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Rozumicki Las”
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Graniczny Meander Odry“

Stanowiska dokumentacyjne

- Skalka w Rydułtowach (gmina Rydułtowy).

Pomniki przyrody

Tabela 7 – Pomniki przyrody w polskiej części Euroregionu Silesia

Gmina	Ilość pomników przyrody
Baborów	1
Głubczyce	6
Gorzyce	1
Kietrz	2

Krzyżanowice	4
Kuźnia Raciborska	19
Lubomia	2
Lyski	1
Marklowice	2
Mszana	1
Pietrowice Wielkie	1
Racibórz	34
Rudnik	2
Rydułtowy	7
Wodzisław Śląski	8
Razem	91

Źródło: Opracowanie własne

Status/rola euroregionu jako instytucji

Czeska część Euroregionu Silesia (Euroregion Silesia – CZ) jest stowarzyszeniem branżowym osób prawnych zgodnie z ustawą nr 40 z 1964 roku - kodeks cywilny z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

Polska część Euroregionu Silesia (Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry) jest stowarzyszeniem zgodnie z ustawą o stowarzyszeniach z dnia 07. 05. 1989r. z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

Członkami czeskiej części Euroregionu Silesia mogą być gminy lub miasta, stowarzyszenia gmin regionu przygranicznego oraz *kraje*, członkami stowarzyszonymi mogą być również inne osoby prawne z regionu pogranicza. Członkami polskiej części Euroregionu Silesia mogą być wyłącznie gminy lub miasta. Inne osoby fizyczne lub prawne mogą być wspierającymi członkami stowarzyszenia.

Baza członkowska Euroregionu Silesia

Baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia²:

- powiat Opava: Bolatice, Branka u Opavy, Brumovice, Budišov nad Budišovkou, Budišovice³, Čermná ve Slezsku, Dolní Benešov, Dolní Životice, Háj ve Slezsku², Hať, Hlavnice, Hlubočec², Hlučín, Hněvošice, Holasovice, Hrabyně², Hradec nad Moravicí, Chlebičov, Kobeřice, Kozmice, Kravaře, Kyjovice², Litultovice, Melč, Mikolajice, Mokré Lazce², Neplachovice, Nové Sedlice², Oldřišov, Opava, Píšť, Pustá Polom², Rohov, Slavkov, Služovice, Stěbořice, Strahovice, Sudice, Šilheřovice, Štítina², Těškovice², Uhlířov, Velké Heraltice, Velké Hoštice, Vítkov
- powiat Bruntál: Horní Benešov, Horní Životice, Sosnová, Staré Heřminovy.
- powiat Nový Jičín: Fulnek, Nový Jičín, Odry.
- powiat Ostrava – město: Čavisov², Dolní Lhota², Horní Lhota², Ostrava, Velká Polom².

Tabela 8 – Baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia w latach 1998-2013

Rok	Początek członkostwa	Koniec członkostwa	Stan łącznie na 31.12.2013
	Liczba gmin/miast		
1998	2	0	2
1999	17	0	19
2000	19	0	38
2001	19	1	56
2002	2	0	58
2003	2	0	60

² Stan na dzień 1.1.2013 r.

³ Członek Mikroregionu Macierz Śląska, który jest członkiem jako cały podmiot. www.maticesleszka.cz

2004	1	2	59
2005	0	0	59
2006	0	2	57
2007	0	0	57
2008	1	0	58
2009	0	0	58
2010	0	1	57
2011	1	1	57
2012	0	0	57
2013	0	0	57

Źródło: Sekretariat czeskiej części Euroregionu Silesia

Czeska część Euroregionu Silesia pod nazwą „Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko“⁴ [Regionalne Stowarzyszenie na Rzecz Czesko-Polskiej Współpracy Śląsk Opawski] została założona dnia 7.7.1998 r. tylko przez dwa miasta – Miasto Opava i Miasto Krnov. W trakcie 1999 roku stowarzyszenie pozyskało kolejnych 17 miast i gmin członkowskich, przy czym dzięki przystąpieniu Miasta Nový Jičín działalność euroregionu rozprzestrzeniła się z czeskiego Śląska także na teren północnych Moraw. W 2000 roku przystąpiło kolejnych 19 miast i gmin a w 2001 roku kolejnych 18, przy czym członkiem stał się cały Mikroregion Matice Slezská [Mikroregion Macierz Śląska] z 15 członkami. Maksymalną liczbę 60 gmin i miast członkowskich stowarzyszenie odnotowało w 2003 roku. W listopadzie 2008 roku członkiem zostało Miasto Ostrava, trzecie pod względem wielkości miasto w Czechach (300 tysięcy mieszkańców), dzięki czemu liczba mieszkańców czeskiej części Euroregionu Silesia wzrosła ponad dwukrotnie. Jednocześnie od 2001 roku niektóre gminy rezygnowały z członkostwa, przy czym największe znaczenie miało zakończenie członkostwa założycielskiego Miasta Krnov z dniem 31.12.2011 r. z powodu równoległego członkostwa w sąsiednim Euroregionie Pradziad. W ten sposób liczba miast i gmin członkowskich ustabilizowała się na poziomie 57. Na przestrzeni 2012 i 2013 roku nie było żadnych zmian. Zamierzeniem czeskiej części Euroregionu Silesia jest kolejne rozbudowywanie bazy członkowskiej.

Członkowie stowarzyszeni

Uniwersytet Śląski w Opawie [Slezská univerzita v Opavě] – jest członkiem Euroregionu Silesia od 4/1999. Uniwersytet Śląski został założony w 1991 roku. Jest członkiem European University Association. Ma zawarte umowy o współpracy z wieloma uniwersytetami zagranicznymi, m. in. również z polskimi śląskimi uczelniami. Z inicjatywy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie w 2003 roku powołano Konferencję Rektorów Śląskich Uniwersytetów. (www.slu.cz)

Powiatowa Izba Gospodarcza Opava [Okresní hospodářská komora Opava] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 4/1999. Izba Gospodarcza w Opawie nawiązuje do tradycji Izby Handlowej i Rzemieślniczej [Obchodní a živnostenská komora] ustanowionej w Opawie w 1850 roku. Od 1993 roku działa w regionie, jako Powiatowa Izba Gospodarcza Opava. Obecna Izba Gospodarcza w Opawie zrzesza około 90 członków i tradycyjnie zajmuje się rozwijaniem stosunków z sąsiednią Polską, za co przyznano jej Medal Honorowy Ministra Spraw Zagranicznych RCz. Celem Izby jest nie tylko bronienie uzasadnionych interesów swoich członków, ale w szczególności wspomaganie tworzenia optymalnych warunków na rzecz wspierania i rozwoju działań biznesowych podejmowanych przez podmioty gospodarcze. Izba świadczy także profesjonalne usługi zarówno początkującym przedsiębiorcom, jak i w zakresie specyficznych zagadnień związanych z handlem zagranicznym. (www.komora.opava.cz).

⁴ W kwietniu 2003 roku nazwę zmieniono na „Euroregion Silesia – CZ“

Macierz Śląska Opawa [Matice slezská Opava] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 11/2000. Macierz Śląska jest niepolitycznym stowarzyszeniem społecznym, którego misją jest przede wszystkim rozpowszechnianie oświaty na terenie Śląska Czeskiego, pomaganie w edukacji mieszkających tu obywateli pod względem kulturowym i społecznym, współpraca w zakresie ratowania i ochrony pomników przyrody i zabytków kultury, kultywowanie i rozwijanie tradycji Śląska Czeskiego jako trzeciej historycznej krainy czeskiego państwa. Macierz Śląska prowadzi działalność wykładową, publicystyczną, wydawniczą i wycieczkową, pomaga instytucjom naukowym i kulturalnym w ich pracy o tematyce śląskiej. Macierz Śląska utrzymuje kontakty z organizacjami o podobnym charakterze z Górnego i Dolnego Śląska w Polsce i innych krajach. (www.maticeslezska-opava.cz)

Lokalna Grupa Działania Opavsko [Místní akční skupina Opavsko] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 9/2011. Powstała w 2006 rok jako stowarzyszenie społeczne funkcjonujące w oparciu o metodę Leader. Członkami LGD Opavsko są miasta, gminy, gminy Mikroregionu Matice Slezská, Mikroregionu Hvozdnice, podmioty gospodarcze i przedsiębiorstwa rolne, Powiatowa Izba Rolna Opava [Agrární komora Opava] oraz kilka stowarzyszeń społecznych. Podobnie jak LGD Hlučínsko również ta LGD nawiązania współpracą z polską LGD Płaskowyz Dobrej Ziemi, która działa po polskiej stronie Euroregionu Silesia (www.masopavsko.cz).

Lokalna Grupa Działania Hlučínsko [Místní akční skupina Hlučínsko] – członkiem Euroregionu Silesia jest od 10/2012. Powstała w 2006 roku jako stowarzyszenie społeczne, działające w oparciu o metodę Leader. Członkami LGD Hlučínsko są gminy Związku Gmin Mikroregionu Hlučínsko [Svazek obcí mikroregionu Hlučínska] oraz Związku Gmin Mikroregionu Hlučínsko – Zachód [Svazek obcí mikroregionu Hlučínska – západ], podmioty gospodarcze i przedsiębiorstwa rolne, organizacja non-profit (Charita Hlučín) oraz jedno stowarzyszenie społeczne. LGD ma zawarte porozumienie o współpracy ze Stowarzyszeniem Gmin Hlučínska [Sdružení obcí Hlučínska] oraz polską LGD Płaskowyz Dobrej Ziemi. (www.mashlucinsko.cz).

Tabela 9 – Stowarzyszona baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia w latach 1999-2012

Rok	Początek członkostwa	Stan łącznie na 31.12.2012
	Liczba podmiotów stowarzyszonych	
1999	2	2
2000	1	3
2011	1	4
2012	1	5

Źródło: Sekretariat czeskiej części Euroregionu Silesia

Na przestrzeni 1999 roku członkami stowarzyszonymi stowarzyszenia został Uniwersytet Śląski w Opawie oraz Powiatowa Izba Gospodarcza Opawa. W 2000 roku przystąpiło stowarzyszenie społeczne Macierz Śląska. W latach 2011 i 2012 stowarzyszona baza członkowska powiększyła się o dwie lokalne grupy działania – LGD Opavsko w 2011 roku oraz LGD Hlučínsko w 2012 roku. Zamierzeniem czeskiej części Euroregionu Silesia jest dalsza rozbudowa stowarzyszonej bazy członkowskiej, przykładowo o kolejne uczelnie wyższe z terenu euroregionu.

Baza członkowska polskiej części Euroregionu Silesia

Polską część Euroregionu Silesia tworzy Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry. W dniu 5 maja 1998 roku w Raciborzu zorganizowano pierwsze Zebranie Gmin Założycielskich Stowarzyszenia. W dniu 4 czerwca 1998 roku zarejestrowano Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry w Sądzie Wojewódzkim w Katowicach oraz dokonano wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego w Gliwicach.

Wykaz według dat przystąpienia poszczególnych Gmin w poczet członków Stowarzyszenia (wg powiatów, stan na 31.12.2013r.):

- powiat głubczycki:
  - 05.05.1998r. - Gmina Baborów obejmuje miasto Baborów oraz sołectwa: Babice, Boguchwałów, Czerwonków, Dziećmarów, Dzielów, Księżę Pole, Raków, Sucha Psina, Sułków, Szczyty, Tłustomosty.
  - 25.06.1998r. - Gmina Branice obejmuje miasto Branice oraz sołectwa: Bliszcyce, Boboluszki, Dzbańce, Dzbańce Osiedle, Dzierżkowice, Gródczany, Jabłonka, Jakubowice, Jędrychowice, Lewice, Michałkowice, Niekazanice, Posucice, Turków, Uciechowice, Wiechowice, Włodzienin, Włodzienin – Kolonia, Wódka, Wysoka.
  - 25.06.1998r. - Gmina Głubczyce obejmuje miasto Głubczyce oraz sołectwa: Bernacice, Bernacice Górne, Biernatów-Biernatówek, Bogdanowice, Braciszów 42, Chomiąża, Chróstno, Ciemięcice, Debrzyca, Dobieszów, Gadzowice, Głubczyce Sady, Gołuszowice, Grobniki, Kietlice, Klisino, Krasne Pole, Królowe, Krzyżowice, Kwiatoniów, Lenarcice, Lisięcice, Lwowiany, Mokre, Mokre – Kolonia, Nowa Wieś Głubczycka, Nowe Gołuszowice, Nowe Sady, Nowy Rożnów, Opawica, Pielgrzymów, Pietrowice, Pomorzowice, Pomorzowiczki, Radynia, Równe, Sławoszów, Stara Wieś, Ściborzyce Małe, Tarnkowa, Widok, Zawiszyce, Zopowy, Zopowy Osiedle, Zubrzyce.
  - 05.05.1998r. - Gmina Kietrz obejmuje miasto Kietrz oraz sołectwa: Dzierżysław, Chróścielów, Kozłówki, Lubotyń, Ludmierzyce, Nasiedle, Nowa Cerekwia, Pilszcz, Rogożany, Rozumice, Ściborzyce Wielkie, Wojnowice.
- powiat raciborski:
  - 05.05.1998r. - Gmina Kornowac obejmuje miejscowość Kornowac oraz sołectwa: Kobyła, Łańce, Pogrzebień, Rzuchów.
  - 25.06.1998r. - Gmina Krzanowice obejmuje miasto Krzanowice oraz sołectwa: Bojanów, Borucin, Pietraszyn, Wojnowice.
  - 25.06.1998r. - Gmina Krzyżanowice obejmuje miejscowość Krzyżanowice oraz sołectwa: Bieńkowice, Bolesław, Chałupki, Nowa Wioska, Owsiszcze, Roszków, Rudyszwałd, Tworków, Zabełków.
  - 13.05.1999r. - Gmina Kuźnia Raciborska obejmuje miasto Kuźnia Raciborska oraz sołectwa: Budziska, Jankowice, Ruda, Ruda Kozielska, Rudy, Siedliska, Turze.
  - 25.06.1998r. - Gmina Pietrowice Wielkie obejmuje miejscowość Pietrowice Wielkie oraz sołectwa: Amandów, Cyprzanów, Gródczanki, Krowiarki, Kornice, Lekartów, Maków, Pawłów, Samborowice, Żerdziny.
  - 05.05.1998r. - Miasto Racibórz obejmuje dzielnice: Nowe Zagrody, Ocice, Stara Wieś, Miedonia, Ostróg, Markowice, Płonia, Brzezcie, Sudół, Studzienna, Obora.
  - 05.05.1998r. - Gmina Rudnik obejmuje miejscowość Rudnik oraz sołectwa: Brzeźnica, Czerwięcice, Dolędzin, Gamów, Grzegorzowice, Jastrzębie, Lasaki, Ligota Książęca, Łubowice, Modzurów, Ponięcice, Sławików, Strzybnik, Szonowice.
  - 13.05.1999r. – Gmina Nędza, która wystąpiła ze Stowarzyszenia 28.02.2005r.
- powiat rybnicki:
  - 05.05.1998r. - Gmina Lyski obejmuje miejscowość Lyski oraz sołectwa: Adamowice, Bogunice, Dzimierz, Nowa Wieś, Pstrążna, Raszczyce, Sumina, Zwonowice, Żytna.
- powiat wodzisławski:
  - 10.12.1998r. - Gmina Gorzyce obejmuje miejscowość Gorzyce oraz sołectwa: Bełsznica, Bluszczów, Czyżowice, Gorzyczki, Kolonia Fryderyk, Odra, Olza, Osiny, Rogów, Turza Śląska, Uchyłsko.
  - 05.05.1998r. - Gmina Lubomia obejmuje miejscowość Lubomia oraz sołectwa:

- Buków, Grabówka, Ligota Tworkowska, Nieboczowy, Syrynia.
- 13.05.1999r. – Gmina Marklowice obejmują miejscowość Marklowice.
- 13.05.1999r. – Gmina Mszana obejmuje miejscowość Mszana oraz sołectwa Gogołowa, Połomia.
- 13.05.1999r. – Miasto Pszów obejmuje dzielnice: Krzyżkowice, Pszowskie Doły, Kalwaria, Stara Maszyna, Kozłovina, Wrzosa.
- 07.12.2004r. - Miasto Rydułtowy obejmuje dzielnice: Rydułtowy Dolne, Rydułtowy Górne, Orłowiec, Radoszowy Dolne, Radoszowy Górne, Kolonia Buńczowiec.
- 25.06.1998r. - Miasto Wodzisław Śląski obejmuje dzielnice: Jedłownik Osiedle, Jedłownik-Turzyczka-Karkoszka, Kokoszyce, Nowe Miasto, Osiedla XXX-lecia - Piastów - Dąbrówki, Radlin II, Stare Miasto, Wilchwy, Zawada.
- 11.02.2002r. - Przyjęcie członka wspierającego: Andrzej Markowiak

Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na zwyczajnych i wspierających. Członkiem zwyczajnym może być każda gmina. Członkiem wspierającym może być osoba fizyczna lub prawna, która wspiera działalność Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry i deklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w pracę Stowarzyszenia. Członek wspierający ma prawo uczestniczyć w walnym zgromadzeniu członków z głosem doradczym. Ma także prawo zgłaszania wniosków dotyczących działalności Stowarzyszenia.

Dane statystyczne o Euroregionie Silesia

Tabela 10 – Dane statystyczne o Euroregionie Silesia na dzień 31.01.2013r.

Euroregion Silesia	Część czeska	Część polska	Razem
	Euroregion Silesia-CZ	Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry	
Powierzchnia w km ²	1 240	1 500	2 740
Liczba obywateli w tys.	496	282	778
Liczba członków	57	19	76
Członkowie specjalni/ członkowie wspierający	4	1	5
Powiaty	Opava, Bruntál – część, Nový Jičín – część, Ostrava-město - część	Raciborski, Głubczycki, Wodzisławski – część, Rybnicki - część	8
Województwa	Morawskośląskie	Śląskie, Opolskie	3
Siedziba	Opava	Racibórz	2

Źródło: opracowanie własne

Działalność Euroregionu Silesia

Struktura instytucjonalna Euroregionu Silesia

Struktura instytucjonalna Euroregionu Silesia obejmuje organy wspólne dla obu części narodowych oraz organy samodzielne dla każdej części narodowej.

Organami wspólnymi euroregionu są:

- prezydium euroregionu,
- przewodniczący euroregionu,
- grupy robocze.

W skład prezydium euroregionu wchodzi po 5 przedstawicieli strony polskiej oraz po 5 przedstawicieli strony czeskiej. Wspomniani przedstawiciele wybierają ze swojego grona przewodniczącą prezydium.

Do zadań prezydium euroregionu należy m.in.:

- uchwalanie Statutu Euroregionu oraz jego zmian na podstawie zaleceń Walnego Zgromadzenia obu części Euroregionu

- uchwalanie postaci logo Euroregionu oraz jego zmiany
- wybór Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego na podstawie zaleceń Walnych Zgromadzeń obu części Euroregionu
- wytyczanie kierunków działalności Euroregionu
- omawianie sprawozdań z działalności organów obu części Euroregionu
- zatwierdzanie wspólnych projektów Euroregionu oraz uczestnictwo w projektach innych podmiotów
- zatwierdzanie planów finansowych wspólnych projektów Euroregionu
- powoływanie i rozwiązywanie wspólnych Grup Roboczych Euroregionu oraz ustalanie ich praw i obowiązków
- powzięcie uchwały o rozwiązaniu Euroregionu
- organizacja wspólnych spotkań przedstawicieli członków euroregionu.

Rysunek 2 – Schemat organizacyjny Euroregionu Silesia

Źródło: opracowanie własne.

Euroregion reprezentuje Przewodniczący, przy czym funkcję Przewodniczącego wykonuje na zmianę wybrany przedstawiciel polskiej i czeskiej strony Euroregionu. Przewodniczącego zastępuje Wiceprzewodniczący Euroregionu, przy czym obowiązuje zasada, że funkcję Wiceprzewodniczącego sprawuje zawsze przedstawiciel drugiej strony Euroregionu. Kadencja Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego trwa 1 rok.

Zadaniem sekretariatów euroregionu jest bieżąca obsługa administracyjna organów euroregionu. Sekretariat po stronie polskiej ma siedzibę w Raciborzu, a po stronie czeskiej w Opawie. Na dzień 31.1.2013r. w polskim sekretariacie zatrudnionych było 10 osób (w tym jedna osoba przebywająca na urlopie wychowawczym), w czeskim 4 osoby. Na czele polskiego sekretariatu stoi dyrektor, na czele czeskiego sekretariatu sekretarz.

Grupy Robocze składają się zawsze z przedstawicieli obu stron Euroregionu. Grupy mogą składać się z członków stowarzyszeń założycielskich euroregionu lub ekspertów spoza członków tych stowarzyszeń. Do realizacji zadań Euroregionu powoływane są w szczególności stałe Grupy Robocze. Do realizacji specyficznych zadań mogą być natomiast powoływane Grupy Robocze na czas określony. W dniu 31.01.2013 została założona 1 grupa robocza – grupa robocza ds. EUWT (Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej).

Działalność Euroregionu Silesia

Ze statutu Euroregionu Silesia wynika główny przedmiot działalności, jakim jest wspieranie i realizacja polsko-czeskiej współpracy w regionie przygranicznym polskiego Śląska oraz Śląska Czeskiego i Moraw w celu zniwelowania negatywnego wpływu istnienia granicy państwowej, zapewnienia równomiernego rozwoju obszaru przygranicznego po obu stronach granicy oraz umożliwienia w ten sposób płynnej integracji tego obszaru w ramach Unii Europejskiej.

W ramach współpracy polsko-czeskiej Euroregion realizuje przede wszystkim poniższe zadania:

- zajmuje się wspólnymi interesami w dziedzinie infrastruktury transportowej i przejść granicznych, względnie miejsc przekraczania granicy państwowej,
- rozwiązuje wspólne problemy w zakresie środowiska,
- wspiera rozwój turystyki i ruchu turystycznego w regionie przygranicznym,
- wspiera współpracę szkół i młodzieży po obu stronach granicy,
- wspiera współpracę transgraniczną także innych podmiotów po obu stronach granicy,
- troszczy się o wspólne dziedzictwo kulturowe,
- wspiera rozwój kultury, edukacji i sportu w regionie przygranicznym,
- wspiera wymianę doświadczeń i informacje z zakresu rynku pracy,
- wspiera współpracę w sferze gospodarczej i handlowej,
- wspiera prewencję i usuwanie skutków klęsk żywiołowych,
- wspiera wspólne planowanie rozwoju regionu przygranicznego,
- przekazuje informacje nt. regionu przygranicznego i zapewnia jego prezentację,
- wspiera idee integracji europejskiej.

W związku ze wspieraniem i realizacją polsko-czeskiej współpracy Euroregion także wszechstronnie zapewnia warunki w celu wykorzystywania programów wspierających tę współpracę. Status prawny oraz statut czeskiej części Euroregionu Silesia umożliwiają mu świadczenie także odpłatnych usług.

Euroregion Silesia jest obecnie organizacją stabilną i funkcjonalną z profesjonalną kadrą i dużym doświadczeniem w zakresie współpracy transgranicznej. Dzięki swoim doświadczeniom jest również partnerem dla wielu czeskich, polskich i europejskich instytucji zajmujących się rozwojem współpracy na obszarach przygranicznych. Za wieloletni i aktywny wkład w rozwój czesko-polskiej współpracy transgranicznej zarówno polska, jak i czeska część Euroregionu Silesia otrzymała w 2007 roku wyróżnienie Ministerstwa Spraw Zagranicznych RCz – srebrny Medal Jana Masaryka.

Euroregion Silesia pełni ważną rolę przede wszystkim **w programach UE przeznaczonych na wspieranie współpracy transgranicznej**. Euroregion Silesia angażował się w proces wdrażania już w programach przedakcesyjnych Phare CBC CZ-PL 1999-2003. Był członkiem Wspólnego Komitetu Współpracy (JCC) i od programu w 2000 roku pełnił funkcję tzw. sekretariatu ds. wyboru projektów w ramach Wspólnego Funduszu Małych Projektów. Po przystąpieniu Polski i Czech do UE w maju 2004 roku oba kraje mogły się przyłączyć do Inicjatywy INTERREG IIIA. Czeska część Euroregionu Silesia uczestniczyła we współdecydowaniu o alokacjach dla programów współpracy transgranicznej w RCz na okres 2004-2006. W programie INTERREG IIIA RCz-Polska obie strony Euroregionu Silesia zostały członkami Komitetu Sterującego i Komitetu Monitorującego oraz pełniły funkcję Zarządzającego tzw. *Funduszu Mikroprojektów*, będącego elementem tego programu. Podobnie miało to miejsce w Programie Operacyjnym Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013 – współdecydowanie o alokacjach, udział w Komitecie Monitorującym⁵, Zarządzanie *Funduszem Mikroprojektów*. Oprócz tego Euroregion Silesia włączył się w 2011 roku do grupy roboczej ds. zmiany sposobu oceny projektów.

---

⁵ W POWT RCz-RP 2007-2013 funkcje Komitetu Sterującego i Komitetu Monitorującego połączono.

Tabela 11 – Podsumowanie „funduszy małych projektów“ w Euroregionie Silesia w okresie 1999-2013

Program – Fundusz	Alokacja na projekty	Liczba zatwierdzonych projektów
Phare CBC CZ-PL 1999 – 2003 – Wspólny Fundusz Małych Projektów	901 800 EUR	135
INTERREG IIIA RCz - Polska 2004 – 2006 – Fundusz Mikroprojektów	897 551 EUR	147
Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007 – 2013 – Fundusz Mikroprojektów	5 918 550 EUR	471 ⁶
Razem	7 717 901 EUR	753

W 2012 roku Euroregion Silesia włączył się w przygotowania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2014-2020 (polska część Euroregionu Silesia, jako członek tzw. Grupy Roboczej [Task Force]). We wrześniu 2013 roku czeska część Euroregionu Silesia ponownie uczestniczyła we współdecydowaniu o alokacjach przyznawanych programom współpracy transgranicznej w RCz na okres 2014-2020.

Ważną pozycję Euroregion Silesia zbudował sobie w ramach **Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej**, w której działaniach aktywnie uczestniczy już od 2000 roku. Komisję powołano na mocy porozumienia zawartego pomiędzy rządami obu państw we wrześniu 1994 roku i jej zadaniem jest ustalanie kierunków i form współpracy transgranicznej, badanie problemów, utrudniających tę współpracę oraz opracowywanie pewnych zaleceń prowadzących do usunięcia tych problemów. W skład komisji wchodzi grupy oraz podgrupy robocze zajmujące się poszczególnymi obszarami działalności (infrastruktura transportowa, gospodarka, środowisko, szkolnictwo, kultura itp.). Euroregion Silesia bardzo aktywnie włączył się przede wszystkim w działalność grupy roboczej ds. transportu i przekraczania granic. Ważnym sukcesem polsko-czeskich euroregionów było założenie we wrześniu 2001 roku podgrupy roboczej ds. euroregionów, przy czym współprzewodniczącymi tej podgrupy roboczej stali się przewodniczący Euroregionu Silesia. W 2007 roku na mocy decyzji Komisji podgrupa ta przekształciła się w oddzielną grupę roboczą i obecnie należy do najlepiej współpracujących grup Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej.

Od 2007 roku organy Euroregionu Silesia zajmują się tematyką dotyczącą **europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej (EUWT)**. W 2007 roku czeska część Euroregionu Silesia została członkiem Grupy Ekspertckiej ds. EUWT (EGTC Expert Group), powołanej przez Komitet Regionów UE. We wrześniu 2012 roku powołano wspólną grupę roboczą ds. EUWT, której zadaniem jest przygotowanie materiałów do podjęcia decyzji przez organy Euroregionu Silesia w sprawie stworzenia EUWT, tj. decyzji, czy stowarzyszenia narodowe tworzące Euroregion Silesia połączą się w jeden podmiot prawny – europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej na mocy odpowiedniego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady⁷ czy też nie.

Rolę Euroregionu Silesia w kolejnych obszarach współpracy transgranicznej (transport, turystyka itp.) opisano w poszczególnych rozdziałach niniejszego dokumentu strategicznego.

⁶ stan na dzień 31.12.2013r.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1082/2006 z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części euroregionu działa wiele instytucji zajmujących się rozwojem obszaru i wzmocnieniem jego potencjału. Poniżej wymieniono te najważniejsze spośród nich, przy czym z niektórymi czeska część Euroregionu Silesia ma nawiązaną współpracę.

Kraj Morawsko-Śląski [Moravskoslezský kraj], www.kr-moravskoslezsky.cz

Współpraca czeskiej części Euroregionu Silesia z Krajem Morawsko-Śląskim rozwijała się bardzo wolno. Euroregion angażował się przykładowo w procesy opracowywania lub aktualizowania krajowych dokumentów rozwojowych (2009, 2011) oraz w niektóre projekty realizowane we współpracy z *krajem* (np. partnerstwo w projekcie pn. "Wzmocnienie możliwości w zakresie planowania i realizacji programów w kraju morawsko-śląskim" w latach 2005-2007, współpraca w ramach projektu pn. "Strategie systemowej współpracy instytucji publicznych kraju morawsko-śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego" w 2011 roku). W marcu 2012 roku czeska część Euroregionu Silesia zawarła z Krajem Morawsko-Śląskim umowę o współpracy. Na mocy tej umowy obie strony zobowiązały się do wspólnego wspierania rozwoju współpracy transgranicznej na terenie kraju morawsko-śląskiego oraz podejmowania wzajemnej współpracy w dziedzinach współpracy transgranicznej. Dążeniem czeskiej strony Euroregionu Silesia jest dalszy rozwój współpracy z *krajem*.

EUWT TRITIA, <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/esus.html>

EUWT TRITIA to europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej z osobowością prawną, które w 2013 roku założyły cztery regiony przygraniczne: Województwo Śląskie, Województwo Opolskie, Kraj Morawsko-Śląski oraz Żyliński Kraj Samorządowy. Celem ugrupowania jest wspieranie i promowanie efektywnej międzynarodowej współpracy w wymienionych regionach. Obie strony Euroregionu Silesia w 2011 roku uczestniczyły w opracowaniu dokumentu pn. *Strategia systemowej współpracy instytucji publicznych kraju morawsko-śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego*, która powinna być podstawą strategii EUWT TRITIA. Euroregion Silesia nie nawiązał do tej pory oficjalnej współpracy z EUWT TRITIA po jego założeniu.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego [Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje], www.msunion.cz

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego jest branżowym zrzeszeniem osób prawnych, które powstało w 1990 roku. Celem działalności jest wkład w opanowanie szeroko zakrojonej transformacji przemysłowej, określenie głównych celów oraz wsparcie realizacji projektów prorozwojowych, programu i koncepcji. Czeska część Euroregionu Silesia nie nawiązała jeszcze współpracy z tym stowarzyszeniem.

Stowarzyszenie na Rzecz Budowy Drogi I/11 – I/57 z siedzibą w Opawie [Sdružení pro výstavbu komunikace I/11 – I/57 se sídlem v Opavě], www.sdruzeni1157.cz

Stowarzyszenie powstało w 2001 roku z inicjatywy 18 miast i gmin leżących na trasie drogi I/11 i I/57 pomiędzy Ostravą, Opavą, Krnovem i Bartultovicami w celu przyspieszenia rozwiązania długo utrzymującej się złej sytuacji komunikacyjnej na tych dwóch głównych drogach w kraju morawsko-śląskim. Z tym stowarzyszeniem czeska część Euroregionu Silesia współpracuje okazjonalnie.

Czesko-Polska Izba Handlowa [Česko – polská obchodní komora], www.opolsku.cz

Czesko-Polska Izba Handlowa jest czeską osobą prawną zrzeszającą polskie i czeskie spółki handlowe, względnie inne osoby prawne i fizyczne w celu wspierania rozwoju kontaktów handlowych i współpracy polskich i czeskich podmiotów. Członkiem jest między innymi także Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kraju Morawsko-Śląskiego [Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje]. Przedmiotem działalności Izby Handlowej jest działalność

marketingowa, badanie opinii publicznej, organizowanie wystaw, targów, wydarzeń kontraktacyjnych i innych, działalność wydawnicza, organizacja i prowadzenie szkoleń oraz prowadzenie zajęć edukacyjnych i działalność konsultacyjna, jak również pośrednictwo. Czeska część Euroregionu Silesia współpracuje z tym stowarzyszeniem w ramach przygotowania i realizacji niektórych polsko-czeskich projektów.

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się kilka mikroregionów, które są dobrowolnymi związkami (stowarzyszeniami) gmin. Są to poniższe mikroregiony (stowarzyszenia/związki gmin):

- **Mikroregion Macierz Śląska [Mikroregion Matice Slezská]** – powstał w 1999 roku i jest członkiem czeskiej części Euroregionu Silesia. Mikroregion zrzesza 14 gmin z kraju morawsko-śląskiego w celu ochrony interesów i realizacji celów stowarzyszenia gmin w dziedzinach, które są przedmiotem jego działalności.
www.maticeslezska.cz
- **Stowarzyszenie Gmin Ziemi Hlučínskiej [Sdružení obcí Hlučínska]** – zarejestrowane zostało ponownie w 2003 roku, zrzesza 27 gmin w celu rozszerzenia, poprawy i pogłębienia współpracy gospodarczej, kulturalnej i innej pomiędzy członkami związku gmin na rzecz regionu „Hlučínsko“, koordynacji między członkami w ramach wszystkich projektów regionalnych w sferze gminnej i gospodarczej. Stowarzyszenie podejmuje bardzo szerokie działania transgraniczne z sąsiednimi gminami z polskiej strony Euroregionu Silesia i realizuje wiele projektów transgranicznych. Jest w bardzo ścisłym kontakcie z Euroregionem.
www.hlucinsko.eu
- **Związek Gmin Mikroregionu Ziemi Hlučínskiej [Svazek obcí mikroregionu Hlučínska]** – powstał w 2001 roku, zrzesza 15 gmin.
Adres do kontaktu: Mírové náměstí 23, Hlučín
- **Związek Gmin Mikroregionu Ziemi Hlučínskiej - zachód [Svazek obcí mikroregionu Hlučínska - západ]** – powstał w 2001 roku, zrzesza 14 gmin.
Adres do kontaktu: Náměstí 405/43, Kravaře
- **Mikroregion Hvozdnice** – powstał w 2003 roku, zrzesza 11 gmin w celu podnoszenia jakości życia lokalnych mieszkańców i ożywienia gospodarki, ruchu turystycznego i turystyki.
www.mikroregionhvozdnice.cz
- **Mikroregion Ziemia Opawska Północny Zachód [Mikroregion Opavsko severozápad]** – został założony w 2001 roku, zrzesza 9 gmin. W swojej działalności, kontaktach i współpracy związek gmin otwarty jest w stronę swoich sąsiadów, czyli miast Opava, Krnov i sąsiednich czeskich i polskich gmin.
Tel. do kontaktu: 595 176 278, obec Úvalno
- **Wiejski Mikroregion Morawica [Venkovský mikroregion Moravice]** – powstał w 2000 roku, zrzesza 16 gmin.
www.mikroregion-moravice.cz
- **Mikroregion Ziemia Odrzańska [Mikroregion Odersko]** – powstał w 2001 roku, zrzesza 10 gmin.
www.odersko.cz

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Najważniejszymi instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój współpracy polsko-czeskiej w polskiej części Euroregionu Silesia są jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, jak również powiatowego i wojewódzkiego a także instytucje państwowe (np. jednostki Policji, Straży Granicznej, Straży Pożarnej). Równie ważną rolę w rozwoju współpracy polsko-czeskiej odgrywają także jednostki organizacyjne JST. Stale rosnącą rolę w zakresie rozwijania współpracy transgranicznej w Euroregionie Silesia odgrywa również współpraca organizacji pozarządowych.

Największą instytucją ukierunkowaną na rozwój współpracy transgranicznej w obrębie Euroregionu Silesia jest:

EUWT TRITIA – to Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej które tworzy 4 członków: Województwo Śląskie w partnerstwie z Województwem Opolskim (Polska), Kraj Morawośląski (Republika Czeska), Samorządowy Kraj Żyliński (Republika Słowacka). TRITIA jest organizacją efektywnej współpracy międzynarodowej mającej na celu identyfikację, promocję i wdrażanie programów, projektów oraz organizację wspólnych imprez przyczyniających się do rozwoju i poprawy warunków życia mieszkańców pogranicza czesko-polsko-słowackiego.

<http://ewt.slaskie.pl/article/1374232424>

Województwo Śląskie <http://www.slaskie.pl>

Województwo Opolskie <http://www.opolskie.pl>

Współpraca polskiej części Euroregionu Silesia z Województwem Śląskim i Opolskim do tej pory była sporadyczna i rozwijała się bardzo wolno. W okresie programowania 2007-2013 w ramach POWT RCz-RP Euroregion współpracował z Województwami na płaszczyźnie prac w grupach roboczych przygotowujących dokumenty programowe oraz w ramach prac w Komitecie Monitorującym Programu. W 2011 roku strona polska Euroregionu została zaproszona do współpracy w ramach prac w grupach roboczych projektu pn. "Strategie systemowej współpracy instytucji publicznych kraju morawsko - śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego".

W 2012 roku nastąpiło ożywienie współpracy z Województwami, doszło do kilku spotkań najwyższych przedstawicieli zarówno Województw jak i Stowarzyszenia w wyniku czego w dniu 03.12.2012r. został podpisany List Intencyjny pomiędzy Województwem Śląskim, Opolskim oraz stroną polską Euroregionu Silesia, Beskidy, Pradziad i Śląsk Cieszyński. Podejmowane inicjatywy w ramach podpisanego Listu mają tworzyć optymalne warunki rozwoju obszaru na styku granic: polskiej, czeskiej i słowackiej, w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Od 2013 roku Euroregion intensywnie współpracuje z Województwem Śląskim i Opolskim przy pracach nad tworzeniem nowego Programu transgranicznego na granicy polsko-czeskiej.

Pozostałe instytucje skupiające Gminy będące również członami Stowarzyszenia to:

Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku – to stowarzyszenie 28 gmin i powiatów z obszaru Subregionu Zachodniego. Związek formalnie funkcjonuje od maja 2002 roku. Głównymi przedmiotami działalności stowarzyszenia są: lobbying dla spraw ważnych dla Subregionu, integracja różnych środowisk z tego obszaru oraz promocja gospodarcza i turystyczna.

<http://www.subregion.pl/>

Lokalne Grupy Działania (w skrócie "LGD") – rodzaj partnerstwa terytorialnego tworzonego zwykle na obszarach wiejskich, zrzeszającego przedstawicieli lokalnych organizacji (z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego) oraz mieszkańców danego obszaru wyznaczonego granicą gmin członkowskich. W Polsce podstawą prawną funkcjonowania LGD są ustawy: o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich oraz o stowarzyszeniach.

Na terenie Euroregionu Silesia funkcjonują następujące LGD:

- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo dla rozwoju”, ul. Szkolna 5, 47–480 Pietrowice Wielkie; <http://www.grupadzialania.pl/site/start.html>
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Morawskie Wrota”, ul. Bogumińska 31, 44–350 Gorzyce; <http://www.morawskie-wrota.pl/>
- Stowarzyszenie „LYSKOR”, ul. Szkolna 7, 44–284 Pstrążna, <http://www.lyskor.pl/>
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Płaskowyż Dobrej Ziemi”, ul. Wojska Polskiego 21, 48–130 Kietrz; <http://www.plaskowyzlgd.pl/>

Euroregion Silesia rozwija również ścisłą współpracę z wieloma instytucjami działającymi na różnych poziomach.

Na poziomie krajowym polska część Euroregionu Silesia współpracuje z pozostałymi euroregionami na terenie Polski w ramach Forum Polskich Regionów Granicznych oraz w ramach założonej w 2012 roku „Federacji Euroregionów Rzeczypospolitej Polskiej” – związkiem Stowarzyszeń utworzonym przez strony polskie Euroregionów.

Od roku 2000 Euroregion Silesia działa również aktywnie w ramach Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej.

Zadaniem działającej od roku 1994 Komisji jest ustalanie kierunków i form współpracy transgranicznej, analizowanie problemów, które utrudniają współpracę oraz opracowywanie określonych zaleceń prowadzących do usunięcia tych problemów.

Od roku 2004 Euroregion współpracuje również z niemiecko-francuskim euroregionem REGIO PAMINA, który należy do najbardziej doświadczonych instytucji tego typu w Europie.

Kluczowe ustalenia

- Euroregion Silesia powstał w 1998 roku. Choć należy do tych młodszych euroregionów (m. in. jest o 40 lat młodszy od najstarszego europejskiego euroregionu EUREGIO i 7 lat młodszy od najstarszego euroregionu w Polsce i Czechach – Euroregionu Nysa), jest obecnie stabilną i funkcjonalną organizacją z profesjonalną kadrą i dużym doświadczeniem w zakresie współpracy transgranicznej.
- Czeska część euroregionu leży na terenie kraju morawsko-śląskiego, konkretnie na terenie czterech powiatów: Opava, Ostrava-město, Nový Jičín i Bruntál. Polska część euroregionu leży na obszarze południowo-zachodniej części województwa śląskiego oraz województwa opolskiego (Powiat Głubczycki).
- Czeska strona Euroregionu Silesia ma obecnie łącznie 57 członkowskich gmin i 5 członków stowarzyszonych. Polska część Euroregionu Silesia liczy obecnie 19 gmin członkowskich. W ostatnich latach baza członkowska powiększa się w minimalnym zakresie.
- Status prawny oraz statut czeskiej części Euroregionu Silesia umożliwiają mu świadczenie także usług odpłatnych.
- Euroregion Silesia pełni już od czasu programów przedakcesyjnych Phare CBC ważną rolę przede wszystkim w programach UE przeznaczonych na wspieranie współpracy transgranicznej. Jego główna rola polega na zarządzaniu "funduszem małych projektów". Alokacja na małe projekty w latach 1999-2013 wynosiła w Euroregionie Silesia 7,7 mln EUR.
- Od 2000 roku Euroregion Silesia aktywnie uczestniczy w pracach Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej.
- Euroregion Silesia współpracuje z wieloma organizacjami odpowiedzialnymi za realizację polityk publicznych w Polsce oraz Czechach (JST wszystkich szczebli oraz ich jednostki podległe, instytucje państwowe, Euroregiony, organizacje pozarządowe).
- Euroregion Silesia podejmuje kroki w celu podjęcia decyzji, czy stworzy europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej czy też nie.

3.2 LUDNOŚĆ

Struktura wieku

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Dane dotyczące ludności za lata 2001 i 2011 pochodzą z ogólnie dostępnej bazy danych Czeskiego Urzędu Statystycznego oraz oparte są na bazie członkowskiej czeskiej części Euroregionu Silesia.

Na dzień 31.12.2001 roku czeska część Euroregionu Silesia miała łącznie 56 członków. Ogólna liczba mieszkańców osiągnęła 230 383 osób, z tego 89 195 mieszkańców w wieku 0 – 14 lat, 387 374 mieszkańców w wieku 15 – 64 lat i 69 226 mieszkańców w wieku 65 i powyżej.

W 2003 roku w czeskiej części Euroregionu Silesia odnotowano maksymalną liczbę gmin i miast członkowskich, konkretnie 60. W listopadzie 2008 roku członkiem zostało Miasto Ostrava, trzecie pod względem wielkości miasto w Czechach, dzięki czemu liczba mieszkańców czeskiej części Euroregionu Silesia wzrosła ponad dwukrotnie.

Na dzień 31.12.2011 roku czeska część Euroregionu Silesia miała łącznie 57 członków. Ogólna liczba mieszkańców osiągnęła 489 341 osób, z tego 71 232 mieszkańców w wieku 0 – 14 lat, 351 790 mieszkańców w wieku 15 – 64 lat i 79 319 mieszkańców w wieku 65 i powyżej.

Struktura wiekowa ludności w 2001 i 2011 roku według poszczególnych gmin członkowskich przedstawiona jest w części Załącznik nr 1 – Tabele, **Tabela 87 – Struktura wiekowa ludności w 2001 roku** i **Tabela 88 – Struktura wiekowa ludności w 2011 roku**.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Dane dotyczące ludności polskiej części Euroregionu Silesia pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Członkami-założycielami polskiej części Euroregionu Silesia było w roku 1998 siedem następujących gmin:

- z Powiatu głubczyckiego: Kietrz, Baborów;
- z Powiatu raciborskiego: Racibórz, Kornowac, Rudnik;
- z Powiatu rybnickiego: Lyski;
- z Powiatu wodzisławskiego: Lubomia.

W 1998 roku do Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry przystąpiły:

- z Powiatu głubczyckiego: Głubczyce, Branice;
- z Powiatu raciborskiego: Krzanowice, Krzyżanowice, Pietrowice Wielkie;
- z Powiatu wodzisławskiego: Wodzisław Śląski,
- z Powiatu wodzisławskiego: Gorzyce.

W roku 1999 do Stowarzyszenia przystąpiły dwie gminy z Powiatu raciborskiego: Kuźnia Raciborska oraz Gmina Nędza (wystąpiła ze Stowarzyszenia w roku 2005) oraz trzy gminy z Powiatu wodzisławskiego: Pszów, Markłowice, Mszana. W roku 2002 do Stowarzyszenia przyjęto członka wspierającego, którym został Pan Andrzej Markowiak. Dwa lata później, w roku 2004 do Stowarzyszenia przystąpiła gmina Rydułtowy z Powiatu wodzisławskiego.

Obecnie (stan na 2012 rok) polska część Euroregionu Silesia liczy 19 gmin członkowskich. Całkowita liczba ludności zamieszkującej wspomniane gminy wynosi ponad 286 tys. osób. Jak widać z poniższej tabeli z roku na rok liczba ludności maleje o ok. 1 tys. osób.

Tabela 12 – Ilość osób zamieszkujących polską część Euroregionu Silesia w latach 2010-2012

Jednostka terytorialna	stan na 31.12.2012	stan na 31.12.2011	stan na 31.12.2010
	osoba	osoba	osoba
Racibórz	56 084	56 245	56 352
Kornowac	5 012	4 970	4 940
Krzanowice	5 882	5 914	5 962
Krzyżanowice	11 439	11 450	11 433
Kuźnia Raciborska	12 029	12 079	12 086
Pietrowice Wielkie	6 957	6 971	7 070
Rudnik	5 178	5 165	5 150
Lyski	9 490	9 485	9 465
Pszów	14 269	14 343	14 447
Rydułtowy	21 928	22 083	22 096
Wodzisław Śląski	49 238	49 353	49 427
Gorzyce	20 644	20 556	20 365
Lubomia	8 009	8 040	8 090
Marklowice	5 452	5 409	5 368
Mszana	7 409	7 343	7 306
Baborów	6 281	6 276	6 337
Branice	6 961	7 061	7 155
Głubczyce	23 270	23 386	23 506
Kietrz	11 384	11 494	11 523
Razem	286 916	287 623	288 078

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym (15-64 lat) w odniesieniu do całej populacji polskiej części euroregionu kształtuje się na poziomie 67,9%, co odpowiada średniej krajowej wynoszącej 67,1%. To samo dotyczy udziału osób w wieku poprodukcyjnym (pow. 65 lat), który wynosi 18% i jest wyższy jedynie o 0,2% od średniej krajowej. Trendy i prognozy w tym zakresie są negatywne. W perspektywie do roku 2020 da się oczekiwać dalszego ubytku mieszkańców i zmiany struktury ludności z przewagą ludzi w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 13 – Struktura wiekowa polskiej części Euroregionu Silesia w 2012 roku

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku produkcyjnym:		w wieku poprodukcyjnym
		przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej	15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni	
Baborów	6 281	827	4 366	1 088
Branice	6 961	865	4 686	1 410
Głubczyce	23 270	3 289	15 452	4 529
Gorzyce	20 644	3 291	13 824	3 529
Kietrz	11 384	1 600	7 727	2 057
Kornowac	5 012	817	3 418	777
Krzanowice	5 882	751	4 127	1 004
Krzyżanowic	11 439	1 609	7 833	1 997
Kuźnia Raciborska	12 029	1 562	8 399	2 068
Lubomia	8 009	1 217	5 444	1 348
Lyski	9 490	1 324	6 532	1 634
Marklowice	5 452	932	3 504	1 016
Mszana	7 409	1 217	5 047	1 145
Pietrowice Wielkie	6 957	924	4 807	1 226
Pszów	14 269	2 034	9 689	2 546
Racibórz	56 084	7 156	38 902	10 026
Rudnik	5 178	708	3 519	951
Rydułtowy	21 928	3 121	14 677	4 130
Wodzisław Śląski	49 238	6 974	32 574	9 690
EUROREGION PL	286 916	40 218	194 527	52 171
OPOLSKIE	1 010 203	135 119	690 077	185 007
ŚLĄSKIE	4 615 870	643 948	3 108 856	863 066
POLSKA	38 533 299	5 796 614	25 875 712	6 860 973

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Urodzenia, zgony, migracje

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W przypadku przyrostu migracyjnego, urodzeń i zgonów analizowano dane dla powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava – město. Gminy i miasta czeskiej części Euroregionu Silesia należą do wszystkich wymienionych powiatów. W 2001 roku we wszystkich powiatach odnotowano ujemny przyrost migracyjny, co oznacza, że większy był odpływ mieszkańców, aniżeli napływ. Największa różnica pomiędzy napływem a odpływem ludności występuje w powiecie Ostrava – město, saldo migracji (przyrost) ma tu wartość ujemną – 545 osób.

Między latami 2001 i 2011 we wszystkich powiatach, oprócz powiatu Bruntál, zwiększyła się liczba urodzeń. W powiecie Opava liczba urodzeń zwiększyła się o 10,01%, w powiecie Nový Jičín o 2,33%, w powiecie Ostrava – město o 5,87%. Natomiast w powiecie Bruntál liczba urodzeń zmniejszyła się o 5,66%.

Ponadto, we wszystkich badanych powiatach zanotowano wzrost liczby zgonów, przy czym w powiecie Nový Jičín wzrost wynosi tylko 5 osób. W powiecie Opava liczba zgonów wzrosła o 2,62%, w powiecie Bruntál o 8,18% a w powiecie Ostrava – město o 2,32%.

Tabela 14 – Urodzenia, zgony, migracje w 2001 roku

Powiat	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Napływ ludności	Odpływ ludności	Przyrost migracyjny
Opava	1 574	1 786	1 227	1 309	-82
Nový Jičín	1 466	1 501	1 384	1 479	-95
Bruntál	919	932	844	1 142	-298
Ostrava-město	3 095	3 699	3 310	3 855	-545

Źródło: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=DEM1010CU&&kapitola_id=369

Tabela 15 – Urodzenia, zgony, migracje w 2011 roku

Powiat	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Napływ ludności	Odpływ ludności	Przyrost migracyjny
Opava	1 749	1 834	1 650	1 571	79
Nový Jičín	1 501	1 506	1 384	1 479	-95
Bruntál	867	1 015	805	1 051	-246
Ostrava-město	3 288	3 787	3 660	5 025	-1 365

Źródło: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=DEM1010CU&&kapitola_id=369

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Tabela 16 – Liczba urodzeń i zgonów (dane za rok 2012)

Jednostka terytorialna	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Saldo
Powiat głubczycki	415	572	-157
Powiat raciborski	1005	1092	-87
Powiat rybnicki	836	767	69
Powiat wodzisławski	1600	1602	-2

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Wszystkie podregiony na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia, za wyjątkiem Powiatu rybnickiego, charakteryzuje ujemne saldo migracyjne. Jednym z głównych powodów ujemnego salda migracyjnego na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia jest brak większych ośrodków miejskich oraz akademickich w Euroregionie. W perspektywie do roku 2020 da się oczekiwać dalszego ubytku mieszkańców. Wyludnianie się jest również jedną z przyczyn zmian strukturalnych na rynku pracy. Struktura wiekowa ze względu na wykształcenie zmienia się na niekorzyść. Większość młodych ludzi, którzy opuszczają region w celu zdobycia wykształcenia, nie powraca już na tutejszy rynek pracy.

Tabela 17 – Migracje ludności polskiej części Euroregionu (dane za rok 2012)

Jednostka terytorialna	Liczba przyjeżdżających	Liczba wyjeżdżających	Saldo
Powiat głubczycki	548	683	-135
Powiat raciborski	1171	1210	-39
Powiat rybnicki	1055	881	174
Powiat wodzisławski	1881	1911	-30

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Rozwój liczby ludności związany jest z rozwojem bazy członkowskiej czeskiej części Euroregionu Silesia.
- W perspektywie długoterminowej obserwowane jest starzenie się populacji, rośnie liczba mieszkańców powyżej 65. roku życia i maleje liczba osób poniżej 14. roku życia łącznie.
- Od długiego czasu odnotowywany jest również spadek liczby mieszkańców w gminach członkowskich, obserwowany jest ubytek naturalny ludności, jak i ubytek migracyjny.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- W polskiej części Euroregionu Silesia występuje postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Wszystkie podregiony na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia, za wyjątkiem Powiatu rybnickiego, charakteryzuje ujemne saldo migracyjne.
- Większość młodych ludzi, którzy opuszczają region w celu zdobycia wykształcenia, nie powraca już na tutejszy rynek pracy.

3.3 GOSPODARKA I RYNEK PRACY

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Struktura środowiska biznesowego

Czeska część Euroregionu Silesia obejmuje teren czterech powiatów kraju morawsko-śląskiego, konkretnie powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava – Město. Obszar ten jest różnorodny pod względem swojego charakteru, przeważający jest tu jednak obszar przemysłowy o dużym udziale przemysłu – przede wszystkim hutniczego, budowy maszyn ciężkich, górniczego. Wśród kolejnych ważnych sektorów należy wymienić przemysł budowy maszyn lekkich, elektrotechniczny i spożywczy, następnie budownictwo, produkcję wyrobów z tworzyw sztucznych oraz technologie komunikacyjno-informacyjne. Rolnictwo występuje na całym obszarze (przede wszystkim ziemia opawska jest regionem rolniczym), na przedgórzu Jesioników (Jeseníky) prowadzona jest gospodarka leśna.

Gospodarka, która jest ogółem działalności gospodarczych prowadzonych na danym terenie podzielona jest ogólnie na trzy sektory, które różnią się pod względem rodzaju prowadzonej działalności:

- **sektor pierwszy** (rolnictwo, rybołówstwo i leśnictwo),
- **sektor drugi** (przemysł przetwórczy i budownictwo),
- **sektor trzeci** (usługi).

W gospodarce czeskiej części Euroregionu Silesia najbardziej wyróżnia się sektor przemysłu, zatrudniający średnio 57,7% aktywnych zawodowo mieszkańców powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava – město. W sektorze usług zatrudnionych jest średnio 39,0% osób. Najmniejsza liczba zatrudnionych jest w sektorze pierwszym, czyli rolnictwie i leśnictwie

(3,3%). Procentowy udział zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava-město przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 – Procentowy udział zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava-město (2011)

Powiat	Zatrudnienie w sektorze pierwszym (%)	Zatrudnienie w sektorze drugim (%)	Zatrudnienie w sektorze trzecim (%)
Opava	3,3	56,9	39,8
Bruntál	5,2	57,1	37,7
Nový Jičín	3,7	64,0	32,3
Ostrava-město	0,8	53,0	46,2

Źródło: "Zaměstnání podle odvětví ekonomické činnosti a podle velikostních skupin obcí, okresů a správních obvodů ORP – Moravskoslezský kraj" [Zatrudnienie według branż gospodarczych oraz według wielkości gmin, powiatów i rejonów administracyjnych gmin o tzw. rozszerzonych kompetencjach – kraj morawsko-śląski]

Jednym z wielu ważnych wskaźników świadczących o dojrzałości gospodarki jest siła nabywcza mieszkańców. Z merytorycznego punktu widzenia można stwierdzić, że ludność zamieszkująca czeską część Euroregionu Silesia należy do "uboższych" regionów RCz, tzn. znajduje się poniżej średniej ogólnokrajowej. Powiat Bruntál uważany jest za "najuboższy". Także rejon ziemi vítkovskiej i budišovskiej charakteryzuje się bardzo niskim poziomem siły nabywczej ludności. Pomimo tych negatywnych zjawisk, w kraju morawsko-śląskim dwa lata pod rząd odnotowano wysoki przyrost realnego PKB (o 3,7%). Na tle całego kraju jest czwartym regionem w kolejności, który ma największy udział w strukturze produktu krajowego brutto⁸.

Kolejnym wskaźnikiem, przy pomocy którego można charakteryzować poziom środowiska biznesowego (mikrośrodowiska) na danym terenie, jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Rejestrze Podmiotów Gospodarczych [Registr ekonomických subjektů (RES)] oraz jej przeliczenie na tysiąc mieszkańców.

Łączna liczba podmiotów gospodarczych w Republice Czeskiej długofalowo rośnie, od 2007 do 2011 roku co roku pojawiało się około 60 000 nowych podmiotów. W 2012 roku natomiast przyrost spowolnił do 24 210 podmiotów. W kraju morawsko-śląskim w 2012 roku odnotowano jednak inny trend, ponieważ łączna liczba podmiotów gospodarczych zmniejszyła się o ponad 4000. Powiaty z terenu czeskiej części Euroregionu Silesia borykają się z podobną sytuacją - powiat Opava spadek o 600 podmiotów, powiat Bruntál spadek o 240 podmiotów, powiat Nový Jičín spadek o 365 podmiotów a powiat Ostrava-město spadek o 675 podmiotów. Zmniejszenie się liczby podmiotów gospodarczych wynika przede wszystkim z aktualnej sytuacji gospodarczej, gdyż skutki recesji gospodarczej zaczynają się pod tym względem przejawiać dopiero teraz.

W skali ogólnokrajowej na 1000 mieszkańców przypada średnio 259 podmiotów gospodarczych. Wszystkie powiaty należące do czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się poniżej tej przeciętnej.

⁸ Źródło: http://apl.czso.cz/nufile/Reg_koment2013.pdf

Tabela 19 – Liczba podmiotów gospodarczych na dzień 31.12.2012 r. w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców

Wskaźnik	kraj morawsko-śląski		powiat Opava		powiat Bruntál		powiat Nový Jičín:		powiat Ostrava - město	
	Σ	Na 1000 mieszk.	Σ	Na 1000 mieszk.	Σ	Na 1000 mieszk.	Σ	Na 1000 mieszk.	Σ	Na 1000 mieszk.
Liczba mieszkańców	1226 602		177 079		95 873		151 960		328 323	
Łączna liczba podmiotów gospodarczych (wg ewidencji RES)	244 750	200	36 710	207	19 232	201	29 959	197	76 890	234
- w tym liczba osób fizycznych	194 177	159	28 915	163	14 714	154	23 498	155	52 150	159
- w tym liczba osób prawnych	50 573	41	7 795	44	4 518	47	6 461	42	24 740	75

Zródło: <http://www.risy.cz/cs/krajске-ris/moravskoslezsky-kraj/kraj/hospodarske-prostredi/organizacni-struktura/>

Poniższa tabela przedstawia dużych i ważnych pracodawców w czeskiej części Euroregionu Silesia. Podmioty te znajdują się przede wszystkim w dużych miastach takich jak Ostrava, Opava, Nový Jičín, co prawdopodobnie wpływa na intensywność dojazdów mieszkańców do pracy poza miejscowość zamieszkania.

Kolejnymi ważnymi podmiotami są także pracodawcy o zasięgu ogólnokrajowym, jak np. Česká pošta [Poczta Czeska], České dráhy [Koleje Czeskie], administracja publiczna itp.

Tabela 20 – Najwięksi pracodawcy w czeskiej części Euroregionu Silesia

Gmina	Nazwa podmiotu	Główny przedmiot działalności
Ostrava	Vítkovice Machinery Group	Najważniejsza czeska grupa w branży budowy maszyn.
	ArcelorMittal Ostrava a.s.	Produkcja i przetwórstwo surowego żelaza i stali oraz hutnicza produkcja z odpadów poprodukcyjnych.
	Vítkovické Slévárny, spol. s r.o.	Produkcja walców do walcowania metali, odlewów ze stali i żeliwa różnych kształtów.
	PHARMOS, a.s.	Hurtownia wyrobów farmaceutycznych.
	AT Computers a.s.	Sprzedaż sprzętu komputerowego i biurowego.
	PEGATRON Czech s.r.o.	Produkcja elektronicznego sprzętu użytkowego.
	Tieto Czech s.r.o.	Świadczenie usług w zakresie IT dla sektora prywatnego i publicznego.
	SUNGWOO HITECH s.r.o.	Produkcja części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych.
	ARRIVA MORAVA a.s. (wcześniej Veolia Transport Morava a.s.)	Miejska i podmiejska lądowa komunikacja osobowa.
	VOKD, a.s.	Budowa obiektów.
Opava	AutoCont CZ, a.s.	Doradztwo w zakresie technologii informacyjnych.
	Teva Czech Industries s.r.o.	Producent farmaceutyczny.
	Opavia – LU, s.r.o.	Produkcja sucharów, ciastek, wyrobów cukierniczych o przedłużonej przydatności do spożycia.
	Moravskoslezské cukrovary a.s. – odstěpený závod Opava	Produkcja cukru
	FROS ZPS s.r.o.	Produkcja i sprzedaż towarów drogowych, akcesoriów kuchennych itp.
	PRESTAR s.r.o.	Konstrukcja, rozwój i produkcja sprzętu manipulacyjnego.
ISOTRA a.s.	Produkcja żaluzji, rolet wewnętrznych i zewnętrznych itp.	

	TQM – holding s.r.o.	Transport ciężarowy, transport osobowy, transport przesyłek.
	Ostroj a.s.	Produkcja asortymentu urządzeń kopalnianych i innych produktów z branży budowy maszyn.
	Model Obaly a.s.	Produkcja papieru pofalowanego oraz tektury, opakowań papierowych i tekturowych.
Nový Jičín	Halla Visteon Autopal Services s.r.o.	Produkcja komponentów do sprzętu klimatyzacyjnego i chłodzącego dla przemysłu motoryzacyjnego.
	Forman Adamec, a.s.	Krajowy i międzynarodowy transport ciężarowy oraz spedycja.
	Laboratoře AGEL a.s.	Służba zdrowia.
	Tonak, a.s.	Produkcja odzieży i akcesoriów odzieżowych.
Odry	Semperflex Optimitt, s.r.o.	Produkcja węży przemysłowych i hydraulicznych.
Hradec nad Moravicí	Brano group a.s.	Produkcja wyrobów elektromechanicznych dla przemysłu motoryzacyjnego, systemy zamykania.
Mokré Lazce	Haberkorn Ulmer s.r.o.	Produkcja części maszyn i komponentów dla przedsiębiorstw przemysłowych.

Źródło: Rejestr podmiotów gospodarczych [Registr ekonomických subjektů], opracowanie własne

Ważnym aspektem w czasach współczesnych jest także tworzenie nowych i rozbudowywanie istniejących stref przemysłowych, dzięki którym powstają nowe miejsca pracy. Strefy przemysłowe to ważne i perspektywiczne tereny, które są pod każdym względem przygotowane do realizacji projektów inwestycyjnych. Kraj Morawsko-Sląski wspiera przygotowywanie takich stref od lat 90. XX wieku, poszukując odpowiednich inwestorów zagranicznych.

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się kilka stref przemysłowych. Do najbardziej rozwijających się i jednocześnie największych w regionie należy strefa przemysłowa Ostrava-Mošnov, która połączona jest dogodnie z jedynym lotniskiem w regionie – lotniskiem im. Leoša Janáčka w Ostrawie.

Tabela 21 – Strefy przemysłowe na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa strefy	Powierzchnia łącznie (ha)	Wolne tereny (ha)	Liczba nowo stworzonych miejsc pracy
Průmyslová zóna Bolatice	16	0	175
Průmyslová zóna Ostrava-Hrabová	120	0,13	Ponad 7 000
Průmyslová zóna Ostrava-Mošnov	200	77	Ponad 1 500
Vědecko-technologický park Ostrava a.s. [park naukowo-technologiczny]	10	2	680
Průmyslový park Nový Jičín – Dolní předměstí [park przemysłowy]	34,3	14,2	Powyżej 180

Źródło: http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/prumyslove_zony.html

Rolnictwo i leśnictwo

Czeska część Euroregionu Silesia należy do obszarów o przeważająco umiarkowanie ciepłych aż chłodnych (przeważająca część powiatu Bruntál) warunkach klimatycznych. Na tym terenie występują przede wszystkim gleby gliniaste i gliniasto-piaszczyste, a pod względem rodzaju gleby brunatne. Rejony podgórskie porastają przeważnie lasy świerkowe z występującymi gatunkami liściastymi, przede wszystkim bukiem. Pomimo przemysłowego charakteru regionu występuje tu produkcja rolna i leśna. Tereny najbardziej urodzajne, sprzyjające intensywnej produkcji, znajdują się w powiatach Opava i Nový Jičín, w których uprawiany jest burak cukrowy, pszenica, jęczmień siodowy, kukurydza na ziarno, rośliny oleiste, warzywa oraz kilkuletnie rośliny pastewne. W produkcji zwierzęcej przeważa hodowla krów mlecznych, w ograniczonym zakresie hodowla świń i drobiu.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej strony Euroregionu występują zasoby naturalne w postaci węgla kamiennego, gazu ziemnego, soli kamiennej, a ponadto surowce przydatne dla przemysłu budowlanego (surowce ilaste i łupki karbońskie wykorzystywane do wypalania cegły, gliny i glinaka ogniotrwała oraz żwiry).

Wiele firm przemysłowych i usługowych działających na terenie wschodniej części Euroregionu jest powiązanych z sektorem górnictwa. W przypadku Powiatu Głubczyckiego najważniejsze znaczenie dla rozwoju tego obszaru ma działalność rolnicza.

Tabela 22 – Podmioty wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w roku 2012

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
Baborów	734	8
Branice	514	6
Głubczyce	979	10
Gorzyce	662	9
Kietrz	813	9
Kornowac	700	9
Krzanowice	445	5
Krzyżanowice	646	8
Kuźnia Raciborska	595	7
Lubomia	572	7
Lyski	708	9
Markłowice	629	9
Mszana	656	8
Pietrowice Wielkie	538	6
Pszów	568	7
Racibórz	955	10
Rudnik	568	6
Rydułtowy	613	8
Wodzisław Śląski	812	9
Euroregion Silesia PL	668,78	7,89
POLSKA	1032	12

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w roku 2012 kształtuje się na poziomie znacznie niższym niż średnia krajowa. To samo dotyczy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Najlepsze wskaźniki w tym zakresie w polskiej części Euroregionu Silesia notuje się w głównych ośrodkach ekonomicznych euroregionu, którymi są obecnie Racibórz oraz Głubczyce.

Tabela 23 – Największe zakłady produkcyjne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Jednostka terytorialna	Nazwa organizacji
Głubczyce	Zakłady Piwowarskie Głubczyce S.A., Toska Sp. z o.o., Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska), Top Farms „Głubczyce” Sp. z o.o., Elektromet, Galmet ASA Sp. z o.o., KOSMED
Pietrowice Wielkie (Pawłów)	Oman Sp. z o.o
Kuźnia Raciborska	Fabryka Obrabiarek „RAFAMET” S.A.

Racibórz	Rafako S.A., Mieszko S.A., Henkel S.A., SGL Carbon Polska S.A. Chempest S.A. Agromax Sp. z o.o. Sunex S.A. Ensol Sp. z o.o.
Rydułtowy	Kopalnia Węgla Kamiennego „Rydułtowy- Anna”
Wodzisław Śląski	Wytwórnia koncentratów spożywczych „Agro” Wodzisław Termo Profil Alumast S.A. ITUM Sp. z o.o. „Flagowa Kraina” Sp. z .o.o.

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie polskiej strony Euroregionu powoli rozwijają się również strefy przemysłowe. Strefa przemysłowa to wyodrębniona administracyjnie część terytorium Polski, przeznaczona do prowadzenia działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach. Przedsiębiorca w takiej strefie ma zapewnione ulgi podatkowe, a dodatkową korzyścią jest fakt, że może rozpocząć działalność na specjalnie przygotowanym, uzbrojonym terenie. Do tego typu stref zaliczyć można Katowicką Specjalną Strefę Ekonomiczną w Kietrzu, Strefę Przemysłową Czyżowice, Strefę Przemysłową Gorzyczki (w trakcie uzbrajania), Specjalną Strefę Ekonomiczną w Raciborzu oraz Strefę rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w Rydułtowach. Pozostałe, wymienione w tabeli poniżej, strefy to najczęściej wyodrębnione w gminnym planie zagospodarowania przestrzennego tereny inwestycyjne przeznaczone zarówno pod działalność produkcyjną czy usługową jednak nie oferujące w chwili obecnej dodatkowych korzyści w postaci np. ulg podatkowych.

Tabela 24 – Strefy przemysłowe na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa strefy	Gmina	Powierzchnia łącznie (ha)	Wolne tereny (ha)	Liczba nowo stworzonych miejsc pracy
Obszar przy ulicy Bogunickiej w Lyskach przeznaczony pod działalność przemysłową	Lyski	4,7 ha	b.d	b.d
Obszar/Strefa Inwestycyjna Olszyny	Wodzisław Śląski	101,36 ha	98,13 ha	130
Obszar/Strefa inwestycyjna ul. Armii Ludowej, (była KWK 1 Maja)	Wodzisław Śląski	115 ha	7,12 ha	b.d.
Obszar/Strefa gospodarcza ul. Kokoszyckiej	Wodzisław Śląski	ok.14,5 ha	ok. 7 ha	b.d.
Obszar/Strefa gospodarcza ul. Markłowickiej	Wodzisław Śląski	ok. 90 ha	ok. 10 ha	b.d.
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna	Kietrz	6,89 ha	6,89 ha	b.d.
Strefa Przemysłowa Gorzyczki-niezagospodarowana	Gorzycy	ok.50 ha	ok. 50 ha	b.d.
Strefa Przemysłowa Czyżowice	Gorzycy	ok.57 ha	ok. 30%	b.d.
Specjalna Strefa Ekonomiczna	Racibórz	6,6340 ha	3,2536 ha	b.d.
Obszar/Strefa Aktywności Gospodarczej „SAG”	Markłowice	11,65 ha	b.d	b.d.
Teren Aktywności Gospodarczej (peryferia Kornic)	Pietrowice Wielkie	ok. 25 ha	10 ha	ok. 400
Strefa rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości	Rydułtowy	7,8286 ha	4,2096 ha	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin (b.d. – brak danych)

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Ustawa nr 435 z 2004 roku o zatrudnieniu, zgodnie z prawem Unii Europejskiej reguluje państwową politykę zatrudnienia, której celem jest osiągnięcie pełnego zatrudnienia oraz ochrona przed bezrobociem. Bezrobocie stanowi największy problem w całym kraju morawsko-śląskim, czyli tym samym także w analizowanych powiatach czeskiej części Euroregionu Silesia. Podstawowymi elementami w walce przeciwko bezrobociu są instrumenty aktywnej polityki zatrudnienia oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Na rozwój bezrobocia ogólnie wpływają pewne prawidłowości zachodzące na rynku pracy, np.:

- prace sezonowe, powodujące pod koniec miesiący jesiennych wzrost bezrobocia i przeciwnie w miesiącach wiosennych, względnie w miesiącach letnich jego spadek (sektor rolnictwa, budownictwo)
- stosunki pracowniczo-pracodawcze zawierane na czas określony, w większości kończące się pod koniec roku – wyższa stopa bezrobocia w styczniu następnego roku
- regularny "napływ" absolwentów szkół średnich w czerwcu i lipcu oraz uczelni wyższych w miesiącu wrześniu.

Do podstawowych statystycznych wskaźników rozwoju bezrobocia należy stopa bezrobocia zarejestrowanego, liczba zarejestrowanych osób ubiegających się o zatrudnienie oraz liczba wolnych miejsc pracy.

Tabela 25 – Stopa bezrobocia, liczba zarejestrowanych osób ubiegających się o zatrudnienie oraz wolne miejsca pracy

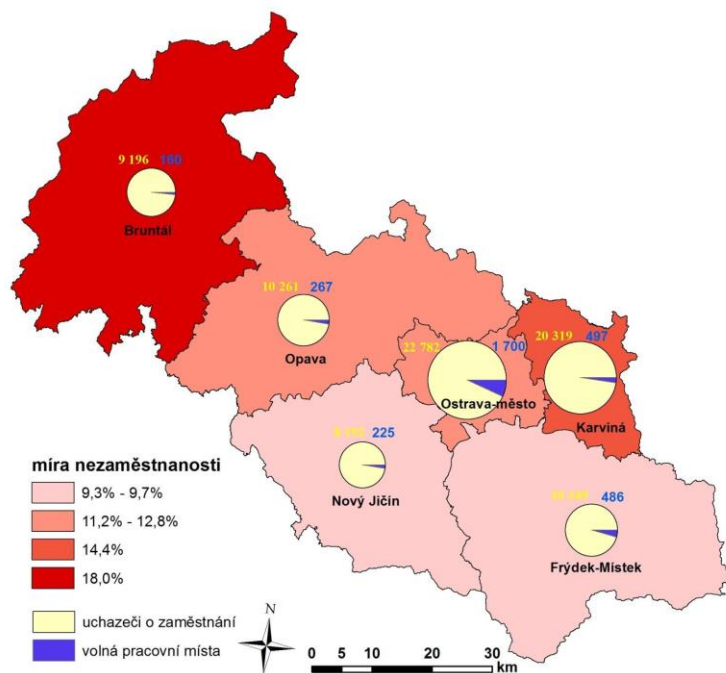
Powiat	Stopa bezrobocia (%)		Liczba zarejestrowanych osób ubiegających się o zatrudnienie		Liczba wolnych miejsc pracy	
	12/2001	12/2012	12/2001	12/2012	12/2001	12/2012
Opava	11,3	11,2	10 149	10 261	297	267
Bruntál	16,5	18,0	8 622	9 196	253	160
Nový Jičín	12,8	9,7	10 013	8 192	351	225
Ostrava-město	16,2	12,8	25 588	22 782	713	1 700
Kraj morawsko-śląski	15,1	12,3	94 226	81 099	2 566	3 335

Źródło: portal.mpsv.cz

Objaśnienie: szczegółowe dane dotyczące stopy bezrobocia w poszczególnych latach w gminach członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się w załączniku nr. 1 – Tabele, **Tabela 89 – Stopa bezrobocia w poszczególnych gminach wchodzących w skład czeskiej części Euroregionu Silesia (miesiąc grudzień, w %)** niniejszego opracowania

Najgorsza sytuacja występuje długoterminowo w powiecie Bruntál, w którym stopa bezrobocia należy do najwyższych w skali ogólnokrajowej, pomimo pojawiających się nowych miejsc pracy. Przeciwnie, najmniejsza stopa bezrobocia odnotowywana jest w powiecie Nový Jičín. Najwyższa oferta wolnych miejsc pracy występuje długoterminowo w powiecie Ostrava.

Rysunek 3 – Stopa bezrobocia, liczba osób ubiegających się o zatrudnienie oraz ilość wolnych miejsc pracy w poszczególnych powiatach kraju morawsko-śląskiego pod koniec 2012 roku

Z punktu widzenia organizacji członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia najwyższa stopa bezrobocia występuje w gminie Čermná ve Slezsku oraz w gminach leżących na ziemi budišovskiej i vítkovskiej. Natomiast najmniejszą stopę bezrobocia pod koniec 2011 roku zanotowano w gminie Branka u Opavy oraz w gminach leżących między Opavą i Ostravą (Dolní Lhota, Těškovice, Kyjovice, Háj ve Slezsku, Mokré Lazce, Velká Polom, Čavisov, Hrabyně), które dzięki niewielkim odległościom umożliwiają mieszkańcom dojazdy do pracy do obu wymienionych miast powiatowych, które oddalone są od

siebie 25 km.

Źródło: Úřad Pracy w RCz – oddział krajski w Ostravie

Patrząc na gminy członkowskie leżące bezpośrednio przy granicy, najniższa stopa bezrobocia zarejestrowanego jest w gminach Píšť i Hať, najwyższa w gminie Sudice. W latach 2008-2010 w przypadku wszystkich gmin członkowskich odnotowano wzrost stopy bezrobocia (z powodu ogólnoświatowej recesji gospodarczej), które obecnie się stabilizuje i poszukiwane są sposoby i narzędzia służące do obniżania bezrobocia, zarówno na szczeblu Unii Europejskiej (polityka pomocowa w ramach europejskich funduszy społecznych), jak i na szczeblu krajowym – inicjatywa Morawsko-Śląski Pakt Zatrudnienia [Moravskoslezský pakt zaměstnanosti], której celem jest znaczący wpływ na zmianę utrzymującej się przez wiele lat niekorzystnej sytuacji na regionalnym rynku pracy.

W pewnych zawodach widoczny jest niedobór odpowiednich osób ubiegających się o pracę, co powoduje, że pracodawcy z kraju morawsko-śląskiego zatrudniają obcokrajowców. Pod koniec 2012 roku najliczniejszą grupą obcokrajowców byli Słowacy a następnie Polacy. Najczęściej dotyczy to zawodów: górnik, robotnik budowlany, spawacz lub pomocniczy robotnik montażowy.

Europejskie Służby Zatrudnienia EURES – urzędy pracy po przyłączeniu Republiki Czeskiej do Unii Europejskiej w maju 2004 roku stały się elementem sieci EURES (EUROpean Employment Services – Europejskie Służby Zatrudnienia). Zadaniem sieci EURES jest wspomaganie realizacji prawa do pracy i życia w jakimkolwiek państwie europejskim (UE/EOG + Szwajcaria) poprzez udzielanie informacji, doradztwa i usług w celu umożliwienia osobom ubiegającym się o zatrudnienie znalezienia pracy a pracodawcom rekrutacji nowych pracowników.

Ważnym zjawiskiem jest dojeżdżanie mieszkańców do pracy. Odległości, kierunki i formy dojazdów odzwierciedlają strukturę ekonomiczną danego obszaru. Z jednej strony są związane ze stopniem koncentracji mieszkańców a z drugiej strony z rozmieszczeniem miejsc

pracy. W 2001 roku do pracy poza swoją miejscowość dojeżdżało łącznie 38 082 mieszkańców wszystkich gmin członkowskich czeskiej części Euroregionu Silesia; w 2011 roku do pracy dojeżdżało łącznie 24 264 mieszkańców, co w porównaniu z 2001 rokiem oznacza spadek osób dojeżdżających o 36%.

(Obj.: szczegółowe dane nt. dojazdów mieszkańców do pracy według poszczególnych gmin czeskiej części Euroregionu Silesia przedstawia **Tabela 90 – Dojazdy mieszkańców do pracy i jego % wyraz zawodowo czynnej populacji według poszczególnych gmin czeskiej części Euroregionu Silesia** w załączniku nr. 1 – Tabele.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zadania państwa w zakresie polityki rynku pracy w Polsce wytycza Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

Ustawa ta zreformowała zasady funkcjonowania instytucji rynku pracy, takich jak:

- Ochotnicze Hufce Pracy,
- agencje zatrudnienia,
- instytucje szkoleniowe,
- publiczne służby zatrudnienia,
- instytucje dialogu społecznego i partnerstwa lokalnego.

Publiczne służby zatrudnienia tworzą organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi, realizującymi zadania określone ustawą.

Na terenie polskiej strony Euroregionu Silesia działają trzy Powiatowe Urzędy Pracy:

- Powiatowy Urząd Pracy w Głubczycach,
- Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim,

Tabela 26 – Ilość zgłoszonych ofert pracy od roku 2005

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat głubczycki	1	0	10	26	41	11	43	3
Powiat raciborski	8	17	22	80	35	85	84	51
Powiat rybnicki	71	64	32	21	11	7	17	20
Powiat wodzisławski	88	270	70	132	63	49	26	75

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Tabela 27 – Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)

Jednostka terytorialna	Ogółem									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Baborów	13,2	11,3	10,5	8,6	7,1	6,5	8,9	9,8	10,3	10,9
Branice	11,2	10,7	9,6	8,4	6,8	6,1	8,0	8,7	8,7	10,7
Głubczyce	15,7	14,1	13,4	11,2	8,1	7,5	9,4	10,2	10,5	11,1
Gorzycy	8,6	8,0	7,1	6,3	4,8	3,0	4,1	4,2	4,6	4,9
Kietrz	16,4	15,3	13,4	10,9	7,7	6,1	8,6	9,2	9,0	11,0
Kornowac	6,3	5,8	5,9	4,1	2,8	2,3	2,8	3,1	3,5	3,3
Krzanowice	5,0	5,0	4,5	4,3	2,8	2,3	3,2	3,6	3,3	3,4
Krzyżanowice	5,4	5,2	4,7	4,4	3,0	2,2	2,7	3,3	3,4	3,6
Kuźnia Raciborska	8,6	7,1	6,5	5,1	3,4	2,7	3,7	3,8	3,8	4,5
Lubomia	7,3	6,4	5,9	5,7	4,4	3,1	4,1	4,1	4,6	4,6
Lyski	6,8	6,3	5,4	4,0	2,0	1,8	2,8	3,3	3,2	3,5
Markłowice	8,0	7,5	7,4	6,1	5,5	3,3	4,4	4,3	4,6	4,1
Mszana	8,9	7,6	7,0	6,3	4,3	3,4	3,5	3,5	3,7	3,9
Pietrowice Wielkie	6,5	5,6	5,4	4,4	2,8	2,0	2,9	2,9	3,1	3,3
Pszów	9,3	8,8	8,5	6,7	5,4	3,5	4,8	5,1	6,0	5,7

Racibórz	7,8	7,0	6,6	4,5	2,9	2,7	3,9	4,4	4,1	4,6
Rudnik	5,8	6,2	5,6	4,1	3,5	2,6	3,1	3,7	4,1	4,3
Rydułtowy	9,5	8,6	8,2	7,9	5,9	3,7	5,7	5,4	5,9	5,8
Wodzisław Śląski	11,1	10,2	8,9	7,5	5,7	4,0	5,5	5,3	5,8	6,1
OPOLSKIE	12,2	11,1	10,2	8,9	6,4	5,3	7,0	7,3	7,2	7,9
ŚLĄSKIE	10,7	10,1	9,2	7,5	5,4	4,0	5,6	6,0	6,2	6,9
POLSKA	13,2	12,4	11,4	9,4	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Średni udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym kształtuje się na poziomie 5,75%, co stanowi wartość niższą od średniej krajowej odnotowanej w roku 2012 (średnia dla całej Polski wyniosła 8,7% w roku 2012). Najwyższe bezrobocie odnotowano w gminach Powiatu głubczyckiego, najniższe natomiast w gminach Kornowac, Krzanowice, Krzyżanowice, Lyski, Mszana i Pietrowice Wielkie (poniżej 4%). Ogólna tendencja z lat 2003-2012 wskazuje, że w latach 2003-2009 stopa bezrobocia rejestrowanego spadała, natomiast od roku 2010 (z uwagi na kryzys ekonomiczny) odsetek bezrobotnych zarejestrowanych stale wzrasta. Powyższe dane nie są do końca wiarygodne z uwagi na to, że na terenie polskiej części Euroregionu istnieje zjawisko emigracji zarobkowej do państw Europy Zachodniej (główne kierunki wspomnianej emigracji to Niemcy, Holandia, Austria i Wielka Brytania).

Tabela 28 – Stosunek liczby osób wyjeżdżających do pracy do osób przyjeżdżających do pracy (dane za rok 2006)

Jednostka terytorialna	Liczba osób wyjeżdżających do pracy	Liczba osób przyjeżdżających do pracy	Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy
Baborów	554	138	-416
Branice	483	199	-284
Głubczyce	1 686	2 236	550
Gorzyce	2 444	869	-1 575
Kietrz	992	268	-724
Kornowac	719	109	-610
Krzanowice	475	110	-365
Krzyżanowice	931	194	-737
Kuźnia Raciborska	1 019	647	-372
Lubomia	1 143	275	-868
Lyski	1 315	170	-1 145
Markłowice	793	113	-680
Mszana	1 224	179	-1 045
Pietrowice Wielkie	552	378	-174
Pszów	1 551	534	-1 017
Racibórz	2 051	3 876	1 825
Rudnik	389	77	-312
Rydułtowy	2 125	1 035	-1 090
Wodzisław Śląski	5 349	2 975	-2 374

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Jedynymi ośrodkami miejskimi w polskiej części Euroregionu Silesia, w których odnotowano dodatnie saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy są Racibórz i Głubczyce. Najgorsza sytuacja w tym zakresie występuje w gminach Wodzisław Śląski, Gorzyce, Lyski, Mszana, Rydułtowy oraz Pszów.

Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- W gospodarce czeskiej części Euroregionu Silesia wyróżnia się sektor przemysłu, w tej branży zatrudnionych jest średnio 57,5% czynnej zawodowo ludności.
- Obszar czeskiej części Euroregionu Silesia charakteryzuje się niższym poziomem siły nabywczej mieszkańców (bardzo niski poziom siły nabywczej ludności występuje w powiecie Bruntál).
- Wszystkie powiaty wchodzące w skład czeskiej części Euroregionu Silesia odnotowały w 2012 roku spadek liczby podmiotów gospodarczych.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się sześć stref przemysłowych. Najlepiej rozwijającą się i największą strefą jest strefa przemysłowa Ostrava – Mošnov.
- Bezrobocie jest największym problemem na terenie całego kraju morawsko-śląskiego, najgorsza sytuacja w perspektywie długoterminowej występuje w powiecie Bruntál.
- Najniższe bezrobocie odnotowywane jest w powiecie Nový Jičín.
- Największa długoterminowa oferta miejsc pracy jest w Ostrawie.
- Z powodu niedoboru odpowiednich osób ubiegających się o pracę w pewnych zawodach (górnik, robotnik budowlany, spawacz, pomocniczy robotnik montażowy) często zatrudniani są obcokrajowcy, przede wszystkim ze Słowacji.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w polskiej części euroregionu kształtuje się na poziomie znacznie niższym niż średnia krajowa. To samo dotyczy liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.
- Średni udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym kształtuje się na poziomie 5,75%, co stanowi wartość niższą od średniej krajowej odnotowanej w roku 2012 (średnia dla całej Polski wyniosła 8,7% w roku 2012).
- Najwyższe bezrobocie odnotowano w gminach Powiatu głubczyckiego, najniższe natomiast w gminach Kornowac, Krzanowice, Krzyżanowice, Lyski, Mszana i Pietrowice Wielkie (poniżej 4%).
- Jedynymi ośrodkami miejskimi w polskiej części Euroregionu Silesia, w których notuje się dodatnie saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy są Racibórz i Głubczyce.

3.4 TRANSPORT

Transport drogowy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wprowadzające

Drogi w Republice Czeskiej można podzielić na kilka rodzajów w zależności od własności i znaczenia. W tabeli przedstawiono poszczególne typy dróg.

Tabela 29 – Typy dróg na terenie kraju morawsko-śląskiego

Typ drogi	Opis	Właściciel	Zarządca
Autostrada	To droga lądowa przeznaczona do szybkiego, dalekobieżnego i międzypaństwowego transportu drogowymi pojazdami mechanicznymi; zbudowana jest bez skrzyżowań jednopoziomowych, z oddzielonymi miejscami połączeń dla wjazdów i wyjazdów; ma kierunkowo oddzielone pasy ruchu.	Republika Czeska	Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz
Droga ekspresowa	Przeznaczona do szybkiego ruchu, dostępna wyłącznie dla drogowych pojazdów mechanicznych,		

	których najwyższa dozwolona prędkość nie jest niższa od określonej w odrębnych przepisach. Droga ekspresowa ma podobne wyposażenie budowlano-techniczne jak autostrada.		
Droga I klasy	Przeznaczona w szczególności do transportu dalekobieżnego i między państwowego.		
Droga II klasy	Przeznaczona do transportu między powiatami.	Kraj Morawsko-Śląski	Dyrekcja Dróg Kraju Morawsko-Śląskiego, jednostka budżetowa [Správa silnic Moravskoslezskéh o kraje, p. o.]
Droga III klasy	Przeznaczona do połączenia gmin lub ich połączenia z innymi drogami lądowymi.		
Drogi lokalne I klasy	Służą przede wszystkim do transportu lokalnego na terenie gminy – zwłaszcza drogi lokalne do przyspieszonego ruchu.	Poszczególne gminy, na których terenie katastralnym leżą drogi	Gminy lub powołane i założone przez nie jednostki zapewniające przejezdność i utrzymanie dróg.
Drogi lokalne II klasy	Służą głównie do transportu lokalnego na terenie gminy – przede wszystkim są to zbiorcze drogi o znaczeniu transportowym z ograniczeniem bezpośredniego połączenia z sąsiednimi nieruchomościami.		
Drogi lokalne III klasy	Służą przede wszystkim do lokalnego ruchu na terenie gminy – są to drogi dojazdowe.		
Drogi lokalne IV klasy	Służą przeważnie do lokalnego ruchu na terenie gminy – są to drogi niedostępne dla ruchu drogowych pojazdów mechanicznych i bez możliwości ruchu mieszanego.		

Źródło: opracowanie własne

W kraju morawsko-śląskim na dzień 1.1.2013 r. łączna długość dróg będących własnością skarbu państwa lub *kraju* wynosiła 3454 km. Najwięcej było dróg III klasy (patrz tabela). Wymienione drogi stanowią główną sieć drogową kraju morawsko-śląskiego. Dochodzą do nich drogi lokalne, będące własnością poszczególnych gmin, które zapewniają ich obsługę. W tabeli nie podano długości dróg lokalnych. Tego typu dane statystyczne nie są pozyskiwane.

Tabela 30 – Długość sieci drogowej w wybranych powiatach w km, stan na dzień 01.01.2013r.

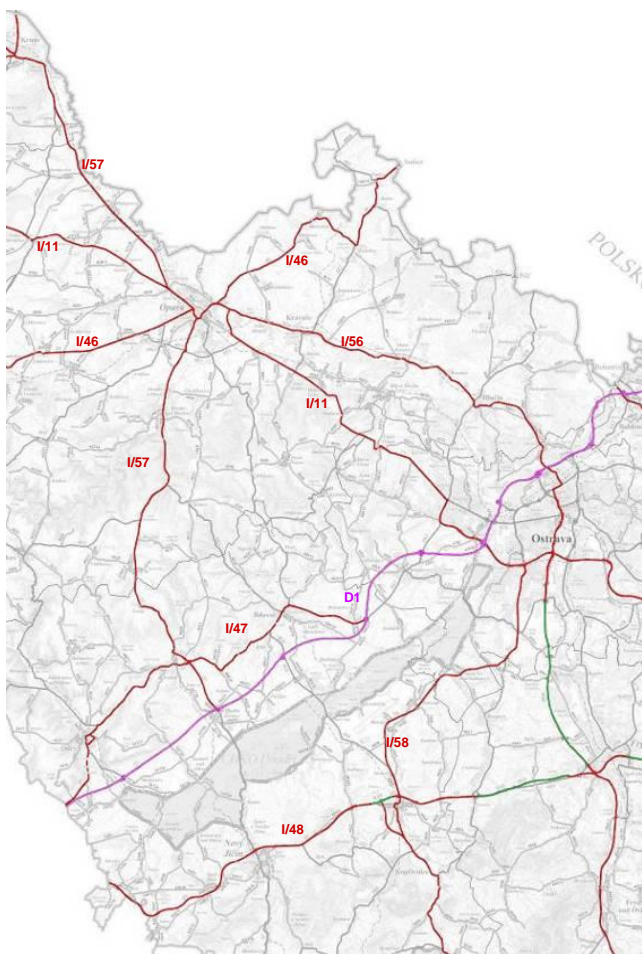
Powiat	Autostrada	Droga ekspresowa	Droga I klasy	Droga II klasy	Droga III klasy	Razem
Bruntál	-	-	143,8	277,8	421,0	842,6
Nový Jičín	28,6	1,3	126,2	88,7	408,5	653,2
Opava	1,2	-	139,8	173,4	471,7	786,1
Ostrava-město	21,6	3,0	58,5	95,6	141,6	320,3

Źródło: http://www.rsd.cz/sdb_intranet/sdb/download/prehledy101_mo.pdf

Transport drogowy w Euroregionie Silesia

W czeskiej części Euroregionu Silesia główne ciągi komunikacyjne jezdne stanowią przede wszystkim drogi I klas, konkretnie drogi I/11, I/46, I/56 i I/57. Na peryferie czeskiej części euroregionu sięga autostrada D1 oraz droga I/48. Drogi te mają jednak bardzo duże znaczenie krajowe i europejskie i należą do sieci paneuropejskiej TEN-T. Połączenie sieci drogowej z siecią TEN-T oraz jej węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych jest ważnym aspektem pozyskania dotacji ze środków unijnych w okresie 2014-2020.

Rysunek 4 – Najważniejsze ciągi komunikacyjne jezdne po czeskiej stronie Euroregionu Silesia

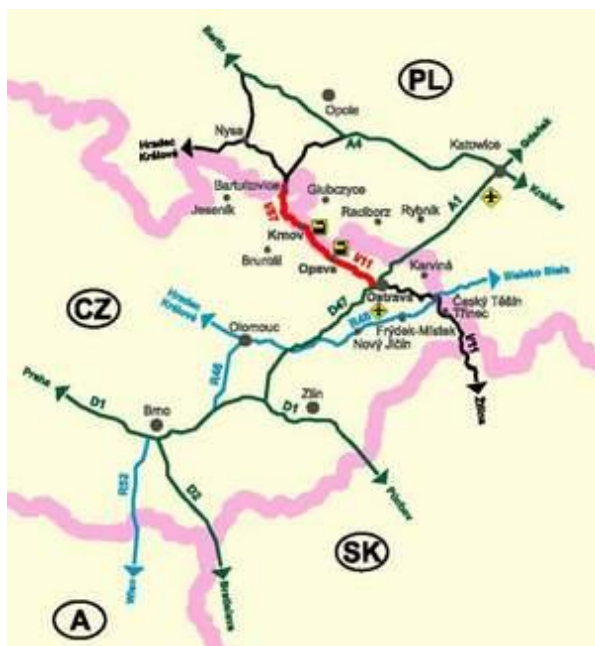

Podstawowym łącznikiem między czeską i polską częścią Euroregionu Silesia jest droga I/46 (nr 916 po stronie polskiej), łącząca główne ośrodki euroregionu – miasta Opawę i Racibórz i przechodząca przez przejście Sudice-Pietraszyny. Już w 1999 roku, a później także w 2002 najwyżsi przedstawiciele Euroregionu Silesia oraz powiatów raciborskiego i głubczyckiego podpisali Deklarację o potrzebie rekonstrukcji drogi I/46.

W 2002 roku opracowano studium wykonalności rekonstrukcji tej drogi na odcinku Opava – Sudice, wraz z przeniesieniem trasy na odcinku Hněvošice – Sudice, poprowadzonej przez terytorium Polski (obwodnica Ściborzyc Wielkich). W 2006 roku w tej sprawie odbywały się wspólne polsko-czeskie spotkania przedstawicieli Euroregionu Silesia, Województwa Opolskiego, Kraju Morawo-Śląskiego oraz Dyrekcji Dróg i Autostrad, które jednak nie przyniosły żadnego konkretnego rozwiązania.

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 5 – Połączenie dróg I/11 i I/57

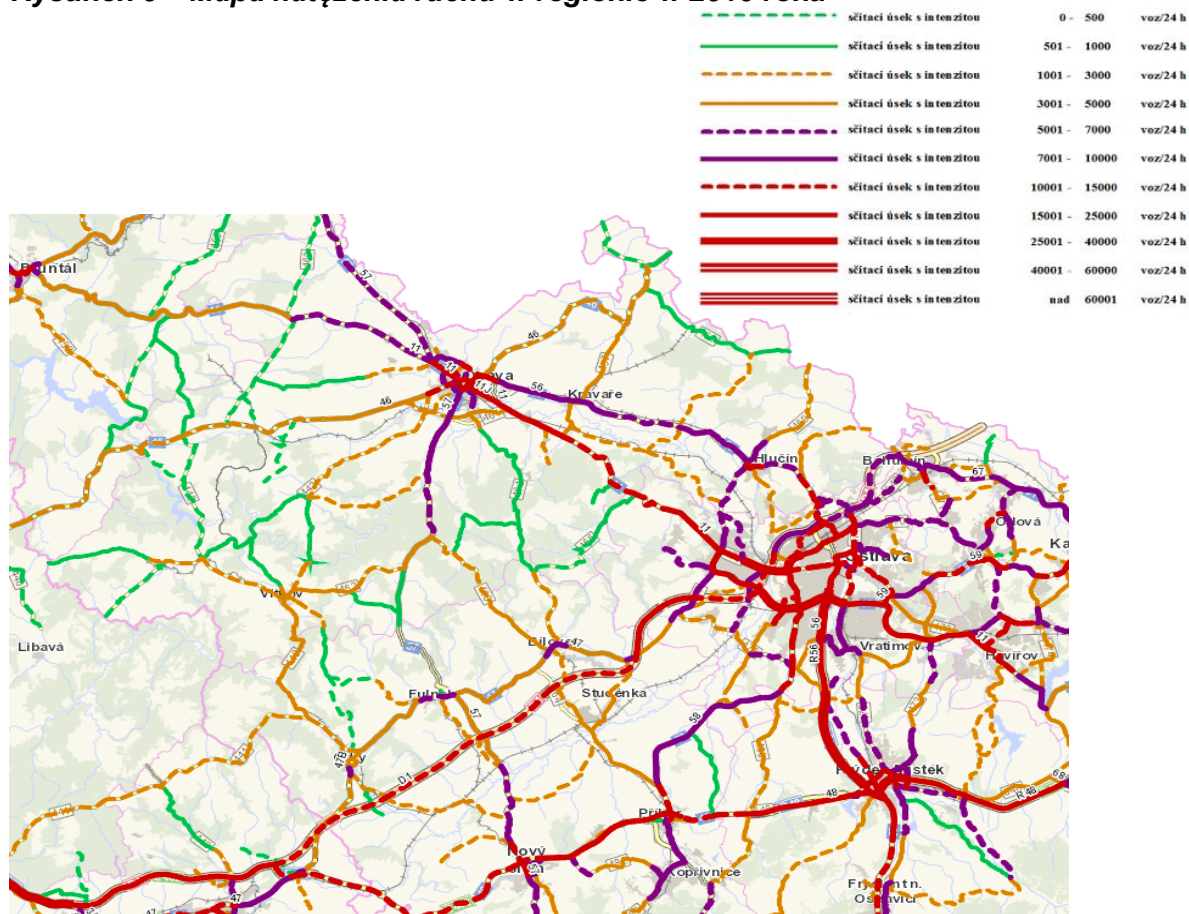
Kluczowym obiektem transportowym, nie tylko na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, są – budowane obecnie – odcinki drogi I/11 i I/57 między Ostrawą, Opawą, Krnovem i Bartultovicami, będące elementami tzw. Śląskiego Krzyża, drogowej osi kraju morawo-śląskiego. Odcinek między Opawą i Ostrawą (I/11) powinien zostać ukończony do końca 2015 roku, odcinek od Opawy na zachód w kierunku Krnova i dalej do granicy z Polską (I/57) jest dopiero na etapie przygotowania. Celem jest osiągnięcie dobrego połączenia kraju morawo-śląskiego z polską siecią drogową nie tylko w kierunku na północ, ale jednocześnie ze Słowacji w kierunku na zachód do polskiej autostrady A4 koło Krapkowic.

Źródło: <http://www.sdruzeni1157.cz/assets/sdruzeni1157/sirsi-vztahy.jpg>

Natężenie ruchu określane jest w ramach ogólnokrajowego badania ruchu, które odbywa się co pięć lat. Ostatnie badania ruchu przeprowadzono w 2010 roku. Na poniższej mapie przedstawiono natężenie ruchu w 2010 roku na badanych drogach. Kolorami rozróżniono poszczególne przedziały wielkości natężenia ruchu.

Rysunek 6 – Mapa natężenia ruchu w regionie w 2010 roku

Źródło: <http://scitani2010.rsd.cz/pages/map/default.aspx>

W 2010 roku przede wszystkim w przypadku ciężkich pojazdów mechanicznych odnotowano znaczny spadek ruchu, jednak wynika to ze zmiany metodyki badania, ponieważ w 2005 roku zespoły pojazdów ciężarowych liczone jako dwa pojazdy (np. ciągnik siodłowy i naczepa), natomiast obecnie liczone są jako jeden pojazd (zespół pojazdów z naczepą).

Przekraczanie granicy państwowej RCz-RP

Euroregion Silesia we współpracy z innymi podmiotami zajmuje się zagadnieniami przekraczania polsko-czeskiej granicy państwowej, zarówno pod kątem konieczności modernizacji i odbudowy infrastruktury transportowej, jak i z punktu widzenia efektywności i wykorzystywania poszczególnych przejść granicznych. Krótco po swoim powołaniu Euroregion Silesia włączył się w prace grupy roboczej ds. transportu i przekraczania granicy polsko-czeskiej Międzyrządowej Komisji ds. Współpracy Transgranicznej, w ramach której wraz z przedstawicielami innych euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza, przygranicznych województw i krajów, właściwych polskich i czeskich organów państwowych uczestniczył w rozwiązywaniu problemów dotyczących przejść granicznych oraz transgranicznej infrastruktury transportowej.

Aby wszystkie naturalne miejsca przekraczania granicy przygotowane były do swobodnego przemieszczania się osób po przystąpieniu obu państw do układu z Schengen, Euroregion Silesia wraz z miastem Opawa opracował w latach 2003-2005 modelowe studium

przekraczania czesko-polskiej granicy państwowej na swoim terytorium pod nazwą "Border Crossing w Euroregionie Silesia". To dwujęzyczne studium, w którym wskazano najdogodniejsze miejsca przekraczania granicy przez pieszych, rowerzystów, ruch osobowy i ciężarowy oraz niezbędny zakres połączeń infrastruktury transportowej obu państw (w tym propozycje rozwiązań technicznych oraz orientacyjne koszty), powstało w ścisłej współpracy samorządów lokalnych i regionalnych z obu stron granicy i dzięki temu jest przykładem wspólnego rozwiązania jednego z najważniejszych problemów regionów przygranicznych – złej dostępności transportowej i odizolowania. Studium przekazano do dyspozycji wszystkim właściwym podmiotom (Krajowi Morawsko-Śląskiemu, Województwu Śląskiemu i Województwu Opolskiemu, powiatom, Euroregionowi Pradziad). W listopadzie 2006 roku Euroregion Silesia w hiszpańskiej Pampelunie otrzymał za to studium wyróżnienie honorowe Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych.

W oparciu o opracowane studium na polsko-czeskiej granicy na terenie Euroregionu Silesia, liczącej niespełna 90 km długości, zidentyfikowano 24 najdogodniejsze miejsca do przekraczania granicy, zarówno w miejscach istniejących już przejść, jak i nowo projektowych. Na terenie Euroregionu Silesia znajduje się 6 mostów granicznych i 1 wspólny odcinek drogi, które są ujęte w projekcie nowej *Umowy między RP a RCz o budowie i utrzymaniu obiektów mostowych oraz utrzymaniu wspólnych odcinków dróg na polsko-czeskiej granicy państwowej*⁹. We wrześniu 2013 roku władze kraju morawsko-śląskiego zatwierdziły zawarcie umowy ramowej o współpracy w ramach rekonstrukcji 2 spośród tych mostów granicznych, konkretnie w Opawie – w rejonie Vávrovice – Wiechowice (umowa z powiatem głubczyckim) oraz w rejonie Držkovice – Dzierżkowice (umowa z gminą Branice).

Do najważniejszych przejść granicznych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą:

1. Šilheřovice/Chałupki,
2. Hať/Rudyszwałd,
3. Hať/Tworków,
4. Píšť/Owsiszczce,
5. Chuchelná/Krzanowice,
6. Strahovice/Krzanowice,
7. Sudice/Pietraszyn,
8. Sudice/ Ściborzyce Wielkie,
9. Třebom/Gródczanki,
10. Třebom/Kietrz,
11. Hněvošice/Ściborzyce Wielkie,
12. Opava/Pilszcz,
13. Vávrovice/Wiechowice (most),
14. Držkovice/Dzierżkowice (most),
15. Skrochovice/Boboluszki (most),
16. Úvalno/Branice (most).

Miejsca te są przedstawione na dokumentacji fotograficznej w części **Załącznik nr 2 – Miejsca przejść granicznych**

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje podstawowe

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 21 marca 1985 roku o drogach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115) drogi publiczne w Polsce dzielą się na następujące kategorie:

- drogi krajowe w tym: (wzór oznaczenie drogi krajowej, liczba dwucyfrowa **45**)
  - autostrady (wzór oznaczenie autostrady, litera A i liczba **A1**)

⁹ W 2013 roku umowa ta wciąż jeszcze nie była zatwierdzona i podpisana przez rządy obu państw.

- drogi ekspresowe (wzór oznaczenie drogi ekspresowej, litera S i liczba **S1**)
- drogi wojewódzkie (wzór oznaczenie drogi wojewódzkiej, liczba trzycyfrowa **936**),
- drogi powiatowe (liczba czterocyfrowa i wyróżnik województwa)¹⁰
- drogi gminne (liczba sześciocyfrowa i wyróżnik województwa)

Drogi publiczne ze względu na ich dostępność dzielą się na:

- drogi ogólnodostępne;
- drogi o ograniczonej dostępności, w tym autostrady i drogi ekspresowe

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa. Drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność właściwego samorządu województwa, powiatu lub gminy. Drogi publiczne są zarządzane przez odpowiednie organy wykonawcze samorządowych jednostek terytorialnych, lub w przypadku dróg krajowych przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad.

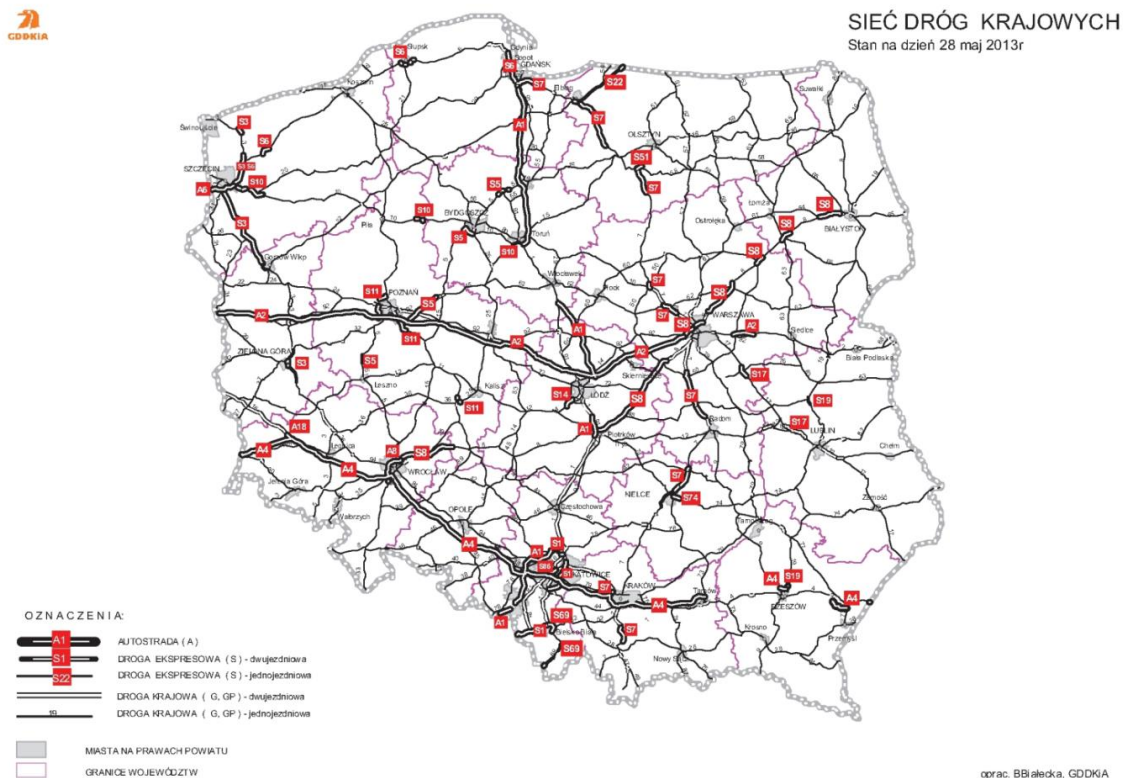
Tabela 31 – Opis własności oraz zarządców dróg i ruchu w Polsce

Kategoria drogi	Zarządca drogi	Zarządca ruchu	Własność drogi
Gminna	wójt (burmistrz, prezydent miasta)[1]	Starosta[2]	samorząd gminy
Powiatowa	zarząd powiatu[1]	Starosta[2]	samorząd powiatowy
Wojewódzka	zarząd województwa[1]	Marszałek Województwa[2]	samorząd województwa
Krajowa	Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA)[1]	Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) [2]	Skarb Państwa

[1] W granicach miast na prawach powiatu zarządcą wszystkich dróg publicznych, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, jest prezydent miasta.

[2] W granicach miast na prawach powiatu zarządcą ruchu na wszystkich drogach publicznych, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, jest prezydent miasta.

Rysunek 7 – Sieć dróg krajowych (stan na dzień 28.05.2013r.)

Źródło: GDDKiA

¹⁰ Wyróżnik dla Województwa Śląskiego „S”, Opolskiego „O”

Transport drogowy w polskiej części Euroregionu Silesia

Sieć drogowa po obu stronach granicy obszaru Euroregionu Silesia jest złożona raczej z dróg o charakterze regionalnym i lokalnym (drogi powiatowe i gminne). Z dróg krajowych bardzo duże znaczenie mają: prowadząca do autostrady A4 droga nr 45 oraz droga nr 78 łącząca Euroregion z Aglomeracją Śląską. Bardzo duże znaczenie dla dostępności komunikacyjnej tego obszaru ma również autostrada A1, która przebiega wzdłuż wschodniej granicy Euroregionu i docelowo będzie prowadzić przez całą Polskę aż do Gdańska. Autostrada A1 znajduje się w ciągu międzynarodowej trasy E75, leżącej w VI transeuropejskim korytarzu transportowym (TEN-T) i jest zwana również „Autostradą Bursztynową”. Warto podkreślić również fakt, że autostrada A1 jest jedyną polską autostradą o przebiegu południkowym oraz jedynym połączeniem autostradowym między Republiką Czeską a Polską. Należy również dodać, że polską część Euroregionu Silesia charakteryzuje nierównomierny rozkład sieci transportowej w odniesieniu do lokalizacji geograficznej zachód/ wschód.

Rysunek 8 – Mapa drogowych odcinków sieci TEN-T w Polsce, horyzont czasowy do 2010

W kontekście komunikacyjnej peryferyjności transgranicznej obszaru Euroregionu Silesia, poza siecią drogową, ważnym aspektem jest gęstość przejść granicznych. Zgodnie z zasadami tzw. Strefy Schengen istnieje możliwość przekraczania granicy w dowolnym miejscu, dlatego jedyną barierą pozostaje niewystarczająca infrastruktura transportowa. Na obszarze Euroregionu Silesia znajduje się 19 miejsc przekraczania granicy dla pojazdów. Wszystkie miejsca przekraczania granicy mają ograniczenia, z czego jedynie 1 bez żadnych ograniczeń związanych z tonażem dróg (Bohumin-Chałupki) oraz dwa przejścia graniczne posiadające ograniczenie tonażu - (Sudice-Pietraszyn do 20 t.) oraz (Uvalno-Branice do 7,5 t.). Aż 16 z istniejących na terenie Euroregionu Silesia przejść granicznych posiada ograniczenie do 3,5t po jednej ze stron dróg dojazdowych (patrz tabela drogowych przejść granicznych na obszarze Euroregionu Silesia).

Źródło: GDDKiA

Najważniejszymi korytarzami drogowymi w poszczególnych gminach członkowskich polskiej części Euroregionu Silesia są (opis z podziałem na poszczególne gminy członkowskie):

- GŁUBCZYCE: Około 20 km od centrum miasta położona jest droga krajowa Nr 45 relacji Pszczyna-Racibórz-Opole, pełniąca funkcję trasy głównej ruchu przyśpieszonego. W odległości 25 km w linii prostej, lecz już po czeskiej stronie, znajduje się droga Nr 11 o podobnej funkcji relacji Praha (Hradec Kralove)-Cieszyn (Ostrava), przebiegająca przez Opawę. Od budowanej autostrady A4 relacji Drezno-Berlin-Zgorzelec-Wrocław-Opole-Gliwice-Katowice-Kraków-Rzeszów- Medyka-Kijów miasto oddalone jest o około 35-40 km. Głównymi ciągami komunikacyjnymi łączącymi Głubczyce z resztą kraju są: prowadząca do autostrady A4 droga wojewódzka nr 416, która również łączy Głubczyce z drugim ważnym ośrodkiem

miejskim polskiej części Euroregionu Silesia – Raciborzem. Ponadto duże znaczenie ma w tym przypadku droga krajowa nr 38 prowadząca z jednej strony do Kędzierzyna-Koźła a z drugiej strony łącząca Głubczyce z Republiką Czeską (prowadzi do przejścia Pietrowice-Krnov).

- KORNOWAC: przez miejscowość przebiega droga wojewódzka nr 935 (Rybnik - Racibórz).
- KRZYŻANOWICE: przez miejscowość przechodzą drogi krajowe nr 45 i 78, a także droga wojewódzka nr 936. Dzięki temu istnieją dogodne połączenia z wszystkimi większymi miastami w regionie: Raciborzem, Wodzisławiem Śląskim, Rybnikiem, a po stronie czeskiej: Bohuminem i Ostrawą. W bezpośrednim sąsiedztwie (0,1 km) gminy przebiega autostrada A1.
- MARKLOWICE: przez miejscowość przebiega droga wojewódzka nr 932.
- MSZANA: gmina jest usytuowana w bliskości towarowych i pasażerskich sieci transportowych, jak: istniejąca sieć dróg ekspresowych, budowa autostrady A1 oraz drogi południowej.
- PSZÓW: Miasto położone jest centralnie w stosunku do dużych aglomeracji miejskich: Rybnika, Wodzisławia Śląskiego, Raciborza oraz Jastrzębia, z którymi posiada bezpośrednią łączność drogową.
- RACIBÓRZ: drogi w kierunku przejść granicznych Chałupki - Bohumin (droga krajowa nr 45) i Pietraszyn – Sudice (droga wojewódzka nr 916).
- RYDUŁTOWY: Przez Rydułtowy przebiega droga wojewódzka nr 935 relacji Pszczyna- Opole, która w przyszłości będzie drogą łączącą autostrady A1 i A4. Projektowana jest również obwodnica na południe od centrum miasta (planowana droga wojewódzka nr 933). Miasto posiada dobre połączenia drogowe oraz kolejowe z dużymi ośrodkami miejskimi.
- WODZISŁAW ŚLĄSKI: korzystne położenie komunikacyjne w europejskim korytarzu północ-południe wyznaczanym przez przebieg budowanej autostrady A1 oraz istniejącej drogi krajowej DK78.

Tabela 32 – Drogowe przejścia graniczne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Miejsce przecięcia granicy			Oznaczenie drogi			Uwagi
Lp.	RCz	Polska	RCz	Polska	Ograniczenia	
1	Bohumín	Gorzyczki	D1	A1	Bez ograniczeń	
2	Bohumín	Chałupki	I/67	DK 78	Bez ograniczeń	most oraz tory kolejowe
3	Stary Bohumin	Chałupki	MK (slezská)	DG 612903S	do 3,5 t	most
4	Šilheřovice	Chałupki	III/4696	DP 3532S	do 3,5 t	
5	Hař	Rudyszwałd	MK	DG 612704S	do 3,5 t	
6	Hař	Tworów	II/469	DP 3507S	do 3,5 t	
7	Píšť	Owsiszczce	II/466	DP 3511S/936	do 3,5 t	
8	Chuchelná	Krzanowice	III/46822	DW 917	do 3,5 t	
9	Strahovice	Krzanowice	MK/ÚK	DG 671013S	do 3,5 t	
10	Sudice	Pietraszyn	I/46	DW 916	pozostałe	do 20 t
11	Třebom	Gródczanki	III/46826	DP 3526S	do 3,5 t	nie dotyczy pojazdów rolniczych
12	Třebom	Kietrz	II/467	416 (droga lokalna) / 20820	do 3,5 t	
13	Sudice	Ściborzyce Wielkie	III/04614	droga lokalna	do 3,5 t	
14	Hněvošice	Ściborzyce Wielkie	III/04613	droga lokalna	do 3,5 t	
15	Opava	Pilszcz	III/01129	II/420	do 3,5 t	
16	Opava/ Vávrovce	Wiechowice	III/0578	droga lokalna	do 3,5 t	most
17	Opava/ Držkovice	Dzierżkowice	III/05712	droga lokalna	do 3,5 t	most
18	Skrochovice	Boboluszki	-	Droga lokalna	do 3,5 t	most
19	Úvalno	Branice	III/4593	II/419	do 7,5 t	most
20	Krnov	Ciermęcice	-	Droga lokalna	-	
21	Krnov	Pietrowice	I/45	I/38	-	
22	Rusin	Gadzowice	Droga lokalna	Droga lokalna	-	
23	Osoblaha	Pomorzowiczki	II/457	I/34	do 3,5 t	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Programu POWT RCz-RP 2007-2013.

Tabela 33 – Drogi wojewódzkie i krajowe w km (stan na rok 2000)

Województwo	Drogi wojewódzkie	Drogi krajowe
ŚLĄSKIE	1 422	1 034
OPOLSKIE	901	733

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych).

Tabela 34 – Drogi publiczne ogółem w km

Województwo	Ogółem		Autostrady		Inne drogi	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
ŚLĄSKIE	25 683,8	26 453,3	107,4	129,9	25 576,4	26 323,4
OPOLSKIE	11 445,5	11 338,1	88,1	87,7	11 357,4	11 250,4

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych).

Tabela 35 – Drogi gminne wg lokalizacji w km (stan na rok 2000)

Jednostka terytorialna	Zamiejskie	W granicach administracyjnych miast
Baborów	68	11
Branice	76	0
Głubczyce	137	23
Gorzyce	86	0
Kietrz	74	17
Kornowac	21	0
Krzanowice	17	0
Krzyżanowice	84	0
Kuźnia Raciborska	42	16
Lyski	55	0
Lubomia	35	0
Marklowice	44	0
Mszana	46	0
Pietrowice Wielkie	46	0
Pszów	0	24
Racibórz	0	127
Rudnik	21	0
Rydułtowy	0	65
Wodzisław Śląski	0	71

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Tabela 36 – Drogi powiatowe wg lokalizacji w km (stan na rok 2000)

Jednostka terytorialna	Powiat - zamiejskie				Powiat - w granicach administracyjnych miast (w km)			
	Ogółem	o nawierzchni twardej	o nawierzchni twardej ulepszonej	Dwujezdniowe	Ogółem	o nawierzchni twardej	o nawierzchni twardej ulepszonej	Dwujezdniowe
Powiat głubczycki	310	302	300	0	27	26	26	0
Powiat raciborski	147	136	136	0	23	22	22	1
Powiat rybnicki	77	76	74	0	26	26	26	0
Powiat wodzisławski	123	123	123	0	99	96	96	0

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Tabela 37 – Struktura natężenia ruchu drogowego na odcinkach, na których natężenie ruchu przekracza 1000 pojazdów na 24h, stan na lata 2000, 2005, 2010

Droga	Rok	ciężkie pojazdy silnikowe	samochody osobowe i dostawcze	pojazdy jednośladowe	natężenie ruchu łącznie
GORZYCE-WODZISŁAW DW 933	2010	779	9 670	107	10 562
	2005	513	8 289	35	8 846

	2000	523	5 390	54	6 015
WODZISŁAW DW 933 – DW 33 (PRZEJŚCIE)	2010	1 787	15 710	153	17 731
	2005	1 200	15 607	68	16 892
	2000	1 735	14 192	48	16 069
933 WODZISŁAW – RYBNIK	2010	1 478	15 080	140	16 734
	2005	932	13 326	43	14 330
	2000	1 056	12 960	42	14 086
RACIBÓRZ (DK 45) – RACIBÓRZ (DW 919)	2010	832	16 635	195	17 697
	2005	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2000	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
RACIBÓRZ – KORNOWAC (DW 919)	2010	514	10 037	128	10 700
	2005	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2000	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Transport kolejowy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wprowadzające

Transport kolejowy w Republice Czeskiej jest w gestii Ministerstwa Transportu RCz. Zarządzaniem transportem kolejowym zajmuje się jednostka państwowa Zarząd Transportu Kolejowego (Správa železniční dopravní cesty, s. o.), której głównym zadaniem jest pełnienie funkcji właściciela kolei, zapewniającej użytkowanie, przejezdność, modernizację i rozwój kolei. Transport kolejowy w Republice Czeskiej obsługuje kilka spółek przewozowych. Do najważniejszych przewoźników w ramach ruchu pasażerskiego należą České dráhy, a.s., LEO Expres a.s. i RegioJet a.s. Jednym z najważniejszych przewoźników w ramach towarowego transportu kolejowego jest przede wszystkim ČD Cargo, a.s.

Główne ciągi kolejowe w Republice Czeskiej tworzą 4 korytarze kolejowe. Przez kraj morawsko-śląski prowadzą trasy dwóch korytarzy kolejowych:

- *II korytarz kolejowy* => Słowacja – Břeclav – Přerov – Ostrava – Polska (Petrovice u Karviné),
- *III korytarz kolejowy* => Niemcy – Plzeň – Praha – Olomouc – Ostrava – Słowacja (Mosty u Jablunkova).

Korytarze te łączą się z siecią regionalnych linii kolejowych, zapewniającą obsługę całego kraju morawsko-śląskiego (patrz mapa sieci kolejowej).

Najważniejszymi węzłami kolejowymi w kraju są stacje Ostrava-Svinov oraz Opava-východ. Połączenia czeskiej części Euroregionu Silesia z Prahą z Ostravy obsługuje trzech przewoźników bezpośrednimi połączeniami kilka razy dziennie (3-4 godziny jazdy).

Większość linii kolejowych w kraju morawsko-śląskim nie jest zelektryfikowana. Zelektryfikowane są tylko trzy linie, tj. linia nr 270 z Olomouca do Ostravy i Bohumína, linia nr 320 z Mostów u Jablunkova do Bohumína oraz linia nr 321 z Českého Těšína do Opavy východ. Pozostałe linie są przeznaczone tylko dla pociągów motorowych.

Rysunek 9 – Mapa sieci kolejowej w kraju morawo-śląskim

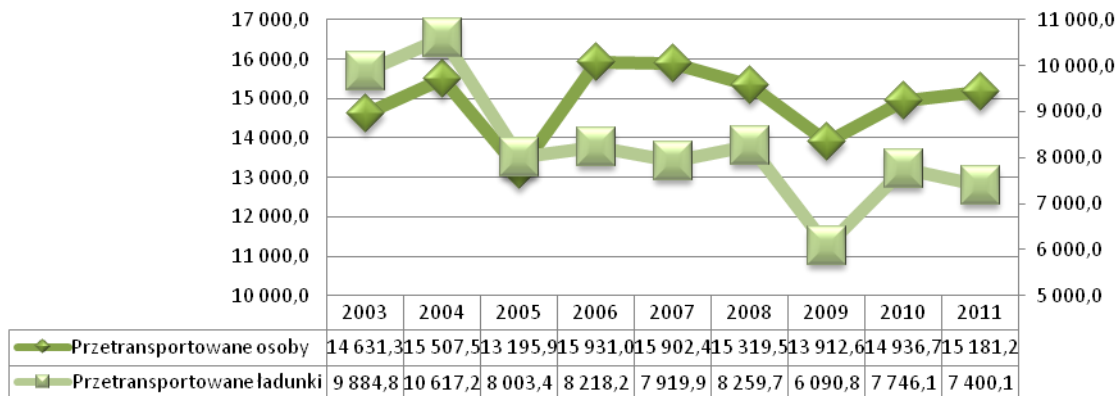
Z mapy na rys. 9 wynika, że na terenie Euroregionu Silesia nie ma obecnie żadnego bezpośredniego połączenia kolejowego z polską stroną, które istniało w przeszłości.

Źródło: <http://provosz.szc.cz/PORTAL/Show.aspx?path=/Data/Mapy/kraje.pdf>

Statystyki ruchu kolejowego

Transport kolejowy jest bardzo popularną formą zbiorowej komunikacji publicznej. Poniższy wykres przedstawia dynamikę zmian liczby osób korzystających z kolei w kraju morawo-śląskim. Liczba podróżnych w poszczególnych latach się zmieniała, ale długoterminowo utrzymuje się średnio na poziomie około 15 mln podróżnych na rok.

Wykres 1 – Dynamika zmian liczby podróżnych (w tys.) oraz przewożonych ładunków (tys. ton) koleją w kraju morawo-śląskim za rok

Źródło: roczniki transportu, opracowanie własne

Na wykresie przedstawiono także dynamikę zmian ilości ładunków przewożonych koleją. W poszczególnych latach masa ogólnych przewożonych ładunków się zmieniała, niemniej jednak w perspektywie długoterminowej można zaobserwować malejący trend wielkości przewozów towarowych.

Modernizacja dróg kolejowych

Na terenie całej Republiki Czeskiej na bieżąco są modernizowane drogi kolejowe, po czeskiej stronie Euroregionu Silesia i w jego najbliższej okolicy były lub są realizowane, lub też przygotowuje się do realizacji poniższe inwestycje:

Elektryfikacja linii Opava – Ostrava została zakończona pod koniec maja 2007 roku. Dzięki temu zwiększyło się bezpieczeństwo ruchu pociągów, a przede wszystkim skrócił się czas

przejazdu. Wprowadzono bezpośrednie połączenie Opawy z centrum Ostravy (stacja Ostrava-střed) oraz Opawy z Českim Těšínem, w którym swoją siedzibę ma sąsiedni Euroregion Śląsk Cieszyński. Dzięki wprowadzeniu nowoczesnych podmiejskich pociągów City Elefant w ostatnich latach także znacznie poprawił się komfort podróżowania. Niemniej ważna jest także korzyść ekologiczna, ponieważ dzięki elektryfikacji zmniejszyło się zapylenie i hałas oraz ilość emitowanych zanieczyszczeń, które związane były z lokomotywami o napędzie silnikami wysokoprężnymi. Zmodernizowano około 29 km linii, a maksymalna możliwa prędkość na danym odcinku wynosi 100 km/h.

Obecnie trwa realizacja inwestycji **Rekonstrukce a zkapacitnění trati Studénka – Mošnov [Rekonstrukcja i poprawa parametrów linii Studénka – Mošnov]**. Inwestycja ta stwarza warunki do rozszerzenia inwestycji związanej z budową połączenia kolejowego z lotniskiem Ostrava-Mošnov. Umożliwi to przeniesienie części transportu towarowego i osobowego na lotnisko Mošnov z sieci drogowej na kolej.

Ponieważ dobre połączenie transportowe stanowi jeden z kluczowych czynników rozwoju obszaru, realizowane i planowane projekty mogą mieć wpływ także na rozwój obszaru Euroregionu Silesia, przede wszystkim jego czeskiej części.

Elektryfikacja linii Opava – Krnov jest dopiero na etapie przygotowania, realizacja planowana jest do 2016 roku. Modernizacja ma na celu poprawę parametrów linii, podniesienie prędkości do 100 km/h oraz modernizację urządzeń zabezpieczających.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wstępne

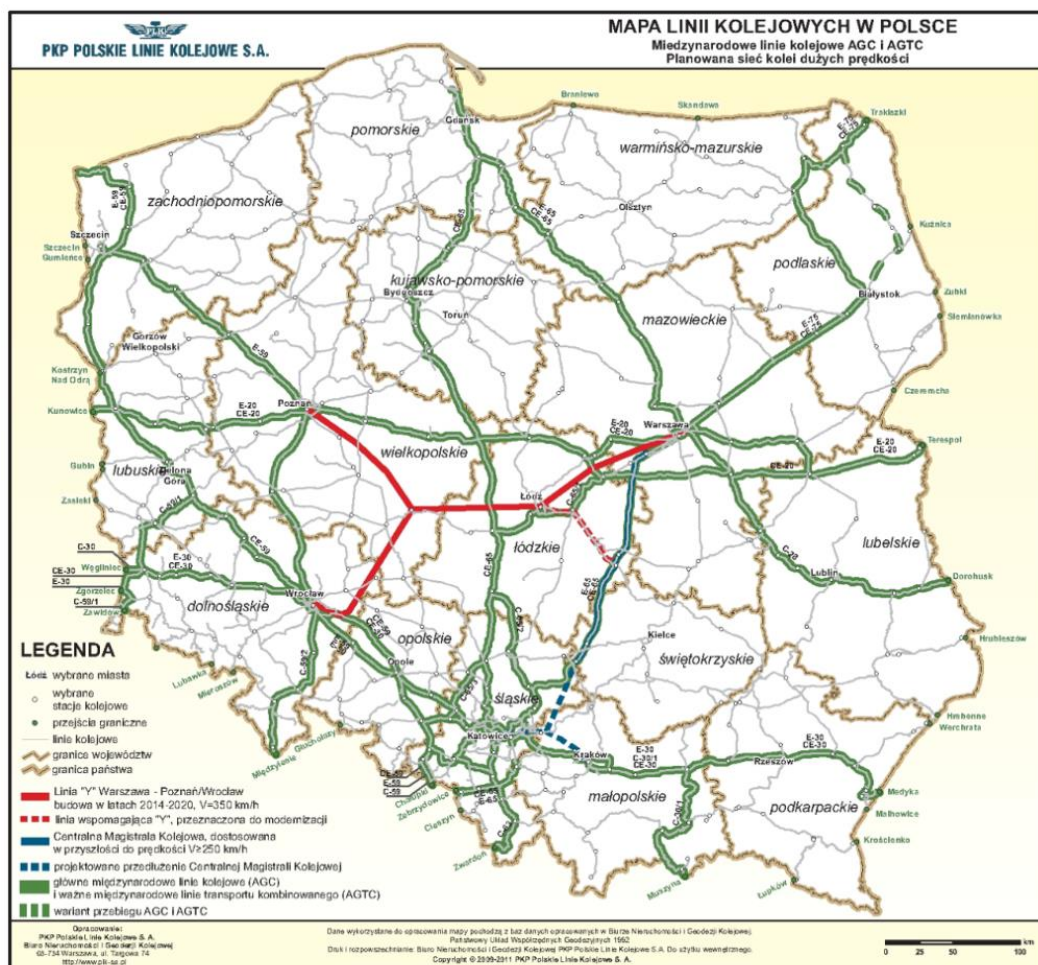
Transport kolejowy w Polsce znajduje się w gestii Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Ważnym organem w tym zakresie jest również podległy Ministerstwu Urząd Transportu Kolejowego (UTK). UTK Urząd Transportu Kolejowego jest organem regulacyjnym, właściwym w sprawach: regulacji rynku transportu kolejowego, licencjonowania transportu kolejowego, nadzoru technicznego nad eksploatacją i utrzymaniem linii kolejowych oraz pojazdów kolejowych, bezpieczeństwa ruchu kolejowego, nadzoru nad przestrzeganiem praw pasażerów w transporcie kolejowym, licencji i świadectw maszynistów. Większość linii kolejowych jest zarządzana przez należące do państwowych Polskich Kolei Państwowych przedsiębiorstwo PKP Polskie Linie Kolejowe, a głównymi przewoźnikami pasażerskimi wchodzące również w skład Grupy PKP – PKP Intercity oraz należące do samorządów województw Przewozy Regionalne.

Aktualnie na rynku kolejowym w Polsce funkcjonuje ponad stu przewoźników kolejowych posiadających licencję na przewozy osób, rzeczy oraz udostępnianie pojazdów trakcyjnych.

Przez terytorium Polski przebiegają paneuropejskie korytarze nr I (wraz z odgałęzieniem IA), II, III i VI.

- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR I - Helsinki – Ryga – Kowno – Warszawa (z odgałęzieniem IA: Ryga – Kaliningrad – Gdańsk).
- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR II – Europa Zachodnia, Rosja, kraje Azji Wschodniej.
- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR III – Berlin, Drezno, Zgorzelec, Wrocław, Opole, Katowice, Kraków, Lwów, Kijów.
- KORYTARZ PANEUROPEJSKI NR VI – Gdańsk, Warszawa, Zilina, Brno, Bratysława, Wiedeń, Triest, Wenecja, Bolonia.

Rysunek 10 – Mapa linii kolejowych w Polsce, Międzynarodowe linie AGC, AGTC

Źródło: <http://www.plk-sa.pl/linie-kolejowe/siec-linii-kolejowych-w-polsce/mapy/>

Przez obszar województwa śląskiego przebiegają historycznie ukształtowane ważne szlaki kolejowe o kierunku północ-południe i wschód-zachód, z czego trzy linie kolejowe magistralne zaliczane są do międzynarodowej sieci "E" (AGC):

- E30 Drezno - Zgorzelec - Wrocław - Katowice - Kraków - Medyka - Lwów - Kijów – Moskwa
- E59 Malmö - Ystad - Świnoujście - Zielona Góra - Wrocław - Racibórz – Chałupki
- E65 Gdynia - Warszawa - Katowice - Zebrzydowice - Ostrawa – Wiedeń

Ze wspomnianymi korytarzami o paneuropejskim i międzynarodowym znaczeniu łączy się sieć linii o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Komunikacja publiczna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wprowadzające

Komunikację publiczną można podzielić według dwóch punktów widzenia: pod względem środków transportu oraz pod względem obsługiwanej obszar. Z punktu widzenia środków transportu na terenie Euroregionu Silesia po czeskiej stronie rozróżnia się transport kolejowy, autobusowy, trolejbusowy oraz tramwajowy. Pod względem obszaru można komunikację publiczną podzielić na miejską komunikację zbiorową oraz międzymiastową komunikację zbiorową, przy czym różnica pomiędzy tymi typami wynika już z nazwy, tzn. miejska komunikacja zbiorowa zapewnia obsługę danego miasta lub najbliższych okolic, natomiast międzymiastowa komunikacja zbiorowa zapewnia połączenia pomiędzy gminami i miastami.

Miejska komunikacja zbiorowa po czeskiej stronie Euroregionu Silesia funkcjonuje w miastach Opawa, Ostrava i Nový Jičín. W pozostałych gminach i miastach funkcjonuje tylko międzymiastowa komunikacja zbiorowa.

Miejska komunikacja zbiorowa Opawa

Komunikację obsługuje spółka Městský dopravní podnik Opava, a.s. Mieszkańcy mogą korzystać z komunikacji autobusowej i trolejbusowej. Na terenie miasta znajdują się 22 linie, w tym 13 autobusowych i 9 trolejbusowych. Średni odstęp czasu między poszczególnymi kursami na konkretnych liniach wynosi 20 minut.

Miejska komunikacja zbiorowa Ostrava

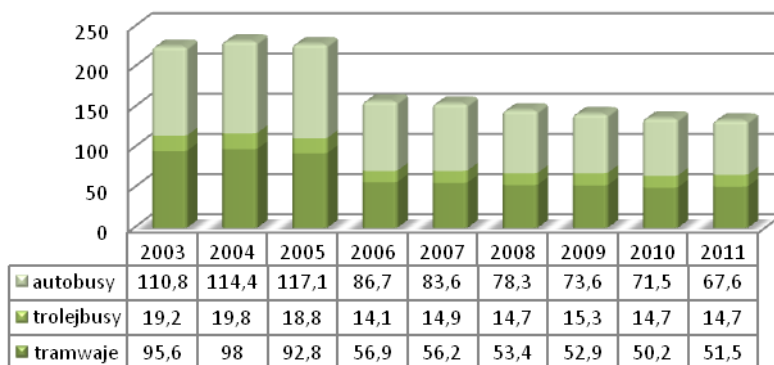
Komunikację obsługuje spółka Dopravní podnik Ostrava a.s. Mieszkańcy mogą korzystać z 53 linii autobusowych, 16 linii tramwajowych i 11 linii trolejbusowych. Średni odstęp czasu między poszczególnymi kursami na konkretnych liniach wynosi od 10 do 20 minut.

Miejska komunikacja zbiorowa Nový Jičín

Komunikację obsługują firmy Technické služby města Nový Jičín (6 linii) oraz Arriva Morava a.s. (1 linia). Występuje tu tylko komunikacja autobusowa. Średni odstęp czasu między poszczególnymi kursami na konkretnych liniach wynosi 60 minut.

Poniższy wykres przedstawia dynamikę zmian liczby osób korzystających z miejskiej komunikacji zbiorowej w kraju morawsko-śląskim. Na wykresie widoczny jest długookresowy spadek liczby podróżnych, mimo że liczba podróżnych w ciągu roku wynosi ponad 130 mln. W danych statystycznych liczbę osób podróżujących tramwajami i trolejbusami uwzględniają tylko dane miast Opawa i Ostrava.

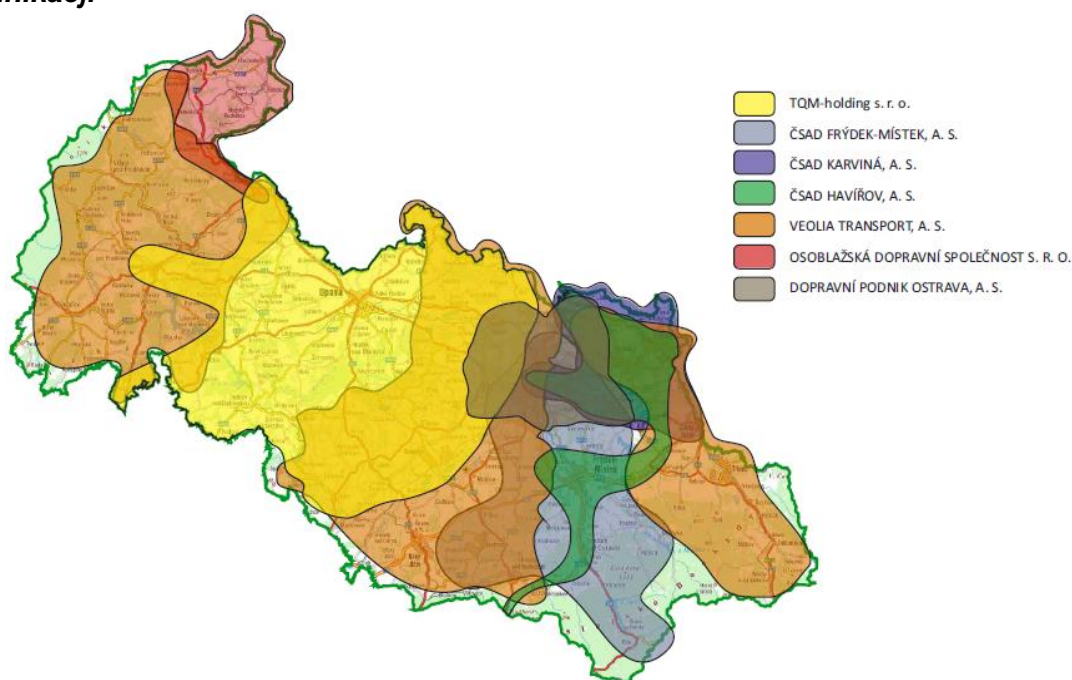
Wykres 2 – Liczba podróżujących miejską komunikacją zbiorową w kraju morawsko-śląskim (mln osób)

Źródło: roczniki transportu, opracowanie własne

Międzymiastową komunikację zbiorową obsługuje po czeskiej stronie Euroregionu Silesia kilku przewoźników (patrz rysunek 11 niżej). Przede wszystkim jest to spółka TQM holding s.r.o. Spółka Veolia Transport, a.s. zmieniła nazwę na Arriva Morava a.s.

Rysunek 11 – Obsługiwany obszar według poszczególnych przedsiębiorstw komunikacji

Źródło: opracowanie własne

Zintegrowany system komunikacji

Na terenie kraju morawsko-śląskiego w 1995 roku powstał Zintegrowany System Komunikacji Kraju Morawsko-Śląskiego [Integrovaný dopravní systém Moravskoslezského kraje] (dalej „ODIS“). ODIS można scharakteryzować za pośrednictwem poniższych danych:

- włączonych jest 299 gmin, tj. wszystkie gminy na terenie *kraju*,
- włączonych jest 11 przewoźników,
- system tworzy 457 linii i 2904 przystanki.

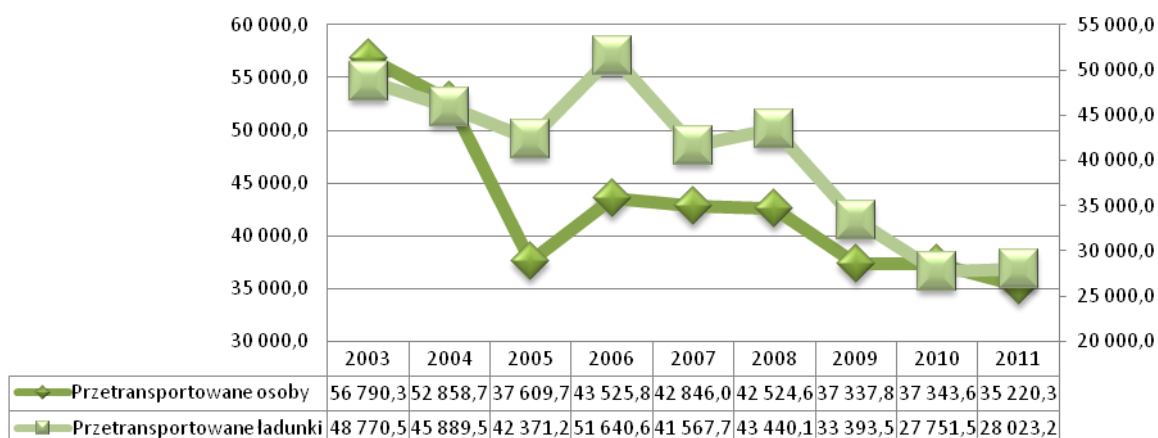
ODIS to ogólna forma organizacji transportu oparta na jednolitej taryfie, jednolitych warunkach przewozowych, jednolitym podejściu do koordynacji rozkładów jazdy oraz skoordynowanej ofercie kilku przewoźników, zapewniającej obsługę transportową na danym terenie. W ODIS-ie ujęta jest komunikacja kolejowa oraz międzymiastowa i miejska komunikacja zbiorowa.

Komunikacja autobusowa

Komunikacja autobusowa jest bardzo popularną formą zbiorowej komunikacji publicznej. Poniższy wykres przedstawia dynamikę zmian liczby osób korzystających z autobusów w kraju morawsko-śląskim. Liczba podróżnych w poszczególnych latach jest różna, natomiast w perspektywie długoterminowej widoczny jest trend spadkowy. Przeciętna liczba podróżnych wynosi 43 mln osób.

Wszystkie gminy członkowskie na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia mają publiczną komunikację autobusową, natomiast komunikacja kolejowa ograniczona jest przebiegiem linii kolejowych. Wszystkie gminy są także włączone w ODIS. Nie ma bezpośrednich autobusowych połączeń z polską częścią Euroregionu Silesia.

Wykres 3 – Liczba podróżujących (tys. osób) publiczną komunikacją autobusową oraz transport ładunków po drogach (tys. ton) w kraju morawsko-śląskim

Źródło: roczniki transportu, opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wstępne

W Polsce podstawowe kwestie dotyczące publicznego transportu zbiorowego reguluje ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym. Transport publiczny w polskiej części Euroregionu Silesia występuje w formie połączeń kolejowych oraz komunikacji autobusowej. Na obszarze pogranicza transport kolejowy nie należy do kluczowych środków komunikacji (szczególnie po stronie polskiej), choć gęstość sieci kolejowej w woj. śląskim oraz opolskim należy do najgęstszych w kraju (pierwsze i drugie miejsce wśród wszystkich polskich województw). Główną rolę w zakresie publicznych środków transportu w polskiej części Euroregionu Silesia odgrywa publiczna komunikacja autobusowa. Co ciekawe w Euroregionie brak jest jakiegokolwiek bezpośredniego połączenia kolejowego lub autobusowego z głównymi, pobliskimi ośrodkami miejskimi po stronie czeskiej – Opawą oraz Ostrawą.

W Euroregionie Silesia znajduje się tylko jedno kolejowe przejście graniczne (Bohumín – Chałupki), które ma szczególnie istotne znaczenie dla transportu towarowego pomiędzy Polską a Republiką Czeską.

Wspólne, transgraniczne połączenia autobusowe na obszarze Euroregionu praktycznie nie istnieją. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest to, iż transport autobusowy w RCz oraz Polsce znajduje się w gestii jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli (w RCz są to urzędy krajские, w Polsce natomiast powiaty we współpracy z gminami).

Na obszarze Euroregionu Silesia brak jest regularnych transgranicznych połączeń autobusowych, nawet w transporcie lokalnym. Na przedmiotowym obszarze brak jest jakichkolwiek rozwiązań systemowych np. w zakresie wspólnych biletów, koordynacji rozkładów jazdy itp. Czas dojazdu pomiędzy głównymi ośrodkami miejskimi (np. na poziomie miast powiatowych) po obu stronach granicy sięga w większości kilku godzin, co wynika z braku wspólnej polityki transportowej. Stan ten ma bardzo negatywny wpływ na tworzenie i wspieranie rozwoju transgranicznego regionu funkcjonalnego (np. w zakresie tworzenia potencjałów rozwoju wspólnego rynku pracy, edukacji itp.).

Tabela 38 – Stan połączeń komunikacji transportu publicznego

Jednostka terytorialna	Transport autobusowy	Transport kolejowy	Bezpośrednie połączenie				Ilość bezpośrednich połączeń przypadających na dzień roboczy w jednym kierunku (liczba połączeń na 24 godziny)			
			Opawa	Ostrava	Racibórz	Rybnik	Opawa	Ostrava	Racibórz	Rybnik
Baborów	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	19	0
Branice	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	2	0
Głubczyce	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	15	0
Gorzycy	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	4	0

Kietrz	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	23	0
Kornowac	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	6	0
Krzanowice	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	4+1611	0
Krzyżanowice	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	4+11	0
Kuźnia Raciborska	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	5+20	0
Lubomia	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	18	0
Lyski	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	8	0
Markłowice	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	0	0	0	2
Mszana	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	0	0	0	0
Pietrowice Wielkie	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	26	0
Pszów	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	17	0
Racibórz	TAK	TAK	NIE	NIE	x	TAK	0	0	x	2
Rudnik	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	0	0	15	0
Rydułtowy	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	0	0	5	5+20
Wodzisław Śląski	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	0	0	20	4

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Transport rowerowy

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wprowadzające

Transport rowerowy należy po czeskiej stronie do popularnych form zarówno uprawiania sportu, jak i przemieszczania się. Na rozwój transportu rowerowego wpływa także szeroko zakrojona budowa i modernizacja infrastruktury rowerowej. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, który odpowiedni jest do uprawiania jazdy na rowerze dzięki łagodnemu ukształtowaniu terenu, zbudowano szeroką sieć tej infrastruktury, czy to w postaci oddzielonych pasów dla ruchu rowerowego przede wszystkim w miastach, czy też w postaci zrekonstruowanych albo nowo zbudowanych ścieżek rowerowych wyposażonych w oznakowanie i niezbędne elementy drobnej architektury.

Rysunek 12 – Mapa krajowych szlaków dalekobieżnych (na dzień 01.01.2013r.)

Przez teren czeskiej części Euroregionu Silesia prowadzi nowo wybudowany szlak rowerowy nr 8 (dawniej nr 55) "Slezská magistrála" [Magistrala Śląska].

Przez Euroregion Silesia biegnie także szlak rowerowy, który stanowi część trans-europejskiej sieci EuroVelo. To szlak EV4 prowadzący z miasta Roscoff (Francja) do Kijowa (Ukraina). Na terenie euroregionu szlak ten oznaczony nr. 5 biegnie przez Ostravę, Hlučín i Hať w kierunku Polski.

Źródło: <http://www.cyklodoprava.cz/file/mapa-narodnich-dalkovych-tras-v-cr/>

W poniższej tabeli przedstawiono ważne szlaki rowerowe na terenie Euroregionu Silesia.

¹¹ Połączenia kolejowe + autobusowe

Tabela 39 – Opis europejskich, głównych i ponadregionalnych szlaków rowerowych i tras okólnych (pętli) biegnących przez teren czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa szlaku rowerowego	Oznakowanie szlaku rowerowego	Przebieg trasy	Długość szlaku w km
Szlak Bursztynowy	nr 5, EuroVelo 4	Hař (CZ/PL) - Hlučín – Ostrava Svinov – Polanka nad Odrou – Nova Horka – Kunin – Starý Jičín – Palačov – Teplice nad Bečvou – Přerov – Olomouc – Plumlov – Ostrav u Macochy – Brno – Židlochovice – Hevlín (CZ/A)	303 km, w tym 70,5 km na terenie kraju morawsko-śląskiego
Slezská magistrála [Magistrála Śląska] (część)	nr 55 i nr 56	Rejvíz (kraj morawsko-śląski/kraj ołomuniecki) – Drakov – Heřmanovice – Holčovice – Město Albrechtice – Krnov – Úvalno – Skrochovice – Holasovice – Opava – szlak rowerowy nr 56: – Bohumín – Orlova – Havířov – Horní Budovice – Těrlicko – Český Těšín (CZ/PL)	110
Radegast Cyklotrack Opava (specjalny szlak okólny)		Opava - Hlavnice - Hradec nad Mor. - Raduň - Kravaře - Malé Hoštice - Opava	80,1
Radegast Cyklotrack Slezsko (specjalny szlak okólny)		Studénka - Nová Horka – Albrechtický - Jistebník - Polanka nad Odrou – Ostrava – Třebovice - Plesná - Dobroslavice - Velká Polom - Horní Lhota – Čavisov – Klimkovice – Lubojaty - Bílovec - Velké Albrechtice - Studénka	88,3
Prajzská cesta	6092	Opava - Chlebičov - Chuchelná - Bělá - Píšť/Owsiszczce (CZ/PL)	26
Palackého stezka [Ścieżka im. Palackiego]	6175 (bez specjalnego oznakowania)	Kunín – Šenov u Nového Jičína – Nový Jičín – Kojetín – Hostašovice	15

Źródło: opracowanie własne

Wymienione szlaki rowerowe uzupełnia gęsta sieć lokalnych szlaków rowerowych, czyli szlaków rowerowych 4. klasy.

Połączenie szlaków między RP i RCz

Na terenie Euroregionu Silesia znajduje się kilka szlaków rowerowych, połączonych po obu stronach granicy. Dotyczy to poniższych szlaków (podano tylko miejsce przejazdu przez granicę):

Úvalno (ČR) – Branice (PR)

Vávrovice (ČR) – Wiechowice (PR)

Opava (ČR) – Pilszcz (PR)

Oldřišov (ČR) – Pilszcz (PR)

Hněvošice (ČR) – Ściborzyce Wielkie (PR)

Pętla Sudický okruh – połączenie szlaku rowerowego nr 6153 na terenie RCz i szlaku rowerowego nr C2 na terenie Polski.

Třebom (ČR) – Gródczanki (PR)

Strahovice (ČR) – Krzanowice (PR)

Chuchelná (ČR) – Krzanowice (PR)

Píšť (ČR) – Owsiszczce (PR)

Hař (ČR) – Tworków (PR)

Obecnie są już opracowane lub przygotowane dokumentacje budowy wielu kolejnych transgranicznych ścieżek rowerowych, na przykład ścieżki rowerowej Opava – Pilszcz – Kietrz czy ścieżek rowerowych na terenie mikroregionu Hlučínsko oraz sąsiednich polskich gmin.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Informacje wstępne

Duże znaczenie dla rozwoju transportu rowerowego ma odpowiednio przygotowana, rozbudowywana i modernizowana infrastruktura rowerowa. Po polskiej stronie Euroregionu Silesia brak wysokich pasm górskich oraz bliskość dużych aglomeracji miejskich stwarza dobre warunki dla rozwoju turystyki rowerowej o charakterze rodzinnym.

Transport rowerowy należy po polskiej stronie Euroregionu Silesia do popularnych form spędzania wolnego czasu, uprawiania sportu. W mniejszym zaś stopniu służy do przemieszczania się (np. jako forma dojazdu do pracy, itp.).

Zaobserwowano jednak w ostatnich latach pogorszenie warunków ruchu rowerowego. Związane jest to ze wzrostem natężenia ruchu silnikowego oraz brakiem infrastruktury rowerowej. W latach 2005-2010 natężenie ruchu pojazdów silnikowych na drogach krajowych wzrosło o 22%; szczególnie drastycznie wzrosło natężenie pojazdów ciężarowych z przyczepami (potocznie tirów) – o 43%. Jednocześnie bardzo niewielka część dróg krajowych (oraz wojewódzkich) została wyposażona w drogi dla rowerów. Ponieważ rowerzyści unikają ruchu na zasadach ogólnych jezdni „pomiędzy tirami”, w tej sytuacji część z nich szuka tras alternatywnych, część innych środków transportu, a część rezygnuje z podejmowania podróży¹².

O wiele lepsza jest sytuacja na drogach gminnych, czy powiatowych. Coraz częściej obserwowana jest tendencja jednoczesnego remontu czy budowy drogi gminnej czy powiatowej wraz z wytyczeniem ścieżki czy trasy rowerowej.

Ilość rowerów w Polsce nie podlega rejestracji, a GUS nie podaje wprost statystyk odnoszących się do ilości rowerów. Stąd koniecznością jest posługiwanie się szacunkami w tej dziedzinie. Jeszcze z końcem lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku różne źródła szacowały ilość rowerów w Polsce na 5,5 – 11,5 mln. Natomiast z opracowania GUS "Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych w 2005 r." wynika, że 64% gospodarstw domowych posiada rower. Równocześnie GUS podaje, że w 2005 roku Polska posiadała 13 338 000 gospodarstw domowych. Zatem z przemnożenia wynikałoby, że Polska w 2005 roku posiadała 8 536 320 rowerów. Od 2005 roku w Polsce się wiele zmieniło, można zatem oczekiwać, że obecnie Polska posiada około 9 mln rowerów, czyli co czwarty statystyczny Polak jest posiadaczem roweru¹³.

Na tej podstawie można założyć, że mieszkańcy polskiej strony Euroregionu Silesia posiadają ok. 71 tys. rowerów.

Znacznie ważniejszą informacją niż ilość rowerów jest wielkość ruchu rowerowego. Nie ma kompleksowych danych dotyczących ruchu rowerowego w skali Polski. Wiele gmin w ogóle nie prowadzi pomiarów ruchu. Ponadto często pomiary ruchu klasyfikują ruch rowerowy jako "pojazdy inne" wraz z pojazdami zaprzęgowymi itp. Metodologia stosowanych w Polsce pomiarów ruchu najczęściej pomija ruch rowerowy odbywający się na chodnikach, na drogach rowerowych poza jezdnią i nieformalnych trasach poza pasem drogowym. Tym niemniej dostępne są dane wycinkowe, które mogą dać pewien obraz stanu ruchu rowerowego w Polsce. Najlepiej ruch rowerowy jest rozpoznany na drogach krajowych mimo, że jest on mniejszy niż na drogach gminnych czy powiatowych. Wynika to z faktu, że GDDKiA przeprowadza co 5 lat tzw. Generalny pomiar ruchu (GPR). Ostatnio wykonany Generalny Pomiar Ruchu miał miejsce w 2010 r. i objął 1793 odcinków pomiarowych na sieci dróg krajowych poza miastami na prawach powiatu. Roczny cykl pomiarowy obejmował 11 okresów, w tym 9 okresów dziennych (w godz. 6-22) i 2 okresy nocne (godz. 22-6).

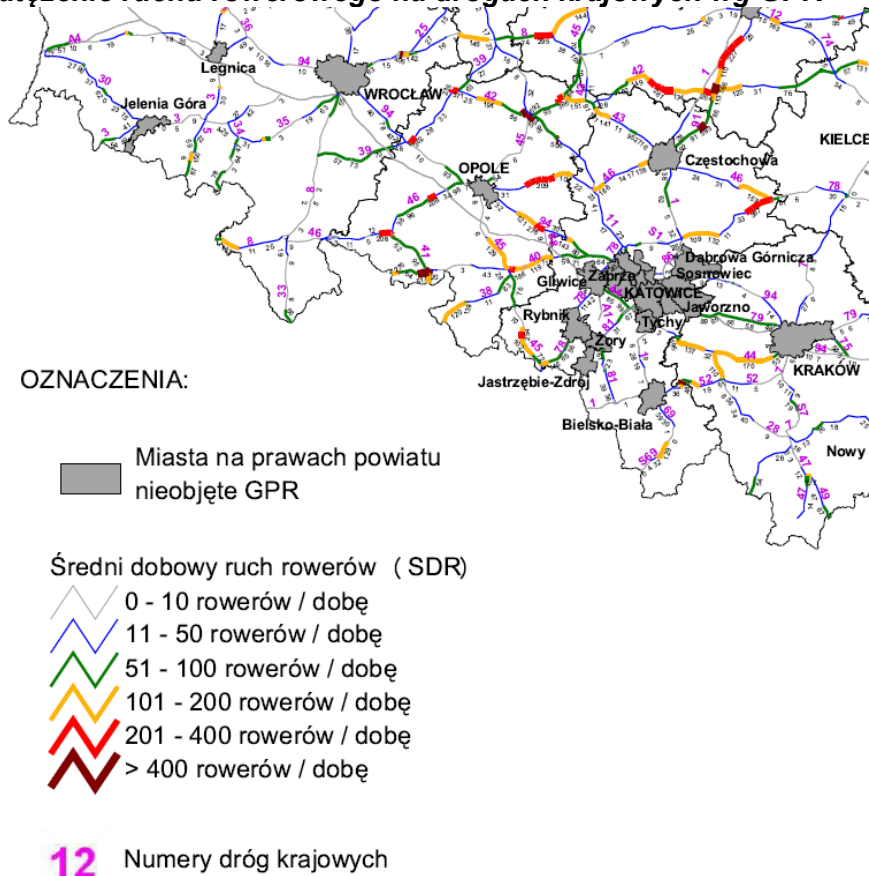
Z badań w 2010r. wynika, że największe natężenia i udziały ruchu rowerowego odnotowano w województwach: opolskim, lubelskim, warmińsko-mazurskim i podkarpackim. Najmniejsze natężenia i udziały ruchu rowerowego zmierzono w województwie małopolskim, świętokrzyskim, śląskim i dolnośląskim. Występuje duże zróżnicowanie pomiędzy województwami – różnice w średnich natężeniach ruchu rowerowego są nawet trzy-, czterokrotne, a różnice w udziale rowerów w ogóle pojazdów –nawet ponad pięciokrotne.

¹² Ruch rowerowy w Generalnym Pomiarze Ruchu 2010, Warszawa - Kraków, styczeń 2013r.

¹³ RAPORT WSTĘPNY GDDKiA „Ruch rowerowy w Polsce na tle innych krajów UE”, Warszawa – Kraków, czerwiec 2009r.

Rysunek 13 – Natężenie ruchu rowerowego na drogach krajowych wg GPR

Źródło:GGDKiA

W polskiej części Euroregionu, pomimo braku spektakularnych atrakcji turystycznych występują dobre warunki dla turystyki rowerowej, pieszej oraz konnej. Przez obszar polskiej części Euroregionu przebiegają następujące, ważne trasy rowerowe:

TRASY MIĘDZYNARODOWE

- Trasa rowerowa R4: Europejska Trasa Rowerowa (ok. 4000 km).

TRASY PIERWSZORZĘDNE (GŁÓWNE)

- Trasa rowerowa nr 2 Y: (ok. 143 km).
- Trasa rowerowa nr 6 C: Trasa prowadząca szlakiem husarii polskiej (ok. 260 km).
- Trasa rowerowa nr 9 N: Trasa prowadząca doliną Odry (ok. 230 km).
- Trasa rowerowa nr 24 C: Pętla rowerowa Euroregionu „Śląsk Cieszyński” (ok. 120 km).
- Trasa rowerowa nr 34: N (ok. 95 km).
- Trasa rowerowa nr 8: Trasa prowadząca dolinami Wisły i Odry (ok. 380 km).
- Trasa rowerowa nr 69 S: Szlak Odry prawobrzeżny (ok. 200 km).

TRASY DRUGORZĘDNE

- Rejon Głubczyc (231-250)
- Rejon Wodzisławia (311-340)
- Rejon Raciborza (341-370)

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Euroregion Silesia od długiego czasu w miarę możliwości aktywnie angażuje się w sprawy związane z transportem i infrastrukturą transportową na swoim terenie.
- Z punktu widzenia zapewnienia środków finansowych na podnoszenie jakości infrastruktury transportowej ze źródeł unijnych w okresie 2014-2020 ważne jest, aby zachodnia część kraju morawsko-śląskiego została włączona w sieć TEN-T.
- Z punktu widzenia transportu drogowego należy w przyszłości rozwiązać problem nieodpowiedniego stanu drogi I/46 będącej bezpośrednim łącznikiem między polską a czeską częścią Euroregionu Silesia oraz dróg I/11 i I/57 z połączeniami do Polski.
- Podstawową przesłanką tworzenia transgranicznej infrastruktury transportowej w Euroregionie Silesia jest studium modelowe pn. "Border Crossing w Euroregionie Silesia".
- Na niektórych dawnych przejściach granicznych znajdują się obecnie niewykorzystywane obiekty graniczne.
- Czeska strona Euroregionu Silesia jest wystarczająco połączona z siecią kolejową i drogową, niemniej jednak należy wciąż modernizować i rekonstruować istniejącą infrastrukturę.
- W największych miastach czeskiej części Euroregionu Silesia (Ostrava, Opava, Nový Jičín) istnieje szeroko rozwinięta miejska komunikacja zbiorowa.
- Po czeskiej stronie Euroregionu Silesia istnieje zintegrowany system komunikacji.
- W Euroregionie Silesia nie ma żadnego bezpośredniego połączenia między polską a czeską stroną euroregionu, obsługiwanego przez publiczne środki komunikacji zbiorowej (autobusy, pociągi).
- W czeskiej części Euroregionu Silesia istnieje gęsta sieć szlaków i ścieżek rowerowych. Polska i czeska część euroregionu połączona jest kilkoma szlakami rowerowymi, przygotowywana jest budowa transgranicznych ścieżek rowerowych.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Należy zintensyfikować działania Euroregionu prowadzące do aktywizacji gmin członkowskich w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych przeznaczonych na dofinansowanie infrastruktury transportowej.
- Konieczne jest zintegrowanie planów inwestycyjnych w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej po obydwu stronach granicy, tak aby w maksymalny sposób wykorzystać dostępne środki zewnętrzne.
- Miejska komunikacja publiczna w polskiej części Euroregionu Silesia, z uwagi na brak dużych ośrodków miejskich nie jest szczególnie rozwinięta, ale odpowiada bieżącym potrzebom.
- Po stronie polskiej Euroregionu Silesia nie istnieje zintegrowany system transportu.
- W Euroregionie Silesia nie ma bezpośrednich połączeń publicznymi środkami transportu umożliwiających transport pomiędzy stroną polską oraz czeską.

3.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Zaopatrzenie w wodę

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zaopatrzenie w wodę na większości obszaru czeskiej części euroregionu odbywa się za pośrednictwem publicznych wodociągów. Odsetek obiektów przyłączonych do publicznej sieci wodociągowej wynosi ponad 90%. Woda pitna dostarczana jest przede wszystkim przez

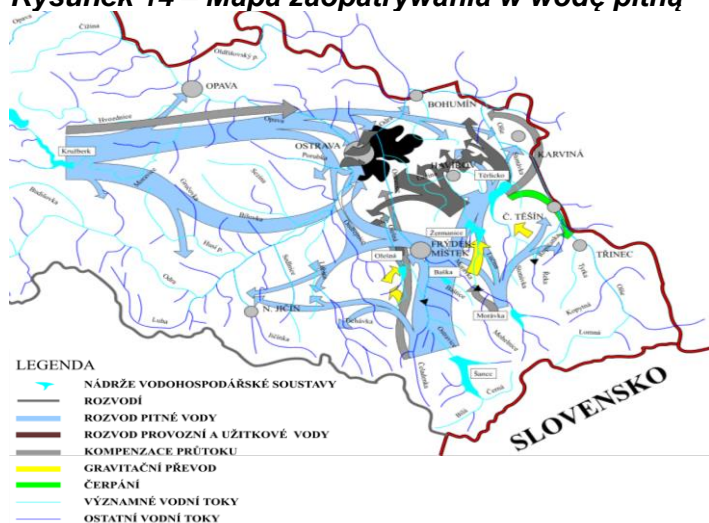
spółkę Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s. (www.smvak.cz). Niektóre części Ostrawy zaopatrywane są przez spółkę Ostravské vodárny a kanalizace a.s. (www.ovak.cz), która dostarcza od 35 do 40% wody pitnej z podziemnych źródeł znajdujących się na terenie Ostrawy. W mieście Hlučín dostawę wody pitnej częściowo zapewnia spółka Vodovody a kanalizace Hlučín, s.r.o. (www.vakhlucin.cz). W mieście Odry usługę tę świadczy spółka Oderská městská společnost s.r.o. (www.oderskams.cz).

Podstawową siecią dystrybucyjną zapewniającą dostawy wody pitnej w północnej części kraju morawsko-śląskiego jest sieć wodociągowa Ostravský oblasní vodovod (OOV) [Ostrawski Wodociąg Okręgowy]. Sieć zaopatruje w wodę mieszkańców przede wszystkim powiatów Ostrava, Opava i Nový Jičín.

Głównymi źródłami dla OOV są zbiorniki wodne Šance na rzece Ostravicy, Morávka na Morávce i Kružberk na Moravicy. Do zbiorników wody pitnej należy zbiornik Slezská Harta na Moravicy, który dzięki swojej objętości zapewnia pobór wody dla OOV ze zbiornika Kružberk i stanowi jej stabilizator jakości wody. Woda z tych zbiorników doprowadzana jest do poszczególnych stacji uzdatniania wody Nová Ves u Frýdlantu n. O. (maksymalna wydajność 2200 l/s), Vyšní Lhoty (450 l/s) i Podhradí (2200 l/s), a po uzdatnieniu transportowana jest głównymi systemami rozprowadzającymi do zbiorników i miejsc użytkowania. Te główne źródła uzupełniają lokalne źródła, w większości podziemne, które stanowią do 10% ogólnej ilości dostarczanej do sieci OOV.

Alternatywnymi źródłami wody pitnej po czeskiej stronie euroregionu są studnie przydomowe.

Rysunek 14 – Mapa zaopatrywania w wodę pitną

Źródło: http://www.pod.cz/planovani/soubory/koncepce_MSK/oblast_kvantity_vody.pdf, http://www.pod.cz/data/pages/files/sch_zv_big.gif

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zaopatrzenie w wodę na obszarze polskiej części euroregionu zapewniają w przeważającej części wodociągi publiczne. Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowych w % ogółu ludności polskiej części euroregionu wynosi 91,76%.

Dostawami wody pitnej na terenie polskiej części euroregionu zajmują się przedsiębiorstwa komunalne. Do największych przedsiębiorstw tego typu należą: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp.z o.o. w Raciborzu (<http://zwik-rac.com.pl>), Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wodzisławiu Śląskim (www.pwik-wodzislav.pl) oraz Głubczyckie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. (<http://www.wodociagi-glubczyce.pl>).

Tabela 40 – Ludność korzystająca z sieci wodociągowej wg gmin (stan na rok 2011)

Jednostka terytorialna	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności
Baborów	6 127	97,6
Branice	6 289	89,1
Głubczyce	21 332	91,2
Gorzyce	17 644	85,8
Kietrz	10 885	94,7
Kornowac	4 287	86,3
Krzanowice	5 298	89,6
Krzyżanowice	10 378	90,6
Kuźnia Raciborska	10 883	90,1
Lubomia	6 620	82,3
Lyski	7 915	83,4
Marklowice	5 239	96,9
Mszana	6 614	90,1
Pietrowice Wielkie	6 625	95,0
Pszów	13 555	94,5
Racibórz	53 799	95,7
Rudnik	4 891	94,7
Rydułtowy	21 757	98,5
Wodzisław Śląski	48 099	97,5
POLSKA	33 776 493	87,6

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Sieć kanalizacyjna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Po przystąpieniu Republiki Czeskiej do Unii Europejskiej obowiązujące stały się przepisy unijne. W zakresie odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych przede wszystkim Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (nr 91/271/EWG).

Zgodnie z Dyrektywą Rady nr 91/271/EWG do 2010 roku w aglomeracjach powyżej 2000 równoważnej liczby mieszkańców (dalej RLM) kanalizacja musi być zakończona oczyszczalnią ścieków z wtórnym czyszczeniem, a w aglomeracjach poniżej 2000 RLM kanalizacja, jeżeli jest zbudowana, musi być zakończona odpowiednią oczyszczalnią ścieków.

Zgodnie z art. II ust. 6 ustawy nr 254 z 2011 roku o wodach i o zmianie niektórych ustaw, z późniejszymi zmianami, gminy powyżej 2000 RLM mają do 31.12.2010 roku obowiązek zapewnienia skanalizowania i oczyszczania ścieków.

W ramach strategii finansowania wdrażania opracowano Listę Aglomeracji, w której aglomeracje RCz powyżej 2000 RLM podzielono na kilka kategorii według wielkości i zaawansowania przygotowania do spełnienia obowiązku RCz w zakresie skanalizowania i oczyszczania ścieków.

Aglomeracja jest terenem, na którym system kanalizacyjny jest najskuteczniejszym lub jedynym możliwym rozwiązaniem w zakresie gromadzenia ścieków komunalnych oraz ich odpowiedniego oczyszczania. Budynki znajdujące się poza granicami aglomeracji muszą być wyposażone w odpowiedni system oczyszczania (oczyszczalnia przydomowa, szambo).

Rysunek 15 – Granice aglomeracji

Źródło: http://mapy.kr-moravskoslezsky.cz/tms/zpz_prvkuk/

Plan rozwoju wodociągów i kanalizacji na terenie RCz [Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území ČR (PRVKÚ ČR)] to strategiczny dokument państwowej polityki w zakresie wodociągów i kanalizacji wykraczający poza działania resortowych polityk centralnych urzędów ds. gospodarki wodnej w ramach współdzielenia kompetencji. To wieloletnia koncepcja rozwoju sfery wodociągów i kanalizacji z perspektywą do 2015 roku.

Sieć kanalizacji publicznej rozbudowuje się także dzięki dofinansowaniu unijnemu. Obecnie po czeskiej stronie euroregionu do kanalizacji publicznej podłączonych jest ponad 60% obiektów. Niektóre części kanalizacji publicznej są w budowie (gmina Hať).

Oczyszczalnię ścieków na swoim terenie katastralnym mają przykładowo: Ostrava, Opava, Hlučín, Nový Jičín, Budišov nad Budišovkou, Dolní Životice, Holasovice, Kobeřice, Oldřišov, Sudice, Šilheřovice, Uhlířov, Velké Hoštice, Horní Benešov, Fulnek.

Wydajność tych instalacji wykorzystywana jest w ponad 75%.

Po czeskiej stronie euroregionu operatorami publicznych sieci kanalizacyjnych są spółki:

- Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s. (www.smvak.cz),
- Ostravské vodárny a kanalizace a.s. (www.ovak.cz),
- Vodovody a kanalizace Hlučín, s.r.o (www.vakhlucin.cz)
- Oderská městská společnost s.r.o. (www.oderskams.cz).

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Prawo Unii Europejskiej regulujące kwestie dotyczące odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych określa dyrektywa Rady 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. Wspomniana dyrektywa jest skierowana do państw członkowskich, które mają obowiązek osiągnięcia zawartego w niej celu. Dla Polski ustalenia negocjacyjne z Unią Europejską dotyczące środowiska naturalnego przeniesione zostały do traktatu o akcesji. Dokument ten zobowiązuje polski rząd do wybudowania, rozbudowania lub zmodernizowania oczyszczalni ścieków komunalnych i systemów kanalizacji zbiorczej w aglomeracjach do 2015 r.

Sieć kanalizacyjna w polskiej części Euroregionu Silesia jest rozbudowywana przede wszystkim przy wsparciu finansowym z budżetu Unii Europejskiej. Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji na terenie polskiej części euroregionu wynosi 34,34% i jest znacznie niższy niż średnia krajowa wynosząca 63,5%.

Oczyszczanie ścieków, zarówno komunalnych, jak i przemysłowych, powoduje obniżanie ilości wypuszczanych do środowiska zanieczyszczeń, a tym samym jest istotnym narzędziem

służącym do poprawy jakości wód powierzchniowych. W ostatnich latach na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia jest widoczny trend zwiększania udziału oczyszczonych ścieków.

Tabela 41 – Procent ludności korzystającej z kanalizacji wg gmin członkowskich polskiej części Euroregionu Silesia

Jednostka terytorialna	Kanalizacja			
	2008	2009	2010	2011
Baborów	53,8	53,8	54,2	54,2
Branice	26,0	26,0	29,7	33,4
Głubczyce	64,8	64,9	65,1	66,8
Gorzycy	8,6	8,6	11,3	18,0
Kietrz	31,2	31,3	31,7	31,7
Kornowac	0,6	6,6	6,7	6,9
Krzanowice	26,1	26,1	34,1	41,1
Krzyżanowice	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuźnia Raciborska	30,4	30,4	31,2	31,0
Lubomia	0,0	0,0	0,0	0,0
Lyski	9,2	9,5	10,0	12,4
Markłowice	16,4	17,2	17,7	19,4
Mszana	34,9	35,2	37,1	45,4
Pietrowice Wielkie	0,0	0,0	0,0	0,0
Pszów	56,9	57,1	57,3	57,6
Racibórz	79,9	82,4	83,4	84,3
Rudnik	16,0	16,0	16,0	22,4
Rydułtowy	58,4	58,7	58,8	59,2
Wodzisław Śląski	68,4	68,4	68,6	68,8
POLSKA	61,0	61,5	62,0	63,5

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Do największych przedsiębiorstw zajmujących się oczyszczaniem ścieków komunalnych na obszarze polskiej części euroregionu należą:

- Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp.z o.o. w Raciborzu (<http://zwik-rac.com.pl>),
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wodzisławiu Śląskim (www.pwik-wodzislaw.pl),
- Głubczyckie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. (<http://www.wodociagi-glubczyce.pl>).

Odsetek osób korzystających z instalacji wodnej na obszarze polskiej części Euroregionu (91,76%) jest wyższy niż średnia krajowa (87,6%). W przypadku instalacji kanalizacyjnej oraz gazowej niestety można odnotować odwrotną sytuację. Na terenie polskiej części Euroregionu, w odniesieniu do średniej krajowej, ok. dwa razy mniej osób korzysta z tego typu udogodnień. Co ciekawe na tym terenie wciąż istnieją gminy, które nie posiadają w ogóle systemu kanalizacji sanitarnej (Krzyżanowice, Lubomia, Pietrowice Wielkie) lub gazowej (np. Krzanowice, Rudnik, Lyski)¹⁴. Najbardziej skomplikowane i kosztowne jest oczyszczanie ścieków w małych gminach, w których ze względu na rozproszoną zabudowę podłączenie budynków do kanalizacji z oczyszczalnią ścieków jest o wiele droższe niż na terenach zurbanizowanych.

Zaopatrzenie w gaz

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zaopatrzenie w gaz realizowane jest za pośrednictwem gazociągu wysokiego ciśnienia, który tworzy sieć rurociągową z osprzętem i stacjami. Z sieci wewnętrznej gaz ziemny przekazywany jest w stacjach przesyłowych do sieci dystrybucyjnych regionalnych spółek

¹⁴ Stan na 31.07.2013r.

dystrybucyjnych oraz do bezpośrednich odbiorców.

Dostawy gazu na terenie Euroregionu Silesia pochodzącego z Federacji Rosyjskiej realizowane są za pośrednictwem granicznych stacji przesyłowych w Českim Těšínie i Lanžhotie. Operatorem gazowej sieci przesyłowej w RCz jest spółka NET4GAS, s.r.o.

Projekt czesko-polskiego gazociągu (STORK) polegał na stworzeniu pierwszego bezpośredniego połączenia sieci przesyłowych Polski i Republiki Czeskiej oraz na rozpoczęciu przesyłu gazu ziemnego między sieciami na poziomie 0,5 mld. m³/rok. W marcu 2012 roku zakończono eksploatację próbną i obiekt oddano do użytku.

Rysunek 16 – Mapa gazociągu tranzytowego i wewnątrz krajowego

Źródło: <http://www.net4gas.cz/cs/fotografie-a-vizualy-1341/#prettyPhoto>

Gaz do celów ogrzewania i gotowania jest w czeskiej części euroregionu wykorzystywany w ponad 50% obiektów. Obecnie ceny gazu ziemnego rosną, mieszkańcy odchodzą od tej technologii, w większym stopniu wykorzystując do ogrzewania paliwa stałe lub inne alternatywne źródła energii. Zużycie gazu ziemnego w ostatnich 3 latach wykazuje stagnację.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zaopatrzenie gmin polskiej części Euroregionu Silesia w gaz odbywa się za pomocą gazociągu dostarczającego tego typu surowiec z Rosji. Operatorem gazociągów przesyłowych odpowiedzialnym za przesył gazu ziemnego na terenie Polski jest firma GAZ-SYSTEM S.A. W 2011 r. Spółka oddała do eksploatacji połączenie międzysystemowe Polska – Czechy. Połączenie z czeskim systemem przesyłowym umożliwi odbiór ok. 0,5 mld m sześć. gazu ziemnego rocznie. Długość gazociągu po polskiej stronie wynosi 22 km i przebiega przez gminy Cieszyn, Hażlach, Dębowiec i Skoczów. Długość czeskiego odcinka gazociągu to ok. 10 km.

Największą w Polsce firmą zajmującą się dostarczaniem gazu do klientów indywidualnych jest Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo (PGNiG).

Tabela 42 – Ludność korzystająca z sieci gazowej w polskiej części Euroregionu Silesia

Jednostka terytorialna	2011
Baborów	2 559
Branice	1 724
Głubczyce	12 126
Gorzyce	1 196
Kietrz	4 889

Kornowac	161
Krzanowice	--
Krzyżanowice	1 856
Kuźnia Raciborska	--
Lubomia	153
Lyski	--
Marklowice	2 206
Mszana	1 948
Pietrowice Wielkie	128
Pszów	2 842
Racibórz	47 357
Rudnik	--
Rydułtowy	4 206
Wodzisław Śląski	33 235

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Tabela 43 – Ludność korzystająca z sieci gazowej w polskiej części Euroregionu Silesia – Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Jednostka terytorialna	2011
Baborów	40,8
Branice	24,4
Głubczyce	51,9
Gorzyce	5,8
Kietrz	42,5
Kornowac	3,2
Krzanowice	0,0
Krzyżanowice	16,2
Kuźnia Raciborska	0,0
Lubomia	1,9
Lyski	0,0
Marklowice	40,8
Mszana	26,5
Pietrowice Wielkie	1,8
Pszów	19,8
Racibórz	84,2
Rudnik	0,0
Rydułtowy	19,0
Wodzisław Śląski	67,3
POLSKA	52,5

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Zaopatrzenie w energię ciepłą

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Zaopatrywanie za pośrednictwem centralnego ciepłowodu funkcjonuje w czeskiej części euroregionu tylko w niektórych miastach. Produkcję i dostawy energii ciepłej dla miast Opava i Dolní Benešov zapewnia spółka OPATHERM a.s., w mieście Odry usługi te świadczy Oderská městská společnost. Spółka Dalkia Česká republika, a.s. dostarcza energię ciepłą w miastach Ostrava, Opava, Nový Jičín. Hlučín zaopatrywany jest w energię ciepłą przez spółkę Teplo Hlučín, s.r.o.

Większość domków jednorodzinnych po czeskiej stronie euroregionu posiada lokalne źródło energii ciepłej wykorzystujące gaz, paliwa stałe lub energię odnawialną. W wyniku podnoszenia cen gazu ziemnego i energii elektrycznej rośnie zużycie paliw stałych oraz odpadów gospodarstw domowych służących do produkcji energii ciepłej w tych lokalnych źródłach ciepła. To ma negatywny wpływ na jakość powietrza i środowiska.

Dużą rolę po czeskiej stronie euroregionu odgrywa ocieplanie domów, w wyniku którego zwiększają się oszczędności związane z wydatkami na energię ciepłą.

Źródło: <http://www.opatherm.mvv.cz/Teplo.html>, <http://www.dalkia.cz/cz/vyroba-a-dodavky-tepla>,
<http://www.oderskams.cz/>, <http://www.teplohlucin.cz/>

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej części euroregionu istnieją zarówno systemy ogrzewania indywidualnego jak i zbiorowego (ciepłownie miejskie, kotłownie). Największe ciepłownie miejskie funkcjonują w Raciborzu oraz Wodzisławiu Śląskim (obydwie działają w ramach Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Jastrzębiu Zdroju S.A.).

Większość gospodarstw indywidualnych korzysta z indywidualnych instalacji grzewczych.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Po czeskiej stronie euroregionu dostawa energii elektrycznej odbywa się za pośrednictwem sieci linii energetycznych. Dystrybucją energii elektrycznej zajmuje się spółka ČEZ Distribuce, a.s., która zapewnia dostawy do użytkowników i jest operatorem sieci linii energetycznych.

Po czeskiej stronie euroregionu jako źródło energii elektrycznej wykorzystywane są także elektrownie fotowoltaiczne. Liczba elektrowni z mocą zainstalowaną powyżej 100 kW w kraju morawsko-śląskim wynosi 76.

Inne elektrownie na bazie odnawialnych źródeł energii po czeskiej stronie euroregionu:

- na terenie gminy Hať znajduje się elektrownia wiatrowa z mocą zainstalowaną 1,8 MW,
- elektrownia wodna na terenie gminy Kozmice z mocą 150 kW.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W Polsce podmioty działające na rynku energii elektrycznej działają w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 1997 r. Nr 54, poz. 348). Instytucją regulującą pewne aspekty funkcjonowania na rynku jest w Polsce Urząd Regulacji Energetyki.

Uczestnikami rynku energii elektrycznej w Polsce są: wytwórcy energii elektrycznej, podmioty zajmujące się przesyłem energii elektrycznej, dystrybutorzy energii elektrycznej oraz spółki obrotu energią elektryczną. Te ostatnie muszą posiadać koncesję na tzw. obrót energią elektryczną. Wydawaniem w Polsce koncesji zajmuje się Urząd Regulacji Energetyki (URE). Największym dostawcą energii elektrycznej na terenie polskiej części euroregionu jest firma TAURON – Polska Energia S.A.

Gospodarka odpadami

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Obowiązująca ustawa nr 185 z 2001 roku o odpadach z późniejszymi zmianami kładzie nacisk na zapobieganie powstawaniu odpadów, forsuje podstawowe zasady ochrony środowiska i zdrowia mieszkańców podczas gospodarowania odpadami.

Rada Kraju Morawsko-Śląskiego uchwaliła dnia 30.9.2004 r. Plan Gospodarki Opadami Kraju Morawsko-Śląskiego oraz wydała ogólnie obowiązujące Rozporządzenie Kraju Morawsko-Śląskiego nr 2/2004, na mocy którego ogłoszono jego zobowiązującą część. Celem Planu Gospodarki Odpadami jest stworzenie odpowiednich warunków zarówno pod względem zapobiegania i minimalizacji produkcji odpadów, jak i adekwatnego sposobu gospodarowania odpadami.

Produkcja odpadów komunalnych w kraju morawsko-śląskim w latach 2004-2011

Od 2004 do 2007 roku ogólna produkcja odpadów komunalnych malała. Od 2008 roku odnotowywany jest jej wzrost, a w 2010 roku jej wartość przekroczyła stan z 2004 roku. W 2010 roku produkcja była o 37 398 t większa niż w 2004 roku. W 2011 wynosiła 78 780t. Wzrost w porównaniu z 2004 rokiem jest widoczny także w przypadku produkcji odpadów komunalnych w przeliczeniu na mieszkańców. W 2010 roku jest o 34,2 kg/miesz./rok wyższa niż w 2004 roku, w 2011 roku wzrosła o 67,53 kg/miesz./rok w stosunku do 2004 roku. Pod względem procentowego udziału odpadów komunalnych w łącznej produkcji odpadów odnotowywany jest powolny wzrost.

W kraju morawsko-śląskim stworzono funkcjonującą sieć urządzeń do gospodarki odpadami. Wydajność urządzeń służących do gospodarki odpadami jest wystarczająca w stosunku do ogólnej produkcji odpadów, produkcji odpadów w odpowiednich kategoriach i produkcji odpadów możliwych do wykorzystania. Rezerwy występują w systemie gospodarki odpadami komunalnymi pod względem ich dosegregowania i maksymalnego materiałowego wykorzystania odseparowanych komponentów, gdyż większość odpadów komunalnych likwidowana jest poprzez składowanie na składowiskach. Sytuację w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi powinno poprawić powstające krajskie zintegrowane centrum utylizacji odpadów komunalnych.

Dnia 1.7.2012 r. weszła w życie ustawa nr 174 z 2012 roku zmieniająca ustawę nr 565 z 1990 roku o opłatach lokalnych z późniejszymi zmianami. Wprowadziła ona zasadnicze zmiany w zakresie zarządzania opłatą lokalną za prowadzenie systemu gromadzenia, zbioru, transportu, segregacji, wykorzystywania i utylizacji odpadów komunalnych, w szczególności rozszerzyła grono płatników opłaty i zwiększyła górną granicę części opłaty, która ustalana jest na podstawie faktycznych kosztów gminy z poprzedniego roku ponoszonych na wywóz niesegregowanych odpadów komunalnych.

Wysokość opłaty różni się więc w poszczególnych gminach. Przykładowo w 2013 roku na osobę w Opawie opłata wynosiła 396 CZK, w Ostrawie 498 CZK. Stosunek przychodów i wydatków związanych z gospodarką odpadami w 2012 roku wynosił w Opawie 55,51%, co oznacza, że przychody nie pokryją kosztów transportu i likwidacji odpadów komunalnych. Podobnie jest w pozostałych gminach. W niektórych miastach i gminach wysokość opłaty zależy od segregacji odpadów, np. w Budišovie nad Budišovkou mieszkańcy segregują śmieci do worków z kodami kreskowymi i za każdy kilogram segregowanych odpadów opłata się obniża.

W Ostrawie w spółce OZO Ostrava, s.r.o. już od 2003 roku funkcjonuje Centrum Edukacji w Zakresie Odpadów (www.ozoostrava.cz/vzdelavani), oferujące kilka typów programów edukacyjnych dla różnych grup wiekowych z zakresu systemu gospodarki odpadami w tym regionie oraz prawidłowego gospodarowania odpadami, a także możliwość zwiedzania składowiska odpadów komunalnych i linii segregujących i przetwarzających odpady.

Po czeskiej stronie euroregionu odpady komunalne wywożą spółki:

- Marius Pedersen a.s.,
- OZO Ostrava, s.r.o.,
- AVE CZ odpadové hospodářství, s.r.o.,
- Technické služby Opava,
- Technické služby Vítkov,
- Technické služby Budišov,
- Technické služby Hlučín.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Najważniejszym aktem prawnym regulującym kwestie gospodarki odpadami w Polsce jest ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21). Ustawa ta określa środki służące ochronie środowiska, życia i zdrowia ludzi, zapobiegające i zmniejszające negatywny wpływ na środowisko oraz zdrowie ludzi wynikający z wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi oraz ograniczające ogólne skutki użytkowania zasobów i poprawiające efektywność takiego użytkowania.

W ustawie o opadach zawarto przepisy określające ogólne zasady gospodarki odpadami, plany gospodarki odpadami, uprawnienia niezbędne do gospodarowania odpadami, zasady prowadzenia rejestrów podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, a także zasady prowadzenia ewidencji odpadów.

Tabela 44 – Dane na temat gospodarki odpadami w gminach członkowskich polskiej części Euroregionu Silesia

Jednostka terytorialna	Jednostka zapewniająca wywóz odpadów komunalnych	Składowiska odpadów komunalnych (na terenie gminy/na zewnątrz)	Punkty zbiórki odpadów wytwarzanych przez gospodarstwa domowe (tak/nie)
Baborów	Gmina	Na terenie gminy	Tak
Branice	Gmina	Na terenie gminy	Tak
Głubczyce	Gmina	Na terenie gminy	Tak
Gorzyce	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Kietrz	Gmina	Na terenie gminy	Tak
Kornowac	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Krzanowice	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Krzyżanowice	Gmina	Na terenie gminy	Tak
Kuźnia Raciborska	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Lubomia	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Lyski	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Marklowice	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Mszana	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Pietrowice Wielkie	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Pszów	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Racibórz	Gmina	Na terenie gminy	Tak
Rudnik	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Rydułtowy	Gmina	Na zewnątrz	Nie
Wodzisław Śląski	Gmina	Na zewnątrz	Nie

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Tabela 45 – Czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne (stan na rok 2011)

Jednostka terytorialna	Czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne
Powiat raciborski	2
Powiat rybnicki	1
Powiat głubczycki	4

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Największym problemem w zakresie produkcji odpadów na terenie polskiej części Euroregionu jest produkcja odpadów przez przedsiębiorstwa. Osiąga ona tutaj wyższe wartości w porównaniu z pozostałymi regionami. Problem ten jest dodatkowo pogarszany przez stosunkowo niski stopień ich ponownego wykorzystania (w porównaniu do pozostałych polskich podregionów na obszarze wsparcia). Ponadto należy podkreślić, że obecnie obowiązujące ramy prawne nie pozwalają na wspólną transgraniczną gospodarkę odpadami (przewóz odpadów możliwy jest jedynie na podstawie indywidualnych decyzji udzielanych w drodze wyjątku).

Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Dostawy wody pitnej w czeskiej części euroregionu zapewnia sieć pokrywająca niemal cały obszar. Istnieją wystarczające rezerwy dostaw zarówno dla gospodarstw domowych, jak i zakładów przemysłowych.
- Obecnie po czeskiej stronie euroregionu skanalizowanych jest ponad 60% obiektów. Oczyszczalnie ścieków mają wystarczającą rezerwę, przewidywane jest podłączenie kolejnych obiektów.
- Zaopatrzenie w gaz zapewnione jest gazociągiem wewnątrz krajowym z Břeclavia. W celu pokrycia wahań zużycia wykorzystywany jest gazociąg tranzytowy, a później wewnątrz krajowy z graniczną stacją przesyłową Cieszyn z Polski.
- Dostawy energii cieplnej zapewnione są w wystarczającym stopniu i z wystarczającą wydajnością. Duża część domków jednorodzinnych posiada własne źródła ciepła. Zwiększa się udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii cieplnej.
- Dostawy energii elektrycznej są na wysokim poziomie, z wystarczającą wydajnością, która wspomagana jest rozwijającym się wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii.
- Po czeskiej stronie euroregionu istnieje funkcjonalny system gospodarki odpadami. Dobrze funkcjonujący system stanowi przesłankę dla zapobiegania powstawaniu nielegalnych składowisk odpadów. System gospodarki odpadami komunalnymi ma rezerwy w zakresie dosegregowania i maksymalnego materiałowego wykorzystania odseparowanych komponentów.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Odsetek osób korzystających z instalacji wodnej na obszarze polskiej części euroregionu (91,76%) jest wyższy niż średnia krajowa (87,6%).
- Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej i kanalizacyjnej na obszarze polskiej części euroregionu jest niższy niż średnia krajowa.
- Na terenie polskiej części euroregionu istnieją zarówno systemy ogrzewania indywidualnego jak i zbiorowego (ciepłownie miejskie, kotłownie). Większość gospodarstw domowych korzysta jednak z indywidualnych instalacji grzewczych.
- W lipcu 2013 roku na terenie polskiej części euroregionu został wprowadzony nowy system zbierania i recyklingu odpadów związany z wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 1 lipca 2011r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw .

3.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Placówki oświatowe

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się placówki oświatowe wszystkich szczebli, od przedszkolnych po uczelnie wyższe oraz szkoły specjalne dla uczniów specjalnej troski i placówki oświatowe o profilu artystycznym lub językowym.

Przedszkola

Zapewniają edukację przedszkolną dla dzieci w wieku zazwyczaj od lat 3 do lat 6. Jednostką prowadzącą przedszkola jest w większości przypadków właściwa gmina/miasto/dzielnica miasta. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują także specjalne przedszkola takie jak np. Przedszkole Eliška w Opawie dla dzieci niepełnosprawnych, przedszkole przy Szpitalu Psychiatrycznym w Opawie, przedszkole dla dzieci z wadami słuchu w Ostrawie-Porubie itp.

Szkoły podstawowe

Szkoła podstawowa zapewnia obowiązkową edukację szkolną dla dzieci zazwyczaj w wieku od 7 do 15 lat. Ma 9 klas i dzieli się na pierwszy stopień i drugi stopień. Pierwszy stopień to klasy 1-5, drugi stopień klasy 6-9. Jeżeli nie ma warunków do stworzenia wszystkich 9 klas, można stworzyć szkołę podstawową tylko z pierwszym stopniem (np. Szkoła Podstawowa w Hněvošicach) lub szkołę z klasami łączonymi (np. Szkoła Podstawowa w Brance u Opavy). Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują także specjalne szkoły podstawowe takie jak np. specjalne szkoły podstawowe w Opawie dla dzieci specjalnej troski (dla dzieci z wadami wzroku i dzieci z wadami mowy, dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo, szkoła podstawowa przy Szpitalu Psychiatrycznym), Waldorfska Szkoła Podstawowa w Ostrawie itp. Jednostką prowadzącą szkołę podstawową jest zazwyczaj właściwa gmina/miasto/dzielnica miasta.

Szkoły średnie

Zapewniają edukację średnią w liceach ogólnokształcących, średnich szkołach zawodowych oraz zasadniczych szkołach zawodowych. Ustawa oświatowa rozróżnia wykształcenie średnie (1-2 lata), wykształcenie średnie z dyplomem uzyskania tytułu zawodowego (2-3 lata) oraz wykształcenie średnie z maturą (4 lata, ewentualnie sześciolatnie lub ośmioletnie liceum ogólnokształcące). Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje ponad 50 różnych szkół średnich, których wykaz można znaleźć przykładowo na stronach www.stredniskoly.cz. Jednostką prowadzącą szkołę średnią jest zazwyczaj właściwy kraj, o ile nie jest to szkoła prywatna.

Na terenie Euroregionu Silesia nie ma przedszkoli, szkół podstawowych i średnich, które prowadziłyby zajęcia w języku mniejszości narodowych, jak ma to miejsce w sąsiednim Euroregionie Śląsk Cieszyński.

Konserwatoria

Zapewniają wykształcenie średnie na różnych kierunkach artystycznych. Nauka kończy się po 4 latach egzaminem maturalnym lub po 6 latach absolutorium (z tytułem "dyplomowany specjalista"). Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się 2 konserwatoria.

- Konserwatorium im. Janáčka i Liceum Ogólnokształcące w Ostrawie (www.jko.cz) – zajęcia dydaktyczne prowadzone są na kierunkach muzyka, śpiew, taniec, sztuka muzyczno-dramatyczna. Jednostką prowadzącą jest Kraj Morawsko-Śląski.
- Konserwatorium Kościelne Opawa (www.konzervator.cz) – zajęcia dydaktyczne prowadzone są na kierunku muzyka; jest to jedyne konserwatorium w RCz specjalizujące się w muzyce duchowej. Jednostką prowadzącą jest Kongregacja Sióstr Miłosierdzia Maryi Panny Jerozolimskiej.

Policealne szkoły zawodowe

Zapewniają kształcenie zawodowe dla absolwentów szkół średnich z maturą. W porównaniu ze studiami na uczelniach wyższych kierunki studiów policealnych mają przede wszystkim praktyczne ukierunkowanie zawodowe i trwają zazwyczaj 3 lata. Studia kończą się absolutorium (z tytułem "dyplomowany specjalista"). W wielu przypadkach szkoły te są tworzone przez właściwy kraj przy szkołach średnich, wiele z takich szkół jest jednak prywatnych. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się 8 policealnych szkół zawodowych.

- Średnia Szkoła Hotelarstwa i Usług oraz Policealna Szkoła Zawodowa i Szkoła Hotelarska, Opava (<http://www.sshsopava.cz/skola/>)
- Średnia Szkoła Rolnicza i Policealna Szkoła Zawodowa im. Masaryka, Opava (www.zemedelka.opava.cz)
- Akademia Handlowa i Policealna Szkoła Zawodowa Społeczna, Ostrava-Mariánské Hory (www.voss-ova.cz)
- Średnia Szkoła Medyczna i Policealna Szkoła Medyczna Ostrava-Mariánské Hory (www.zdrav-ova.cz)
- AHOL – Policealna Szkoła Zawodowa Ostrava (www.ahol.cz)
- Prywatna Policealna Szkoła Zawodowa Przedsiębiorczości Ostrava (www.svosp.cz)
- Policealna Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komenskigo Ostrava (www.vosjak.cz)
- Policealna Szkoła Zawodowa SOKRATES Ostrava-Hrabůvka (www.sokrates.cz/vos)

Uczelnie wyższe

To najwyższy szczebel systemu kształcenia. Działalność uczelni wyższych reguluje Ustawa o szkolnictwie wyższym. Na uczelniach wyższych oferowane są studia licencjackie, magisterskie oraz doktoranckie. Szkoły wyższe są publiczne, prywatne lub państwowe (policyjne i wojskowe).

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się 3 publiczne i 2 prywatne szkoły wyższe. Są to poniższe uczelnie:

- Wyższa Szkoła Górnicza – Uniwersytet Techniczny Ostrava – publiczna szkoła wyższa (www.vsb.cz)
- Uniwersytet Ostrawski w Ostravie – publiczna szkoła wyższa (www.osu.cz)
- Uniwersytet Śląski w Opawie – publiczna szkoła wyższa (www.slu.cz)
- Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości Ostrava – prywatna szkoła wyższa (www.vsp.cz)
- filia Paneuropejskiej Szkoły Wyższej w Ostravie – prywatna szkoła wyższa (www.paneurouni.cz)

Uniwersytet Śląski w Opawie oferuje specjalne kursy dla seniorów, tzw. uniwersytet trzeciego wieku.

Szkoły artystyczne 1. stopnia

Oferują kształcenie na różnych kierunkach artystycznych. Jednostką prowadzącą jest zazwyczaj dany kraj lub miasto. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia szkoły artystyczne 1. stopnia funkcjonują w Opawie (2), w Ostravie (12 SA 1. st. oraz 1 Ludowe Konserwatorium i Szkoła Muzyczna Ostrava) i po 1 w Hlučynie, Vítkovie, Háju ve Slezsku, Kravařach, Hradcu nad Moravicí, Odrach i Novym Jičynie.

Współpraca transgraniczna placówek oświatowych

Jednym z priorytetów Euroregionu Silesia jest wspieranie współpracy transgranicznej szkół wszystkich szczebli oraz projektów transgranicznych dotyczących oświaty i edukacji. Tylko w ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia 2007-2013 projekty dla szkół stanowiły ponad jedną trzecią wszystkich projektów. Największe zainteresowanie współpracą transgraniczną występuje w szkołach podstawowych z obu stron granicy. Tradycyjną jest już współpraca szkół z Opawy i Raciborza, współpracę transgraniczną nawiązało także wiele szkół z Ostravy (przede wszystkim z Poruby, Svinova i Moravskiej Ostravy), wiele udanych projektów realizowała jedna ze szkół podstawowych w Vítkovie (z polskim partnerem spoza obszaru Euroregionu Silesia). Współpracą transgraniczną są coraz bardziej zainteresowane także szkoły znajdujące się w większej odległości od granicy, np. w Budišovie nad Budišovkou lub Odrach. Współpraca transgraniczna przedszkoli nie jest zbyt rozwinięta, co wynika prawdopodobnie z trudności realizowania działań transgranicznych dla tak małych dzieci. Współpraca transgraniczna cieszy się dużym zainteresowaniem wśród szkół średnich, które mają jednak duży problem ze sfinansowaniem wkładu własnego lub prefinansowaniem projektów. W przypadku większości projektów szkół średnich ogólne obszary współpracy

(sport, kultura, poznawanie itp.) dominują nad merytorycznie ukierunkowanymi projektami zgodnymi z ich zawodowym profilem. Bardzo dobrze rozwinięta jest współpraca transgraniczna uczelni wyższych, w szczególności Wyższej Szkoły Górniczej – Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie, która tylko w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013, w tym za pośrednictwem Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia realizowała ponad 10 projektów w ramach różnych wydziałów i placówek. Bardzo szeroka jest również czesko-polska współpraca Uniwersytetu Śląskiego w Opawie, chociaż w minimalnym stopniu korzysta on ze środków Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013 na finansowanie tych działań.

Współpraca/umowy o współpracy szkół wyższych

Uczelnie wyższe na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia współpracują/mają zawarte umowy o współpracy z wieloma polskimi uczelniami z polsko-czeskiego pogranicza, np.:

- Wyższa Szkoła Górnicza – Uniwersytet Techniczny w Ostrawie:
  - o Politechnika Opolska
  - o Politechnika Śląska w Gliwicach
  - o Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej
  - o Politechnika Częstochowska
  - o Akademia Techniczno- Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego w Katowicach
  - o Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. Karola Goduli Chorzów
- Uniwersytet Śląski w Opawie:
  - o Uniwersytet Śląski w Katowicach
  - o Uniwersytet Opolski
  - o Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu
- Uniwersytet Ostrawski:
  - o Uniwersytet Śląski w Katowicach
  - o Uniwersytet Opolski

Konferencja Rektorów Śląskich Uniwersytetów

Z inicjatywy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie w 2003 roku powołano Konferencję Rektorów Śląskich Uniwersytetów. Ugrupowanie to utworzyli rektorzy sześciu uniwersytetów i uczelni wyższych mających siedzibę na terenie polskiego i czeskiego Śląska (dwóch uniwersytetów z Katowic, uniwersytetów z Wrocławia, Opola, Ostrawy i Opawy). Podstawowym celem tego ugrupowania jest jednolite podejście w ramach wspólnych badań naukowych, wymiana pracowników naukowo-dydaktycznych, studentów, informacji i wydarzeń kulturalnych, jak również współpraca w procesie zdobywania tytułów naukowych pracowników oraz organizacja konferencji specjalistycznych.

Konsorcjum PROGRES 3

Z inicjatywy Wyższej Szkoły Górniczej – Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie w 2011 roku powstała inicjatywa o nazwie PROGRES 3, której głównym celem jest stworzenie powiązań transgranicznych pomiędzy uniwersytetami z kraju morawsko-śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego oraz kraju żylińskiego w dziedzinie nauki, badań i innowacji. Celem jest tworzenie powiązań pomiędzy zasobami badawczymi i innowacyjnymi, co umożliwi efektywniejsze planowanie, zarządzanie i praktyczną realizację projektów badawczych. W ramach Konsorcjum PROGRES 3 przygotowano propozycje projektów, które warto byłoby realizować w ramach współpracy transgranicznej poszczególnych uczestniczących uniwersytetów. (<http://progres3.vsb.cz>)

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się instytucje edukacyjne wszystkich stopni – od edukacji przedszkolnej do szkolnictwa wyższego wliczając w to szkoły przystosowane do uczniów niepełnosprawnych, placówki szkolnictwa zawodowego oraz językowego.

Przedszkola

Do przedszkola uczęszczają dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia, a w szczególnych przypadkach od 2,5 roku. Dzieci 5-letnie i 6-letnie są objęte obowiązkowym wychowaniem przedszkolnym. Obok przedszkoli działają także oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego. Ostatnie dwie formy wychowania przedszkolnego przeznaczone są dla niewielkich grup dzieci i tworzone są w miejscowościach odległych od przedszkoli i szkół podstawowych.

Szkoły podstawowe

Sześćoletnia szkoła podzielona jest na dwa trzyletnie etapy. Na pierwszym etapie – w klasach I-III przeznaczona dla dzieci w wieku 7-10 lat – realizowana jest edukacja wczesnoszkolna. Obecnie na wniosek rodziców (opiekunów prawnych) może zostać przyjęte do szkoły podstawowej również dziecko 6-letnie¹⁵. Zajęcia odbywają się w formie kształcenia zintegrowanego, czyli bez podziału na przedmioty, a ich prowadzenie powierza się jednemu nauczycielowi-wychowawcy, choć naukę języka obcego, edukację muzyczną, edukację plastyczną, wychowanie fizyczne i zajęcia komputerowe można powierzyć nauczycielowi-specjaliście. Na tym etapie nauczyciel nie musi przestrzegać lekcyjnego czasu pracy, tj. dzielić czasu pracy uczniów na 45-minutowe jednostki lekcyjne, tak jak to się robi w klasach wyższych.

Etap drugi - w klasach IV-VI kształcenie odbywa się w ramach przedmiotów, których prowadzenie powierza się nauczycielom-specjalistom. Jeden z nauczycieli uczących dany oddział klasowy pełni funkcję wychowawcy. Przedmioty realizowane na tym etapie to: język polski, język obcy nowożytny, matematyka, przyroda, historia i społeczeństwo, muzyka, plastyka, technika (zajęcia techniczne), informatyka (zajęcia komputerowe), wychowanie fizyczne, religia lub etyka (decyzja o uczestnictwie dziecka w zajęciach należy do rodziców), wychowanie do życia w rodzinie (od klasy V; decyzja o uczestnictwie dziecka w zajęciach należy do rodziców).

Gimnazja

Reforma systemu oświaty z 1999 r. wprowadziła trzyletnie gimnazjum jako nowy typ szkoły przeznaczony dla młodzieży w wieku 13-16 lat. Kształcenie na tym etapie ma charakter ogólny. Kształcenie w gimnazjum kończy się egzaminem gimnazjalnym, który zazwyczaj odbywa się w kwietniu i przystępują do niego uczniowie klas trzecich.

Szkoły ponadgimnazjalne

W Polsce istnieją następujące rodzaje szkół ponadgimnazjalnych:

- a) zasadnicze szkoły zawodowe o okresie nauczania nie krótszym niż 2 lata i nie dłuższym niż 3 lata (od 1 września 2012 r. funkcjonują wyłącznie szkoły o trzyletnim okresie nauczania), których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także dalsze kształcenie w szkołach wymienionych w lit. e) i f).
- b) trzyletnie licea ogólnokształcące, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.
- c) trzyletnie licea profilowane kształcące w profilach kształcenia ogólnozawodowego, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (od 1 września 2012 r. nie jest prowadzony nabór uczniów do tego typu szkoły).
- d) czteroletnie technika, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.
- e) dwuletnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla absolwentów szkół wymienionych w lit. a), których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (od 1 września 2012 r. nie jest prowadzony nabór uczniów do

---

¹⁵ Od września 2014r. obowiązek szkolny obejmie także dzieci urodzone od 1 stycznia do 30 czerwca 2008r.

- tego typu szkoły).
- f) trzyletnie technika uzupełniająca dla absolwentów szkół wymienionych w lit. a), których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (od 1 września 2013r. nie jest prowadzony nabór uczniów do tego typu szkoły).
  - g) szkoły policealne o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu.
  - h) trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Uczelnie

Uczelnia to w Polsce jednostka organizacyjna państwowa, samorządowa lub prywatna działająca na podstawie przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym lub w przypadku uczelni kościelnych na podstawie umowy Rządu RP z władzami odpowiedniego kościoła. W polskim systemie edukacji jest to szkoła kształcąca absolwentów liceów i techników, którzy zdali egzamin maturalny. Studia pierwszego stopnia kończą się nadaniem tytułu zawodowego licencjata lub inżyniera, drugiego stopnia – magistra, magistra inżyniera. Niektóre kierunki mają jednak formę jednolitych studiów magisterskich i kończą się one uzyskaniem tytułu magistra lub lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii. Ukończenie studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich pozwala kontynuować naukę na studiach doktoranckich.

Tabela 46 – Liczba szkół wszystkich szczebli na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia

Jednostka terytorialna	Liczba szkół podstawowych w gminie	Liczba gimnazjów w gminie	Licea ogólnokształcące dla młodzieży bez specjalnych	Liczba szkół wyższych w gminie
	2012	2011	2011	2011
Baborów	1	1		0
Branice	3	1		0
Głubczyce	9	6	3	0
Gorzyce	8	4		0
Kietrz	6	1	1	0
Kornowac	3	1		0
Krzanowice	3	1		0
Krzyżanowice	8	4		0
Kuźnia Raciborska	4	4		0
Lubomia	3	2		0
Lyski	5	1		0
Markłowice	2	1		0
Mszana	2	2	1	0
Pietrowice Wielkie	5	1		0
Pszów	3	1		0
Racibórz	15	10	3	1
Rudnik	6	3		0
Rydułtowy	3	2	1	0
Wodzisław Śląski	14	6	4	3 ¹⁶

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

¹⁶ Oddziały zamiejscowe uczelni wyższych

Sieć szkół podstawowych i średnich na obszarze polskiej części Euroregionu jest odpowiednia pod względem istniejących potrzeb. Biorąc pod uwagę prognozowane tendencje demograficzne można stwierdzić, że ten stan będzie wystarczający również w przyszłości. W związku z powyższym można również oczekiwać, że z czasem będzie dochodzić do łączenia niektórych szkół, szczególnie na obszarach wiejskich. W powiązaniu z potrzebami rynku pracy istnieje szczególne zapotrzebowanie na specjalistów w dziedzinach technicznych – zarówno w przypadku szkolnictwa średniego zakończonego egzaminem maturalnym jak i szkolnictwa zawodowego. W ramach systemu edukacji w polskiej części Euroregionu Silesia ważne jest również stałe zwiększanie nacisku na poprawę umiejętności językowych absolwentów (w tym nauki języka czeskiego oraz angielskiego). Niebagatelne znaczenie dla komunikacji pomiędzy mieszkańcami polskiej i czeskiej części Euroregionu ma również dość powszechna znajomość języka śląskiego – szczególnie na przygranicznych obszarach wiejskich.

Placówki pomocy społecznej

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Pomoc społeczna w RCz zgodnie z Ustawą nr 108 z 2006 roku o pomocy społecznej obejmuje zarówno usługi opieki społecznej, jak i usługi profilaktyki społecznej oraz doradztwa socjalnego. W czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się większość typów placówek świadczących pomoc społeczną dla mieszkańców poszczególnych gmin, miast i rejonów objętych działaniem danej placówki. Pod względem statystycznym w kraju morawsko-śląskim badane są wybrane typy placówek świadczących usługi socjalne i społeczne, zarówno w sferze opieki społecznej, jak i profilaktyki społecznej wg powiatów (patrz poniższe tabele).

Tabela 47 – Placówki opieki społecznej w wybranych powiatach, stan na 31.12.2011r.

Rodzaj placówki		Bruntál	Nový Jičín	Opava	Ostrava - město	Powiaty razem
Centra denních služeb [ośrodki usług dziennych]	liczba placówek	1	-	1	5	7
	liczba miejsc ¹⁷	15	-	15	10	40
Denní stacionáře [domy opieki dziennej]	liczba placówek	2	6	4	5	17
	liczba miejsc	*	46	*	137	183
Týdenní stacionáře [domy opieki tygodniowej]	liczba placówek	1	-	-	2	3
	liczba miejsc	*	-	-	*	0
Domovy pro os. se zdrav. postižením [ośrodki dla osób niepełnosprawnych]	liczba placówek	3	4	7	3	17
	liczba miejsc	211	102	575	233	1 121
Domovy pro seniory [domy dla osób starszych]	liczba placówek	6	8	10	13	37
	liczba miejsc	436	484	597	1 568	3 085
Domovy se zvláštním režimem [domy ze szczególnym trybem]	liczba placówek	-	-	2	4	6
	liczba miejsc	-	-	26	104	130
Chráněné bydlení [mieszkania chronione]	liczba placówek	1	2	5	1	9
	liczba miejsc	15	26	144	8	193
	liczba placówek	24	23	15	30	92

¹⁷ Wskaźnik „liczba miejsc“ obejmuje sumę miejsc dziennych w państwowych, gminnych, kościelnych i pozostałych placówkach opieki społecznej. Podane są miejsca (łóżka) odpowiednio wyposażone, bez względu na to, czy były wykorzystane czy nie. Nie są ujmowane łóżka improwizowane, łóżka awaryjne i łóżka czasowo wyłączone z użytkowania z powodu prac prowadzonych w pomieszczeniu (np. adaptacja, dezynfekcja itp.), jednak tylko w przypadku, gdy mieszkańcy (podopieczni) z tych czasowo nieużytkowanych pomieszczeń nie są ujęci w liczbie mieszkańców (podopiecznych).

Domy s pečovatelskou službou [domy z usługami opiekuńczymi]	liczba miejsc	442	852	303	1 127	2 724
Placówki opieki społecznej łącznie	liczba placówek	38	43	44	63	188
	liczba miejsc	1 119	1 510	1 660	3 187	7 476

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, *Statystyki regionalne, Rocznik Statystyczny Kraju Morawsko-Śląskiego 2012*
* obj.: miejsca nie były statystycznie zweryfikowane

Tabela 48 – Placówki profilaktyki społecznej w wybranych powiatach, stan na 31.12.2011r.

Rodzaj placówki		Bruntál	Nový Jičín	Opava	Ostrava - město	Powiaty razem
Azylové domy [domy azylu - ośrodki pomocy doraźnej]	liczba placówek	2	-	2	9	13
	liczba miejsc	76	-	68	308	452
Domy na půl cesty [halfway houses (domy w połowie drogi)]	liczba placówek	1	-	-	-	1
	liczba miejsc	15	-	-	-	15
Zařízení pro krizovou pomoc [ośrodki interwencji kryzysowej]	liczba placówek	-	1	2	2	5
	liczba miejsc	-	1	*	*	1
Nízkoprahová denní centra [niskoprogowe ośrodki dzienne]	liczba placówek	-	-	1	2	3
	liczba miejsc	-	-	-	-	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež [niskoprogowe placówki dla dzieci i młodzieży]	liczba placówek	3	-	3	10	16
	liczba miejsc	-	-	-	-	0
Noclehárny [noclegownie]	liczba placówek	-	-	2	4	6
	liczba miejsc	-	-	26	104	130
Pracoviště rané péče [ośrodki wczesnej interwencji]	liczba placówek	-	-	-	1	1
	liczba miejsc	-	-	-	-	0
Usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne	liczba placówek	-	-	2	3	5
	liczba miejsc	-	-	-	-	0
Placówki profilaktyki społecznej łącznie	liczba placówek	6	1	12	31	50
	liczba miejsc	91	1	94	412	598

Źródło: Czeski Urząd Statystyczny, *Statystyki Regionalne, Rocznik Statystyczny Kraju Morawsko-Śląskiego 2012*

Do ważnych placówek profilaktyki społecznej na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą np. stowarzyszenie ELIM - zrzeszenie chrześcijańskie dla ewangelizacji i diakonii Opava, które oferuje różne zajęcia na czas wolny dla niezorganizowanej młodzieży, prowadzi niskoprogowe kluby dla dzieci i młodzieży, oferuje pomoc ofiarom przemocy domowej itp.

Współpraca transgraniczna placówek pomocy społecznej

Chociaż sfera pomocy społecznej nie należy do typowych obszarów, w których prowadzona byłaby współpraca transgraniczna, Euroregion Silesia wspomaga rozwój współpracy także pomiędzy tymi podmiotami. Cieszące się powodzeniem działania podejmuje np. Domov pro seniory Kamenec, Slezská Ostrava, który nawiązał współpracę z dwoma domami po polskiej stronie (Dom Pomocy Społecznej w Gorzycach i Miejski Dom Pomocy Społecznej w Rybniku) oraz inną czeską placówką z Euroregionu Śląsk Cieszyński. W latach 2011-2012 wymienione cztery placówki pomocy społecznej realizowały wspólnie projekt przeznaczony zarówno dla samotnych osób starszych, jak i własnych pracowników. Kolejny czesko-polski projekt w/w placówka przygotowała na 2014 rok. Współpracą transgraniczną zainteresowała się przykładowo także Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR [Zrzeszenie Podmiotów Świadczących Pomoc Społeczną RCz], która jest największym stowarzyszeniem zrzeszającym podmioty świadczące usługi społeczne i socjalne w RCz. Do nawiązania współpracy transgranicznej odpowiednio byłyby także stowarzyszenia świadczące niektóre usługi profilaktyki społecznej, jak powyżej wymienione stowarzyszenie ELIM.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie pomocy społecznej w Polsce jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W ramach polskiego systemu pomocy społecznej wyróżnia się:

- pomoc w instytucjach opiekuńczych typu: domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- pomoc środowiskową, m.in. świetlice środowiskowe, ośrodki wsparcia (tj. domy dziennego pobytu, noclegownie, schroniska dla bezdomnych, środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi),
- pomoc finansową, usługową i rzeczową świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej (i w kilku przypadkach przez powiatowe centra pomocy rodzinie).

W ramach struktury pomocy społecznej w Polsce możemy wyróżnić:

- ośrodki pomocy społecznej działające w każdej gminie, udzielające pomocy w formie pracy socjalnej, świadczeń pieniężnych, przyznając wsparcie usługowe i rzeczowe oraz kierujące do ośrodków wsparcia;
- powiatowe centra pomocy rodzinie (w miastach na prawach powiatu – miejskie centra pomocy rodzinie); powiaty prowadzą domy pomocy społecznej, zapewniają opiekę nad dziećmi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (tj. domach dziecka, pogotowiach opiekuńczych) i w rodzinach zastępczych;
- regionalne ośrodki polityki społecznej (przy urzędach marszałkowskich) – zajmują się koordynacją polityki społecznej w zakresie pomocy na terenie województw samorządowych;
- w urzędach wojewódzkich wydziały polityki społecznej – kontrola i nadzór nad realizacją zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa, w tym nad jakością działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (jednak tylko w zakresie zadań zleconych);
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – zajmuje się koordynacją polityki społecznej na obszarze całej Polski oraz przygotowaniem zmian w obowiązującym prawie.

W polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się praktycznie wszystkie rodzaje funkcjonujących w Polsce instytucji pomocy społecznej. Szczegółowe informacje na ten temat zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 49 – Instytucje pomocy społecznej działające na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Jednostka terytorialna	Rodzaj instytucji / usługi	Nazwa instytucji
Baborów	OPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
Branice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	Zakład Aktywności Zawodowej przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Branicach
Głubczyce	OPS PCPR	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (w tym punkt interwencji kryzysowej)
	Całodobowa opieka nad samotnymi matkami z dziećmi.	Dom Samotnych Matek z Dziećmi MONAR-MARKOT

	Pielęgniarska opieka długoterminowa.	Caritas Diecezji Opolskiej - Stacja opieki w Głubczycach
	Opieka nad osobami starszymi	Dom Dziennego Pobytu w Głubczycach
	Opieka całodobowa nad kombatantami i osobami starszymi (Głubczyce), opieka całodobowa nad osobami starszymi (Klisino) i osobami przewlekle chorymi psychicznie (Bliszczyce, Boboluszki, Branice, Dzbańce, Radynia).	Dom Pomocy Społecznej w Klisinie (+ filie: Bliszczyce, Boboluszki, Branice, Dzbańce, Głubczyce, Radynia)
	Całodobowa opieka i wychowanie dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodzicielskiej.	Placówka Opiekuńczo Wychowawcza, Wielofunkcyjna -Dom Dziecka w Krasnym Polu - filia w Głubczycach
	Pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwijaniu zdolności manualnych.	Warsztat Terapii Zajęciowej
Gorzyce	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Dom pomocy społecznej dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.	Dom Pomocy Społecznej Krajowy Ośrodek Socjalno-Szkoleniowy dla Kobiet
	Całodobowa opieka nad osobami w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi fizycznie.	Dom Pomocy Społecznej w Gorzycach
	Pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwijaniu zdolności manualnych.	Warsztat Terapii Zajęciowej
	Całodobowa opieka i wychowanie dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodzicielskiej.	Powiatowy Dom dziecka w Gorzyczkach
Kietrz	OPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
	Dom Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (dziewczynek i kobiet)	Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Misjonarek Maryi
Kornowac	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem (ośrodek całodobowy)	Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Pogrzebieniu
Krzyszowice	OPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
Krzyżanowice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Placówka dla kobiet niepełnosprawnych intelektualnie. Działalność: zapewnienie opieki całodobowej osobom, nie mogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.	Dom Pomocy Społecznej
	Całodobowa opieka nad dziewczętami niepełnosprawnymi intelektualnie.	Dom Pomocy Społecznej „Różany Pałac” w Krzyżanowicach
	Gabinet rehabilitacyjny	Stacja Opieki Caritas w Tworkowie. Pielęgniarska Opieka Długoterminowa
Kuźnia Raciborska	OPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Ośrodek całodobowej opieki dla chłopców wraz ze Szkołą Podstawową i Gimnazjum.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kuźni Raciborskiej

	Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem (ośrodek całodobowy)	Placówka Opiekuńczo Wychowawcza
Lubomia	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Lyski	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Całodobowa opieka nad kobietami przewlekłe chorymi psychicznie	Dom Pomocy Społecznej w Lyskach
Markłowice	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Mszana	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Pietrowice Wielkie	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Pszów	OPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Racibórz	OPS PCPR	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
	Całodobowa opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców	Dom dla Dzieci
	Noclegownia i dom dla bezdomnych	Arka -N. Dom dla Bezdomnych Stowarzyszenia Przyjaciół Człowieka Tęcza
	Świetlica dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi	Środowiskowa Świetlica "Nadzieja" w Raciborzu (Caritas)
	Całodobowa opieka nad osobami przewlekłe chorymi psychicznie.	Dom Pomocy Społecznej Prowadzony przez Siostry Maryi Niepokalanej - "Dom św. Notburgi"
	Dzienna opieka nad osobami wymagającymi pomocy.	Dzienny Dom Pomocy Społecznej
	Pielęgniarska Opieka Długoterminowa	Stacja Opieki Pielęgniarska Opieka Długoterminowa (Caritas)
	Całodobowa opieka nad osobami niemogącymi samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności.	Dom Pomocy Społecznej "Złota Jesień" w Raciborzu
Rudnik	OPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Rydułtowy	OPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Wodzisław Śląski	OPS PCPR	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
	Schronisko dla bezdomnych mężczyzn	Towarzystwo Charytatywne Rodzina
	Całodobowa opieka nad dziewczętami i kobietami niepełnosprawnymi intelektualnie.	Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej
	Cel działalności: tworzenie warunków do aktywacji psychospołecznej osób korzystających ze świadczeń "Ośrodka", podtrzymywanie efektów leczenia psychiatrycznego oraz ułatwienie użytkownikowi powrotu do społeczeństwa poprzez zaspokojenie potrzeb bytowych i zdrowotnych, zapewnienie żywienia w postaci jednego posiłku dziennie.	Powiatowy Ośrodek Wsparcia Perła w Wodzisławiu Śląskim
	Usługi na rzecz ofiar, świadków oraz sprawców przemocy (konsultacje, zajęcia grupy korekcyjno-edukacyjnej)	Powiatowy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
Pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwijaniu zdolności manualnych.	Caritas Archidiecezji Katowickiej Warsztat Terapii Zajęciowej Św. Hiacynta i Franciszka	

Źródło: Opracowanie własne

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się zarówno placówki świadczące podstawową, jak i specjalistyczną opiekę medyczną dla mieszkańców poszczególnych gmin, miast i rejonów objętych działaniem danej placówki. Statystycznie w kraju morawsko-śląskim badane są wybrane typy placówek służby zdrowia wg powiatów (patrz tabela).

Tabela 50 – Placówki służby zdrowia w wybranych powiatach, stan na 31.12.2011r.

Rodzaj placówki		Bruntál	Nový Jičín	Opava	Ostrava-město	Powiaty razem
Szpitale	liczba placówek	2	3	1	3	9
	liczba miejsc	477	612	526	2 350	3 965
Specjalistyczne zakłady lecznicze	liczba placówek	2	2	5	4	13
	liczba miejsc	220	116	1 553	166	2 055
Uzdrowiskowe zakłady lecznicze	liczba placówek	1	-	-	1	2
	liczba miejsc	460	-	-	483	943
Samodzielne placówki ambulatoryjne	liczba placówek	308	346	381	890	1 824
Specjalne zakłady służby zdrowia	liczba placówek	6	4	6	14	30
Zakłady opieki zdrowotnej	liczba placówek	22	34	40	110	206
Placówki służby zdrowia łącznie	liczba placówek	240	389	433	1 022	2 084
	liczba miejsc	1 157	728	2 079	2 999	6 963

Źródło: Rocznik Służby Zdrowia Kraju Morawsko-Śląskiego 2011

Do najważniejszych placówek służby zdrowia na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą:

- Szpital Kliniczny [Fakultní nemocnice] Ostrava (www.fno.cz) – to największa placówka służby zdrowia na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, świadcząca podstawową, specjalistyczną i wysoko specjalistyczną opiekę zdrowotną dla dzieci i dorosłych w zakresie wszystkich dziedzin medycyny.
- Szpital Miejski [Městská nemocnice] Ostrava (www.mnof.cz)
- Szpital Śląski [Slezská nemocnice] w Opawie (www.nemocnice.opava.cz)
- Szpital Psychiatryczny [Psychiatrická nemocnice] w Opawie¹⁸ (www.pnopava.cz) – świadczy kompleksową opiekę psychiatryczną na terenie kraju morawsko-śląskiego. To specjalistyczny zakład leczniczy przeznaczony do diagnostyki, leczenia i opiniowania chorób umysłowych, leczenia uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz patologicznego hazardu.
- Zakład Rehabilitacji [Rehabilitační ústav] Hrabyně z zamiejscową placówką w Chuchelnej (www.ruhrabyne.cz) – to specjalistyczny zakład leczniczy z wieloletnią tradycją w zakresie świadczenia specjalistycznej opieki rehabilitacyjnej, który należy do najważniejszych placówek tego typu na terenie Republiki Czeskiej. Świadczy specjalistyczną kompleksową rehabilitację leczniczą pacjentom po urazach i operacjach narządów ruchu. Zakład ma dwie placówki, w Hrabyni dla dorosłych oraz w Chuchelnej dla dorosłych i dzieci.
- Szpital Nový Jičín (<http://nemocnicenovyjicin.agel.cz>).

¹⁸ Początkowa nazwa "Psychiatrická léčebna v Opavě" [Psychiatryczny Zakład Leczniczy w Opawie] została zmieniona na nową "Psychiatrická nemocnice v Opavě" [Szpital Psychiatryczny w Opawie] z dniem 1 lipca 2013 roku.

Współpraca transgraniczna placówek służby zdrowia

Usługi zdrowotne, podobnie jak usługi społeczne i socjalne, również nie należą do typowych obszarów współpracy transgranicznej. Pomimo tego, również na tym polu pojawiają się inicjatywy transgraniczne podejmowane przez niektóre placówki. Przykładowo można przytoczyć wieloletnią współpracę Szpitala Psychiatrycznego w Opawie z Samodzielnym Wojewódzkim Szpitalem dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. ks. bp. Józefa Nathana w Branicach. Współpracą transgraniczną zainteresowali się także na przykład lekarze ogólni oraz izba lekarska. Jednak osoby fizyczne i izby branżowe nie są kwalifikowalnymi wnioskodawcami, którzy mogliby aplikować o dofinansowanie z programów czesko-polskiej współpracy transgranicznej.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Opieka zdrowotna w Polsce jest sprawowana przez trzy podstawowe piony:

- lecznictwo otwarte (przychodnie w zakresie opieki podstawowej, przychodnie specjalistyczne, gabinety specjalistyczne, szkolna i zakładowa służba zdrowia);
- lecznictwo zamknięte (kliniki, szpitale, sanatoria);
- pomoc doraźna (pogotowie ratunkowe).

W polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się instytucje oferujące opiekę zdrowotną w podstawowym zakresie jak i placówki opieki specjalistycznej, a także szpitale i pogotowia ratunkowe.

Do najważniejszych placówek służby zdrowia na terenie polskiej części Euroregionu Silesia należą:

- Samodzielny Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. ks. bp. Józefa Nathana w Branicach (wraz z Zakładem Opiekuńczo-Lecznicznym),
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Głubczycach (szpital wraz z Zakładem Opiekuńczo-Lecznicznym),
- Szpital Rejonowy im. dr. Józefa Rostka w Raciborzu,
- Raciborskie Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Raciborzu,
- Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo - Leczniczy w Gorzycach,
- Wojewódzki Szpital Chorób Płuc im. dr. Alojzego Pawelca w Wodzisławiu,
- Powiatowy Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rydułtowach i Wodzisławiu Śląskim z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim (szpitale).

W tym przypadku, z uwagi na odmienne systemy opieki zdrowotnej i pomocy społecznej obowiązujące w obydwu państwach istnieją ograniczone możliwości współpracy polsko-czeskiej.

Kluczowe ustalenia

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Placówki oświatowe

- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się placówki oświatowe wszystkich szczebli, od przedszkolnych po uczelnie wyższe oraz szkoły specjalne dla uczniów specjalnej troski i placówki oświatowe o profilu artystycznym i językowym.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują przedszkola i szkoły podstawowe dla dzieci specjalnej troski.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje ponad 50 różnych szkół średnich oferujących wiele kierunków nauczania.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się 2 konserwatoria, w Ostrawie i w Opawie.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa 8 policealnych szkół

- zawodowych.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują 4 szkoły wyższe (3 w Ostrawie i 1 w Opawie) oraz 1 filia uczelni wyższej.
  - Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajdują się szkoły artystyczne 1. stopnia, które kształcą na różnych kierunkach artystycznych.
  - Jednym z priorytetów Euroregionu Silesia jest wspieranie współpracy transgranicznej szkół wszystkich szczebli oraz projektów transgranicznych dotyczących oświaty i edukacji.
  - W ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia 2007-2013 projekty dla szkół stanowiły ponad jedną trzecią wszystkich projektów. Największe zainteresowanie współpracą transgraniczną występuje w szkołach podstawowych z obu stron granicy. Bardzo dobrze rozwinięta jest także współpraca transgraniczna uczelni wyższych.
  - Z inicjatywy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie w 2003 roku powołano Konferencję Rektorów Śląskich Uniwersytetów mających siedzibę na terenie polskiego i czeskiego Śląska.
  - Z inicjatywy Wyższej Szkoły Górniczej – Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie w 2011 roku powstała inicjatywa o nazwie PROGRES 3, której głównym celem jest stworzenie powiązań transgranicznych pomiędzy uniwersytetami z kraju morawsko-śląskiego, województwa śląskiego i opolskiego oraz kraju żylińskiego w dziedzinie nauki, badań i innowacji.

Placówki pomocy społecznej

- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szeroka sieć placówek świadczących usługi społeczne i socjalne, zarówno w zakresie opieki społecznej, jak i profilaktyki społecznej.
- Euroregion Silesia wspiera rozwój współpracy pomiędzy placówkami pomocy społecznej.
- Pomyślnie rozwija się przede wszystkim współpraca transgraniczna pomiędzy domami dla osób starszych.
- Do nawiązania współpracy transgranicznej odpowiednie byłyby także stowarzyszenia świadczące niektóre usługi profilaktyki społecznej, takie jak przykładowo stowarzyszenie ELIM w Opawie.

Placówki służby zdrowia

- W czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szeroka sieć placówek zapewniających zarówno podstawową, jak i specjalistyczną opiekę medyczną.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje kilka wysokiej klasy placówek służby zdrowia, takich jak Szpital Kliniczny w Ostrawie, Szpital Psychiatryczny w Opawie oraz Zakład Rehabilitacji w Hrabyni.
- Współpraca transgraniczna placówek służby zdrowia nie jest na terenie Euroregionu Silesia zbyt rozwinięta.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Placówki oświatowe

- Po polskiej stronie granicy istnieje lepszy dostęp do specjalistów oparty na systemie edukacji zawodowej o wysokiej jakości dostosowanym do potrzeb rynku pracy,
- Istnieje konieczność intensyfikacji działań na rzecz realizacji wspólnych projektów polegających na kształceniu zawodowym,
- Sieć szkół podstawowych i średnich na obszarze polskiej części Euroregionu jest odpowiednia pod względem istniejących potrzeb,
- W ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia 2007-2013 projekty dla szkół stanowiły ponad jedną trzecią wszystkich projektów. Największe zainteresowanie współpracą transgraniczną występuje w szkołach podstawowych z obu stron granicy. Dobrze rozwinięta jest także współpraca transgraniczna uczelni wyższych.

Placówki pomocy społecznej

- Sieć placówek opieki społecznej na obszarze polskiej części Euroregionu jest odpowiednia pod względem istniejących potrzeb.

Placówki służby zdrowia

- W polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szeroka sieć placówek zapewniających zarówno podstawową, jak i specjalistyczną opiekę medyczną,
- Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje wysokiej klasy placówka służby zdrowia: Samodzielny Wojewódzki Szpital dla Nerwów i Psychicznie Chorych im. ks. bp. Józefa Nathana w Branicach, jak również specjalistyczny Wojewódzki Szpital Chorób Płuc im. dr Alojzego Pawelca w Wodzisławiu,
- Współpraca transgraniczna placówek służby zdrowia na terenie Euroregionu Silesia nie jest zbyt rozwinięta.

3.7 KULTURA, SPORT, CZAS WOLNY I RUCH TURYSTYCZNY

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Ruch turystyczny

Republika Czeska dzieli się z punktu widzenia ruchu turystycznego na 15 regionów turystycznych, które podzielone są na obszary turystyczne. Czeska część Euroregionu Silesia należy do regionu turystycznego Północne Morawy i Śląsk [Severní Morava a Slezsko], który podzielony jest na sześć obszarów turystycznych: Jeseníky, Opavské Slezsko, Ostravsko, Těšínské Slezsko, Poodří – Moravské Kravařsko i Beskydy – Valašsko. Obszar czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się przede wszystkim na terenie 2 obszarów turystycznych Opavské Slezsko i Ostravsko, peryferyjnie sięga na obszary Jeseníky, Poodří – Moravské Kravařsko i Beskydy – Valašsko.

Serwis informacyjny i usługi związane z ruchem turystycznym świadczy szeroka sieć informacji turystycznych, które posiadają lub nie posiadają certyfikacji. Podstawowymi parametrami dla uzyskania certyfikacji są np. godziny otwarcia, udzielanie informacji w obcych językach, zapewnienie usług przewodnika, pośrednictwo usług noclegowych oraz ogólny dostęp do internetu. Do 2012 roku w RCz istniało kilka certyfikowanych opisów działalności informacji turystycznych (IT). Zrzeszenie Informacji Turystycznych Republiki Czeskiej [Asociace turistických informačních center České republiky] we współpracy z Czeską Centralą Turystyki – CzechTourism i przy wsparciu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz opracowało Jednolitą Klasyfikację Informacji Turystycznych Republiki Czeskiej, która obowiązuje od kwietnia 2013 roku.

Tabela 51 – Informacje turystyczne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, stan na dzień 7.6.2013 r.

Informacja Turystyczna	Miasto	Strony internetowe	Obszar turystyczny
Certyfikowane Informacje Turystyczne			
Městské informační centrum	Fulnek	www.ic-fulnek.cz	Poodří - Moravské Kravařsko
Informační centrum Hlučín	Hlučín	www.info.hlucin.com	Opavské Slezsko
Informační centrum a městská knihovna	Horní Benešov	www.ichbenesov.cz	Jeseníky - východ
Informační centrum	Hradec nad Moravicí	www.ichradec.cz	Opavské Slezsko
Informační centrum	Kravaře	www.kravare.cz	Opavské Slezsko
Informační centrum	Nový Jičín	www.icnj.cz	Beskydy - Valašsko

Městské informační centrum	Odry	www.infocentrum.odry.cz	Poodří - Moravské Kravařsko
Městské informační centrum	Opava	www.infocentrum.opava.cz	Opavské Slezsko
Ostravský informační servis, s.r.o.	Ostrava (Jurečkova)	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
Ostravský informační servis, s.r.o.	Ostrava (Prokešovo náměstí)	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
Ostravský informační servis, s.r.o. – Hlavní nádraží	Ostrava (Nádražní)	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
Ostravský informační servis, s.r.o. - Svinov	Ostrava (Peterkova)	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
Informační centrum města Vítkova	Vítkov	www.vitkov.info	Jeseníky - východ
Niecertyfikowane Informacje Turystyczne			
Městské kulturní a informační středisko Muzeum Břidlice	Budišov nad Budišovkou	www.budisov.eu	Opavské Slezsko
Ostravský informační servis, s.r.o. - GONG	Ostrava – Vítkovice	www.ostravainfo.cz	Ostravsko
Ostravský informační servis, s.r.o. – Mošnov – Letiště L. Janáčka	Mošnov	www.ostravainfo.cz	Ostravsko

Źródło: CzechTourism, <http://www.czechtourism.cz/informacni-centra/informacni-centra-v-regionech/>, opracowanie własne

KLACR

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa klaster turystyczny – stowarzyszenie KLACR z siedzibą w Ostrawie, zrzeszające ponad trzydzieści podmiotów działających w branży turystycznej na terenie regionu turystycznego Północne Morawy i Śląsk [Severní Morava a Slezsko]. Jego celem jest wspieranie i koordynacja działań podejmowanych w sferze turystyki oraz usług z nią związanych oraz ukierunkowane wykorzystywanie walorów przyrodniczych i kulturowych regionu. Stowarzyszenie założone w 2008 roku podejmuje wiele przedsięwzięć transgranicznych, zarówno na granicy czesko-słowackiej, jak i czesko-polskiej. Tradycyjnym polskim partnerem KLACRu jest Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna. W ramach jednego ze zrealizowanych czesko-polskich projektów finansowanych z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia, Stowarzyszenie KLACR pomogło w założeniu klastra turystycznego w województwie opolskim. W ramach kolejnego wspólnego projektu przeprowadzono kompleksowe badania ruchu turystycznego w ramach kraju morawsko-śląskiego i województwa opolskiego oraz opracowano studium specjalistyczne. www.klacr.cz

Działalność Euroregionu Silesia w dziedzinie turystyki

Krótko po swoim powstaniu Euroregion Silesia podjął działania w dziedzinie turystyki w celu promowania swojego obszaru, zwiększenia zainteresowania turystów tym regionem przygranicznym oraz wsparcia rozwoju turystyki transgranicznej.

W latach 2001-2005 euroregion przyjął na siebie rolę koordynatora w zakresie udziału w targach turystycznych. We współpracy z Krajem Morawsko-Śląskim uczestniczył w organizacyjnym i finansowym przygotowaniu prezentacji swojego obszaru na międzynarodowych targach turystycznych Regiontour w Brnie, Holiday World w Pradze, Tour Salon w Poznaniu i ITF SlovakiaTour w Bratysławie. Na wspólnej czesko-polskiej ekspozycji wystawionej na tych targach pokazał jedną z możliwości promowania obszaru przygranicznego, w którym granica państwowa nie odgrywa większego znaczenia.

Dzięki swoim doświadczeniom w zakresie turystyki przygranicznej czeska część euroregionu została zaproszona także w skład zespołu doradczego ds. rozwoju turystyki w kraju morawsko-śląskim, w którego pracach uczestniczyła w latach 2003-2006.

W latach 2004-2006 Euroregion Silesia wraz z powiatem raciborskim włączył się w międzynarodowy projekt pn. "Tour.com". Projekt był finansowany ze środków Unii Europejskiej za pośrednictwem Inicjatywy INTERREG IIIC (współpraca międzyregionalna). W jego realizacji uczestniczyli partnerzy z czterech państw (oprócz polskich i czeskich także

partnerzy z Niemiec i Francji). Dotyczył on zagadnień związanych z ruchem turystycznym w europejskich regionach przygranicznych.

W 2005 roku czeska część Euroregionu Silesia wraz z kolejnymi dziesięcioma partnerami z sześciu krajów europejskich włączyła się w międzynarodowy projekt pn. „E-learning Tools in Destination Management“ (Narzędzia e-learningowe w zarządzaniu destynacją turystyczną), finansowany z programu Leonardo da Vinci. Projekt miał na celu stworzenie i wdrożenie nowego programu edukacyjnego w dziedzinie turystyki przeznaczonego zarówno dla pracowników administracji publicznej zajmujących się turystyką, jak i małych i średnich przedsiębiorstw działających w branży turystycznej.

W 2006 roku przedstawiciele czeskiej części Euroregionu Silesia w ramach imprez towarzyszących tygodniowi regionów i miast europejskich OPEN DAYS 2006 przedstawili w Brukseli projekt atrakcyjnej ścieżki rowerowej na Śląsku biegnącej wzdłuż polskiej granicy nazwanej "Magistralą Śląską". Dzięki miastu Opawa i innym partnerom z grona miast i gmin leżących na trasie tej ścieżki rowerowej udało się ją w 2013 roku ukończyć.

Od 2012 roku czeska część Euroregionu Silesia jest partnerem miasta Opawa w projektach przeznaczonych dla obszaru turystycznego Opavské Slezsko [Śląsk Opawski] i finansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego. W styczniu 2012 roku czeska część euroregionu zawarła z miastem Opawa umowę o partnerstwie w projekcie pt. "Opracowanie strategii marketingowej ruchu turystycznego obszaru turystycznego Śląsk Opawski i realizacja jej działań". W marcu 2013 roku zawarto kolejną umowę o partnerstwie w kolejnym projekcie pn. "Plan działań obszaru turystycznego Śląsk Opawski 2013-2014". Jednym z podstawowych zadań tych wspólnie podejmowanych działań jest zapewnienie funkcjonowania profesjonalnej organizacji branżowej - spółki zarządzającej destynacją danego obszaru turystycznego.

Z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia w ramach programu INTERREG IIIA Czechy – Polska 2004-2006 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013 dofinansowano wiele projektów z zakresu turystyki.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Ruch turystyczny

Za organizację turystyki są odpowiedzialne w Polsce: organy państwowe, samorząd, przedsiębiorstwa turystyczne oraz organizacje specjalistyczne. Spośród organów państwowych wyróżniamy parlament uchwalający odpowiednie akty prawne (jak np. ustawę o usługach turystycznych), radę ministrów, Ministerstwo Sportu, w którego skład wchodzi Departament Turystyki oraz Polską Organizację Turystyczną.

Departament Turystyki w Ministerstwie Sportu odpowiada za:

- opracowywanie, wdrażanie, monitorowanie oraz współudział w tworzeniu strategicznych dokumentów rządowych i programów wpływających na rozwój turystyki,
- prowadzenie działań związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej w Polsce,
- dokonywanie oceny funkcjonowania sektora usług turystycznych,
- prowadzenie spraw związanych z realizacją prac badawczych dotyczących turystyki,
- inspirowanie działań i prowadzenie spraw w zakresie kształcenia kadr dla turystyki,
- podejmowanie działań mających na celu podniesienie konkurencyjności polskiej oferty turystycznej,
- programowanie i monitorowanie wykorzystania budżetu w dziale "turystyka"

Polska Organizacja Turystyczna (POT) powstała w 2000 roku i została powołana przez parlament na mocy ustawy o POT z 25 czerwca 1999 roku. Główne zadanie POT to promocja Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie.

Regionalne Organizacje Turystyczne (ROT) prowadzą działania na mniejszą skalę niż POT, bo działają w obrębie danego województwa (w całym kraju jest ich 16). Na terenie województw na których również działa Euroregion Silesia (tj. Śląskiego i Opolskiego) działają dwie tego typu organizacje – Śląska Organizacja Turystyczna oraz Opolska Regionalna Organizacja

Turystyczna.

Zadania ROT-ów to:

- koordynacja działań promocyjnych w województwie,
- stworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej,
- promocja walorów turystycznych regionu w kraju i zagranicą,
- stymulowanie tworzenia i rozwoju produktu turystycznego w regionie,
- inspirowanie i pomoc przy tworzeniu LOT-ów w regionie,
- doskonalenie kadr dla potrzeb turystyki,
- prowadzenie badań i analiz marketingowych w dziedzinie turystyki.

Lokalne Organizacje Turystyczne (LOT) są niezależnymi podmiotami i nie podlegają organizacjom o charakterze regionalnym. Do zadań tego typu organizacji możemy zaliczyć:

- gromadzenie i aktualizację danych na temat miejscowych walorów i oferty turystycznej,
- tworzenie i rozwój oferty turystycznej powstałej na bazie lokalnych walorów,
- integrację społeczności lokalnej na rzecz poprawy atrakcyjności turystycznej własnych miejscowości.

Ważną rolę w zakresie upowszechniania turystyki w Polsce odgrywa Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK).

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze PTTK to najstarsze w Polsce stowarzyszenie skupiające turystów i krajoznawców. Powstało z połączenia Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (1873r.) oraz Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (1906r.) i jest prawnym następcą oraz spadkobiercą tradycji, dorobku ideowego, a także majątku tych Towarzystw.

Od powstania w 1950 r. PTTK rozwija i upowszechnia krajoznawstwo i turystykę kwalifikowaną we wszystkich jej formach. Najbardziej popularne dyscypliny turystyki kwalifikowanej to: turystyka górską, piesza, kajakowa, żeglarska, kolarska, motorowa i narciarska.

Towarzystwo wypracowało i upowszechniło krajoznawczy program turystyki związany z poznawaniem Ojczyzny, ochroną przyrody, krajobrazu i zabytków. Stwarza warunki ułatwiające turystom i krajoznawcom wędrowanie po kraju i za granicą - pomaga w wędrowaniu indywidualnym. Towarzystwo stworzyło i upowszechnia system odznak turystyki kwalifikowanej służący rozwojowi zainteresowania różnymi formami turystyki i krajoznawstwa.

PTTK popularyzuje wiedzę o najbardziej atrakcyjnych turystycznie regionach Polski oraz promuje w kraju i zagranicą polski produkt turystyczny - turystykę aktywną.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zrzesza blisko 70 tysięcy członków. Działają oni w ponad 3 tysiącach kół i klubów PTTK. Koła i kluby tworzą Oddziały PTTK - terenowe jednostki Towarzystwa posiadające osobowość prawną. Obecnie w Polsce działa 315 (11.2009) oddziałów PTTK.

Na terenie polskiej strony Euroregionu Silesia funkcjonują tylko 2 oddziały PTTK:

- Oddział PTTK Ziemia Raciborska w Raciborzu, www.raciborz.pttk.pl
- Oddział PTTK w Wodzisławiu Śląskim, www.wodzislawsl.pttk.pl

Zabytki kultury i atrakcje

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele zabytków kultury, zabytków sakralnych, zabytków techniki i atrakcji, które zachęcają turystów do zwiedzania oraz wzbogacają życie mieszkańców. Na terenie obszaru turystycznego Śląsk Opawski jest przede wszystkim duża liczba pałaców i zachowanych twierdz pochodzących z lat 30. XX wieku. Natomiast region ostrawski [Ostravsko] szczyci się wieloma wyjątkowymi zabytkami techniki.

Są one świadectwem przeszłości miasta i tradycji wydobywania węgla kamiennego. Dzięki swojej wyjątkowości zabytki te są unikatowe w skali ogólnopolskiej. Dawne znaczące kopalnie i huty pełnią dziś rolę atrakcji turystycznych. W regionie znajduje się także wiele innych atrakcji dla całych rodzin - ogród zoologiczny, Świat Miniatur oraz Zamek Śląskoostrawski [Slezskoostravský hrad].

W poniższych tabelach przedstawiono najważniejsze zabytki i atrakcje czeskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 52 – Zamki i pałace

Nazwa	Strony internetowe	Komentarz
Zámek Dolní Benešov (pałac)	www.hrady.cz	urząd miasta
Zámek Fulnek (pałac)	www.fulnek.cz	w rękach prywatnych, niedostępny dla zwiedzających
Zámek Hlučín (pałac)	www.info.hlucin.com	wykorzystywany do różnych celów
Zámek Hradec nad Moravicí (pałac)	www.zamek-hradec.cz	dostępny dla zwiedzających
Zámek Kravaře (pałac)	www.kravare.cz	dostępny dla zwiedzających, z polem golfowym
Zámek Litultovice (pałac)	www.litultovice.cz	urząd miasta, restauracja pałacowa
Zámek Neplachovice (pałac)	www.neplachovice.cz	niedostępny dla zwiedzających
Zámek Raduň (pałac)	www.zamek-radun.cz	dostępny dla zwiedzających
Zámek Šilheřovice (pałac)	www.zameksilherovice.cz	pomieszczenia komercyjne, częściowo dostępny dla zwiedzających, z polem golfowym
Zámek Velké Hoštice (pałac)	www.hostice.cz	dostępny dla zwiedzających
Zámek Velké Heraltice (pałac)	www.ddheraltice.cz/historie_zamku.htm	dom dziecka, niedostępny dla zwiedzających
Žerotínský zámek v Novém Jičíně (pałac)	www.muzeum.novy-jicin.cz	dostępny dla zwiedzających
Slezskoostravský hrad (zamek)	www.slezskoostravskyhrad.cz	dostępny dla zwiedzających
Hrad Víkštejn – zřícenina (zamek – ruiny]	www.vitkov.info	dostępny dla zwiedzających

Źródło: opracowania własne

Tabela 53 – Katedry, ważne kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe

Nazwa	Miejscowość
Konkatedra Wniebowzięcia Maryi Panny	Opava
Dominikański kościół pw. św. Wacława	Opava
Klasztor Minorytów z kościołem pw. Ducha Świętego	Opava
Kościół pw. św. Jadwigi	Opava
Kościół pw. św. Wojciecha	Opava
Kaplica Krzyża Świętego (Kaplica Szwedzka)	Opava
Klasztor Zgromadzenia Córek Bożej Miłości z kaplicą Boskiego Serca Pańskiego (Marianum)	Opava
Katedra Bożego Zbawiciela	Ostrava
Kościół filialny pw. św. Václava	Ostrava
Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Maryi Panny	Ostrava – Přívoz
Kościół pw. św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy	Ostrava - Hrabová
Kościół pw. św. Pawła	Ostrava - Vítkovice
Kościół pw. św. Bartłomieja	Kravaře
Kościół pw. św. Stanisława	Bolatice
Kościół pw. św. Jana Chrzciciela	Velké Hoštice

Drewniany kościół pw. św. Piotra i Pawła	Hněvošice
Kościół pw. św. Jana Chrzciciela	Sudice
Kościół pw. św. Walentego	Háj ve Slezsku
Świątynia św. Mateusza	Hať
Kościół pw. św. Marcina	Pustá Polom
Kościół pw. Wniebowzięcia Maryi Panny	Vítkov
Kościół pw. św. Józefa przy Klasztorze Kapucynów	Fulnek
Kościół pw. św. Antoniego z Padwy	Melč
Droga krzyżowa Śląska Kalwaria	Hradec nad Moravicí
Kaplica Wniebowzięcia Maryi Panny	Služovice
Kaplica Maryi Panny Schönstattskiej	Strahovice
Drewniana dzwonnica Pocheň	Brumovice

Źródło: opracowania własne

Tabela 54 – Muzea, skanseny, ogrody zoologiczne, pomniki, zabytki techniki

Nazwa	Miejscowość	Typ obiektu	Strony internetowe
Slezské zemské muzeum [Śląskie Muzeum Krajowe]	Opava	Muzeum	www.szmo.cz
Arboretum	Stěbořice – Nový Dvůr	Arboretum	
Areál čs. opevnění [Teren fortyfikacji czechosłowackich]	Hlučín – Darkovičky	Twierdza	
Památník II. světové války [Pomnik 2. wojny światowej]	Hrabyně	Pomnik, miejsce pamięci	
Památník Petra Bezruče [Pomnik Petra Bezruča]	Opava	Pomnik	
Obecní dům	Opava	Dom gminny z muzeum i galerią wystawienniczą	www.oko-opava.cz
Dominikánský klášter – Dům umění [Klasztor dominikanów – Dom Sztuki]	Opava	Dom sztuki	
Ostravské muzeum [Muzeum Ostrawy]	Ostrava	Muzeum	www.ostrmuz.cz
Areál MINIUNI - Svět miniatur [Świat Miniatur]	Ostrava	Ekspozycja plenerowa	www.cerna-louka.cz
Dolní oblast Vítkovice [teren kopalni]	Ostrava – Vítkovice	Zabytek techniki	www.dolnivitkovice.cz
U6 – Malý svět techniky [U6 - Mały Świat Techniki]	Ostrava – Vítkovice	Muzeum	
Důl Michal [Kopalnia Michal]	Ostrava – Michálkovice	Zabytek techniki	www.dul-michal.cz
Landek Park	Ostrava – Petřkovice	Zabytek techniki	www.landekpark.cz
Hornické muzeum v Landek Parku [Muzeum Górnictwa]	Ostrava	Muzeum	
Hasičské muzeum města Ostravy [Muzeum Pożarnictwa Miasta Ostravy]	Ostrava	Muzeum	www.hzsmk.cz
ZOO Ostrava	Ostrava	Ogród zoologiczny	www.zoo-ostrava.cz
Městské muzeum Břidlice [Muzeum Miejskie]	Budišov nad Budišovkou	Muzeum	www.budisov.eu

Muzeum Hlučínska [Muzeum Ziemi Hlučínskiej]	Hlučín	Muzeum	www.muzeum.hlucin.com
Muzeum Novojičína [Muzeum Ziemi Novojičínskiej]	Nový Jičín	Muzeum	www.muzeum.novy-jicin.cz
Muzeum klobouků [Muzeum Kapeluszy]	Nový Jičín	Muzeum	
Památník Jana Amose Komenského ve Fulneku [Miejsce Pamięci Jana Amosa Komenskiego]	Fulnek	Pomnik	
Zámecké muzeum Kravaře [Muzeum Pałacowe]	Kravaře	Muzeum	www.kravare.cz
Skansen lidových tradic a řemesel [Skansen Tradycji i Rzemiosł Ludowych]	Bolatice	Skansen	www.bolatice.cz
Muzeum Slezský venkov [Muzeum Wsi Śląskiej]	Holasovice	Muzeum	http://slezskyvenkov.cz
Větrný mlýn v Cholticích [wiatrak]	Litultovice- Choltice	Zbytek techniki	www.litultovice.cz
Větrný mlýn v Hlavnici [wiatrak]	Hlavnice	Zbytek techniki	www.obechlavnice.cz
Weisshuhňův kanál v Žimrovicích [kanal]	Hradec nad Moravicí - Žimrovice	Zbytek techniki	www.hradecinfo.cz
Rozhledna Šance v Jakubčovicích	Hradec nad Moravicí - Jakubčovice	Wieża widokowa	http://rozhledny.infocesko.cz

Zródło: opracowania własne

Tabela 55 – Zabytki i miejsca objęte ochroną konserwatorską

Nr ewid.	Kod	Typ objętego ochroną miejsca	Powiat	Nazwa	Od roku
226	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Opava	Kaple sv. Kříže v Opavě (Opava)	1995
227	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Opava	Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Opavě (Opava)	1995
289	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Opava	Zámek Hradec nad Moravicí (Hradec nad Moravicí)	2001
132	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Nový Jičín	Bratrský sbor ve Fulneku (Památník Jana Amose Komenského) (Fulnek)	1962
296	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Ostrava-město	Důl Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren (Ostrava)	2002
228	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Ostrava-město	Důl Michal v Ostravě (Ostrava)	1995
324	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Ostrava-město	Lískova vila v Ostravě (Ostrava)	2008
157	NP	Národní kulturní památka [Narodowy Zbytek Kultury]	Ostrava-město	Památník Rudé armády – mauzoleum v Ostravě (Ostrava)	1978
1021	RM	Městská památková rezervace [Miejska Strefa Zabytkowa]	Nový Jičín	Nový Jičín	1967
2394	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Opava	Budišov nad Budišovkou	2003
2191	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Opava	Hlučín	1992

2400	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Opava	Hradec nad Moravicí	2003
2192	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Opava	Opava	1992
2186	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Nový Jičín	Fulnek	1992
2187	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Nový Jičín	Odry	1992
2193	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Ostrava-město	Moravská Ostrava	1992
2415	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Ostrava-město	Ostrava – Poruba	2003
2416	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Ostrava-město	Ostrava – Přívoz	2003
2417	ZM	Městská památková zóna [Miejska Strefa Zabytkowa]	Ostrava-město	Ostrava – Vítkovice	2003

Źródło: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/hledani.php>

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się również wiele placówek kultury takich jak teatry, ośrodki kultury, galerie, sale wystawiennicze itp. Do najważniejszych zaliczają się:

- Teatr Śląski [Slezské divadlo], Opava
- Narodowy Teatr Morawsko-Śląski [Národní divadlo moravskoslezské], Ostrava (Teatr im. Antonína Dvořáka i Teatr im. Jiřího Myrona [Divadlo Antonína Dvořáka a Divadlo Jiřího Myrona])
- Teatr im. Petra Bezruča [Divadlo Petra Bezruče], Ostrava
- Teatr Lalek [Divadlo loutek], Ostrava
- Teatr Beskidzki [Beskydské divadlo], Nový Jičín
- Teatr Lalek [Loutkové divadlo], Opava
- Galeria Sztuk Pięknych [Galerie výtvarného umění], Ostrava
- Galeria MAGNA, Ostrava
- Opawska Organizacja Kultury (Dom Gminny i Dom Sztuki) [Opavská kulturní organizace (Obecní dům a Dům umění)]
- Dom Kultury Akord, Ostrava – Zábřeh
- Centrum Kultury Hlučín
- Miejskie Centrum Kultury Fulnek
- Centrum Kultury i Edukacji Moravská Ostrava

Elementem życia kulturalnego są także wydarzenia i festiwale, spośród których te najważniejsze przedstawia poniższa tabela.

Tabela 56 – Wydarzenia, festiwale

Nazwa	Miejsce organizacji	Ukierunkowanie
Beethovenův Hradec	Hradec nad Moravicí	Muzyka
Bezručova Opava	Opava	Literatura, sztuka, film, muzyka
Colours of Ostrava	Ostrava	Muzyka
Dny NATO	Ostrava	Technika
Divadelní pouť bez bariér	Ostrava	Teatr
Folklor bez hranic	Ostrava	Muzyka, taniec, folklor
Janáčkův máj	Ostrava	Muzyka
Jeden svět	Opava, Ostrava	Film
Kravařský odpust	Kravaře	Rozrywka
Mezinárodní festival outdoorových filmů	Opava, Ostrava	Film
Ostravské dny	Ostrava	Muzyka
Štěrkovna Open Music	Hlučín	Muzyka
Třebovický koláč	Ostrava	Muzyka, taniec, folklor

Macierz Śląska

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa organizacja oświatowo-kulturalna Macierz Śląska [Matice slezská], która funkcjonuje od 1877 roku. Jej siedziba mieści się w obiekcie Matiční dům w Opawie. Organizacja ta troszczy się o kultywowanie i rozwijanie historycznych, kulturalnych, artystycznych i narodowych tradycji Śląska. W ramach swojej działalności współpracuje z organizacjami z polskiej strony.

Organizacja czasu wolnego

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa wiele różnych organizacji, oferujących różne zajęcia na czas wolny w postaci kótek, kursów, wycieczek, obozów itp. Przede wszystkim są to ośrodki czasu wolnego oraz stowarzyszenia branżowe. Niektóre z nich nawiązały już współpracę z polskimi partnerami. Są to przykładowo poniższe jednostki:

- Středisko volného času Opava - www.svcopava.cz
- Středisko volného času Budišov nad Budišovkou - www.svcbudisov.cz
- Občanské sdružení pro volný čas v Ostravě - www.osvolnycas.cz
- Světlo do života – občanské sdružení, Chlebičov - <http://svetlozivota.webnode.cz>
- Junák – svaz skautů a skautek ČR – ośrodki w poszczególnych miastach - www.skaut.cz

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonują także inne organizacje zajmujące się organizacją czasu wolnego:

- Dům dětí a mládeže, Ostrava – Poruba - www.ddmporuba.cz
- Salesiánské středisko volného času Don Bosko Ostrava - <http://ostrava.sdb.cz/stredisko-volneho-casu>
- Středisko volného času Ostrava – Moravská Ostrava - www.svcoo.cz
- Středisko volného času Korunka, Ostrava - www.svc-korunka.cz
- Středisko volného času Ostrava-Zábřeh - www.svczabreh.cz
- Centrum volného času Kravaře - www.cvckravare.cz
- Dům dětí a mládeže Hlučín - www.ddmhlucin.cz
- Středisko volného času Vítkov - www.svc-vitkov.cz
- Středisko volného času Fokus Nový Jičín - www.fokusnj.cz
- Středisko volného času při SPgŠ a SZŠ sv. Anežky, Odry – www.cssodry.cz

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele zabytków kultury i innych atrakcji kulturalnych.

Najważniejsze atrakcje turystyczne polskiej części Euroregionu zostały wskazane w poniższych tabelach.

Tabela 57 – Zamki, pałace, dwory, zespoły parkowo-pałacowe

Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
Baborów	- Pałac w miejscowości Szczyty
Branice	- Pałace w Branicach i Wysokiej
Głubczyce	- Zamek z XVI w. (przebudowany w XIX w.) w Grobnikach - Klasycystyczny dwór z początku XIX w. w Pielgrzymowie - Pałac w Pomorzowicach zbudowany w 1614 r. przez starostę księstwa karniowskiego Hartwicha von Stitten, przebudowany w 1905 r.
Gorzycy	- Zespół Pałacowo - Parkowy w Gorzycach w skład którego wchodzi: pałac hrabiego Arco, pałac myśliwski i park krajobrazowy w stylu angielskim
Kietrz	- Ruiny pałacu Gaszynów z XVII w. - Barokowy pałac w Nasiedlu z dekoracją w stylu regencji z XVIII w.
Kornowac	- Pałac w Rzuchowie - Pałac w Pogrzebieniu

	- Ruiny zamku w Nowej Cerekwi
Krzanowice	- Pałac w Wojnowicach – zespół parkowo-pałacowy
Krzyżanowice	- Pochodzący z XIX wieku zespół pałacowo parkowy w Krzyżanowicach - Otoczony parkiem zamek w Chałupkach z zarysem fosy i śladami fortyfikacji bastionowych - Ruiny zamku w Tworkowie
Kuźnia Raciborska	- Zespół klasztorno-pałacowy w Rudach
Lyski	- Zespół dworsko - parkowy z przełomu XIX i XX w. w Dzimierzu - Budynki dworskie tzw. czworaki z początku XX wieku w Dzimierzu - Klasycystyczny dwór z 1800 r., w Lyskach - Pałacyk Myśliwski w Zwonowicach
Markłowice	- Dwór w Markłowicach Dolnych sięgający swą lokalizacją XVI wieku - Dwór XIX-wieczny w Markłowicach Górnych tzw. „Zameczek” z II połowy XIX wieku
Pietrowice Wielkie	- Pałac zamkowy w Krowiarkach - Dworek w Samborowicach
Racibórz	- Zamek Piastowski wraz z kaplicą zamkową
Rudnik	- Pałac w Rudniku - Pałac w Sławikowie - Pałac w Łubowicach - Pałac w Brzeźnicy - Pałac w Czerwiecicach - Pałac w Szonowicach - Pałac w Jastrzębiu - Pałac w Modzurowie - Pałac w Strzybniku
Wodzisław Śląski	- Pałac Dietrichsteinów - wzniesiony w latach 1743-1747. Obecnie mieści Muzeum Miejskie i Urząd Stanu Cywilnego. Otoczenie pałacu stanowi Park Zamkowy - Kompleks parkowo-pałacowy w dzielnicy Kokoszyce - barokowy pałac wzniesiony w 1783 roku - Dwór w Jedłowniku - wybudowany w połowie XIX wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Tabela 58 – Katedry, kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe, pomniki i obiekty sakralne

Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
Baborów	- Drewniany kościółek św. Józefa w Baborowie - jeden z najpiękniejszych drewnianych obiektów sakralnych na Górnym Śląsku - Kaplica Serca Jezusowego w Baborowie - Kolumna Maryjna w Baborowie - Kościoły w Suchej Psinie, Babicach, Boguchwałowie, Dziećmarowie, Dzielowie, Księżym Polu, Posucicach
Branice	- Kościoły w: Bluszczycach, Branicach, Wysokiej, Wiechowicach, Włodzieninie, Lewicach, Wódce - Klasztor sióstr Maryi Niepokalanej w Branicach
Głubczyce	- Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP z II poł. XIII w. - Późnobarokowy zespół klasztorny Franciszkanów z XVIII w. - Kolumna Maryjna z 1738 roku - Kościół p.w. Św. Trójcy w Opawicy - zabytek klasy „O” zbudowany w latach 1701-1706 - Kościół p.w. Podwyższenia Św. Krzyża z 1910r. w Bogdanowicach - Kościół p.w. św. Jana Chrzyciela z 1575 r. w Chomiąży - Kapliczka św. Barbary z przełomu XVIII i XIX w., a przy niej źródło, którego woda, według miejscowych przekazów od XVII w., posiadała cudowną moc - Kościół p.w. Podwyższenia Św. Krzyża w Klisinie
Gorzyce	- XVIII-wieczna figura św. Jana Nepomucena w Bluszczowie usytuowana na szczycie rozległego wzgórza o nazwie Kamieniec

	<ul style="list-style-type: none"> - Sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śląskiej - Zabytkowa kaplica w Olzie - Stary Cmentarz w Gorzycach przy kościele
Kietrz	<ul style="list-style-type: none"> - Barokowy kościół parafialny p.w. Św. Tomasza z trójnawową bazyliką sklepioną kolebkowo (XVII w.) - Późnobarokowa kaplica cmentarna Św. Krzyża z połowy XVII w - Kościół klasztorny pod wezwaniem Trzech Króli przy ulicy Raciborskiej - Wykonany w 1730 roku posąg przedstawiający nawiedzenie Św. Elżbiety - Barokowo klasycywny kościół parafialny w Nowej Cerekwi - Gotycko-renesansowy kościół parafialny z końca XVI wieku w Pilszczu - Kościół pw. św. Bartłomieja w Dzierżysławie - Kaplica pw. św. Anny, z 1842 r. w Kozłówkach - Kościół pw. Narodzenia NMP, z 1906 r. cmentarz kościelny, z XVII w., ogrodzenie z kapliczkami wnękowymi z XVII w. w Lubotyniu
Kornowac	<ul style="list-style-type: none"> - Kościół w Pogrzebieniu
Krzanowice	<ul style="list-style-type: none"> - Późnobarokowy Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Krzanowicach - Kościół św. Wacława - Kościół św. Mikołaja w Krzanowicach - Kaplica i kościół św. Barbary w Pietraszynie - Kościół św. Augustyna w Borucinie - Kościół Chrystusa Króla w Bojanowie
Krzyżanowice	<ul style="list-style-type: none"> - Kościół p.w. św. Piotra i Pawła w Tworkowie, w którym m. in. znajduje się krypta z trumnami z 1650 roku - Kościół p.w. św. Anny w Krzyżanowicach
Kuźnia Raciborska	<ul style="list-style-type: none"> - Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudach
Lubomia	<ul style="list-style-type: none"> - Buków: Kaplica Różańcowa z 1770 roku - Lubomia: figura świętego Jana Nepomucena, kapliczka z XVIIw.
Lyski	<ul style="list-style-type: none"> - Kapliczka p. w. Matki Boskiej Królowej Anielskiej z 1854 r. w Adamowicach - Neogotycki kościół parafialny p.w. Św. Małgorzaty z 1906 r. w Lyskach - Cmentarz z XIV w. wraz z zespołem zabytkowych nagrobków z XIX w. i początku XX w. oraz neogotycką kaplicą grobową rodziny Południków z XIX w. w Lyskach - Krzyż pokutny w kształcie litery „T” z okresu między XIV a XVI w. w Lyskach - Neoromański kościół z 1905 r. p.w. Św. Mikołaja - patrona najstarszych kościołów śląskich w Pstrążnej - Neoromański kościół parafialny p. w. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza z 1911 r. wraz z cmentarzem z XVII w. w Raszczykach
Markłowice	<ul style="list-style-type: none"> - Kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa i Męczennika
Mszana	<ul style="list-style-type: none"> - Cmentarz z 1 połowy XIV w. - Kościół p.w. NNMP w Połomi - Kościół p.w. Św. Jerzego w Mszanie neogotycki z 1898r. wraz z terenem wokół kościoła
Pietrowice Wielkie	<ul style="list-style-type: none"> - Drewniany pątniczy kościółek Św. Krzyża w Pietrowicach Wielkich - Kościoły parafialne w Krowiarkach, Makowie, Pawłowie, Cyprzanowie, Samborowicach, Pietrowicach Wielkich - Kapliczki modlitewne i krzyże śródpolne
Pszów	<ul style="list-style-type: none"> - Barokowa bazylika p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z otaczającą kościół małą kalwarią drogi krzyżowej - Kalwaria drogi krzyżowej z murowanymi kaplicami
Racibórz	<ul style="list-style-type: none"> - Kolumna Matki Boskiej - Poddominikański kościół św. Ducha – Muzeum - Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (farny) - Poddominikański kościół św. Jakuba - Kościół św. Mikołaja - Kościół św. Jana Chrzciciela - Kościół Matki Bożej - Grób świątobliwej Dulcissimy
Rudnik	<ul style="list-style-type: none"> - Kościół w Rudniku - Kościół w Sławikowie

	<ul style="list-style-type: none"> - Kościół w Łubowicach - Kościół w Modzurowie - Kościół w Gamowie - Lasaki (neogotycka kapliczka przydrożna z wieżyczką i dzwonem) - Grzegorzowice (kapliczka przydrożna z XIX w. z ludowo- barokową rzeźbą św. Jana Nepomucena, średniowieczny granitowy krzyż pokutny) - Ponięcice (cmentarz dworski oraz kaplica cmentarna z końca XVIII w., kapliczka przydrożna z przełomu XVIII i XIX w. z barokowo-ludową rzeźbą św. Jana Nepomucena) - Czerwięcice (kaplica cmentarna z XIX w., kapliczka z XVIII w. z ołtarzykiem barokowym i ludowym obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej, przy kapliczce najstarszy na ziemi raciborskiej kamienny krzyż z datą 1720r.) - Szonowice (kapliczka przydrożna z XIX w., wewnątrz drewniany, neogotycki ołtarzyk z barokowo-ludową rzeźbą św. Jana Nepomucena) - Gamów (kapliczki przydrożne z XVIII i XIXw.) - Strzybnik (kapliczka z XIX przydrożna z rzeźbą św. Jana Nepomucena)
Rydułtowy	<ul style="list-style-type: none"> - Kościół Rzymskokatolicki pw. Św. Jerzego w Rydułtowach wraz z jedynym w Polsce dwuramiennym krzyżem pokutnym - Kościół Rzymskokatolicki pw. Św. Jacka w Rydułtowach
Wodzisław Śląski	<ul style="list-style-type: none"> - Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, wybudowany w latach 1909-1911 w stylu neogotyckim - Zespół pofranciszkański - kościół i klasztor. Kościół klasztorny, pierwotnie pod wezwaniem św. Trójcy wzniesiony został w XV wieku - Figura św. Jana Nepomucena z 1745 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Tabela 59 – Muzea, skanseny, zabytki techniki, dziedzictwo kulturowe

Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
Baborów	- Wodociągowa wieża ciśnień w Baborowie
Branice	<ul style="list-style-type: none"> - 25 stanowisk archeologicznych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków - Rzeźby kamienne i drewniane polichromowane w Branicach, Jakubowicach, Jędrzychowicach i Włodzieninie
Głubczyce	<ul style="list-style-type: none"> - Księga Praw Miejskich w Głubczycach - Muzeum Powiatowe w Głubczycach
Gorzyce	- Stanowisko archeologiczne - grodzisko średniowieczne w Gorzyczkach
Kietrz	<ul style="list-style-type: none"> - Stanowiska archeologiczne objęte nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w miejscowości Dzierżysław - Trzyprzęsłowy wiadukt kolejowy z 1907 roku
Kornowac	- Szlak Husarii Polskiej
Krzanowice	<ul style="list-style-type: none"> - Muzeum Horroru (Pałac w Wojnowicach) - Muzeum Wsi Dawnej w Wojnowicach (Pałac w Wojnowicach) - Izba Regionalna w Borucinie w Domu Kultury w Borucinie
Krzyżanowice	<ul style="list-style-type: none"> - Muzeum Kowalstwa w Bieńkowicach - Młyn w Tworkowie
Kuźnia Raciborska	- Zabytkowa Stacja kolei Wąskotorowej w Rudach
Lubomia	- Muzeum w ZSO Syrynia (Szkolna Izba Pamięci)
Pietrowice Wielkie	- Zabudowa frankońska w sołectwie Cyprzanów
Racibórz	<ul style="list-style-type: none"> - Śląskie Obserwatorium Geofizyczne - Muzeum w Raciborzu wraz z Ekspozycją historyczno-etnograficzną (w tym „mumia egipcjanki“) - Browar Zamkowy
Rudnik	<ul style="list-style-type: none"> - Brzeźnica (zabytkowy młyn) - Gamów (młyn z 1916r.) - Pamiątki po Józefie von Eichendorffie w Łubowicach - Muzeum wiejskie kultury łużyckiej w Łubowicach - Młyn w Brzeźnicy
Rydułtowy	- Budynek wagi drobnicowej z 1906r.

	<ul style="list-style-type: none"> - Hałda kopalniana „Szarłota” zlokalizowana przy KWK „Rydułtowy-Anna” - Izba Pamięci przy KWK „Rydułtowy Anna” - Izba Pamięci w Szkole Podstawowej nr 1 w Rydułtowach - Izba Pamięci przy Towarzystwie Społeczno-Kulturalnym Niemców Województwa Śląskiego w Rydułtowach - Zespół Szybu Wentylacyjnego III „Dicke” - Tunel Kolejowy
Wodzisław Śląski	<ul style="list-style-type: none"> - Sztolnia z ekspozycją technologii górniczej - Muzeum Miejskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Tabela 60 – Obiekty zabytkowe, pomniki historii, miejsca pamięci

Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
Branice	- Wieża widokowa we Włodzieninie
Głubczyce	<ul style="list-style-type: none"> - Renesansowy ratusz zbudowany w roku 1570 na miejscu dawnego domu kupieckiego z XIV wieku z wykorzystaniem elementów dawnej budowli, zniszczony w czasie II wojny światowej odbudowany w latach 2006-2008. - Rynek w kształcie ćwiartki koła - Urząd Miejski w Głubczycach - Mur obronny z basztami
Gorzycy	- Zabytkowe familoki na Kolonii Fryderyk
Kietrz	<ul style="list-style-type: none"> - Park z XVII w i budynki gospodarcze w Nasiedlu - Zagrody frankońskie w miejscowości Pilszcz
Lubomia	- Grabówka: spichlerz z XVIII wieku
Lyski	<ul style="list-style-type: none"> - Leśniczówka, zbudowana około 1890 r. w Adamowicach - Budynki dworskie tzw. czworaki z początku XX wieku w Dzimierzu - Budynek Domu Pomocy Społecznej wzniesiony jako tzw. Dom dla Ubogich przez Józefa Benedykta Południka w Lyskach - Drewniano - murowany dom w Suminie, wzniesiony na planie litery „L” z 1870 r. na wcześniejszych fundamentach - Budynek polskiego urzędu celnego i posterunku policji w Suminie przy dawnej granicy polsko - niemieckiej, istniejącej w latach 1922 - 1939r. - Lochy (piwnice) o sklepieniu krzyżowo – żebrowym na wzgórzu Bernadkowiec (Raszczycy)
Markłowice	<ul style="list-style-type: none"> - Budynek szkoły w Markłowicach-Chałupkach z 1903-5r. - Budynek szkoły w Markłowicach Górnych z ok. 1890r. - Budynek przedszkola z 1844 roku - Pomnik Powstańców Śląskich - Płyta poświęcona poległym w czasie II wojny światowej mieszkańcom miejscowości, umieszczona na ścianie kościoła parafialnego - Pomnik więźniów oświęcimskich - Pamiątkowy obelisk wystawiony w 2000r. z okazji 700-lecia założenia miejscowości Markłowice
Mszana	<ul style="list-style-type: none"> - Plebania w Połomi klasycystyczna z I ćw. XIXw. Podlega całkowitej ochronie prawnej (wpisana do rejestru zabytków województwa śląskiego pod nr 741/66) - Pomnik Ofiar Marszu Śmierci na cmentarzu w Mszanie
Racibórz	<ul style="list-style-type: none"> - Baszta oraz fortyfikacje miejskie - Budynki sądowe - Głaz narzutowy z czasów epoki lodowcowej
Rudnik	<ul style="list-style-type: none"> - Rudnik (stodoła z końca XIX w., gorzelnia z około 1910r.) - Brzeźnica (spichlerz dworski z XIX w.) - Strzybnik (kuźnia z początków XX w., gorzelnia z końca XIX w.)
Rydułtowy	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół budynków Szpitala Miejskiego - Willa Radlika
Wodzisław Śląski	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół zabytkowy rynku staromiejskiego - Baszta Rycerska (Wieża Romantyczna) - zbudowana w 1857 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Na terenie polskiej części Euroregionu nie brakuje również licznie organizowanych wydarzeń, imprez i festiwali. W trakcie całego roku kalendarzowego na terenie polskiej części Euroregionu odbywa się szereg imprez kulturalnych, towarzyskich i rekreacyjno-sportowych czy nawet handlowo-wystawienniczych. Wybrane wydarzenia tego typu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 61 – Imprezy cykliczne, festiwale, wydarzenia kulturalne

Gmina	Nazwa imprezy	Tematyka
Branice	Międzynarodowa Wystawa Szopek Bożonarodzeniowych w Uciechowicach	Ekspozycja, Wystawa
Głubczyce	Festyn Górnoląski	Muzyka, taniec, folklor
Gorzycy	Rock & Reggae Sumer Party	Muzyka, taniec
Kietrz	Półmaraton Kietrz-Rohov	Sport, bieganie
Krzyżanowice	Jarmark na Granicy	Handel starociami, święto handlu
Krzyżanowice	Międzynarodowy zlot pojazdów zabytkowych	Widowisko motoryzacyjne
Lyski	Festiwal „Magia Rocka”	Muzyka, taniec
Mszana	Moto Country	Muzyka, taniec, zlot motocyklowy
Pietrowice Wielkie	Eko -Wystawa	Prezentacja firm branży budownictwo-ogród-systemy grzewcze-wnętrza
Pszów	Festiwal Rock Trendy	Muzyka, taniec
Racibórz	Festiwal Podróżniczy „WIATRAKI”	Slajdowiska, reportaże, relacje z podróży, warsztaty podróżnicze
Racibórz	Jarmark św. Marcelego Jarmark Bożonarodzeniowy	Handel wyrobami spożywczymi tradycyjnymi, rzemiosło,
Racibórz	Raciborski Festiwal Średniowieczny	Widowisko historyczne, inscenizacja średniowiecznych bitew
Racibórz/Krzyżanowice	„Pływadło”	Widowiska plenerowe, spływ kajakowy
Rudnik	Spływ kajakowy "Między zamkami"	Sport, kajakarstwo, zwiedzanie zabytków
Rudnik	Ogólnopolski Bieg na Łyżworolkach	Sport, łyżworolkarstwo
Rydułtowy	Rodzinny Bieg Zakochanych	Sport, rodzinne biegi uliczne
Wodzisław Śląski	Moto show	Widowisko motoryzacyjne
Wodzisław Śląski	Reggae Festiwal	Muzyka, taniec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin i danych dostępnych w zasobach Internetowych

Atrakcje przyrodnicze

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Potencjał przyrodniczy czeskiej części Euroregionu Silesia stanowi podstawową przesłankę rozwoju ruchu turystycznego w regionie. Stwarza bowiem warunki dla różnych form turystyki, począwszy od aktywnego wypoczynku, przez pobyty relaksacyjne po turystykę poznawczą. W czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się bardzo wiele atrakcji przyrodniczych. Znajdują się tu parki, formy skalne, rezerваты i wiele innych cudów, które powstały bez udziału człowieka. Szczegółowy wykaz pomników przyrody i rezerwatów w czeskiej części Euroregionu Silesia przedstawiono w rozdziale 3.1. Podstawowa charakteryka, w podrozdziale 3.1.2. Położenie.

Do najbardziej naturalnych sposobów poznawania atrakcji danego obszaru należy turystyka piesza.

Turystyka

Republika Czeska charakteryzuje się wysokiej jakości, jednolitym i łatwym do zrozumienia oznakowaniem pieszych szlaków turystycznych. Ich oznakowaniem i utrzymaniem zajmuje się Klub Czeskich Turystów, będący stowarzyszeniem społecznym zrzeszającym aktywnych turystów, pasjonatów i przyjaciół turystyki (www.kct.cz). Klub Czeskich Turystów zajmuje się

nie tylko oznakowywaniem szlaków pieszych, ale także szlaków narciarskich i wraz z innymi organizacjami także dróg rowerowych i turystycznych szlaków rowerowych a także ścieżek jeździeckich.

Szlaki piesze są oznakowane znakami liniowymi składającymi się z trzech poziomych pasków. Środkowy pasek określa kolor oznakowanego szlaku i jest czerwony, niebieski, zielony lub żółty. Dwa paski zewnętrzne są białe. W miastach, wsiach, na skrzyżowaniach z innym oznakowanym szlakiem oraz w innych ważnych pod względem turystycznym miejscach malowane znaki uzupełnione są tabliczkami i kierunkowskazami. Na tabliczkach widnieje nazwa danego miejsca, względnie jego wysokość nad poziomem morza, kierunkowskazy informują o odległości do kolejnych miejsc na szlaku w kilometrach.

Do najważniejszych szlaków pieszych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą:

- czerwony szlak turystyczny z Hradca nad Moravicí na Kružberk
- czerwony szlak turystyczny Opava – Nové Sedlice – Hrabyně
- miejski szlak turystyczny IVV MPR Nový Jičín
- niebieski szlak turystyczny - Hradce nad Moravicí – Fulnek – Odry
- niebieski szlak turystyczny Sudice (RCz/RP) – Chuchelná – Bohuslavice - Hlučín
- niebieski szlak turystyczny Štáblovice – Filipovice – Radkov – Podhradí
- zielony szlak turystyczny z Hradca nad Moravicí do Kyjovic
- zielony szlak turystyczny z Litultovic do doliny Moravicy
- zielony szlak turystyczny Píšť (z centrum miejscowości) – Bělá – Bolatice
- zielony szlak turystyczny Vavrovice (ČR/PR) – Stěbořice – Litultovice – Podhradí.

Specyficznym rodzajem szlaków są ścieżki edukacyjne, których celem jest kształcenie, względnie przekazanie osobom przechodzącym przez dane miejsce pewnego rodzaju informacji. Do tego celu wykorzystywane są najczęściej tablice informacyjne lub drukowane foldery. Ścieżki edukacyjne są zazwyczaj oznakowane znakami liniowymi lub specjalnymi znakami ścieżek edukacyjnych, czyli białym kwadratem z poprzecznym zielonym paskiem.

Tabela 62 – Ścieżki edukacyjne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa		Tematyka	Skąd	Dokąd	Długość (km)
1	Břidlicová stezka [Ścieżka łupkowa]	geologia – wydobywanie łupków, paleontologia – skamieniałości, opis topograficzny miejscowości	Budišov nad Budišovkou	Čermná ve Slezsku	1
2	Dědictví břidlice [Dziedzictwo łupków]	wydobywanie łupków, historia regionu	Oárodek wypoczynkowy Bílá Holubice Mokřinky	Oárodek wypoczynkowy Bílá Holubice Mokřinky	2
3	Moravice	przyroda, historia, botanika, zoologia	Vítkov – Podhradí	ruiny zamku Vikštejn	3
4	Hanuše	przyrodnicza – typu leśnego, botanika, zoologia, historia	Hradec nad Moravicí – przy skřęcie do hotelu Belaria	Hradec nad Moravicí – przy jazie Žimrovický splav	4
5	Hvozdnice	informacje nt. flory, fauny i warunków geologicznych w ostatnich pozostałościach lasu łęgowego na ziemi opawskiej	stacja kolejowa w Slavkovie u Opavy	stacja kolejowa w Slavkovie u Opavy	5

6	Lovecká stezka Lichnovských (Bukový chodník) [Ścieżka Łowiecka Lichnowskich (Bukowy chodnik)]	ścieżka przyrodnicza	Hradec nad Moravicí – park pałacowy, ok.300 m nad pałacem Bílý zámek	Hradec nad Moravicí - Bukovina	6
7	Raduň - Jakubčovice	historia, 2. wojna światowa	Raduň	Jakubčovice	7
8	Přírodní park Mariánské louky [park przyrodniczy]	przyrodnicza ścieżka edukacyjna - botanika, zabytki techniki, historia	Hradec nad Moravicí - przy hotelu Belaria lub przy jazie Žimrovický splau	Hradec nad Moravicí – elektrownia wodna	8
9	Městská NS Hradec nad Moravicí	krajoznawcza ścieżka edukacyjna	Hradec nad Moravicí	Hradec nad Moravicí – cmentarz	9
10	Městskými parky Opavy [Po parkach miejskich Opavy]	poznawanie drzew i parków Opavy	Dvořákovy sady Opava	Opava – Sady przy muzeum	10
11	Stříbrný chodník [Srebrny Chodník]	geologia, botanika, archeologia, historia, ekologia	Odry przy przejeździe kolejowym przed ośrodkiem "U Spurného"	Odry – w pobliżu kąpieliska miejskiego	11
12	Odra – Landek (Górnicza ŚD, Przyrodnicza ŚD)	archeologia, górnictwo a geologia, nauka o przyrodzie	Ostava – przystanek autobusowy – Hornické muzeum OKD [Muzeum Górnické Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego]	Restauracja Sněžota – Petřkovice	12
13	Starý Svinov - přírodní rezervace Rezavka [rezerwat przyrody]	przyrodniczo-historyczna trasa okólna	Ostrava - ul. Rudná, zastávka U korýtka	Ostrava – most kolejowy Polanecké spojky	13
14	Naučná vlastivědná stezka Františka Palackého [Krajoznawcza Ścieżka Edukacyjna im. Franciszka Palackiego]	przyrodnicza, krajobrazowa, kulturowa, historyczna, geologiczna i geograficzna	Nový Jičín - Janáčkovy sady	Hostašovice – stacja kolejowa Hodslavice-Hostašovice	14
15	Lesní naučná stezka v Chuchelenském lese [Leśna Ścieżka Edukacyjna w Lesie Chuchelenskím]	fauna i flora miejscowego lasu i regionu	Bolatice - Borová, ul. K Lesu	Bolatice - Borová, ul. Bělská (K Lesu)	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.msregion.cz/cz/priroda/naucne-stezky/default.htm

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele atrakcji turystycznych o charakterze przyrodniczym. Szczegółowy przegląd atrakcji tego typu występujących w polskiej części Euroregionu został wskazany w rozdziale A, punkt ii - *Położenie*.

Tabela 63 – Atrakcje przyrodnicze polskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
Branice	- 300-metrowy wyciąg orczykowy na tzw. Czeskiej górze w Bluszczach - Las Mokre - Lewice z rzadko spotykanymi okazami roślin i drzew
Głubczyce	- Obszar chronionego krajobrazu w rejonie Mokre - Lewice, obejmujący fragment Gór Opawskich - Las głubczycki położony na północ od miasta, obejmujący część zlewni Straduni wraz z licznymi wąwozami i parowami - Aleja Lip - pomniki przyrody
Gorzyce	- Liczne akweny wodne i kompleksy leśne (w tym m.in. Widły Olzy i Odry, - Kompleks leśny „Szwajcaria Czyżowicka” i Polder Buków)
Kietrz	- Góra Gipsowa – rezerwat przyrody
Kornowac	- Punkty widokowe w Kobyli i Pogrzebieniu - Otulina parku krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe” - Fragmenty alei dębowej w Rzuchowie - Okolice stawów w Łańcach i Rzuchowie - Uroczyska przyrodnicze „Zapaście” i „Bociek” w Pogrzebieniu
Krzyżanowice	- Obszar chronionego krajobrazu - Graniczne Meandry Odry
Kuźnia Raciborska	- Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich (Tereny spacerowe, rowerowe i łowieckie w lasach rudzkich)
Lubomia	- Chroniony zespół przyrodniczo krajobrazowy „Wielikąt” - Akweny wodne
Lyski	- „Żelazowiec” - kompleks stawów w Nowej Wsi z rozległymi trzcinowiskami i zagajnikami polnymi - Dąb szypułkowy w Pstrążnej o obwodzie 550 cm, wys. ok. 24 m. - pomnik przyrody od 1955r - „Bednarkowiec” - wzgórze w Raszczykach, na którym stał niegdyś drewniany zamek, browar, chlewnia i owczarnia. - Dolina rzeczna środkowej Suminy - lasy łęgowe i mokradła, miejsca żerowania bobrów europejskich- Las Życiński (uroczysko Żytna) z najgrubszym drzewem tego lasu - Dąb Eliasz o obwodzie 452 cm z kamieniem wrośniętym w pień na wysokości 4 m
Mszana	- 200-letnia Lipa - pomnik przyrody znajdujący się na terenie cmentarza w Mszanie
Pietrowice Wielkie	- Alejka prowadząca do lasu w Kornicach - Arboretum w dolinie Św. Krzyża - Dolina rzeki Troi - Stadnina koni w Kornicach
Racibórz	- Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu - Leśno-stawowy rezerwat przyrody Łęczczok - Aleja leszczyny tureckiej - Mini-ZOO Racibórz-Obora
Rydułtowy	- Stanowisko Dokumentacyjne „Skałka” - Akweny wodne („Machnikowiec”, „Zawalisko”) - Rydułtowski Park Sensoryczny „ROSA”
Wodzisław Śląski	- Jezioro Balaton w lesie na Grodzisku

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się także bogata sieć ścieżek edukacyjnych (dydaktycznych), których celem jest kształcenie oraz regulacja ruchu turystycznego. Pozwalają one na połączenie edukacji przyrodniczej czy historycznej z pasją wędrówki. Są nie tylko elementem alternatywnej edukacji dzieci i młodzieży, ale również ciekawym sposobem spędzania wolnego czasu. Poniższa tabela prezentuje ścieżki występujące w polskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 64 – Ścieżki edukacyjne / dydaktyczne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia

Lp	Gmina	Nazwa	Tematyka	Skąd (miejscowość-początek ścieżki)	Dokąd (miejscowość-koniec ścieżki)	Długość (km)
1.	Baborów	Szlak Rycerzy Joannitów na opolszczyźnie	Popularyzacja miejsc atrakcyjnych kulturowo związanych z historią zakonu joannitów ze szczególnym uwzględnieniem zabytków pojoannickich. Szlak Joannitów przebiega przez 3 miejscowości Gminy Baborów: Baborów, Dziećmarów i Babice.	Grobniki	Ludmierzyce	ok. 70 km
2.	Baborów	„Turysta na trasie“	Umieszczenie w każdej miejscowości co najmniej jednej gabloty informacyjnej – łącznie 20. Każda gablotka zawiera mapę, fotografię i opis najciekawszych miejsc i atrakcji, które warto zobaczyć w danej miejscowości.	Teren całej Gminy	Teren całej Gminy	116,97 km ²
3.	Krzyżanowice	Ścieżka przyrodnicza „Meandry rzeki Odry” - Europejski fenomen przyrody	Tematyka przyrodnicza. 8 przystanków dydaktycznych w języku polskim i czeskim wraz z ćwiczeniami edukacyjnymi do wykonania w terenie.	Zabełków przy wjeździe na ścieżkę rowerową Meandry rzeki Odry	Chałupki – koniec ścieżki rowerowej Meandry rzeki Odry	3,5 km Czas przejścia ok. 1-2h
4.	Kuznia Raciborska	Szlak Husarii Polskiej	Historyczna	Będzin (dworzec PKP Będzin Miasto)	Krzanowice (okolice Rynku)	155,4 km
		Szlak im. Polskich Szkół Mniejszościowych	Historyczna	Chałupki (granica polsko-czeska przy ulicy Długiej)	Bierawa (dworzec PKP)	85,3 km

		Leśna Dydaktyczna Ścieżka Rowerowa	Przyrodnicza, historyczna, kulturowa	Rudy (Zespół Klasztorno- Pałacowy)	Rudy (Zespół Klasztorno- Pałacowy)	16 km
		„Starorzecze przy klasztorze w Rudach Wielkich“	Przyrodnicza, krajobrazowa	Rudy (Zespół Klasztorno- Pałacowy)	Rudy (Zespół Klasztorno- Pałacowy)	2 km
5.	Lubomia	Szlakiem legend i zabytków historyczno - przyrodniczych	Krajobrazowa, kulturowa, historyczna, geograficzna, przyrodnicza	Syrynia - ZSO	Horni Sucha - szkoła	40 km
6.	Kietrz	Ścieżka Przyrodniczo- Edukacyjna „Rezerwat Góra Gipsowa“	Przyrodnicza	Droga Kietrz – Ściborzyce Wielkie	Droga Kietrz – Ściborzyce Wielkie	ok. 1,2 km
7.	Gorzyce	Ścieżka przyrodniczo- edukacyjna w Czyżowicach	Przyrodnicza, krajobrazowa, edukacyjna	Czyżowice w pobliżu leśniczówki	Czyżowice w pobliżu leśniczówki	ok. 1,3 km
8.	Racibórz	Ścieżka krajoznawcza „Od Arboretum do Arboretum“	Ścieżka obejmuje 61 przystanków i prowadzi od Arboretum Nowy Dwór koło Opawy do Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu.	Stacja Hydrologiczno - Meteorologiczna w Raciborzu Studziennej	Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu	11,1 km
			Na uwagę zasługuje Arboretum Bramy Morawskiej, na terenie którego znajdują się dwie ścieżki:	Parking przy ul. Markowickiej w Raciborzu	Łąka zimowitowa w Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu	2,5 km
			a) ścieżka ekologiczno – dydaktyczna – ścieżka składa się z 12 przystanków i można tu zapoznać się z różnymi zbiorowiskami leśnymi i nieleśnymi.	Poblże tablicy informacyjnej niedaleko Bramy Głównej Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu.	Skrzyżowanie dwóch dróg gruntowych w miejscu, gdzie graniczą ze sobą drzewostany dębowy i sosnowy z udziałem modrzewia – teren Arboretum Bramy	2 km
b) ścieżka dendrologiczna – ścieżka składa się z 11 przystanków, ma na celu poznanie drzew i krzewów rodzimych i obcego pochodzenia.						

					Morawskiej w Raciborzu	
9.	Rydułtowy	Ścieżka Powstań Śląskich	Historyczna	Rydułtowy, teren przy Bibliotece Publicznej Miasta Rydułtowy - ścieżka znajduje się na historycznym tunelu kolejowym	Rydułtowy, teren przy Bibliotece Publicznej Miasta Rydułtowy - ścieżka znajduje się na historycznym tunelu kolejowym	0,1 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin

Sport

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Sport i zajęcia ruchowe organizowane są w ramach stowarzyszeń społecznych jako zorganizowane zajęcia sportowe pod fachowym nadzorem (15-20% populacji), w specyficznych placówkach zajmujących się różnymi formami zajęć ruchowych i pasywnych w formie świadczonych usług (2-3% populacji) oraz jako zajęcia sportowe, które mieszkańcy podejmuje indywidualnie i w sposób niezorganizowany.

W kraju morawsko-śląskim działa kilka organizacji i stowarzyszeń sportowych. Do najważniejszych należą:

- Asociace školních sportovních klubů České republiky [Zrzeszenie Szkolnych Klubów Sportowych Republiki Czeskiej] (działa w 307 szkołach podstawowych i średnich),
- Autoklub České republiky [Autoklub Republiki Czeskiej] (60 stowarzyszeń społecznych),
- Česká obec sokolská – SOKOL (61 organizacji),
- Český střelecký svaz [Czeski Związek Strzelecki] (47 klubów strzeleckich),
- Klub českých turistů [Klub Czeskich Turystów] (65 sekcji),
- Moravskoslezská krajská asociace Sport pro všechny [Morawsko-Śląskie Krajskie Zrzeszenie Sport dla Wszystkich] (153 organizacji),
- Moravskoslezský krajská organizace Českého svazu tělesné výchovy [Morawsko-Śląska Krajska Organizacja Czeskiego Związku Wychowania Fizycznego] (1138 sekcji),
- Orel (40 organizacji),
- Sdružení sportovních svazů České republiky [Stowarzyszenie Związków Sportowych Republiki Czeskiej] (269 klubów).

Niemal w każdej miejscowości funkcjonuje jakiś obiekt do uprawiania sportu i spędzania wolnego czasu - większy lub mniejszy ośrodek sportowo-rekreacyjny, boisko do piłki nożnej, basen lub aquapark. Do najważniejszych obiektów sportowych lub sportowo-rekreacyjnych na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia należą np:

- ČEZ Aréna, Ostrava, www.ostrava.cez-arena.cz
- Sportovní a rekreační zařízení města Ostravy, www.sareza.cz
- Stadion Bazaly, Ostrava, www.fcb.cz/klub/stadion-bazaly
- Hala wielofunkcyjna Opava, www.hala-opava.cz
- Ośrodek sportowo-rekreacyjny w Hlučínie - www.sra-hlucin.cz
- Buly Aréna Kravaře, Kravaře, www.bulyarena.cz

- HEIpark Tošovice, www.heipark.cz.

Do najbardziej znanych aquaparków i basenów należą:

- Aquapark Kravaře, www.aquapark-kravare.cz
- Basen kryty Ostrava-Poruba, www.sareza.cz
- Wodny Świat Ostrava, www.sareza.cz
- Kąpielisko Miejskie Opava, www.koupalisteopava.cz.

Elementem życia sportowego są także różne imprezy sportowe, zawody i turnieje, spośród których najważniejszymi są:

- Atletický mítink Zlatá tretra w Ostravie [meeting lekkoatletyczny]
- DAVIS CUP w Ostravie
- Grand Prix Pepa Opava
- Czech Dance Open Ostrava
- mecze piłki nożnej (FC Baník Ostrava, Slezský FC Opava),

Golf

Fenomenem w ostatnich latach stał się golf. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia pola golfowe znajdują się w Kravařach i Šilheřovicach.

- Golf Šilheřovice – ośrodek powstał w 1968 roku, to klasyczne pole golfowe z 18 dołkami. Ośrodek golfa mieszczący się na terenie parku pałacowego, na terenie którego znajduje się pałac Rotschildův zámek. Więcej informacji na stronach www.golf-ostrava.cz.
- Golf Kravaře – pole golfowe w parku angielskim z aleją stuletnich drzew funkcjonuje od 1997 roku. Dla zwiedzających dostępny jest indoor tee box, symulator golfa 3D. Pole golfowe ma 18 dołków. W pobliżu znajduje się pałac Kravaře. Więcej informacji na stronach www.golf-kravare.cz.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W polskiej części Euroregionu Silesia znajdują się również atrakcje przeznaczone dla miłośników sportu. Poniższa tabela przedstawia najważniejsze atrakcje tego typu położone na obszarze polskiej części Euroregionu.

Tabela 65 – Atrakcje sportowe polskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Rodzaj aktywności sportowej	Nazwa
Branice	Sporty wodne	- Trzy hale sportowe. - Basen kąpielowy i kąpieliska na granicznej rzece Opawie
Krzyżanowice	Sporty wodne	- Obszar chronionego krajobrazu - Graniczne Meandry Odry Kąpielisko w Tworkowie
Pietrowice Wielkie	Sporty hipiczne	- Stadnina koni w Kornicach
Pszów	Łyżwiarstwo, hokej	- Wielofunkcyjny obiekt sportowy ze sztucznym lodowiskiem
Głubczyce	Sporty wodne	- Kąpielisko w Pietrowicach Głubczyckich
Gorzyce	Sporty wodne	- Gminny Ośrodek Turystyki Sportu i Rekreacji „Nautica” - Ośrodek Wypoczynkowy „OLZA” w Olzie
Kuźnia Raciborska	Sporty wodne	- Kąpielisko w Kuźni Raciborskiej (Ośrodek Wodno – Rekreacyjny WODNIK)

Kietrz	Sporty wodne/ wellness	- Kryta pływalnia
Marklowice	Sporty wodne / wellness	- Tropikalna Wyspa
Mszana	Sporty wodne	- Otwarty basen kąpielowy - Basen kryty Połomia
Racibórz	Sporty wodne	- Basen kryty przy PWSZ - Basen kryty przy ZSOMS - Otwarty basen „Obora“ - Aquapark (planowane otwarcie 05.2014)
Wodzisław Śląski	Sporty wodne / Sporty hippiczne	- MOSiR – Centrum (Kąpielisko Balaton, kryta pływalnia, ośrodek jazdy konnej) - Rodzinny Park Rozrywki „Trzy Wzgórza“ (planowane otwarcie 08.2014)

Źródło: Opracowanie własne

Turystyka rowerowa

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Republika Czeska posiada dobrze przygotowaną sieć oznakowanych szlaków rowerowych. Za oznakowanie sieci numerowanych szlaków rowerowych odpowiedzialny jest Klub Czeskich Turystów, który przy wsparciu państwa i regionów także je utrzymuje. Szlaki rowerowe są pod względem swojego znaczenia podzielone na cztery klasy¹⁹:

- I. Szlaki rowerowe 1. klasy oznakowane są jednocyfrowym numerem ewidencyjnym. Są to szlaki rowerowe o charakterze międzynarodowym. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się jeden taki szlak rowerowy, nr 5, tzw. Szlak Bursztynowy. To szlak greenway łączący dwie metropolie środkowoeuropejskie Kraków i Wiedeń.
- II. Szlaki rowerowe 2. klasy oznakowane są numerami dwucyfrowymi. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia są to szlaki rowerowe nr 55 i 56, część Magistrali Śląskiej.
- III. Szlaki rowerowe 3. klasy oznakowane są trzycyfrowym numerem ewidencyjnym. Są to szlaki regionalne. Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się szlak rowerowy nr 551 Krużberk, zaporą – Hradec nad Moravicí – Opava. Przez Horní Benešov biegnie szlak rowerowy nr 503 relacji Starý Jičín – Krużberk – Krnov.
- IV. Szlaki rowerowe 4. klasy oznakowane są czterocyfrowym numerem ewidencyjnym. W regionie morawsko-śląskim oznakowanie szlaków rowerowych zaczyna się cyfrą 6. Szlaki te tworzą na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia gęstą sieć pomiędzy poszczególnymi miastami i gminami.

Szlaki rowerowe prowadzą po drogach II i III klasy oraz drogach lokalnych lub ścieżkach rowerowych albo drogach polnych i leśnych. Do tego dostosowane jest oznakowanie. Na drogach oznakowanie stanowi element ogólnego oznakowania drogowego. Wszystkie znaki dla rowerzystów mają kolor żółty i widnieje na nich symbol roweru. Szlaki rowerowe biegnące po drogach polnych i leśnych prowadzących przez otwarty teren są oznakowane znakami składającymi się z pasków. Są bardzo podobne do znaków szlaków pieszych, jednak z tą różnicą, że kolorem podstawowym jest kolor żółty i mogą być też nieco większe. Szczegółowe informacje nt. poszczególnych szlaków rowerowych można znaleźć przykładowo na stronach www.infomorava.cz lub www.cykloserver.cz.

Więcej informacji dotyczących możliwości w zakresie turystyki rowerowej na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia przedstawiono w *podrozdziale 3.4.4 Transport rowerowy*.

¹⁹ Podane dane są na dzień 1. 1. 2013 r. i oparte są na spisie oznakowanych szlaków rowerowych, który dostępny jest na stronach www.cykloserver.cz.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Sieć tras rowerowych w Polsce jest stosunkowo gęsta, jednakże obowiązujące przepisy dotyczące szeroko rozumianego ruchu rowerowego budzą wątpliwości. Dotyczy to m.in. niespójności ustawy Prawo o Ruchu Drogowym z Konwencją Wiedeńską o Ruchu Drogowym oraz zapisów rozporządzeń Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (stan 2008)²⁰.

W polskim prawodawstwie komunikacyjnym funkcjonują różne definicje, które przytoczono poniżej:

- a) **Droga rowerowa** (także: *droga dla rowerów, ścieżka rowerowa*) — wydzielony pas terenu (ciąg komunikacyjny) przeznaczony dla ruchu rowerowego. Według prawa o ruchu drogowym droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi oraz oddzielona od innych dróg lub jezdni tej samej drogi konstrukcyjnie lub za pomocą urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W praktyce spotykamy dwa typy dróg rowerowych:

- *Droga rowerowa* — część drogi publicznej, obejmuje wydzielony *pas ruchu dla rowerów* po obu stronach jezdni lub rzadziej kontrapasy oraz wydzielone drogi rowerowe. W miastach Europy Zachodniej i Stanach Zjednoczonych w przeciwieństwie do Polski wydzielone pasy rowerowe będące częścią jezdni, są dominującym elementem typów Dróg rowerowych (pozwalają na bezpieczne rozwijanie prędkości, bez obawy dla bezpieczeństwa pieszych),
  - *Droga dla rowerów* — część wydzielona z dotychczasowego chodnika, nazywana też *ścieżką rowerową*.
- b) Istnieją również **turystyczne trasy rowerowe** – szlaki rowerowe. Szlaków rowerowych nie należy mylić z drogą rowerową. Turystyczne trasy dla rowerów są to oznakowane szlaki rowerowe, które mogą prowadzić zarówno po drogach rowerowych w mieście, po wydzielonych, osobnych drogach dla rowerów poza miastami, jak i zwykłymi drogami publicznymi lub niepublicznymi. Przykładem sieci turystycznych tras rowerowych jest EuroVelo.
- Szlaki rowerowe w Polsce oznaczone są specjalnymi symbolami wyznaczającymi jej przebieg i ułatwiającymi odnalezienie właściwej drogi. Zgodnie z normami znakowania ustalonymi przez PTTK, szlaki rowerowe oznaczone są białymi kwadratami z czarnym symbolem roweru i paskiem koloru szlaku (szlaki krajowe), lub literą R i numerem szlaku (szlaki międzynarodowe). Z uwagi na częstsze niż w przypadku szlaków pieszych umieszczanie oznakowania na drogach publicznych, znaki szlaków rowerowych uznane zostały za dodatkowe znaki drogowe, uzyskując symbole R-1, R-1a, R-1b, R-2, R-2a i R-3.

Droga rowerowa a szlak rowerowy

Wyżej podano różne definicje „drogi rowerowej” funkcjonujące w polskim prawodawstwie. Mimo braku jednoznaczności w definiowaniu pojęcia drogi rowerowej trzeba przyjąć, że w każdej sytuacji droga rowerowa to pas terenu przeznaczony wyłącznie do poruszania się rowerem. Natomiast szlak rowerowy nie musi korzystać wyłącznie z drogi rowerowej może być bowiem prowadzony po drogach: ogólnodostępnych (publicznych i wewnętrznych), leśnych, polnych.

Sieć tras rowerowych na obszarze polskiej części Euroregionu jest stosunkowo gęsta. Duże znaczenie w tym zakresie ma również to, iż przez obszar Euroregionu przebiega 1 trasa o znaczeniu międzynarodowym, 7 tzw. tras pierwszorzędnych oraz blisko 20 drugorzędnych. W polskiej części Euroregionu, pomimo braku spektakularnych atrakcji turystycznych

²⁰ „Standardy dla trasy rowerowej realizowanej w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej”, Kraków, styczeń 2010 r.

występują dobre warunki dla turystyki rowerowej, pieszej oraz konnej. Brak wysokich pasm górskich oraz bliskość dużych aglomeracji miejskich stwarza przede wszystkim dobre warunki dla rozwoju turystyki rowerowej o charakterze rodzinnym.

Przez obszar polskiej części Euroregionu przebiegają następujące, ważne trasy rowerowe:

Trasy międzynarodowe

Trasa rowerowa R4. Europejska Trasa Rowerowa: Middelburg – Bonn – Frankfurt – Praga – Brno – Kraków – Lwów – Kiszyniów – Odessa (4000 km).

Odcinek: Chałupki – Zabełków – Olza – Uchylsko – Gorzyczki – Łaziska – Godów – Głęboz – Gołkowice – Borowica – Szotkowice – Moszczenica – Jastrzębie Zdrój – Bzie Zameckie – Bzie Dolne – Szyrówka – Golasowice – Podbór – Zbytków – Strumień – Pszczyna – Miedźna – Brzeszcze (ok. 140 km).

Trasy pierwszorzędne (główne)

Trasa rowerowa nr 2 Y: Katowice – Mikołów – Czerwionka-Leszczyny – Rybnik – Racibórz – Pietrowice Wielkie – Kietrz – Głubczyce – Pietrowice, przejście graniczne – Krnov (ok. 143 km).

Trasa rowerowa nr 6 C: Trasa prowadząca szlakiem husarii polskiej (Kraków, Stare Miasto – Krowodrza – Tonie – Modlnica – Tomaszowice – Ujazd – Bolechowice – Zelków – Wierzchowie – Bębło – Jerzmanowice – skraj Przegini – Czubrowice – Raclawice – Zawada – Witeradów – Olkusz – Stary Olkusz – Hutki – Laski – Krzykawka – Krzykawa – Sławków – Strzemieszyce Wielkie – Gołonóg – Łęknice – Zielona - Ksawera – Będzin – Grodziec – Dąbrówka Wielka – Bobrowniki – Piekary Śląskie – Dąbrowa Miejska – Zabrze Mikulczyce – Żerniki – Gliwice – Pilchowice – Rudy – Nędza – Racibórz – Krzanowice/Strahovice, przejście graniczne – Opava (ok. 260 km)).

Trasa rowerowa nr 9 N: Trasa prowadząca doliną Odry (Wrocław – Jelcz-Laskowice – Nowy Dwór – Bystrzyca – rez. „Grodzisko Ryczyńskie” – Brzezina – Brzeg skraj – Kościerzycy – Kościerzycy, ośrodek wypoczynkowy – Czepielowice – Nowe Kolnie – Odłogi – Stobrawa – Stare Kolnie – Wapienniki – Karłowice – Lubienia – Nowe Siołkowice – Stare Siołkowice – Kwaśno – Chróścice – Dobrzeń Wielki – Brzezcie – Czarnowasy – Wróblin – Zakrzów – Opole – Nowa Wieś Królewska – Grudzice – Malina – Kosorowice – Kamień Śląski – Siedlec – Sprzęcice – Ligota Dolna – Góra Św. Anny – Leśnica – Pokój – Krasowa – Raszowa – Kłodnica – Koźle-Port – Koźle (Kędzierzyn-Koźle) – Kobylce – Landzmierz – Cisek – Bełk – Roszowski Las – Przewóz – Podlesie – Dąbrowa – Miejsce Odrzańskie – Grzegorzowice – Łubowice – Brzeźnica – Miedonia – Proszowice – Racibórz – Bieńkowice – Tworków – Krzyżanowice – Roszków – Zabełków – Chałupki, przejście graniczne (ok. 230 km)).

Trasa rowerowa 24 C: Pętla rowerowa Euroregionu „Śląsk Cieszyński”, część polska (Chałupki, przejście graniczne – Zabełków – Olza – Uchylsko – Gorzyczki – Łaziska – Godów – Głęboz – Gołkowice – Szotkowice – Moszczenica – Jastrzębie Zdrój – Os. Chrobrego – Libowice – Ruptawa – Mariowice – Markłowice Górne – Zebrzydowice – Podlesie Północne – Podświnioszów – Kaczyce Dolne – Kaczyce Górne – Folwarczek – Pogwizdów – Markłowice – Boguszowice – Przedmieście Frysztaćkie – Cieszyn – Mnisztwo – Dziegielów – Golezów – Kozakowice Górne – Kozakowice Dolne – Bładnice – Górny Bór – Międzywieć – Skoczów – Harburtowice – Nierodzim – Kuźnia – Ustroń – Poniwiec – Polana – Sucha Dobka – Obłaziec – Jawornik – Wisła – Nowa Osada – Jez. Czerniańskie – Zameczek – Przeł. Szarcuła – Stecówka – Skąła – Łączyna – Zaolzie – Burowie – Istebna – Krzyżowa – Zagroń – Jasnowice/Bukovec, przejście graniczne (ok. 120 km)).

Trasa rowerowa nr 34 N: Trasa Głogówek – Głubczyce – Branice – Kietrz „Opawice” (Głogówek – Mochów – Dzierżysawice – Raclawice Śląskie – Klisino – Kolonia Klisino – Pomorzowice – Pomorzowiczki – Sławoszów – Zamkowa – Głubczyce – Gadzowice – Gołuszowice – Równe – Dobieszów – Opawice – Lenarcice – Krasne Pole – Chomiaza –

Pietrowice – Ciermięcice – Zalesie – Zubrzyce – Lewice – Bliszczycy – Branice – Wysoka – Dzierzkowice – Wiechowice – Pilszcz – Rozumice – rez. „Gipsowa Góra” – Kietrz (ok. 95 km)).

Trasa rowerowa nr 8: Trasa prowadząca dolinami Wisły i Odry (Wrocław – Jelcz-Laskowice – Brzeg – Karłowice – Popielów – Dobrzeń Wielki – Opole – Tarnów Opolski – Kamień Śląski – Góra Św. Anny – Leśnica – Kędzierzyn-Koźle (Koźle) – Cisiek – Łubowice – Racibórz – Krzyżanowice – Roszków – Zabelków – Olza – Czyżowice – Turza – Szotkowice – Moszczenica – Jastrzębie Zdrój – Bzie Zameckie – Bzie Dolne – Szyrówka – Golasowice – Podbór – Zbytków – Strumień – Wisła Mała – Kol. Wisła Wielka – Fyrzst – Roszkowice – Młyczek – Łąka – Sznelowice – Pszczyna – Os. Piastów – Goczałkowice Wieś – Goczałkowice Zdrój – Borki – Rudołtowice – Dębina – Rudawki Drugie – Grzawa – Zawadka – Góra -Zarudzie – Dębnik – Brzeszcze – Oświęcim – Babice – Alwernia – Balice – Kraków-Wawel (ok. 380 km)).

Trasa rowerowa nr 69 S: Szlak Odry prawobrzeżny (Chałupki, przejście graniczne – Zabelków – Olza, most – Buków – Stawy Wielką – Ligota Tworkowska – Nieboczowy – Płonia – Ostróg (Racibórz) – Markowiak – Orzeszków – Łęg – Zawada Książęca – Ciechowice, prom – Turze – Ruda – Ruda-Brzeg – Księża Łąka – Podświęcie – Dziergowice – Lubieszów – Bierawa – Lasoki – Stare Koźle – Brzeźce – Pogorzelec (Kędzierzyn-Koźle) – Koźle-Port – Kłodnica, skraj – Otok – Lesiany – śluza Januszkowice – Wielmierzowice – Solownia (Zdzieszowice) – śluza Krępna – Łęg – Krępna, stawy – Obrowiec – śluza Krapkowice – Otmęt – Odrowąż – Malnia – Chorula – Kały Opolskie – Przywory, skraj – Grotowice, skraj – Groszowice – Opole – Zakrzów – Wróblin – Czarnowasy – Borki – Dobrzeń Mały – Dobrzeń Wielki – Ostrówek – Kały – Babi Las – Biadaszki – Stare Siołkowice, skraj – śluza Zawada – Kolonia Popielowska – śluza Ujście Nysy – Stobrawa – Odłogi – Nowe Kolnie – ujście Stobrawy do Odry – droga do Babiego Lochu – Kościerzycy, łęgi nad Odrą – Brzeg (ok. 200 km)).

Trasy drugorzędne

Rejon Głubczyce (231-250)

- 231 Z: Krowiarki – Amandów – Baborów – Dzielów – Kietrz – rez. „Gipsowa Góra” – Dzierżysław – Lubotyń – Nasiedle – Wódka – Posucice – Michałkowice – Lewice – Braciszów – Mokre – Dobieszów – Pielgrzymów – Radynia – Pietrowice (ok. 85 km).
- 241 S: Równe – Zopowy – Zubrzyce – Włodzienin – Wojnowice – Boguchwałów – Babice – Grobniki – Debrzyce – Lisięcice – Kazimierz (ok. 30 km).
- 242 Z: Głubczyce – Osada Lwowska – Las Marysieńka – Ściborzyce Małe – Klisino – Małe Klisino – Głogowice – Dzierżysławice – Mochów – Głogówek (ok. 30 km).

Rejon Wodzisławia (311-340)

- 311 C: Rybnik – Okrzeszowice – Ławczok – Niedobczyce – Rymer – Radlin I – Radlin Dolny – Wodzisław Śląski – Jedłownik – Turzyczka – Turza (ok. 21 km).
- 312 S: Jastrzębie Zdrój – Moszczenica – Szotkowice – Skrzyszów – Krostoszowice – Granice – Turza – Kraskowice – Gorzyce – Uchylsko (ok. 25 km).
- 313 Z: Racibórz – Brzezie – Pogrzebień – Lubomia – Syrynia – Rogów – Bełsznica – Osiny – Gorzyce – Gorzyczki (ok. 30 km).
- 314 N: Lyski – Czernica – Rydułtowy – Biertułtowy – Radlin I – Studzionka – Jankowice Rybnickie (ok. 68 km).
- 315 Z: Radlin-Obszary – Markłowice Dolne – Balaton – Wilchwy – Sakandrzak – Marusze – Turza – Łaziska (ok. 20 km).
- 316 Z: Radlin Dolny – Kokoszyce – Czyżowice (ok. 12 km).
- 317 Y: Racibórz – Nieboczowy – Trawnik – Paprotnik – Lubomia – Świątłowice – Szybik – Zawada – Kokoszyce – Jedłownik – Wodzisław Śląski – Grodzisko – Markłowice Dolne – Studzionka – Jankowice Rybnickie (ok. 42 km).
- 318 S: Pszów – Stara Maszyna – Zawada – Wytrzęsów – Rogów – Odra – Olza (ok. 20 km).
- 319 N: Racibórz – Nieboczowy – Trawnik – Paprotnik – Lubomia – Świątłowice –

- Szybik – Zawada – Kokoszyce – Jedłownik – Wodzisław Śląski (ok. 33 km).
- 320 S: Wodzisław Śląski – Sakandrzok (ok. 5 km).
- 321 S: skraj Krzyżkowic – Światłowic – grodzisko Lubomia (ok. 10 km).
- 322 C: Owsiszczce, granica – Krzyżanowice – Buków – Wielikąt – Grabówka – Światłowic – Pszowskie Doły – Kalwaria – Rydułtowy – Radoszowy – Blizowic – Jejkowice – Gzel (ok. 45 km).

Rejon Raciborza (341-370)

- 341 Y: Owsiszczce, granica – Tworków (ok. 5 km).
- 342 S: Lyski – Nędza – Kuźnia Raciborska – Bierawa – Kędzierzyn-Koźle (ok. 40 km).
- 343 Z: Rudy – Kuźnia Raciborska (ok. 11 km).

Więcej informacji o możliwościach uprawiania turystyki rowerowej w polskiej części Euroregionu Silesia znajduje się w *podrozdziale 3.4.4 Transport rowerowy*.

Agroturystyka

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W obecnych czasach coraz bardziej rozwija się wiele nowych form turystyki, które łączą przyjazny stosunek do miejsc pobytu, poszanowanie dla przyrody i całego środowiska. Agroturystyka jest formą turystyki przyrodniczo-wiejskiej, to rodzaj rodzinnego wypoczynku, umożliwiający spędzanie czasu wolnego w zdrowym wiejskim środowisku. Charakteryzuje się ludzkim pragnieniem bycia w zgodzie z naturą, poszanowaniem i ochroną przyrody. Oferta agroturystyczna jest bogata: np. jazda konna, nauka gotowania z lokalnych surowców, zwiedzanie farmy, wędkowanie, możliwości zakwaterowania na rodzinnej farmie. Na rosnącą popularność agroturystyki wskazuje liczba obiektów, jakie powstały na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia. Odnotowano tu 30 farm i ujeżdżalni. Największa koncentracja farm i ujeżdżalni jest w okolicach miast Hlučín, Hradec nad Moravicí, Opava, Vítkov, Nový Jičín i Ostrava.

W poniższej tabeli przedstawiono farmy i ujeżdżalnie, jakie odnotowano w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 66 – Obiekty oferujące usługi agroturystyczne

Nazwa miejscowości	Oferowane usługi	Nazwa obiektu
powiat Opava		
Bolatice	hodowla koni trakeńskich	Jezdecký klub Hřebčín Amona
Čermná ve Slezsku	naturalny sposób hodowli koni, ujeżdżalnia, obozy letnie w siodle, pławienie koni, nauka jazdy konnej	Monteho Ranch
Háj ve Slezsku	rekreacyjna jazda konna i hipoterapia, przejażdżki na koniu prowadzonym na lonży, kursy jeździeckie, treningi jeźdźców, usługi hotelu dla koni	Jezdecký klub Merko
	przejażdżki konne, usługi hotelu dla koni, ujeżdżalnia, pławienie koni	Mlýn U vodníka Slámy
Hlučín	nauka jazdy konnej, przejażdżki konne, programy pobytowe w przyrodzie, małe rehabilitacyjne ZOO, rękodzielnictwo, uprawa, obróbka drewna	Dětský ranč Hlučín
	usługi treningowe, usługi hotelu dla koni, arena jeździecka, ujeżdżalnia	Jezdecký klub Baloušek

	usługi hotelu dla koni, przejażdżki konne, organizacja zawodów	Jezdecký klub Jasénky o.s.
Hradec nad Moravicí	przygotowanie koni do zawodów tresury i zawodów parkurowych, nauka jazdy konnej, zgrupowania kilkudniowe, usługi hotelu dla koni	Jezdecký klub STEALLY
	tresura koni i trening jeźdźców, nauka jazdy konnej	Jezdecký areál
	przejażdżki konne	Jezdecký klub Marka
Mokré Lazce	tresura i usługi hotelu dla koni, nauka jazdy konnej	Jezdecký klub Mokré Lazce
Opava	trening na koniach i pony, jazda konna, usługi hotelu dla koni	Sportovní klub Starý mlýn
	tresura i usługi hotelu dla koni, nauka jazdy konnej	Stáj Lagamon
	prowadzenie klubu jeździeckiego	Jezdecký klub Opava - Kateřinky
	prowadzenie klubu jeździeckiego	Jezdecký klub Milostovice
Slavkov	prowadzenie klubu jeździeckiego	Jezdecký klub Agrostyl
Staré Těchanovice	wędkarstwo, ceramika, turystyka	Davidův mlýn
Šilheřovice	prowadzenie klubu jeździeckiego	JK Šilheřovice
Vítkov	obozy letnie, zajęcia rekreacyjno-sportowe, hodowla koni, kóz i owiec, sekcja jeździectwa, noclegi, pobyty weekendowe na farmie	Ranč u Kulhavé sovy
	przejażdżki konne, agroturystyka	Penzion Modrá laguna
	hodowla, tresura koni, przejażdżki konne, noclegi, agroturystyka	Františkův Dvůr
powiat Bruntál		
Horní Benešov	usługi hotelu dla koni, ujeżdżalnia piaskowa, wybiegi, przejażdżki konne	JK Dolní mlýn
Horní Životice	ujeżdżalnia i ranczo koni	Elvira Edeltraud Kruppa
powiat Nový Jičín		
Fulnek	prowadzenie klubu jeździeckiego	TJ Jezdecký klub Karina
Nový Jičín	przejażdżki rekreacyjne, skoki parkurowe, hodowla koni	Jezdecký klub chovatelů koní Nový Jičín
	hodowla koni i zwierząt gospodarczych, sekcja jeździectwa, pobyty dla dzieci, przejażdżki konne, zwiedzanie farmy	Občanské sdružení Bludička
	prowadzenie klubu jeździeckiego, hodowla koni	Sportovní stáj Nový Jičín - Hermelín klub
	ujeżdżalnia, hodowla koni, sport jeździecki, agroturystyka	Farma Nový Jičín
powiat Ostrava – město		
Ostrava	hipoterapia, canisterapia, własna niezadaszona i kryta ujeżdżalnia, organizacja półkolonii, kursy w ramach edukacji i oświaty proekologicznej	Středisko Dvůreček
	tresura koni i trening jeźdźców, letnie półkolonie w siodle, usługi hotelu dla koni, przejażdżki konne	SK Mušketýr
	kryte ujeżdżalnie, trawiasta arena jeździecka, nauka jazdy konnej, usługi hotelu dla koni	Jezdecký klub Baník Ostrava
Velká Polom	ogólnie dostępna agroturystyka, usługi hotelu dla koni, tresura koni, trening jeźdźców	JK Velká Polom

Źródło: opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Działalność agroturystyczna w polskiej części Euroregionu Silesia nie jest zbyt popularna w porównaniu z sąsiednimi obszarami. Poniższa tabela zawiera informacje na temat gospodarstw agroturystycznych działających na obszarze polskiej części Euroregionu.

Tabela 67 – Gospodarstwa agroturystyczne w polskiej części Euroregionu Silesia

Gmina	Miejscowość	Rodzaj atrakcji	Nazwa
Głubczyce	Pielgrzymów	Trekking, nordic walking, wędrówki piesze, rowery	Gospodarstwo Agroturystyczne Antończyk
	Zubrzyce	Wędkarstwo	Łowisko
Kietrz	Pilszcz		Pensjonat Krysia S.C.
Branice	Boboluszki	Rowery, korty tenisowe, narciarstwo biegowe	Gospodarstwo Agroturystyczne Lucyna i Jan Lenartowicz
Lyski	Lyski	Spa	Silvan Spa Żytna
Gorzyce	Czyżowice		Rancho western - P.W "Agrodom"
	Belsznica	Jazdy konne	Ośrodek Jazdy Konnej "Kasztanka"
	Rogów	Hipoterapia, nauka jazdy konnej	Park Leśny u Kaczyny
Marklowice	Marklowice	Wypoczynek w siodle, Nordic walking, Wędrówki piesze, Rowery	Gospodarstwo Agroturystyczne "Stajnia Na Górcie"

Źródło: Opracowanie własne

Turystyka wodna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Wodniactwo jest jedną z form turystyki, która jako środek służący do przemieszczenia się z jednego miejsca na inne wykorzystuje różne rodzaje sprzętu pływającego. Najbardziej rozpowszechniona jest na rzekach. Przez terytorium czeskiej części Euroregionu Silesia przepływają trzy rzeki, które są pod tym względem spławne – Moravice, Opava i Odra.

Rzeka Moravice jest pod względem powierzchni czwartą największą rzeką w dorzeczu Odry i przepływa przez dwie zapory (Slezská Harta i Kružberk). Moravice jest najpopularniejszą rzeką w kraju morawsko-śląskim wykorzystywaną do uprawiania sportów wodnych. Nad zaporami jest spławna od Velkiej Štáhlí raczej tylko wyjątkowo. Turystyka wodna masowo uprawiana jest dopiero od 45. km i niżej. Długość spławnego odcinka wynosi około 16 km do Vítkova – Podhradí oraz kolejne 17 km do Žimrovic.

Rzeka Opava jest również wykorzystywanym ciekim. Górny odcinek spławny jest z Vrbna pod Pradědem do Krnova (wiosną i po deszczach statystycznie najwięcej dni w kwietniu). Dolny odcinek spławny jest z Krnova do Ostravy przez cały rok. Najczęściej wybierane miejsca początkowe i końcowe spływu: Vrbno pod Pradědem, Karlovice, Široká Niva, Nové Heřminovy, Krnov, Opava, Kravaře i Ostrava.

Rzeka Odra należy także do cieków wykorzystywanych przez pasjonatów sportów wodnych. Górny odcinek spławny jest do Jakubčovic nad Odrou w miesiącach wiosennych. Dolna część od Suchdolu nad Odrou do zbiegu z Olzą cieszy się popularnością przez cały rok. Najczęściej wybierane miejsca początkowe i końcowe spływu: zbieg z Budišovką, Hařmánky, Jakubčovice nad Odrou, Loučky, Suchdol nad Odrou, Studénka, Kašetka, Polanka nad Odrou, Ostrava, Bohumín, miejsce końcowe za zbiegiem z Olzą w Zabełkowie (Polska).

W bezpośrednim pobliżu wymienionych rzek znajduje się piękna przyroda i wiele atrakcji kultury, które są wymienione w opracowaniu „Vodácký průvodce řekami Moravskoslezského kraje” [Wodniacki przewodnik po rzekach kraju morawsko-śląskiego].

Turyści zwiedzający czeską część Euroregionu Silesia mogą także odwiedzić zbiorniki wodne oraz naturalne jeziora. Naturalne kąpielisko „Stříbrné jezero Opava” powstało w wyniku zalania wyrobiska po kopalni gipsu i służy do celów rekreacyjnych, można tu zażywać kąpiele i wędkować. Zbiornik wodny Čerták Nový Jičín zbudowano na Kojetínském potoku, służy przede wszystkim do celów rekreacyjnych i sportowego wędkarstwa. Akwen Hlučínské jezero Štěrkovna to idealne miejsce do uprawiania sportu, rozrywki i wypoczynku, na jeziorze można uprawiać narciarstwo wodne, windsurfing, pływać na łódkach i wędkować. Štěrkovna Dolní Benešov to popularne miejsce do zażywania kąpiele i wędkowania, znajduje się tu także wypożyczalnia łódek.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Przez teren Euroregionu Silesia płynie rzeka Odra, która wypływa na wschodzie Czech, w Górach Odrzańskich w Sudetach Wschodnich, na wysokości 634 m n.p.m.; uchodzi do Rostki Odrzańskiej, będącej zatoką Zalewu Szczecińskiego, w północno-zachodniej części Polski, przy północnej granicy miasta Police.

Największymi miastami nad Odrą są: Wrocław, Szczecin i Opole w Polsce oraz Ostrawa w Czechach. Po stronie polskiej rzeka przepływa również przez teren Gmin polskiej strony Euroregionu Silesia: Krzyżanowice, Racibórz, Kuźnia Raciborska.

Odra, druga co wielkości rzeka Polski, posiada ogromny potencjał turystyczny, który stanowią walory przyrodnicze, krajobrazowe, turystyczne i gospodarcze. Atrakcyjność Odry polega na dużym zróżnicowaniu jej przebiegu i jej przyrodniczego otoczenia – od trudnych, niemal górskich odcinków, do zupełnie łatwych nizinnych – i czym innym przyciąga ona w poszczególnych odcinkach jej biegu. Połączenie z systemem wodnym Europy przez kanały Odra-Havela i Odra-Szprewa to dodatkowy atut Odry. Mimo swojego uroku, wielu atrakcji i międzynarodowego charakteru Odra nie jest w pełni wykorzystana, gdyż istniejąca infrastruktura turystyczna jest niewystarczająca. Odra, choć zaniedbana, jest jednak w dużym stopniu przystosowana do aktywizacji turystycznej.

Ważną inicjatywą gmin leżących wzdłuż biegu Odry (przede wszystkim Racibórz, Krzyżanowice, Kuźnia Raciborska) i jej dopływów jest coroczna impreza pn. „Pływadło”. Jest to cykliczna impreza w czasie której jej uczestnicy na samodzielnie wykonanych przez siebie jednostkach pływających jak również na standardowych kajakach przemierzają określone spławne odcinki Odry. Imprezie towarzyszą liczne koncerty, pikniki i festyny. Celem imprezy jest popularyzacja rejsów rekreacyjnych na rzece Odrze, zwrócenie uwagi na potrzebę lepszego wykorzystania jej potencjału rekreacyjnego oraz budowy zabezpieczeń przeciwpowodziowych.

Poniższa tabela zawiera informacje dotyczące oferty turystyki wodnej na obszarze polskiej części Euroregionu.

Tabela 68 – Atrakcje turystyki wodnej w polskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Nazwa atrakcji
Branice	- Kąpieliska na granicznej rzece Opawicy
Krzyżanowice	- Obszar chronionego krajobrazu - Graniczne Meandry Odry (w tym również spływy kajakowe: np. odcinek ze Starego Bohumina do Zabelkowa, ok. 7,5 km oraz odcinek Zabelków – Krzyżanowice, ok. 5,5 km) - Kąpielisko w Tworkowie
Głubczyce	- Kąpielisko w Pietrowicach Głubczyckich
Gorzyce	- Gminny Ośrodek Turystyki Sportu i Rekreacji „Nautica”

	- Ośrodek Wypoczynkowy „Olza“
Kuźnia Raciborska	- Spływy kajakowe na rzece Odrze (Odcinek: Turze – Kuźnia Raciborska – Ruda Kozielecka - Rybnik) - Kąpielisko w Kuźni Raciborskiej
Mszana	- Otwarty basen kąpielowy
Racibórz	- Spływy kajakowe na rzece Odrze (Odcinek: Bohumin - Chałupki – Zabełków - Krzyżanowice – Racibórz – Kędzierzyn Koźle) - Basen „Obora“ - Staw Brzeziniak
Wodzisław Śląski	- Kąpielisko Balaton

Źródło: Opracowanie własne

Turystyka konferencyjna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Turystyka konferencyjna jest specyficzną formą turystyki, która w ostatnim czasie bardzo się rozwija. Głównym motywem udziału w takich formach turystyki jest przekazywanie nowych informacji, nawiązywanie kontaktów handlowych lub spotkania z ekspertami z danej dziedziny. Głównym miejscem organizacji konferencji, seminariów i szkoleń jest miasto Ostrava, które oferuje wystarczającą bazę hotelową i infrastrukturę kongresową na odpowiednim poziomie. Potencjał w zakresie rozwoju turystyki konferencyjnej mają także niektóre inne miasta i gminy z czeskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 69 – Turystyka konferencyjna – przykłady odpowiednich obiektów

Nazwa miejscowości	Oferowane usługi	Nazwa obiektu
powiat Opava		
Opava	sala (306 osób) i mała sala (96 osób), do organizacji bali można zwiększyć do 500 osób	Kulturní dům Na Rybníčku
	sala (100 osób) i salka (50 osób)	Obecní dům
	sala do organizacji konferencji, koncertów, spotkań towarzyskich (263 osób)	Sněmovní sál Minoritského kláštera
	salka do organizacji szkoleń i seminariów (30 – 60 osób)	Hotel Iberia
	pomieszczenia do organizacji szkoleń i konferencji (110 osób)	Hotel Koruna
	2 salki do organizacji szkoleń (20 i 40 osób)	Parkhotel Opava
	salka do organizacji szkoleń i seminariów (50 osób), sala konferencyjna (60 osób)	Wellness hotel Opava
Hradec nad Moravicí	organizacja konferencji, seminariów, sympozjów – 2 salki (40 i 70 osób) oraz sala konferencyjna (450 osób)	Hotel Belaria
	organizacja konferencji, seminariów – 2 sale (2 x 240 osób) i 2 salki (40 i 20 osób)	Hotel Červený zámek
	salka do organizacji szkoleń (25 osób)	Hotel Sonáta
Kravaře	organizacja konferencji, seminariów - 2 sale (dla 30 i 75 osób)	Hotel Buly Aréna
	foyer i świetlica z kominkiem do organizacji szkoleń	Zámecký golfový klub Kravaře
Šilheřovice	sala konferencyjna (70 osób)	Hotel golf Šilheřovice
	salka do organizacji szkoleń i seminariów	Golf hotel U sv. Jana
Háj ve Slezsku	centrum konferencyjne pośród przyrody	Mlýn U vodníka Slámy
Hlučín	salka do organizacji szkoleń	Pension Svatý Florian
Vítkov	sala szkoleniowa	Školící-rekreační zařízení Vítkov-Podhradí

powiat Nový Jičín		
Fulnek	pomieszczenia do organizacji szkoleń i seminariów	Hotel Amos
Nový Jičín	sala konferencyjna (50 osób)	Wellnes Hotel Abácie
Odry	pomieszczenia do organizacji szkoleń i seminariów	Hotel Dělnický dům
powiat Ostrava – město		
Ostrava	największe hotelowe sale konferencyjne (łącznie dla 1620 osób)	Clarion Congress Hotel Ostrava
	salki i sala konferencyjna do organizacji szkoleń, konferencji i seminariów (8-100 osób)	Harmony Club hotel
	7 sal konferencyjnych	Mamaison Business & Conference Hotel Imperial Ostrava
	do dyspozycji łącznie 6 252 m2 powierzchni użytkowej	Multifunkční aula GONG
	6 sal konferencyjnych dysponujących łącznie 433 m2 powierzchni	Park Inn
	salki do organizacji szkoleń i seminariów (do 50 osób)	Hotel Bonum
	4 typy pomieszczeń konferencyjnych (10 - 250 osób)	Hotel Brioni
	salka do organizacji szkoleń i seminariów (70 osób)	Jan Maria hotel
	salki do organizacji szkoleń i seminariów (40 i 20 osób)	Hotel Maria
wyremontowane pomieszczenia konferencyjne	Hotel Vista Ostrava	

Źródło: opracowanie własne

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Turystyka kongresowa w polskiej części Euroregionu Silesia stanowi zjawisko marginalne. Na obszarze polskiej części Euroregionu znajduje się niewiele miejsc umożliwiających rozwój turystyki tego typu. Przykładowe zestawienie miejsc wyposażonych w infrastrukturę konferencyjną/kongresową zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 70 – Przykładowe zestawienie miejsc wyposażonych w infrastrukturę konferencyjną/kongresową w polskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Nazwa hotelu/ośrodka
Głubczyce	Hotel Domino
Lyski	Silvan Spa Žytna
Racibórz	Hotel Polonia
	Hotel Racibor
	Pałacyk Myśliwski Rafako
	Zamek Piastowski (sale konferencyjne)
Rydułtowy	Gościenny Dom Rydułtowy
Wodzisław Śląski	Hotel Amadeus

Źródło: Opracowanie własne

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- W RCz funkcjonuje sieć informacji turystycznych oraz od niedawna Jednolita Klasyfikacja Informacji Turystycznych Republiki Czeskiej. W większości miast czeskiej części Euroregionu Silesia działają certyfikowane informacje turystyczne.
- Euroregion Silesia od momentu swojego powstania podejmuje szeroko zakrojone działania w zakresie ruchu turystycznego.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się wiele zabytków historii, kultury, techniki, atrakcji przyrodniczych i innych, które stwarzają bardzo dobry potencjał dla ruchu turystycznego.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa wiele organizacji kulturalnych oraz organizacji zajmujących się organizacją czasu wolnego, spośród których niektóre podejmują inicjatywy transgraniczne.
- Potencjał przyrodniczy czeskiej części Euroregionu Silesia stanowi podstawową przesłankę rozwoju ruchu turystycznego w regionie.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia znajduje się sieć pieszych i rowerowych szlaków turystycznych, wzdłuż których stopniowo powstaje infrastruktura towarzysząca w postaci miejsc spoczynkowych, przechowalni rowerów itp.
- Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia jest także gęsta sieć obiektów sportowych. Niektóre z tych obiektów są miejscem organizacji imprez sportowych o znaczeniu ogólnokrajowym a nawet międzynarodowym.
- Obszar czeskiej części Euroregionu Silesia ma potencjał w zakresie rozwoju turystyki konferencyjnej.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- W porównaniu z regionami ościennymi (Beskidy, Jeseniki, Jura Krakowsko-Częstochowska) Euroregion Silesia nie jest obszarem o szczególnej atrakcyjności turystycznej. Należy również podkreślić, że podregion rybnicki należy (obok podregionu nyskiego) do najrzadziej odwiedzanych podregionów pogranicza.
- Z ekonomicznego punktu widzenia najważniejszą dla Euroregionu formą turystyki jest turystyka rodzinna (rekreacyjna i sportowa) weekendowa, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki rowerowej. Należy jednak pamiętać, iż w związku z niejednorodnym systemem wytyczania i znakowania tras rowerowych dla zapewnienia spójności poziomu oznakowania powinna być zapewniona odpowiednia koordynacja działań w ramach Euroregionu Silesia polegająca na wspólnych opracowaniach docelowych sieci tras rowerowych,
- Pewne możliwości rozwoju, z uwagi na dość duże nasycenie zabytkami kultury istnieją również w zakresie turystyki kulturowej,
- Duże możliwości w tym zakresie stwarza również turystyka wodna (przede wszystkim w odniesieniu do obszaru chronionego krajobrazu - Granicznych Meandrów Odry), a także wszelkie inne formy wykorzystania potencjału rzeki Odry,
- Tak jak w przypadku pozostałych obszarów pogranicza polsko-czeskiego turystykę na obszarze polskiej części Euroregionu cechuje sezonowość oraz uzależnienie od warunków pogodowych.
- W celu rozwoju turystyki na obszarze Euroregionu konieczny jest dalszy rozwój infrastruktury podstawowej oraz towarzyszącej. Niezwykle ważne jest również dalsze stymulowanie rozwoju instrumentów promocyjnych, obejmującego przede wszystkim wykorzystanie nowych technologii.

3.8 BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA MIESZKAŃCÓW

Policja, Straż miejska, Straż graniczna

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia funkcjonuje **Policja Republiki Czeskiej** działająca pod nazwą Krajska Komenda Policji Kraju Morawsko-Śląskiego [Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje]²¹ z siedzibą w Ostrawie. Komenda Krajska powstała 1. stycznia 2010 roku. Podlegają jej poszczególne terytorialne wydziały służby policji kryminalnej i śledczej oraz służby zewnętrzne rozlokowane w poszczególnych powiatach. Na terenie całego kraju morawsko-śląskiego nad zachowaniem porządku czuwa około 4000 funkcjonariuszy policji porządkowej i drogowej, służby policji kryminalnej i śledczej oraz innych jednostek. Po czeskiej stronie Euroregionu Silesia funkcjonują wydziały terenowe Opava, Bruntál, Nový Jičín oraz Komenda Miejska Ostrava²².

W ramach analizy funkcjonowania policji na terenie gmin po czeskiej stronie euroregionu badano funkcjonowanie policji państwowej i straży gminnej/miejskiej na terenie każdej gminy i miasta badanego obszaru. Policja państwowa funkcjonuje w szczególności na terenie takich miast, jak Hlučín, Hradec nad Moravicí, Kravaře, Opava, Vítkov, Ostrava itd. Na terenie gmin policja państwowa nie ma swoich komisariatów.

Funkcjonowanie **straży gminnej** reguluje Ustawa nr 553 z 1991 roku o straży gminnej. Straż gminna jest organem gminy, powoływanym i rozwiązywanym przez radę gminy na mocy ogólnie obowiązującego obwieszczenia. Straż gminna powołana przez miasto nazywana jest strażą miejską. Gminy czeskiej części Euroregionu Silesia nie mają komisariatów straży gminnej. We wszystkich miastach czeskiej części euroregionu działa straż miejska i ma tu swoje komisariaty²³.

Poniższa tabela przedstawia wykaz komisariatów policji państwowej i straży gminnej/miejskiej w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia.

Tabela 71 – Jednostki policji w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia

Gmina	Policja państwowa	Straż miejska	Gmina	Policja państwowa	Straż miejska
powiat Opava			Píšť	nie	nie
Bolatice	nie	nie	Pustá Polom	nie	nie
Branka u Opavy	nie	nie	Rohov	nie	nie
Brumovice	nie	nie	Slavkov	nie	nie
Budišov nad Budišovkou	nie	nie	Služovice	nie	nie
Budišovice	nie	nie	Stěbořice	nie	nie
Černá ve Slezsku	nie	nie	Strahovice	nie	nie
Dolní Benešov	nie	nie	Sudice	nie	nie
Dolní Životice	nie	nie	Šilheřovice	nie	nie
Háj ve Slezsku	nie	nie	Štítina	nie	nie
Hať	nie	nie	Těškovice	nie	nie
Hlavnice	nie	nie	Uhlířov	nie	nie
Hlubočec	nie	nie	Velké Heraltice	tak	nie
Hlučín	tak	tak	Velké Hoštice	nie	nie

²¹ Do 31.12.2009 r. pod nazwą Krajska Komenda Policji Kraju Morawsko-Śląskiego [Krajské ředitelství policie Severomoravského kraje].

²² <http://www.policie.cz/clanek/zakladni-informace-o-krajsem-reditelstvi-policie-moravskoslezskeho-kraje.aspx>.

²³ <http://www.pracepropravniky.cz./zakony/zakon-o-obecni-policii>.

Hněvošice	nie	nie	Vítkov	tak	tak
Holasovice	nie	nie	powiat Bruntál		
Hrabyně	nie	nie	Horní Benešov	tak	nie
Hradec nad Moravicí	tak	nie	Horní Životice	nie	nie
Chlebičov	nie	nie	Sosnová	nie	nie
Kobeřice	nie	nie	Staré Heřminovy	nie	nie
Kozmice	nie	nie	powiat Nový Jičín		
Kravaře	tak	tak	Fulnek	tak	nie
Kyjovice	nie	nie	Nový Jičín	tak	tak
Litultovice	nie	nie	Odry	tak	nie
Melč	nie	nie	powiat Ostrava – město		
Mikolajice	nie	nie	Čavisov	nie	nie
Mokrě Lazce	nie	nie	Dolní Lhota	nie	nie
Neplachovice	nie	nie	Horní Lhota	nie	nie
Nové Sedlice	nie	nie	Ostrava	tak	tak
Oldřišov	nie	nie	Velká Polom	tak	nie
Opava	tak	tak			

Źródło: <http://www.policie-cr.cz/policie-cr-uzemni-odbory-a-obvodni-oddeleni/>, <http://www.policie-cr.cz/mestska-policie.php>

Współpraca transgraniczna jednostek policji

Od 2009 roku polska i czeska policja państwowa realizowały kilka projektów transgranicznych dofinansowanych z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013. Policja Kraju Morawsko-Śląskiego była partnerem w projekcie pn. "Czesko-polskie pogranicze – poprawa bezpieczeństwa" realizowanym we współpracy z komendami wojewódzkimi policji w Katowicach, Opolu i Wrocławiu. Policja Kraju Morawsko-Śląskiego realizowała także kilka merytorycznie różnych projektów finansowanych z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia, zarówno z policją województwa śląskiego, jak i z policją województwa opolskiego.

Współpraca transgraniczna straży miejskich jest obecnie na terenie euroregionu minimalna. W ramach programu INTERREG IIIA w latach 2006-2008 straże miejskie z Raciborza i Opawy realizowały dwa ciekawe projekty, jednak środki finansowe Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013 były w minimalnym stopniu wykorzystane na współpracę straży miejskich.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia działają jednostki **Policji**²⁴, najważniejszą jednostką organizacyjną stanowi Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach. Komenda Wojewódzka jest jednostką organizacyjną Policji stanowiącą aparat pomocniczy, przy pomocy którego Śląski Komendant Wojewódzki Policji, działając w imieniu Wojewody Śląskiego albo własnym, realizuje zadania Policji, określone w ustawach i przepisach wykonawczych wydanych na ich podstawie, w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego na obszarze województwa śląskiego.

Najważniejszymi jednostkami organizacyjnymi Policji działającymi na terenie Euroregionu są Powiatowe Komendy Policji wraz ze swoim Powiatowym Komendantem lub Komisarzem w poszczególnych gminach.

Działalność Komendy Wojewódzkiej podlega:

1. nadzorowi Komendanta Głównego Policji, w zakresie wynikającym z ustawowych funkcji przełożonego wszystkich policjantów oraz centralnego organu administracji

²⁴ Podstawą prawną działania Policji w Polsce jest Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

- rządowej, właściwego w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi i utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego,
2. zwierzchnictwu Wojewody Śląskiego, sprawowanemu nad funkcjonowaniem zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich, z wyjątkiem:
    - a) spraw dotyczących wykonywania czynności operacyjno – rozpoznawczych, dochodzeniowo – śledczych i czynności z zakresu ścigania wykroczeń,
    - b) spraw w postępowaniu administracyjnym, w których organem wyższego stopnia na mocy przepisów ustaw jest Komendant Główny Policji.

Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Policja realizuje także zadania wynikające z umów i porozumień międzynarodowych, na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Na terenie polskiej części Euroregionu działają również tzw. jednostki nadzorowane przez Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach. Są nimi Komendy Miejskie oraz Komendy Powiatowe Policji.

Ramy prawne funkcjonowania **straży gminnych (miejskich)** w Polsce określa Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych (Dz. U. z 1997r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.). W Polsce straż gminna i miejska jest to umundurowana formacja tworzona przez radę miasta (gminy) mająca na celu ochronę porządku publicznego na terenie miasta (gminy). Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o strażach gminnych, w gminach, w których organem wykonawczym jest burmistrz (prezydent miasta), straż nosi nazwę „straż miejska”.

Poniższa tabela przedstawia informacje dotyczące występowania jednostek policji/straży gminnej (miejskiej) w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia.

Tabela 72 – Jednostki policji/straży gminnej (miejskiej) w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Policja	Straż miejska
Baborów	Komisariat Policji w Baborowie	NIE
Branice	Komisariat Policji w Branicach	NIE
Głubczyce	Komenda Powiatowa Policji w Głubczycach	TAK
Gorzycy	Komisariat Policji w Gorzycach	NIE
Kietrz	Komisariat Policji w Kietrze	TAK
Krzyżanowice	Komisariat Policji w Krzyżanowicach	NIE
Kuźnia Raciborska	Komisariat Policji w Kuźni Raciborskiej	NIE
Lyski	NIE	Straż Gminna
Pszów	Komisariat Policji w Pszowie	NIE
Racibórz	Komenda Powiatowa Policji w Raciborzu	TAK
Rydułtowy	Komisariat Policji w Rydułtowach	TAK
Wodzisław Śląski	Komenda Powiatowa Policji w Wodzisławiu Śląskim	TAK

Źródło: Opracowanie własne

Polsko-czeska współpraca transgraniczna jednostek Policji

Dla jednostek policji ramy prawne do prowadzenia działań na terytorium drugiego kraju określa Umowa z dnia 21 czerwca 2006 r. między RP oraz RCz o współpracy w zwalczaniu przestępczości, ochronie porządku publicznego oraz o współpracy na terenach przygranicznych (Dz.U. 2007 nr 177 poz. 1246). Na podstawie ww. umowy realizowane są działania związane z prewencją oraz aktywnym i operacyjnym zwalczaniem przestępczości o charakterze transgranicznym. Do głównych elementów współpracy należy wymiana informacji o osobach i pojazdach zaginionych, potwierdzanie tożsamości osób, zabezpieczenie ruchu drogowego, prowadzenie podstawowych czynności związanych z przestępstwami. Na podstawie artykułu 8 ww. umowy prowadzone są także wspólne patrole

w paśmie 25 kilometrów od granicy po obu jej stronach. Wspólne interwencje dotyczą głównie poszukiwania osób zaginionych oraz koordynacji działań w zakresie zwalczania przestępczości o charakterze transgranicznym. W tym zakresie, w przeciwieństwie do straży pożarnej, patrol z danego kraju wciąż nie może podjąć samodzielnej interwencji na terytorium drugiego kraju.

Do głównych problemów obecnego stanu współpracy jednostek policji należą ograniczenia prawne (np. ruch pojazdów policji, wnoszenie broni na terytorium kraju sąsiedniego), ograniczenia w prowadzeniu wspólnych działań o charakterze transgranicznym, brak wspólnego systemu radiotelekomunikacyjnego oraz bariery językowe.

Straż Graniczna to uzbrojona i umundurowana formacja, powołana do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz do kontroli ruchu granicznego. Organizację oraz zasady funkcjonowania określa ustawa z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z późn. zm.

Podstawą organizacji Straży Granicznej jest centralizacja i hierarchiczne podporządkowanie. Organem centralnym administracji rządowej, który jest właściwy w sprawach z zakresu ochrony granicy państwowej oraz kontroli ruchu granicznego, jest Komendant Główny Straży Granicznej. Podlega on ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komendanta Głównego Straży Granicznej powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Na wniosek Komendanta Głównego minister właściwy do spraw wewnętrznych może powołać Zastępców Komendanta Głównego.

W terenie organami Straży Granicznej są komendanci oddziałów Straży Granicznej, a także komendanci placówek i dywizjonów Straży Granicznej.

Na terenie polskiej strony Euroregionu Silesia funkcjonuje „Śląsko-Małopolski Oddział Straży Granicznej” z siedzibą w Raciborzu.

Śląsko-Małopolski Oddział Straży Granicznej jest jednym z dziesięciu oddziałów funkcjonujących w strukturze organizacyjnej Straży Granicznej. Od zachodu sąsiaduje z Sudeckim Oddziałem Straży Granicznej w Kłodzku, a od wschodu z Karpackim Oddziałem Straży Granicznej w Nowym Sączu. Terytorialny zasięg działania oddziału obejmuje obszar dwóch województw: śląskiego i opolskiego.

Strukturę organizacyjną Śląsko-Małopolskiego Oddziału Straży Granicznej tworzy komenda oddziału w Raciborzu oraz placówki Straży Granicznej. Komenda oddziału jest urzędem podległym Komendantowi Śląsko-Małopolskiego Oddziału Straży Granicznej, zapewniającym mu merytoryczną, organizacyjną, prawną i kancelaryjno-biurową obsługę niezbędną do sprawnej realizacji jego ustawowych zadań jako terenowego organu Straży Granicznej. Komendą oddziału kieruje komendant oddziału we współpracy z zastępcami komendanta oddziału, głównym księgowym oraz kierownikami komórek organizacyjnych komendy oddziału. Po reorganizacji związanej z przystosowaniem do skutecznej realizacji zadań po zniesieniu kontroli na granicach wewnętrznych Unii Europejskiej, w skład Śląsko-Małopolskiego Oddziału Straży Granicznej wchodzi obecnie pięć placówek Straży Granicznej. Cztery z nich są usytuowane na terenie województwa śląskiego, (w tym jedna realizująca zadania w Międzynarodowym Porcie Lotniczym „Katowice” w Pyrzowicach), a jedna placówka usytuowana jest na terenie województwa opolskiego.

Na terenie województwa śląskiego znajdują się placówki Straży Granicznej w:

- Raciborzu,
- Rudzie Śląskiej,
- Cieszynie,
- Katowicach – Pyrzowicach.

Na terenie województwa opolskiego znajdują się placówki Straży Granicznej w:

- Opolu.

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia działa **Państwowa Straż Pożarna Kraju Morawsko-Śląskiego [Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje]** z siedzibą w Ostrawie (<http://www.hzscr.cz/hzs-moravskoslezskeho-kraje.aspx>), której podlega 6 wydziałów terenowych, z tego 3 znajdują się na terenie czeskiej części euroregionu (w Opawie, Ostrawie i Novym Jičínie). Poszczególne wydziały terenowe mają jednostki straży pożarnej (WT w Opawie ma jednostki w Opawie, Hlučynie i Vítkovie; WT w Novym Jičínie ma jednostki w Novym Jičínie i Bílovcu; WT w Ostrawie ma jednostki w 4 dzielnicach oraz 2 zintegrowane centra wyjazdowe). Podległy rejon pożarniczo-gaśniczy tych jednostek obejmuje cały omawiany obszar Euroregionu Silesia, przy czym poszczególne jednostki mają podzielone pomiędzy siebie także konkretne zakłady, firmy i inne podmioty z danego terenu. Tradycyjnym przedmiotem działań ratunkowych są zabudowania domków jednorodzinnych, wysokie budynki, obiekty niskokondygnacyjne, domy emerytów, zakłady lecznicze dla osób długotrwale chorych, szkoły i przedszkola. Właściwe jednostki straży pożarnej mają w zakresie swojego działania także obiekty specyficzne, takie jak Zakład Rehabilitacji oraz Zakład Opieki Społecznej w Hrabyni z dużą liczbą osób o ograniczonych możliwościach ruchu²⁵, który podlega jednostce w Opawie.

We wszystkich gminach członkowskich po czeskiej stronie Euroregionu Silesia badano istnienie jednostek ochrony przeciwpożarowej [jednotky požární ochrany (JPO)]. Aby objąć cały obszar RCz jednostkami ochrony przeciwpożarowej, podzielono je według zakresu zadań operacyjnych na sześć kategorii: od JPO I do JPO VI:

Tabela 73 – Kategorie jednostek ochrony przeciwpożarowej w Republice Czeskiej

Kategoria	Opis jednostki
JPO I	jednostka Państwowej Straży Pożarnej RCz, zapewniająca wyjazd jednego do trzech zespołów o zmniejszonym składzie liczebnym (1+3), zespołów (1+5) lub ich zestawienia, udziela pomocy gminom, udostępniając sprzęt specjalistyczny lub inny na terenie swojego działania, w miejscu rozmieszczenia pełni zadania lokalnej jednostki ochrony przeciwpożarowej, w przypadku mało liczebnych jednostek zazwyczaj we współdziałaniu z lokalną jednostką OSP gminy
JPO II/1	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO II, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO II/2	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO II, która zapewnia wyjazd dwóch zespołów o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO III/1	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO III, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO III/2	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO III, która zapewnia wyjazd dwóch zespołów o zmniejszonym składzie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000
JPO IV	jednostka państwowej straży pożarnej zakładu, tworzona przez osobę prawną lub fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą; udostępnia sprzęt specjalistyczny na wniosek Fachowej Grupy Roboczej PSP RCZ zazwyczaj na podstawie pisemnego porozumienia
JPO V	jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO V, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym składzie liczebnym
JPO VI	jednostka ochotniczej straży pożarnej zakładu tworzona przez osobę prawną lub fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą; udostępnia sprzęt specjalistyczny na wniosek Fachowej Grupy Roboczej PSP RCZ zazwyczaj na podstawie pisemnego porozumienia

²⁵ <http://www.hzscr.cz/clanek/organizacni-slozky-uo-opava-jj.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Nieujęte	jednostki ochrony przeciwpożarowej nieujęte w ramach pokrycia terytorialnego. Nieujęta jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy ma podstawowy stan liczebny jak jednostka kategorii JPO V. Nieujęte jednostki ochrony przeciwpożarowej zazwyczaj wykorzystywane są w czasie drugiego i wyższego stopnia alarmu określonego w planach alarmowych.
----------	---

Źródło: opracowanie własne

W wyniku analizy istnienia JPO w gminach po czeskiej stronie Euroregionu Silesia stwierdzono, iż najczęściej występuje kategoria JPO V – jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym stanie liczebnym. Kategoria JPO V występuje w 28 gminach. Kolejną najczęściej występującą kategorią jest JPO III/1 – jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO II, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym stanie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000. Kategoria ta pojawia się w 15 gminach. W kolejnych 11 gminach działają jednostki ochrony przeciwpożarowej kategorii JPO III/1 – jednostka ochotniczej straży pożarnej gminy kategorii JPO III, która zapewnia wyjazd zespołu o zmniejszonym stanie liczebnym i tworzona jest zazwyczaj w wybranej gminie o liczbie mieszkańców powyżej 1000. W żadnej gminie w czeskiej części Euroregionu Silesia nie stwierdzono istnienia kategorii JPO III/2 i JPO VI.

Tabela 74 – Jednostki ochrony przeciwpożarowej w czeskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia

Gmina	Rodzaj jednostki ochrony przeciwpożarowej (1 – 6)	Gmina	Rodzaj jednostki ochrony przeciwpożarowej (1 – 6)
powiat Opava		Píšť	JPO III/1
Bolatice	JPO III/1	Pustá Polom	JPO III/1
Branka u Opavy	JPO V	Rohov	JPO V
Brumovice	JPO III/1	Slavkov	JPO V
Budišov nad Budišovkou	JPO III/1	Služovice	JPO V
Budišovice	JPO V	Stěbořice	JPO V
Černá ve Slezsku	JPO V	Strahovice	JPO V
Dolní Benešov	JPO III/1	Sudice	JPO III/1
Dolní Životice	JPO V	Šilheřovice	JPO III/1
Háj ve Slezsku	JPO V	Štítina	JPO V
Hať	JPO V	Těškovice	JPO V
Hlavnice	JPO V	Uhlířov	JPO V
Hlubočec	JPO III/1	Velké Heraltice	JPO III/1
Hlučín	JPO III/1	Velké Hoštice	JPO II/1
Hněvošice	JPO V	Vítkov	JPO II/1
Holasovice	JPO V	powiat Bruntál	
Hrabyně	JPO III/1	Horní Benešov	JPO II/1
Hradec nad Moravicí	JPO III/1	Horní Životice	brak
Chlebičov	JPO V	Sosnová	brak
Kobeřice	JPO III/1	Staré Heřminovy	brak
Kozmice	JPO V	powiat Nový Jičín	
Kravaře	JPO III/1	Fulnek	JPO II/1
Kyjovice	JPO V	Nový Jičín	JPO II/1
Litultovice	JPO III/1	Odry	JPO II/1
Melč	JPO III/1	powiat Ostrava-město	
Mikolajice	JPO V	Čavisov	JPO V
Mokré Lazce	JPO III/1	Dolní Lhota	JPO V
Neplachovice	JPO V	Horní Lhota	JPO V
Nové Sedlice	JPO V	Ostrava	JPO II/1
Oldřišov	JPO V	Velká Polom	JPO V
Opava	JPO I		

Źródło: opracowanie własne

Współpraca transgraniczna jednostek straży pożarnej

W 2008 roku zawarto "Porozumienie o współpracy i pomocy wzajemnej podczas działań ratunkowych w czasie katastrof, klęsk żywiołowych i innych zdarzeń nadzwyczajnych" pomiędzy Krajem Morawsko-Śląskim, Województwem Śląskim i państwowymi strażami pożarnymi obu regionów oraz między Krajem Morawsko-Śląskim, Województwem Opolskim i państwowymi strażami pożarnymi obu regionów.

Współpraca transgraniczna najbardziej rozwinięta jest na poziomie jednostek ochotniczych straży pożarnej w gminach leżących w bezpośrednim pobliżu granicy. Jednostki te albo gminy realizowały wiele projektów transgranicznych finansowanych z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013. Do najważniejszych należał projekt miasta Opawy, gmin Holasovice i Brumovice oraz gminy Branice pn. "Wzmocnienie działania jednostek ochotniczych straży pożarnej przy powodziach", realizowany w latach 2009-2012. Natomiast ochrona przeciwpowodziowa była przedmiotem kolejnego projektu pn. "Ochrona przeciwpowodziowa na pograniczu raciborsko-opawskim poprzez logistyczne wyposażenie i doskonalenie działań służb kryzysowych", realizowanego przez miasta Racibórz i Kravaře. Ciekawym projektem dofinansowanym z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Silesia był projekt gmin Šilheřovice i Krzyżanowice pn. "Budowa systemu przeciwpowodziowego na pograniczu czesko-polskim". Te projekty transgraniczne jednostek straży pożarnej znacząco przyczyniają się do wspólnej prewencji i ochrony mieszkańców po obu stronach granicy.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Na terenie polskiej części Euroregionu Silesia działają jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej. Państwowa Straż Pożarna – zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Komendant Główny PSP jest organem podległym wobec Ministra Spraw Wewnętrznych.

Państwowa Straż Pożarna działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. 1991 Nr 81 poz. 351). Zadaniem Państwowej Straży Pożarnej zgodnie z ustawą są:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych;
- prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności;
- współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) funkcjonują w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380 z późn. zm.), a ich szczegółowe zadania oraz organizację określa własny statut.

Główne cele i zadania OSP to:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń

ekologicznych związanych z ochroną środowiska, wypadków oraz innych klęsk i zdarzeń,

- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
- upowszechnianie, w szczególności wśród członków, kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalnej i oświatowej,
- wykonywanie zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej,
- działania na rzecz ochrony środowiska,
- wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych na własnym terenie,
- wykonywanie innych zadań określonych w statucie OSP,
- występy na zawodach sportowo-pożarniczych.

Tabela 75 – Jednostki straży pożarnej w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	Rodzaj jednostki straży pożarnej	Nazwa gminy	Rodzaj jednostki straży pożarnej
Baborów	OSP	Lyski	OSP
Branice	OSP	Markłowice	OSP
Głubczyce	PSP	Mszana	OSP
Gorzyce	OSP	Pietrowice Wielkie	OSP
Kietrz	OSP	Pszów	OSP
Kornowac	OSP	Racibórz	PSP
Krzanowice	OSP	Rudnik	OSP
Krzyżanowice	OSP	Rydułtowy	OSP
Kuźnia Raciborska	OSP	Wodzisław Śląski	PSP
Lubomia	OSP	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Współpraca transgraniczna jednostek przeciwpożarowych

Działania zintegrowanego systemu ratownictwa o charakterze transgranicznym zostały określone w międzyrządowych umowach, które regulują zasady prowadzenia działań ratunkowych po drugiej stronie granicy. Dla jednostek straży pożarnej podstawą działania jest Umowa między Rzeczpospolitą Polską oraz Republiką Czeską o współpracy i wzajemnej pomocy w wypadku katastrof, klęsk żywiołowych i innych nadzwyczajnych wydarzeń (z dnia 8 czerwca 2000r.).

Umowa ta określa ogólne ramy zasad prowadzenia działań po drugiej stronie granicy. Na jej podstawie jednostki odpowiedzialne za koordynację zintegrowanych działań ratowniczych (po stronie czeskiej kraj, po stronie polskiej urzędy wojewódzkie) podpisują szczegółowe umowy dotyczące procedur powiadamiania i realizacji działań na terytorium drugiego kraju. Obecnie obowiązują umowy tego typu pomiędzy województwem opolskim oraz krajem morawskośląskim a także pomiędzy województwem śląskim i krajem morawskośląskim. Logika interwencji oparta jest na maksymalnym skróceniu czasu dojazdu do zagrożonych obszarów. Dlatego w ramach umów określono dokładne miejsca, do których krótszy czas dojazdu mają jednostki straży z drugiej strony granicy (np. ze względu na uwarunkowania geograficzne). Zakres działań transgranicznych obejmuje pasmo 25 kilometrów od granicy po obu jej stronach.

Umowy określają także bardzo dokładnie rozdzielenie zadań, systemu szybkiego powiadamiania (na dwujęzycznych formularzach) oraz określają terytorialnie odpowiedzialne centra operacyjne. W ramach umów prowadzone są także wspólne ćwiczenia tematyczne (np. ratownictwo wodne, akcje ratunkowe na wyciągach itp.). Raz w roku prowadzone są działania mające na celu ewaluację funkcjonowania wspólnego systemu. Wspólne interwencje dotyczą głównie zabezpieczenia miejsc wypadków, w tym także wycieków niebezpiecznych substancji, pożarów (w tym pożarów lasów). Wyposażenie straży pożarnej niezbędne do prowadzenia akcji jest kompatybilne i w pełni funkcjonalne. Do poważnych problemów związanych z prowadzeniem działań o charakterze transgranicznym należą przede wszystkim: brak kompatybilnego systemu komunikacji radiowej (komunikacja przebiega telefonicznie lub

faxem, co zdecydowanie utrudnia koordynację działań), brak wspólnego systemu używania sygnałów świetlnych i dźwiękowych wozów bojowych biorących udział w akcji na terytorium drugiego państwa (lub przejeżdżających tranzytem), brak zwolnień z opłat dla pojazdów bojowych z drugiego państwa na drogach płatnych (e-Myto, eToll).

Do słabych systemowych stron obecnego stanu zintegrowanego systemu ratownictwa należą bariery językowe, brak znajomości struktur operacyjnych i procedur po drugiej stronie granicy oraz brak wspólnego systemu informacji o zagrożeniach (np. komunikaty pogodowe, powodzie itp.).

Systemy wczesnego ostrzegania

W dziedzinie poprawy bezpieczeństwa na pograniczu, gminy Euroregionu Silesia bezpośrednio graniczące z Republiką Czeską zrealizowały bardzo interesujące i bezprecedensowe projekty mające na celu poprawę bezpieczeństwa obszaru pogranicza poprzez zbudowanie spójnego systemu wczesnego ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami. Projekty te zrealizowane były przez gminy: Racibórz, Krzyżanowice, Gorzyce, Krzanowice, Pietrowice Wielkie, Kuźnia Raciborska i Rudnik po stronie polskiej (obejmując swym zasięgiem obszar ok. 525 km kwadratowych) wraz z partnerami po stronie czeskiej — miastem Bohumin, oraz miejscowościami (gminami): Rohov, Bolatice, Sudice Koberice.

Położenie geograficzne oraz ukształtowanie terenu polskich gmin nadgranicznych powoduje, że spora część zagrożeń, zwłaszcza hydrologicznych pochodzi z terenu Republiki Czeskiej. Prawie wszystkie ciek wodne (rzeka Odra, Olza, potoki Biała Woda, Bełk i wiele innych mniejszych strumieni i rowów) płyną generalnie w kierunku północnym, czyli z Czech do Polski. W warunkach obfitych opadów powodują zagrożenie powodziowe. Tego typu specyficzne położenie gmin i wynikające z niego zagrożenia, a także nie do końca rozwiązane kwestie w zakresie wczesnego ostrzegania w poszczególnych gminach spowodowały konieczność znalezienia sposobu rozwiązania tego problemu. Głównym i w pewnym sensie spójnym celem wszystkich tych projektów było zbudowanie systemu wczesnego ostrzegania przed zagrożeniem wszystkich mieszkańców poprzez zakup i montaż odpowiednich urządzeń oraz stworzenie systemu wymiany informacji o zagrożeniach pochodzących z drugiej strony granicy. Ponadto prawie we wszystkich tych przedsięwzięciach zorganizowano szkolenia, głównie dla dzieci i młodzieży, oraz przygotowano odpowiednie informatory w obu językach.

4 BADANIA ANKIETOWE

4.1 METODYKA

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W pierwszej fazie badań ankietowych opracowano harmonogram przeprowadzenia badań według działań kluczowych, a następnie określono sposób zwrócenia się do respondentów, doboru próbki respondentów itp.

Tabela 76 – Harmonogram badań ankietowych według działań kluczowych

Krok numer	Działanie	Termin realizacji
1	Opracowanie metodyki badań	23. 04. – 04. 05. 2013
2	Przygotowanie ankiet	05. 05. – 17. 05. 2013
3	Zdefiniowanie hipotez	05. 05. – 17. 05. 2013
4	Opiniowanie ankiety	18. 05. – 21. 05. 2013
5	Opracowanie ostatecznej wersji ankiety	22. 05. – 06. 06. 2013
6	Gromadzenie danych	07. 06. – 15. 07. 2013
7	Opracowanie ogólnych wyników badań ankietowych	16. 07. – 31. 08. 2013
8	Potwierdzenie lub obalenie hipotez	16. 07. – 31. 08. 2013
9	Zdefiniowanie wniosków badań	16. 07. – 31. 08. 2013

Źródło: opracowanie własne

Badania ankietowe przeprowadzono drogą emailową, aby dane pozyskać w jak najbardziej efektywny sposób. W pierwszej kolejności ankiety wysłano do poszczególnych respondentów. W przypadku, gdy respondenci nie przystali wypełnionej ankiety, zwracano się do nich dodatkowo telefonicznie.

W ramach badań ankietowych zwrócono się do wszystkich gmin członkowskich Euroregionu Silesia. Ponadto zdefiniowano wybrane podmioty, które nie są członkiem Euroregionu Silesia, ale znajdują się na jego terenie i są potencjalnymi wnioskodawcami w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP.

Jak już wspomniano powyżej, objętych badaniem respondentów można podzielić na dwie następujące grupy:

- członkowie czeskiej strony Euroregionu Silesia oraz
- potencjalni wnioskodawcy z POWT RCz-RP.

Tabela 77 – Liczba badanych respondentów i liczba oddanych ankiet

	Liczba razem	Liczba badanych	Liczba oddanych ankiet
Członkowie	85	80	46
Potencjalni wnioskodawcy	*	30	13
Razem			59

Źródło: opracowanie własne

* obj.: ogólną liczbę potencjalnych wnioskodawców trudno jest dokładnie określić, są to wszystkie typy podmiotów, które są kwalifikowalnymi wnioskodawcami w ramach POWT RCz-RP.

Zdefiniowanie hipotez:

- Większość respondentów uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję, przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i dlatego pożądane jest, aby kontynuował swoją działalność.
- W okresie programowania 2007-2013 respondenci mają wiele doświadczeń w zakresie przygotowania i realizacji projektów finansowanych z funduszy strukturalnych UE.
- Członkowie Euroregionu i inni potencjalni wnioskodawcy w obecnym okresie programowania spotkali się z Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej

RCz-RP i posiadają wystarczające informacje na temat możliwości dofinansowania z tego programu.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

W ramach badania ankietowego przeprowadzonego po polskiej stronie Euroregionu Silesia przesłanych zostało 75 wypełnionych ankiet z 74 instytucji.

- samorząd gminny: 20 ankiet z 18 gmin/urzędów miejskich (w tym z 14 gmin członkowskich polskiej części Euroregionu);
- samorząd powiatowy: 2 ankiety z 2 starostw powiatowych;
- samorząd wojewódzki: 2 ankiety z 2 urzędów marszałkowskich;
- instytucje państwowe: 1 ankieta z 1 instytucji;
- samorządowe instytucje edukacyjne (szkoły, przedszkola): 28 ankiet z 28 instytucji edukacyjnych;
- samorządowe instytucje kultury i sportu: 8 ankiet z 8 instytucji;
- samorządowe instytucje opieki społecznej: 7 ankiet z 7 instytucji;
- instytucje ochrony zdrowia: 1 ankieta z 1 instytucji;
- organizacje pozarządowe: 5 ankiet z 6 instytucji;
- pozostałe: 1 ankieta z 1 instytucji.

W ramach badania ankietowego pominięto jedną odpowiedź anonimową oraz te same ankiety wysłane dwukrotnie. W pytaniu nr 1 („Czy współpraca transgraniczna i jej wsparcie finansowe ze strony UE ma sens?”) pominięto odpowiedź „nie wiem” z uwagi na to, że nie wnosi ona nic do debaty na temat sensu istnienia EWT.

Zdefiniowanie hipotez:

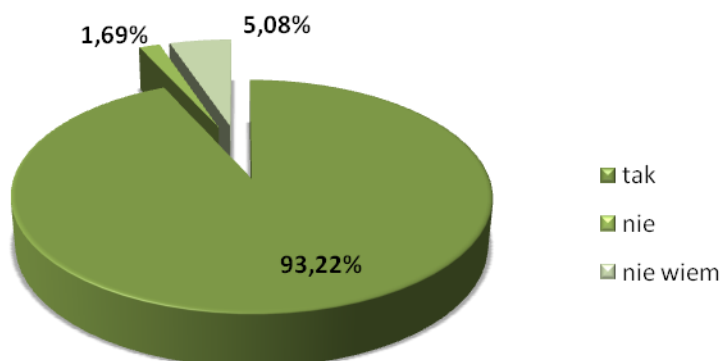
- Większość respondentów uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję, przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i dlatego pożądane jest, aby kontynuował swoją działalność.
- W okresie programowania 2007-2013 respondenci mają wiele doświadczeń w zakresie przygotowania i realizacji projektów finansowanych z funduszy strukturalnych UE.
- Członkowie Euroregionu i inni potencjalni wnioskodawcy w obecnym okresie programowania spotkali się z Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej RCz-RP i posiadają wystarczające informacje na temat możliwości dofinansowania z tego programu.

4.2 PODSUMOWANIE BADAŃ

A. CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

Wypełnione ankiety poddano ocenie i dla każdego pytania opracowano wykres przedstawiający otrzymane odpowiedzi. Niektórzy respondenci nie udzielili odpowiedzi na wszystkie pytania ankietowe, w związku z czym łączna suma odpowiedzi nie jest w każdym przypadku równa 100%.

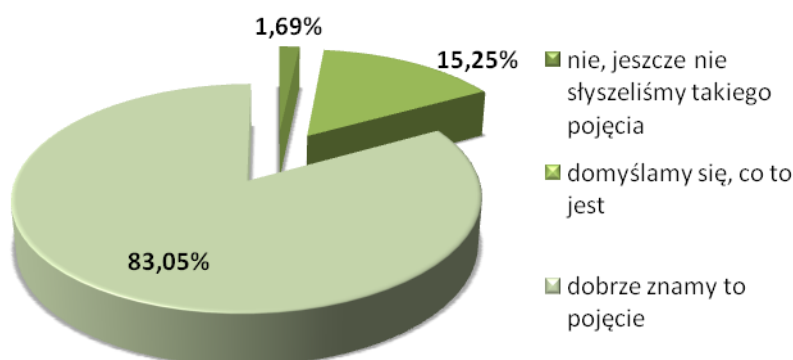
Wykres 4 – Czy współpraca transgraniczna i jej wsparcie finansowe ze strony UE ma sens?

Źródło: badania ankietowe

Zdecydowana większość respondentów (93,22%) jest zdania, że rozwój współpracy transgranicznej i jej dofinansowywanie przez UE ma sens. Tylko 1,69% badanych uważa, że współpraca transgraniczna nie ma sensu.

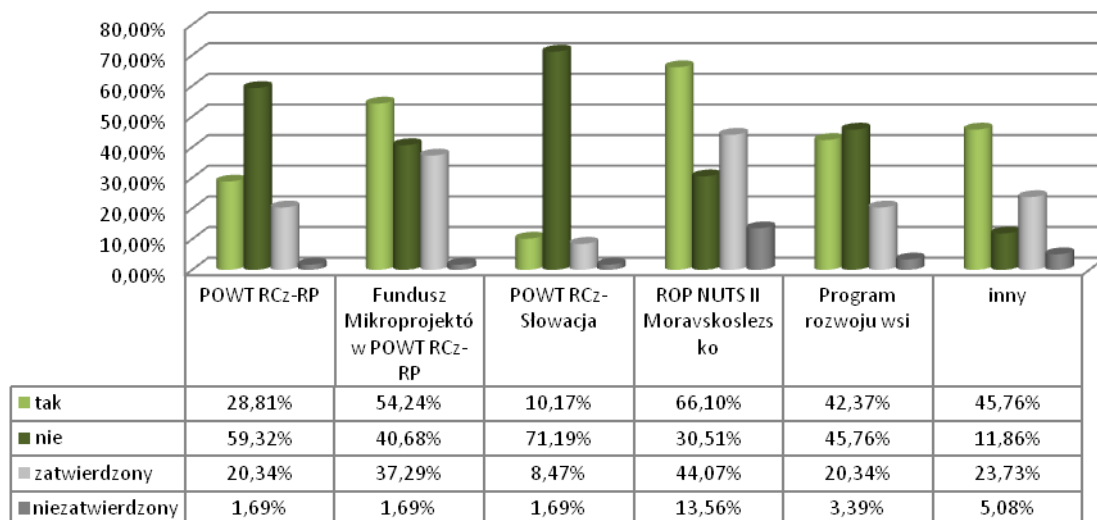
Wykres 5 – Czy znają Państwo Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP (POWT RCz-RP)?

Źródło: badania ankietowe

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP zna większość respondentów (83,05%), tylko 1,69% ankietowanych nigdy dotąd nie spotkało się z tym pojęciem.

Wykres 6 – Czy składali już Państwo wnioski o dofinansowanie w ramach któregoś z programów?

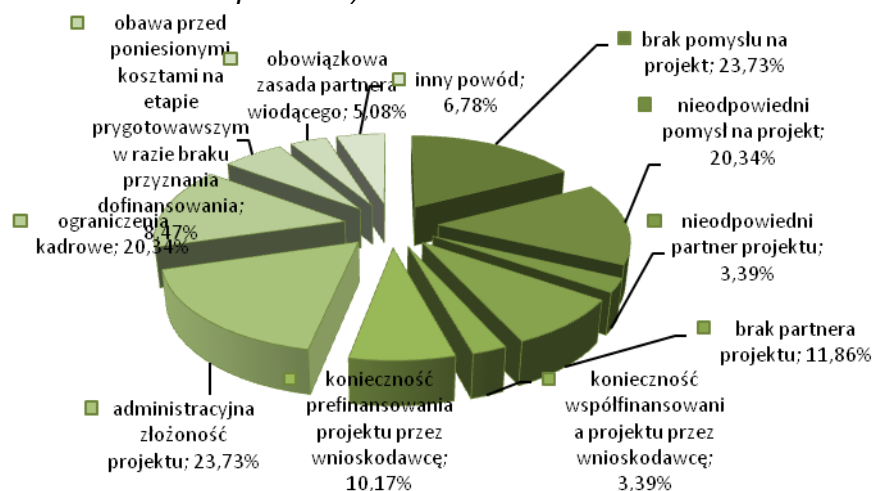
Źródło: badania ankietowe

Na wykresie 6 ujęto respondentów, którzy poinformowali, czy w okresie programowania 2007-2013 złożyli lub nie złożyli wniosku do wymienionych programów (zielone słupki). Jeżeli respondenci składali wniosek, wskazano, czy został on zatwierdzony czy nie (szare słupki).

Z wykresu wynika, że respondenci składali najczęściej wniosków do Regionalnego Programu Operacyjnego NUTS II Moravskoslezsko. Ponadto, w tym programie złożono największą liczbę wniosków, które zostały zatwierdzone. Ponad połowa wnioskodawców aplikowała także o środki z Funduszu Mikroprojektów POWT RCz-RP.

Ankietowani mogli także wskazać inne programy, w ramach których w minionych latach korzystali z dofinansowania lub aplikowali o środki. Najczęściej był to przede wszystkim Program Operacyjny Środowisko, następnie Program Rozwoju Wsi, Program Operacyjny Kapitał Ludzki i Zatrudnienie, Zintegrowany Program Operacyjny, jak również źródła państwowe, np. Państwowy Fundusz Infrastruktury Transportowej, Państwowy Fundusz Środowiska itp.

Wykres 7 – Co było powodem niezłożenia wniosku w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP (w tym Funduszu Mikroprojektów)? (możliwość udzielenia kilku odpowiedzi)

Źródło: badania ankietowe

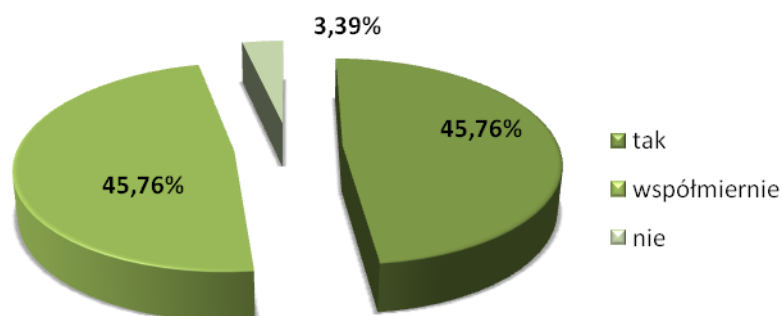
Wśród podstawowych powodów braku złożenia wniosku w Programie Operacyjnym Współpracy Transgranicznej RCz-RP znalazły się:

- brak pomysłu na projekt,
- nieodpowiedni pomysł na projekt,
- administracyjna złożoność projektu,
- ograniczenia kadrowe.

Powyższe powody przytoczyła ok. jedna piąta wszystkich ankietowanych. Ponadto 11,86% badanych wśród powodów podało brak partnera projektu lub konieczność prefinansowania projektu przez wnioskodawcę (10.17%).

Innych powodów w badaniu ankietowym bliżej nie wyszczególniono.

Wykres 8 – Czy uważają Państwo opracowanie wniosku w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP za trudne administracyjnie?

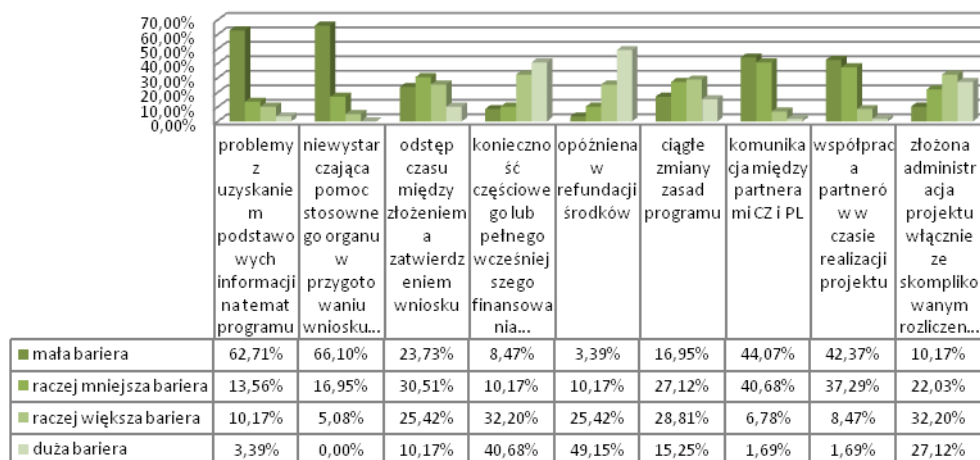

Źródło: badania ankietowe

Niemal połowa respondentów (45,76%) uważa opracowanie wniosku do POWT RCz-RP za trudne pod względem administracyjnym. Taka sama liczba ankietowanych uważa złożoność administracyjną za współmierną/średnio złożoną.

Tylko ok. 3% badanych jest zdania, że opracowanie wniosku do danego programu operacyjnego nie jest trudne pod względem administracyjnym.

Wykres 9 – Co uważają Państwo za główną barierę w opracowaniu wniosku o dofinansowanie/w realizacji projektu w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP?

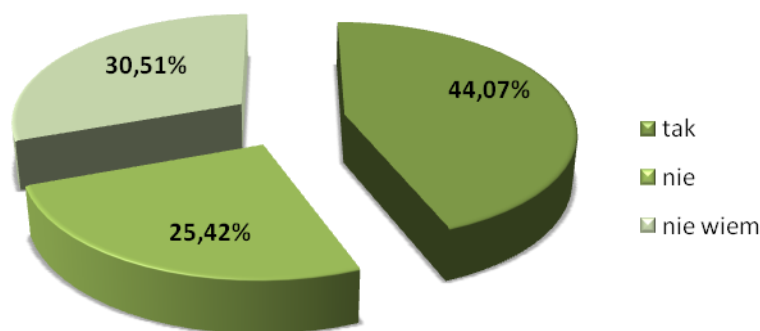

Źródło: badania ankietowe

Główne bariery w realizacji projektu z POWT RCz-RP mają charakter finansowy, przede wszystkim dotyczy to opóźnionego refinansowania środków oraz konieczności częściowego lub całkowitego prefinansowania projektu. Wśród kolejnych ważnych barier pojawiła się administracyjna złożoność projektu włącznie ze skomplikowanym rozliczeniem oraz ciągłe zmiany zasad programu.

Natomiast większych problemów respondenci nie mają z pozyskaniem podstawowych informacji nt. programu lub z niewystarczającą pomocą właściwego organu w przygotowaniu wniosku.

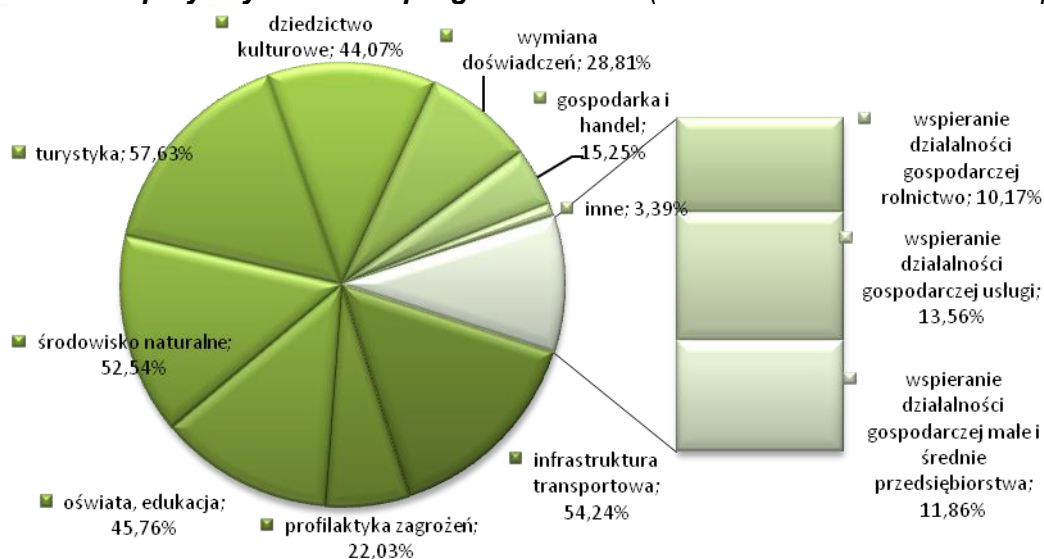
Wykres 10 – Czy uważają Państwo ukierunkowanie tematyczne i zakres dziedzin wsparcia Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP za wystarczające?

Źródło: badania ankietowe

Niemal połowa wszystkich ankietowanych uważa ukierunkowanie tematyczne i zakres dziedzin wsparcia POWT RCz-RP za wystarczający. Natomiast jedna czwarta badanych uważa je za niewystarczające.

Wykres 11 – W przypadku których dziedzin oczekivaliby Państwo większej pomocy finansowej w ramach nowego programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP w przyszłym okresie programowania? (możliwość udzielenia kilku odpowiedzi)

Źródło: badania ankietowe

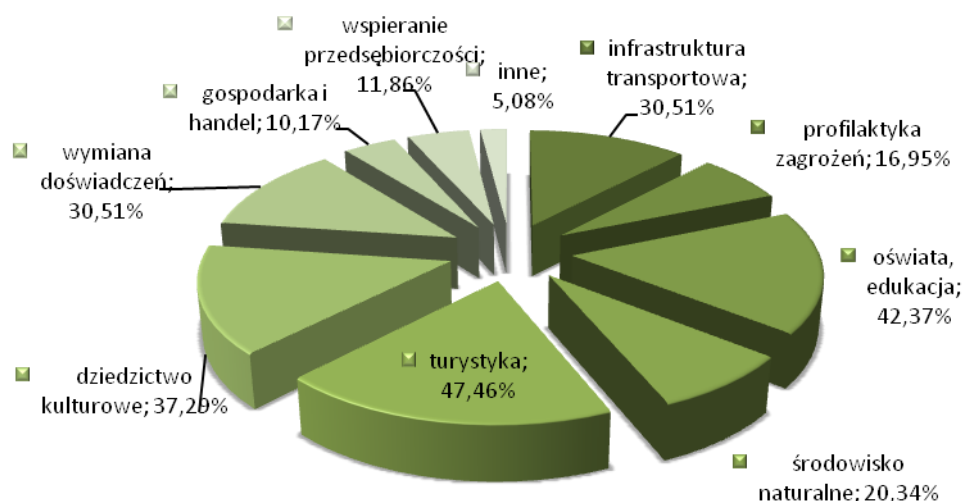

Do dziedzin, w przypadku których respondenci chętnie by widzieli większą pomoc finansową w ramach POWT RCz-RP w przyszłym okresie programowania, należy przede wszystkim turystyka (57,63%), infrastruktura transportowa (54,24%), środowisko (52,54%), oświata i edukacja (45,76%) oraz dziedzictwo kulturowe (44,07%),

Najmniej preferowane jest zaś wspieranie przedsiębiorczości, ukierunkowanej na rolnictwo, usługi oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

W zakresie innych dziedzin, których z góry nie wskazano, badani wymieniali np. sport lub inwestycje w infrastrukturę społeczną.

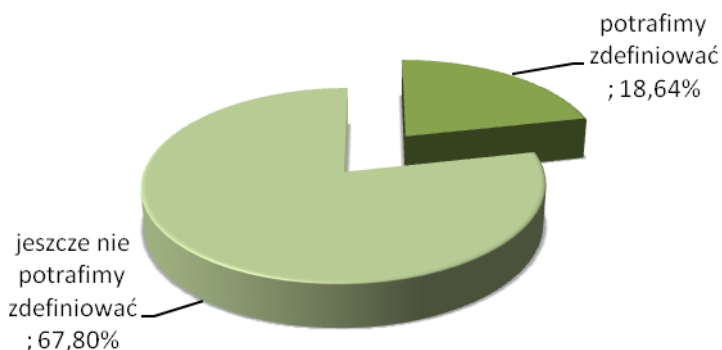
Wykres 12 – Jakie są Państwa planowane przedsięwzięcia projektowe w ramach współpracy transgranicznej? (możliwość udzielenia kilku odpowiedzi)

Źródło: badania ankietowe

Preferencjom dotyczącym większego wsparcia finansowego w ramach POWT RCz-RP odpowiadają także planowane przedsięwzięcia projektowe w ramach współpracy transgranicznej. Największą ilość przedsięwzięć projektowych respondenci planują w takich dziedzinach jak turystyka (47,46%), oświata i edukacja (42,37%), dziedzictwo kulturowe (37,20%), infrastruktura transportowa (30,51%) oraz wymiana doświadczeń (30,51%).

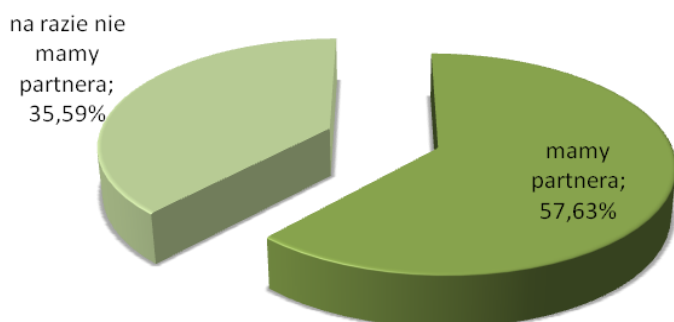
Najmniej planowanych przedsięwzięć projektowych jest w dziedzinie gospodarki i handlu (10.17%) oraz wspierania przedsiębiorczości (11.86%).

Źródło: badania ankietowe

Chociaż zdecydowana większość ankietowanych wymieniła jedną lub kilka dziedzin wsparcia, w ramach których ma zaplanowane przedsięwzięcia projektowe, to tylko 18,64% badanych

potrafi obecnie zdefiniować produkty tych zaplanowanych projektów. Można więc zakładać, że są to przede wszystkim przedsięwzięcia projektowe, których ankietowani nie mają jeszcze bardziej szczegółowo przygotowanych i opracowanych.

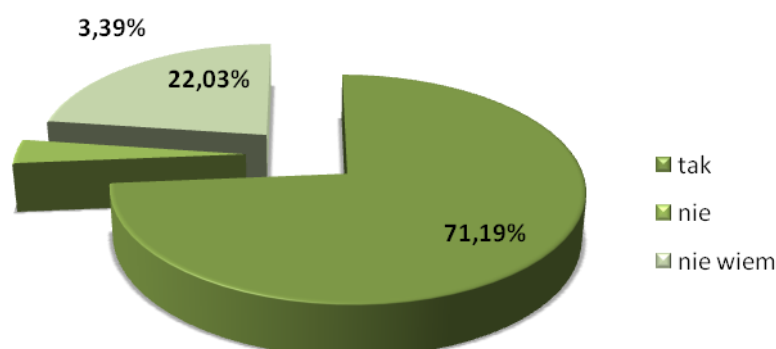
Źródło: badania ankietowe

Z punktu widzenia partnerstwa, partnera po polskiej stronie ma obecnie 57,63% ankietowanych. Natomiast brak partnera deklaruje 35,59% badanych.

Wśród wymienianych partnerów występują:

- Gmina Kietrz,	- Policja Katowice,
- Gmina Krzyżanowice,	- Gimnazjum Nr. 1 Rydułtowy,
- Gmina Pietrowice Wielkie,	- Gmina Dąbrowa Górnicza,
- Powiat Głubczycki,	- Kornowac,
- Gmina Mszana,	- Gimnazjum 2, Żory,
- Dom Kultury Rybnik –	- Publiczna szkoła podstawowa nr 1
Niedobczyce, Rybnik – Popielów,	w Kaletach,
- Gmina Baborów,	- Publiczne Gimnazjum im. ks.
- Miasto Racibórz,	Pawła Rogowskiego w Kaletach,
- Gmina Zawada,	- Opolskie Centrum Rozwoju
- Gmina Głubczyce,	Gospodarki,
- Gmina Branice,	- LGD.

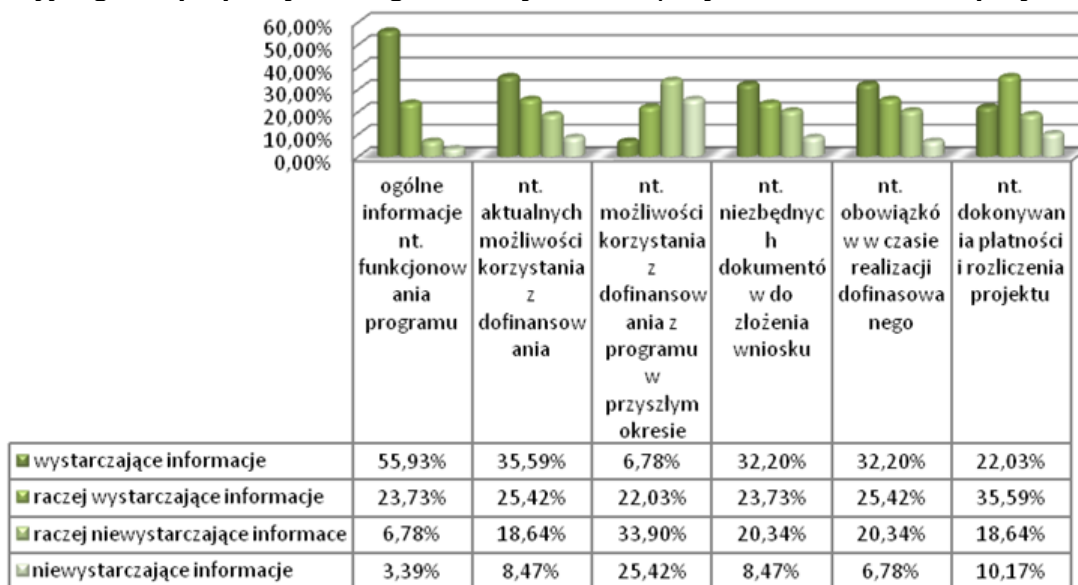
Wykres 13 – Czy byliby Państwo zainteresowani złożeniem wniosku o dofinansowanie na mniejsze projekty transgraniczne (do 30 tysięcy EUR) w ramach Funduszu Mikroprojektów POWT RCz-RP?

Źródło: badania ankietowe

Ponad dwie trzecie respondentów, tj. 71,19% wszystkich badanych, byłoby zainteresowanych złożeniem wniosku na mniejsze projekty transgraniczne (do 30 tys. EUR). Takimi projektami nie byłoby zainteresowanych tylko 3,39% ankietowanych.

Wykres 14 – Czy posiadają Państwo wystarczające informacje na temat Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP (w tym Funduszu Mikroprojektów)?

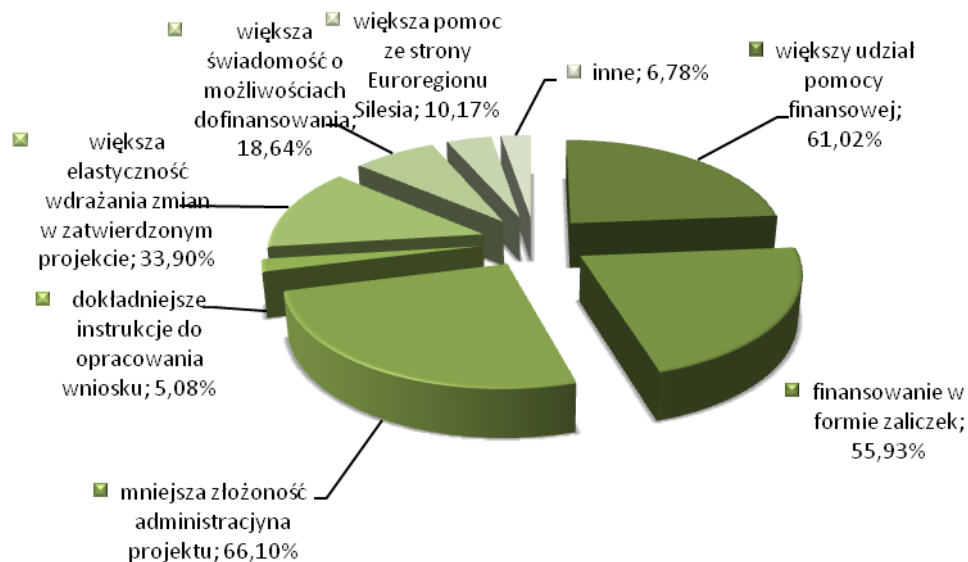

Źródło: badania ankietowe

Respondenci posiadają wystarczające ogólne informacje przede wszystkim w zakresie funkcjonowania programu POWT RCz-RP.

Natomiast najbardziej im brak informacji nt. możliwości korzystania z dofinansowania w ramach programu w przyszłym okresie oraz dokonywania płatności i rozliczenia projektu.

Wykres 15 – Co motywowałoby Państwa do złożenia wniosku na transgraniczny/ę projekt/y w przyszłym okresie programowania?

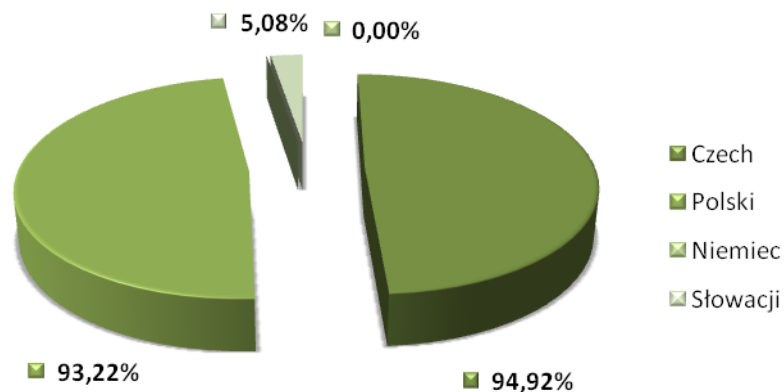

Źródło: badania ankietowe

W przyszłym okresie programowania respondentów najbardziej motywowałyby zmiany przede wszystkim w zakresie finansowania projektu takie jak wyższy udział dofinansowania oraz finansowanie w formie zaliczek. Ponadto znaczącą motywacją byłoby także zmniejszenie administracyjnej złożoności projektu.

Respondenci doceniliby także możliwość finansowania projektów o charakterze inwestycyjnym.

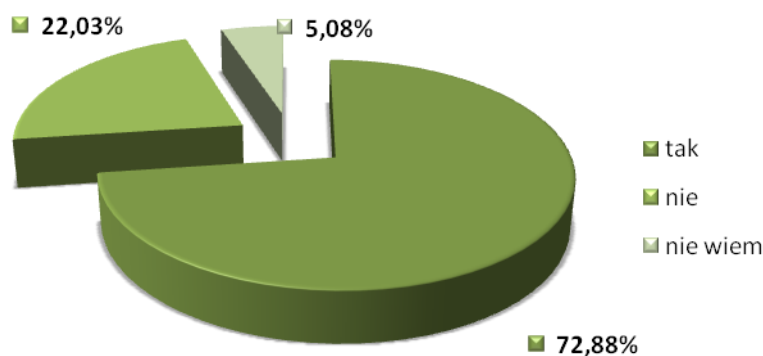
Wykres 16 – Jaki obszar obejmuje Euroregion Silesia?

Źródło: badania ankietowe

Euroregion Silesia leży na terenie Polski i Czech. Zdecydowana większość ankietowanych udzieliła prawidłowej odpowiedzi. Niemniej jednak wśród odpowiedzi pojawiła się również Słowacja albo wyłącznie Republika Czeska.

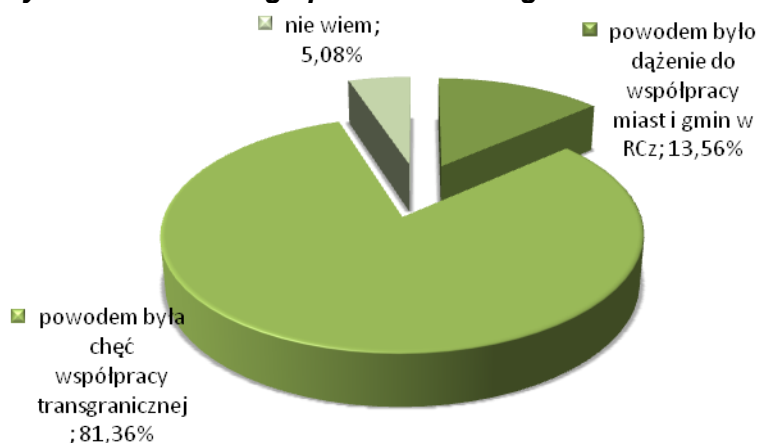
Wykres 17 – Są Państwo członkiem Euroregionu Silesia?

Źródło: badania ankietowe

W badaniach ankietowych uczestniczyło łącznie 59 respondentów, w tym 72,88% jest członkiem Euroregionu Silesia a 22,03% badanych nie jest członkiem Euroregionu. 5,08% ankietowanych nie wie, czy są członkami Euroregionu, dotyczy to dzielnic miasta Ostravy.

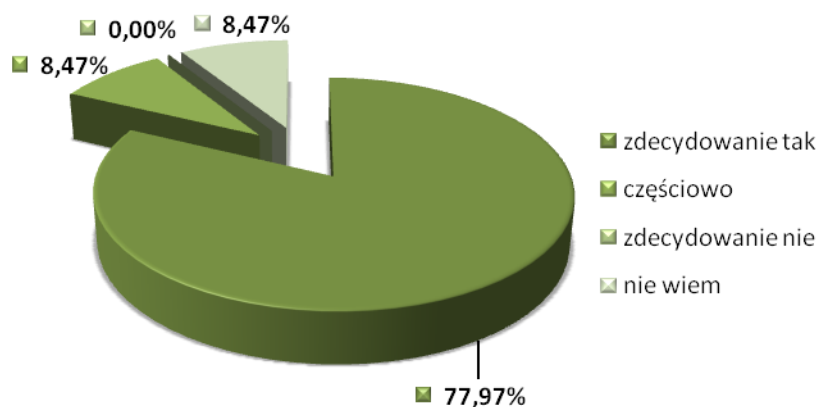
Wykres 18 – Dlaczego powstał Euroregion Silesia?

Źródło: badania ankietowe

Powodem powstania Euroregionu Silesia była chęć podjęcia współpracy transgranicznej. Takiej odpowiedzi udzieliła większość ankietowanych, tj. 81,36%.

Wykres 19 – Czy uważają Państwo, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i obszarów przygranicznych?

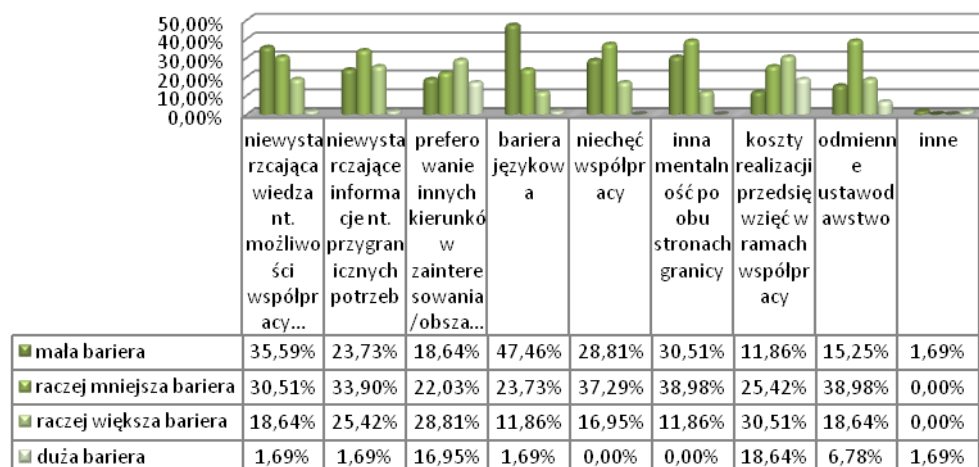

Źródło: badania ankietowe

Zdecydowana większość (77,97%) ankietowanych uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej. Tylko 8,47% badanych jest zdania, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję tylko częściowo. Żaden z respondentów nie wybrał odpowiedzi, iż Euroregion Silesia nie spełnia swojej funkcji.

Niektórzy ankietowani uważają, że Euroregion Silesia przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej, niemniej jednak z powodu ustalonych zasad programu (warunków korzystania z dofinansowania) i administracyjnej złożoności dla wielu wnioskodawców korzystanie ze środków POWT RCz-RP jest nierealne.

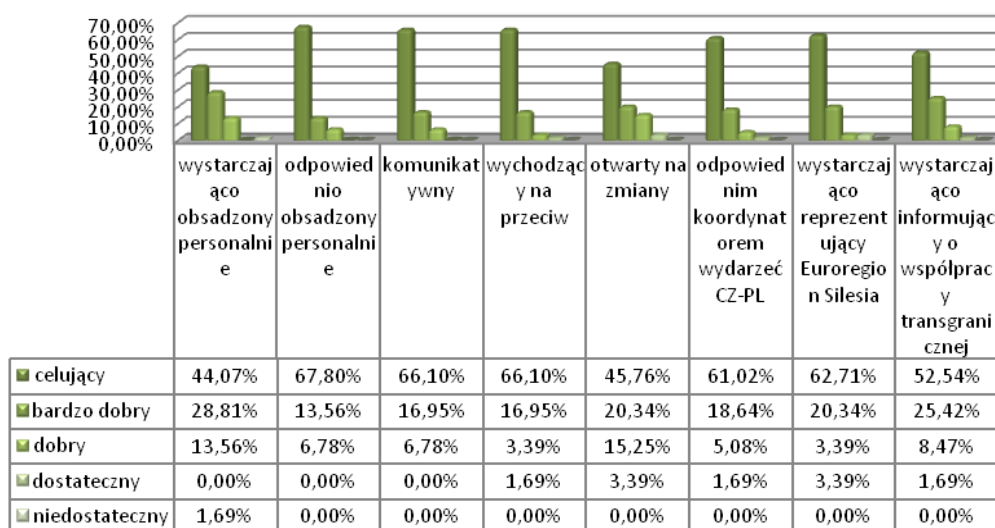
Wykres 20 – Co Państwa zdaniem stanowi główne przeszkody w rozwoju współpracy transgranicznej?

Źródło: badania ankietowe

Największe bariery w rozwoju współpracy transgranicznej respondenci widzą przede wszystkim w preferowaniu innych kierunków zainteresowania/obszarów oraz kosztach związanych z realizacją przedsięwzięć podejmowanych w ramach współpracy. Natomiast za małą przeszkodę uważają barierę językową i inną mentalność po obu stronach granicy, jak również niewystarczającą wiedzę nt. możliwości współpracy transgranicznej.

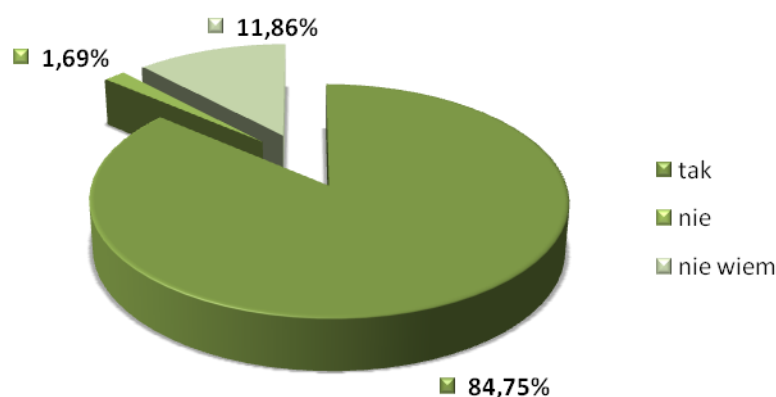
Wykres 21 – Czy uważają Państwo, że sekretariat Euroregionu Silesia jest?

Źródło: badania ankietowe

Sekretariat Euroregionu Silesia został bardzo dobrze oceniony w ramach przeprowadzonych badań ankietowych. Sekretariat oceniano pod względem 8 aspektów, przy czym najczęściej w ocenie wszystkich aspektów pojawiała się ocena celująca lub bardzo dobra. Najgorzej oceniono wystarczającą liczbę pracowników sekretariatu oraz otwartość na zmiany, chociaż także te aspekty oceniano w większości pozytywnie.

Wykres 22 – Czy Euroregion Silesia powinien kontynuować swoją działalność jako Zarządzający Funduszem Mikroprojektów także w przyszłym okresie programowania 2014 – 2020?

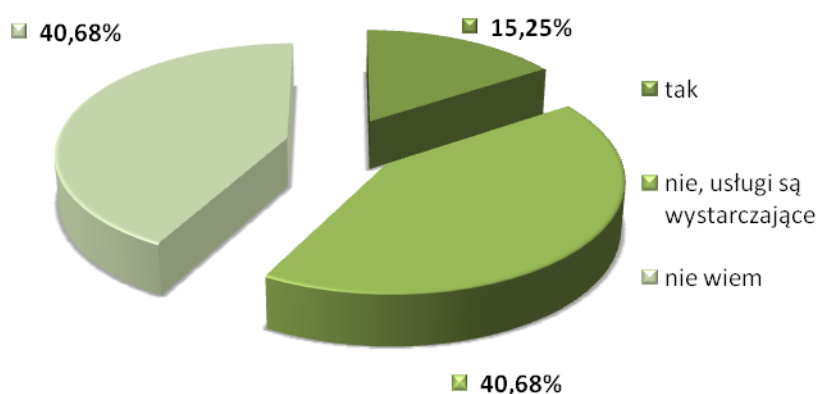

Źródło: badania ankietowe

84,75% ankietowanych uważa, że Euroregion Silesia powinien kontynuować swoją działalność w charakterze Zarządzającego Funduszem Mikroprojektów w kolejnym okresie programowania 2014 – 2020. Tylko 1,69% respondentów ma odmienne zdanie.

Wśród powodów dalszej kontynuacji działalności Euroregionu Silesia jako Zarządzającego Funduszem Mikroprojektów respondenci wymieniali zadowolenie z obecnego zarządzania funduszem, doświadczenia Euroregionu w charakterze zarządzającego, konieczność kontynuowania dotychczasowych projektów współpracy transgranicznej także w kolejnym okresie programowania itp.

Wykres 23 – Czy sekretariat Euroregionu Silesia powinien oferować nowe usługi?

Źródło: badania ankietowe

40,68% wszystkich ankietowanych sądzi, że usługi oferowane przez sekretariat Euroregionu Silesia są wystarczające i nie ma potrzeby, aby zwiększać ich zakres. Natomiast 15,25% respondentów uważa, że sekretariat powinien oferować nowe usługi.

Wśród nowych usług badani proponują działalność doradczą, pomaganie z przygotowywanymi projektami, informowanie o ogłaszanych naborach z dostatecznym wyprzedzeniem.

Ocena hipotez:

- Większość respondentów uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję, przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i dlatego pożądane jest, aby kontynuował swoją działalność. **HIPOTEZĘ POTWIERDZONO**
- W okresie programowania 2007-2013 respondenci mają wiele doświadczeń w zakresie przygotowania i realizacji projektów finansowanych z funduszy strukturalnych UE. **HIPOTEZĘ POTWIERDZONO**
- Członkowie Euroregionu i inni potencjalni wnioskodawcy w obecnym okresie programowania spotkali się z Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej RCz-RP i posiadają wystarczające informacje na temat możliwości dofinansowania z tego programu. **HIPOTEZĘ POTWIERDZONO**

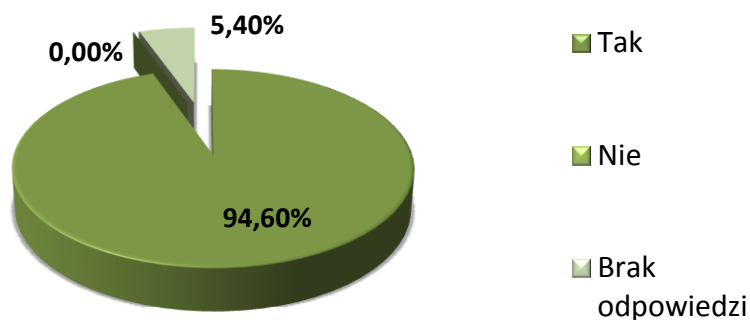
B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W LATACH 2007-2013

Wypełnione ankiety poddano ocenie i dla każdego pytania opracowano wykres lub tabelę przedstawiające otrzymane odpowiedzi. Niektórzy respondenci nie udzielili odpowiedzi na wszystkie pytania ankietowe, w związku z czym łączna suma odpowiedzi nie jest w każdym przypadku równa 100%.

Wykres 24 – 1. Czy współpraca transgraniczna i jej wsparcie finansowe ze strony UE ma sens?

a)	TAK	94,6%.
b)	NIE	0,0%.
c)	Brak odpowiedzi	5,4%

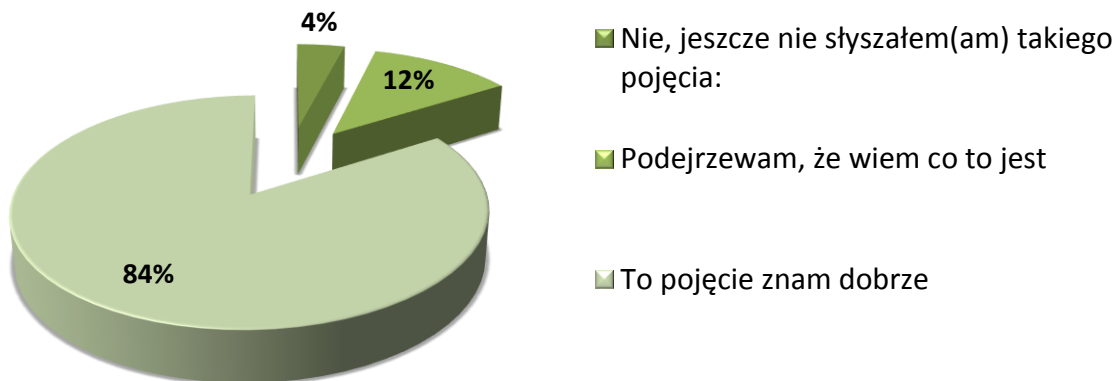

Zdecydowana większość respondentów (94,6%) jest zdania, że rozwój współpracy transgranicznej i jej dofinansowywanie przez UE ma sens. Żaden z respondentów nie stwierdził, że współpraca transgraniczna nie ma sensu.

Wykres 25 – 2. Czy zna Pan/Pani Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska (POWT RCz-RP)?

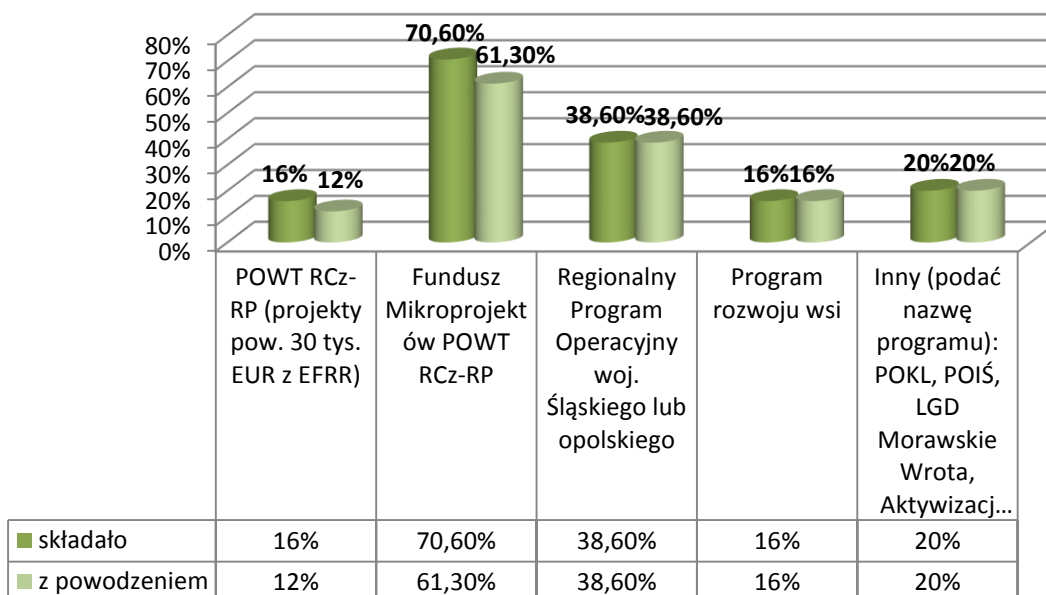
- a) Nie, jeszcze nie słyszałem(am) takiego pojęcia: 4%
- b) Podejrzewam, że wiem co to jest 12%
- c) To pojęcie znam dobrze 84%.

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP zna większość respondentów (84%), tylko 4% ankieterowanych nigdy dotąd nie spotkało się z tym pojęciem.

Wykres 26 – 3. Czy składał/a już Pan/Pani wniosek o dofinansowanie w ramach któregoś z programów?

- a) POWT RCz-RP (projekty pow. 30 tys. EUR z EFRR)
16% składało, 12% z powodzeniem;
- b) Fundusz Mikroprojektów POWT RCz-RP
70,6% składało, 61,3% z powodzeniem;
- c) Regionalny Program Operacyjny woj. Śląskiego lub Opolskiego
38,6% składało, 38,6% z powodzeniem;
- d) Program rozwoju wsi
16% składało, 16% z powodzeniem;
- e) Inny (należy podać nazwę programu)
20% składało, 20% z powodzeniem (POKL, POIŚ, LGD Morawskie Wrota, Aktywizacja JST).

Respondenci składali najwięcej wniosków do Funduszu Mikroprojektów POWT RCz-RP. Ponadto, w tym programie złożono największą liczbę wniosków, które zostały zatwierdzone. Prawie 40% wnioskodawców aplikowało również o środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego woj. śląskiego lub opolskiego.

Ankietowani mogli także wskazać inne programy, w ramach których w minionych latach korzystali z dofinansowania lub aplikowali o środki. Najczęściej były to przede wszystkim POWT RCz-RP oraz Program rozwoju wsi a także takie programy jak: POKL, POIŚ, LGD Morawskie Wrota, Aktywizacja JST.

Tabela 78 – 4. Co było powodem niezłożenia wniosku w ramach POWT RCz-RP (w tym FMP)?

Lp	Powód	Odsetek respondentów, którzy wskazali dany powód
1	Brak partnera projektu	21,33%
2	Konieczność wcześniejszego finansowania projektu przez wnioskodawcę	20%
3	Złożoność/wysokie wymagania związane z administracją projektu	14,66%
4	Konieczność współfinansowania projektu przez wnioskodawcę	13,33%
5	Obawa przed poniesionymi kosztami na etapie przygotowawczym przy nieprzyznaniu dofinansowania	13,33%
6	Brak pomysłu na projekt	8%
7	Liczba personelu/wydajność	4%
8	Inny powód	2,66% (realizacja projektu POKL, brak zainteresowania)
9	Nieodpowiedni pomysł na projekt	1,33%
10	Obowiązkowa zasada partnera wiodącego	1,33%
11	Nieodpowiedni partner projektu	0%

Źródło: badania ankietowe

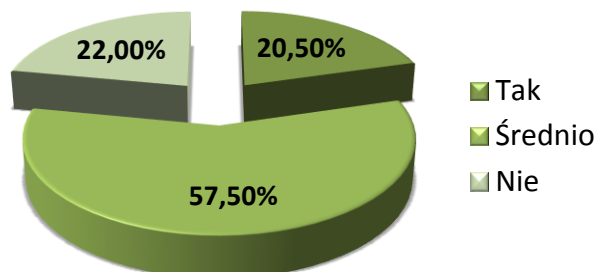
Wśród podstawowych powodów braku złożenia wniosku w Programie Operacyjnym Współpracy Transgranicznej RCz-RP znalazły się:

- brak partnera projektu,
- konieczność wcześniejszego finansowania projektu przez wnioskodawcę,
- złożoność/wysokie wymagania związane z administracją projektu,
- konieczność współfinansowania projektu przez wnioskodawcę,
- obawa przed poniesionymi kosztami na etapie przygotowawczym przy nieprzyznaniu dofinansowania.

Pierwsze dwa powody tj. brak partnera projektu oraz konieczność wcześniejszego finansowania projektu przez wnioskodawcę były najczęściej zgłaszanym powodem niezłożenia wniosku o dofinansowanie (przytoczyło je ok. 20% ankietowanych). Pozostałe powody przytoczyło ok. 14% wszystkich ankietowanych. Ponadto 8% badanych wśród powodów podało brak pomysłu na projekt a 4% ograniczenia kadrowe.

Wykres 27 – 5. Czy uważasz opracowanie wniosku w ramach POWT za trudne administracyjnie ?

- a) TAK 20,5% odpowiedzi
 b) ŚREDNIO 57,5% odpowiedzi
 c) NIE 22,0% odpowiedzi

Ponad połowa respondentów (57,5%) uważa opracowanie wniosku do POWT RCz-RP za średnio trudne pod względem administracyjnym. Ponad 20% badanych stwierdziło, że opracowanie wniosku w ramach POWT RCz-RP jest trudne administracyjnie. Prawie tyle samo badanych jest zdania, że opracowanie wniosku do danego programu operacyjnego nie jest trudne pod względem administracyjnym.

Tabela 79 – 6. Co odbiera Pan/Pani za główną barierę w opracowaniu wniosku o dofinansowanie w ramach POWT ?

Lp	Bariera	Średnia przyznanych ocen
1	Złożona administracja projektu włącznie ze skomplikowanym rozliczeniem	2,99
2	Konieczność częściowego lub pełnego wcześniejszego finansowania projektu	2,80
3	Opóźnienia w refundacji środków	2,69
4	Ciągłe zmiany zasad programu	2,03
5	Długie odstępy czasu między składaniem a zatwierdzeniem wniosku	1,97
6	Komunikacja między partnerami CZ i PL	1,68
7	Współpraca partnerów w czasie realizacji projektu	1,55
8	Niewystarczająca pomoc stosownego organu w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie	1,40
9	Problemy z uzyskaniem podstawowych informacji na temat programu	1,29

(1 - mała bariera, 4 – duża bariera, należy wypełnić wszystkie wiersze)

Źródło: badania ankietowe

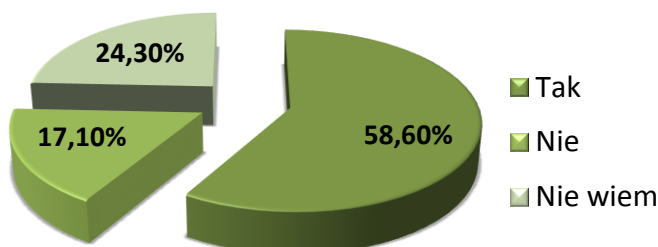
Główne bariery w realizacji projektu z POWT RCz-RP mają charakter administracyjny oraz finansowy, przede wszystkim dotyczy to złożonej administracji projektu włącznie ze skomplikowanym rozliczeniem, konieczności częściowego lub pełnego wcześniejszego finansowania projektu a także opóźnień w refundacji środków.

Wśród kolejnych ważnych barier pojawiły się: ciągłe zmiany zasad programu, długie odstępy czasu między składaniem a zatwierdzeniem wniosku a także problemy w zakresie komunikacji między partnerami CZ i PL.

Natomiast większych problemów respondenci nie mają z pozyskaniem podstawowych informacji nt. programu lub z niewystarczającą pomocą właściwego organu w przygotowaniu wniosku.

Wykres 28 – 7. Czy uważa Pan/Pani zakresy tematyczne i treści obszarów wsparcia w ramach POWT za wystarczające ?

- a) TAK 58,6%.
- b) NIE 17,1%.
- c) NIE WIEM 24,3%.

Ponad połowa wszystkich ankietowanych uważa ukierunkowanie tematyczne i zakres dziedzin wsparcia POWT RCz-RP za wystarczający. Prawie co piąty badany uznał je za niewystarczające.

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W LATACH 2014-2020

Tabela 80 – 8. Dla których obszarów oczekujesz większej pomocy finansowej w ramach nowego POWT ?

Lp	Nazwa obszaru	Odsetek respondentów, którzy wskazali dany obszar
1	Szkolnictwo, edukacja	61,33%
2	Turystyka	49,33%
3	Dziedzictwo kulturowe	45,33%
4	Wymiana doświadczeń	44%
5	Środowisko naturalne	21,33%
6	Wspieranie działalności gospodarczej	18,66% (rolnictwo - 1,33%, MŚP – 10,66%, usługi – 6,66%)
7	Infrastruktura transportowa	16%
8	Inne	16% (sport – 5,33%, pomoc społeczna – 4%, ochrona zdrowia – 1,33%, działania kulturalne – 4%, współpraca społeczności lokalnych – 1,33%)
9	Zapobieganie ryzyku	14,66%
10	Gospodarka i handel	9,33%

Źródło: badania ankietowe

Do dziedzin, w przypadku których respondenci chętnie by widzieli większą pomoc finansową w ramach POWT RCz-RP w przyszłym okresie programowania, należą przede wszystkim: szkolnictwo, edukacja (61,33%), turystyka (49,33%), dziedzictwo kulturowe (45,33%) oraz wymiana doświadczeń (44%).

Najmniej preferowane są natomiast: wspieranie przedsiębiorczości ukierunkowanej na rolnictwo lub usługi, wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz wsparcie w obszarze gospodarki i handlu.

Tabela 81 – 9. Które z poniżej wymienionych zakresów tematycznych planuje Pan/Pani do realizacji w ramach współpracy transgranicznej w nowym okresie programowania?

Lp	Nazwa obszaru	Odsetek respondentów, który wskazali dany zakres tematyczny
1	Szkolnictwo, edukacja	54,66%
2	Wymiana doświadczeń	41,33%
3	Dziedzictwo kulturowe	38,66%
4	Turystyka	37,33%
5	Środowisko naturalne	10,66%
6	Inne	10,66% (bezpieczeństwo na pograniczu – 1,33%, sport – 2,66%, pomoc społeczna – 1,33%, działania kulturalne i artystyczne – 1,33%, współpraca środowisk lokalnych – 1,33%, wymiana kulturalna – 1,33%, pomoc techniczna – 1,33%)
7	Infrastruktura transportowa	8%
8	Wspieranie działalności gospodarczej	6,66%
9	Zapobieganie ryzyku	5,33%
10	Gospodarka i handel	5,33%

Źródło: badania ankietowe

Preferencjom dotyczącym większego wsparcia finansowego w ramach POWT RCz-RP odpowiadają także planowane przedsięwzięcia projektowe w ramach współpracy transgranicznej. Największą ilość przedsięwzięć projektowych respondenci planują w takich dziedzinach jak szkolnictwo, edukacja (54,66%), wymiana doświadczeń (41,33%), dziedzictwo kulturowe (38,66%) oraz turystyka (37,33%).

Najmniej planowanych przedsięwzięć projektowych jest w dziedzinie gospodarki i handlu (5,33%), zapobiegania ryzyku (5,33%) oraz wspierania działalności gospodarczej (6,66%).

9,33 % respondentów (7 z 75 respondentów) stwierdziło, że potrafi określić efekty projektu:

- lepsza znajomość historii, kultury, geografii, przyrody itd. przez uczestników projektów po obu stronach granicy,
- przyjaźnie pomiędzy uczniami partnerskich szkół,
- głębsze przyjaźnie pomiędzy gronem pedagogicznym jednej i drugiej placówki,
- nawiązanie nowych kontaktów,
- wymiana doświadczeń w pracy z małym dzieckiem; profilaktyka i edukacja zdrowotna w edukacji pozaszkolnej,
- wymiana doświadczeń w organizacji edukacji włączającej i pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- intensyfikacja współpracy gospodarczej polskich i czeskich przedsiębiorstw + wspólne działania promocyjne,
- organizacja polsko-czeskich obozów kajakowych dla dzieci i młodzieży, wydanie kompendium kajakarza w języku polsko-czeskim, biesiada polsko-czeska – wzajemna promocja potencjału kulturalnego – wydanie publikacji promującej polskie i czeskie zespoły pogranicza,
- wsparcie informacyjno – promocyjne dla wnioskodawców nowego Programu 2014-2020.

Transgraniczny partner projektu:

- Mamy partnera (odpowiedź wraz ze wskazaniem partnera): 27 instytucji
- Jeszcze nie mamy partnera: 29 instytucji
- Bez odpowiedzi: 19 instytucji

Wyniki badania ankietowego jednoznacznie wskazują, że wiele instytucji działających na terenie Euroregionu zainteresowanych współpracą polsko-czeską nie ma partnera

projektowego po drugiej stronie granicy. W związku z powyższym konieczna jest intensyfikacja działań mających na celu zwiększenie liczby polskich instytucji posiadających partnera czeskiego.

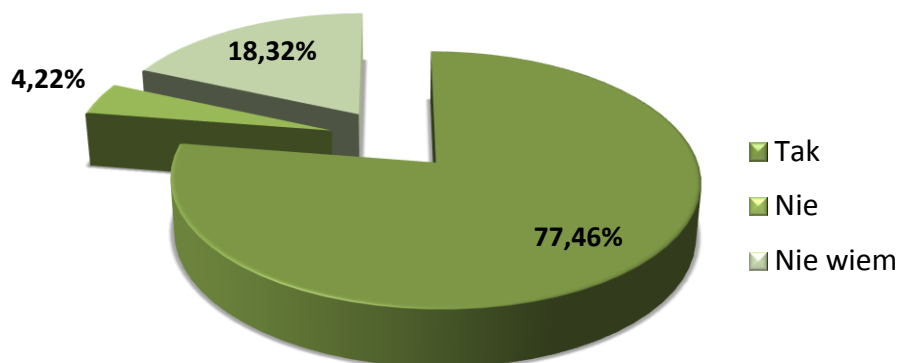
Tabela 82 – Wskazani partnerzy

Partner polski	Partner czeski
DOM POMOCY SPOŁECZNEJ W GORZYCACH	Dům Seniorů "Pohoda" - Orlová, Domov pro seniory Kamenec - Ostrava
GIMNAZJUM IM. JANA PAWŁA II W KORNOWACU	Základní škola Budišov nad Budišovkou
GIMNAZJUM NR 3 IM. AUGUSTYNA WELTZLA W RACIBORZU	Základní škola v Opavě-Kylešovicích Mendelovo gymnázium v Opavě
GIMNAZJUM NR 2 Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI I SPORTOWYMI IM. CZESŁAWA MIŁOSZA W RACIBORZU	Statutární město Ostrava
GIMNAZJUM NR 1 W RYDUŁTOWACH	Slezské gymnázium v Opavě
GMINNY OŚRODEK SPORTU W MSZANIE	1) Občanské sdružení pro volný čas v Ostravě 2) Obec Fryčovice 3) Obec Stěbořice 4) Obec Budišov nad Budišovkou
GMINNY ZESPÓŁ OŚWIATY KULTURY SPORTU I TURYSTYKI W KRZYŻANOWICACH	Bohumín, Hat', Pišť, Šilheřovice
KLUB SPORTOWY WICHER WICHURY	CSK SLAVIA ORLOVÁ
MIASTO RADLIN	MOHELNICE
GMINA LUBOMIA-PRZEDSZKOLE IM. E. SOJKI W LUBOMI	Mateřská škola ve Starém Bohumíně
RACIBORSKA IZBA GOSPODARCZA	OKRESNÍ HOSPODÁŘSKÁ KOMORA OPAVA
SZKOŁA PODSTAWOWA WE WŁODZIENINIE	Škola v Úvalně
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI W RACIBORZU	ZŠ Vrchní 19, Opava, ZŠ Slezského Odboje 5, Opava
PUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA W KIETRZU	Základní škola v Sudicích, Základní škola ve Štěpánkovicích, Základní škola v Hněvošicích
URZĄD GMINY GORZYCE	Bohumín
MIASTO WODZISŁAW ŚLĄSKI	Hospodářská komora v Karvině
GMINA MSZANA	Budišov nad Budišovkou, Fryčovice
GMINA PIETROWICE WIELKIE	OBEC SUDICE
URZĄD MIASTA PSZÓW	MĚSTO HORNÍ BENEŠOV, OBEC MELČ
URZĄD MIEJSKI W BABOROWIE	Hradec nad Moravicí
WIEJSKI DOM KULTURY W CZYŻOWICACH	Sdružení „Poseidon“ Věřnovice, Dům kultury v Dolní Lutyni, spolek „Lutyňská šestka“ a umělecká škola v Ostravě
ZESPÓŁ SZKÓŁ W GOGOŁOWEJ	Škola v Ostravě
ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH W SYRYNI	ZŠ HORNÍ SUCHÁ
ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 2 W RYDUŁTOWACH	Střední škola služeb a podnikání, Ostrava
ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY W POGRZEBIENIU	Základní a Mateřská škola ve Vřesině
ZESPÓŁ SZKÓŁ SPORTOWYCH w Radlinie	ZŠ MOHELNICE
ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNYCH W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM	Střední škola techniky a služeb, Karviná

Źródło: badania ankietowe

Wykres 29 – 10. Czy byłby/byłaby Pan/Pani zainteresowany/a złożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach mikroprojektów transgranicznych (do 30 tysięcy EUR) w Funduszu Mikroprojektów nowego POWT RCz-RP 2014-2020 ?

a)	TAK	77,46%
b)	NIE	4,22%
c)	NIE WIEM	18,32%

Prawie co ósmy respondent, (tj. 77,46% ogółu respondentów) byłby zainteresowany złożeniem wniosku na mniejsze projekty transgraniczne (do 30 tys. EUR). Takimi projektami nie byłoby zainteresowanych tylko 4,22% ankietowanych.

Tabela 83 – 11. Czy ma Pan/Pani wystarczające informacje na temat Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP (w tym Funduszu Mikroprojektów)? (4 – wystarczająco dużo informacji, 1 - brak informacji).

Lp	Rodzaj informacji	Średnia przyznanych ocen
1	Informacje ogólne o działaniu programu	2,97
2	Potrzebne dokumenty podczas składania wniosku	2,82
3	Obowiązki podczas realizacji dofinansowanego projektu	2,76
4	Aktualne możliwości pozyskiwania dofinansowania	2,74
5	Prowadzenie płatności i rozliczanie projektu	2,67
6	Możliwości pozyskania dofinansowania z programu w kolejnych latach	2,26

Źródło: badania ankietowe

Respondenci posiadają wystarczające ogólne informacje przede wszystkim w zakresie funkcjonowania programu POWT RCz-RP.

Natomiast najbardziej im brak informacji nt. możliwości korzystania z dofinansowania w ramach programu w przyszłym okresie oraz dokonywania płatności i rozliczenia projektu.

Tabela 84 – 12. Co by Pana/Panią motywowało do złożenia wniosku na transgraniczny projekt/-ty w nowym okresie programowania 2014-2020?

Lp	Nazwa czynnika	Odsetek respondentów, którzy wskazali dany czynnik
1	Mniejsze wymogi administracyjne projektu	72,00%
2	Większa elastyczność wdrażania zmian w zatwierdzonym projekcie	56,00%
3	Finansowanie w formie zaliczek	53,33%
4	Większy udział pomocy finansowej	38,66%

5	Większa świadomość o możliwościach dofinansowania	18,66%
6	Większa pomoc ze strony Euroregionu Silesia (np. podczas opracowywania wniosku, podczas wyszukiwania partnera transgranicznego projektu itp.)	17,33%
7	Dokładniejsze instrukcje do opracowania wniosku	12,00%
8	Inne	1,33% (wskazanie: krótsza procedura rozliczania projektu)

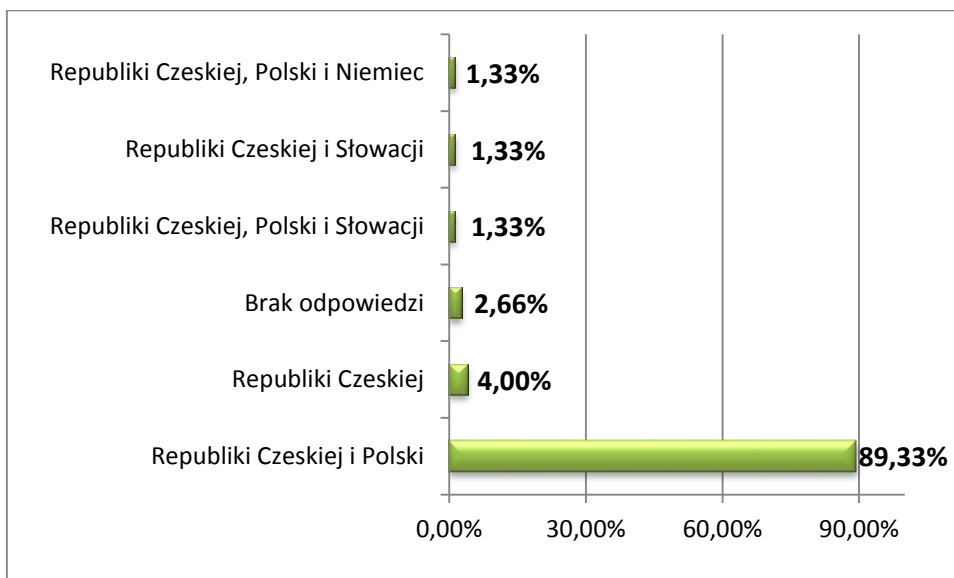
Źródło: badania ankietowe

W przyszłym okresie programowania respondentów najbardziej motywowałyby zmiany przede wszystkim w zakresie zmniejszenia wymogów administracyjnych. Ponadto znaczącą motywację stanowiłyby również: większa elastyczność wdrażania zmian w zatwierdzonym projekcie oraz finansowanie projektu w formie zaliczek.

Respondenci doceniliby także możliwość zwiększenia udziału pomocy finansowej w realizowanych projektach.

Wykres 30 – 13. Jaki obszar obejmuje Euroregion Silesia?

a)	Republiki Czeskiej i Polski	89,33%
b)	Republiki Czeskiej, Polski i Słowacji	1,33%
c)	Republiki Czeskiej i Słowacji	1,33%
d)	Republiki Czeskiej	4,00%
e)	Republiki Czeskiej, Polski i Niemiec	1,33%
f)	Brak odpowiedzi	2,66%

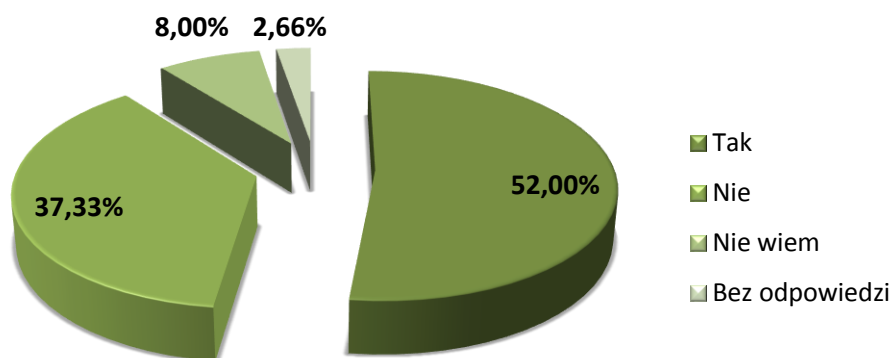

Euroregion Silesia leży na terenie Polski i Czech. Zdecydowana większość ankietowanych udzieliła prawidłowej odpowiedzi. Niemniej jednak wśród odpowiedzi pojawiły się również takie państwa jak Słowacja oraz Niemcy.

Wykres 31 – 14. Czy jest Pan/Pani członkiem polskiej strony Euroregionu Silesia (lub Instytucja którą Pan/Pani reprezentuje)?

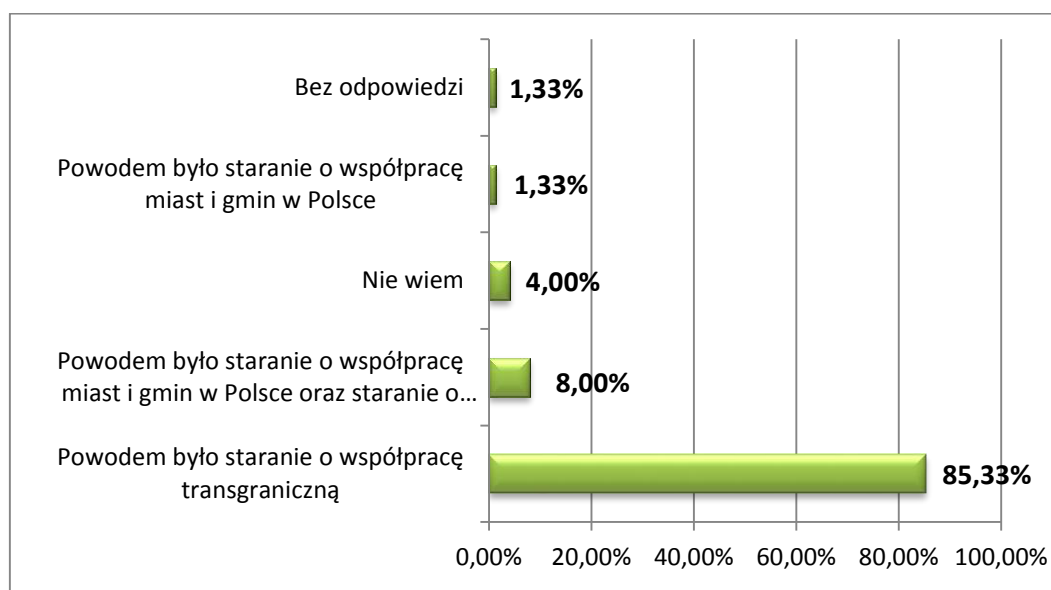
a)	TAK	52,00%
b)	NIE	37,33%
c)	NIE WIEM	8,00%
d)	BEZ ODPOWIEDZI	2,66%

Ponad połowa ankietowanych twierdzi, że jest członkiem Euroregionu Silesia a 37,33% badanych uważa, że nie jest członkiem Euroregionu. 8% ankietowanych nie wie, czy są członkami Euroregionu.

Wykres 32 – 15. Dlaczego powstał Euroregion Silesia?

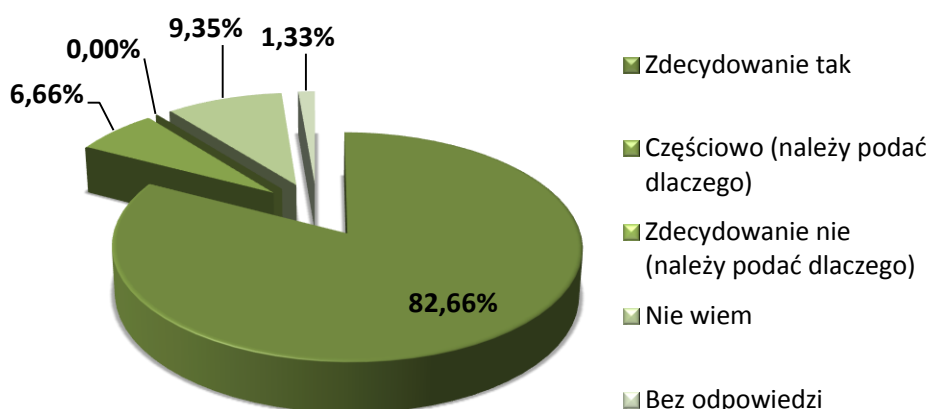
a)	Powodem było staranie o współpracę miast i gmin w Polsce	1,33%
b)	Powodem było staranie o współpracę transgraniczną	85,33%
c)	Powodem było staranie o współpracę miast i gmin w Polsce oraz staranie o współpracę transgraniczną (zaznaczone dwie odpowiedzi a) i b))	8,00%
d)	Nie wiem	4,00%
e)	Bez odpowiedzi	1,33%

Powodem powstania Euroregionu Silesia była chęć podjęcia współpracy transgranicznej. Takiej odpowiedzi udzieliła większość ankietowanych, tj. 85,33%.

Wykres 33 – 16. Czy uważa Pan/Pani, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i obszarów przygranicznych?

a)	Zdecydowanie tak:	82,66%
b)	Częściowo (należy podać dlaczego):	6,66% ²⁶
c)	Zdecydowanie nie (należy podać dlaczego):	0,00%
d)	Nie wiem:	9,35%
e)	Bez odpowiedzi	1,33%

Zdecydowana większość (82,66%) ankietowanych uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej. Tylko 6,66% badanych jest zdania, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję tylko częściowo. Żaden z respondentów nie wybrał odpowiedzi, iż Euroregion Silesia nie spełnia swojej funkcji.

Tabela 85 – 17. Co według Pana/Pani stanowi główne przeszkody w rozwoju współpracy transgranicznej? (Należy określić: 1 – mała przeszkoda, 4 – duża przeszkoda).

Lp	Rodzaj przeszkody	Średnia przyznanych ocen
1	Koszty finansowe związane z realizacją projektów współpracy	2,80
2	Różne ustawodawstwo	2,29
3	Niewystarczająca świadomość o możliwościach współpracy transgranicznej	2,12
4	Brak chęci do współpracy	2,10
5	Pierwszeństwo dla innych interesów / obszarów	2,06
6	Brak informacji o potrzebach przygranicznych Euroregionu Silesia	1,96
7	Inna mentalność po obu stronach granicy	1,80
8	Bariera językowa	1,60

Źródło: badania ankietowe

²⁶ Udzielone odpowiedzi:

- wymiana doświadczeń,
- za mało informacji w mediach, tego nie widać (ZW KUŹNIA RACIBORSKA, RACIBORSKIE STOWARZYSZENIE BRYDŹOWE),
- działalność jest mało widoczna (POWIAT RACIBORSKI).

Inne wskazania (po jednym wskazaniu):

- brak chęci aplikowania po stronie partnera, zwłaszcza w obszarach, w których ma większe doświadczenie (ocena: 4);
- duże wymogi administracyjne (ocena: 3).

Do największych barier w rozwoju współpracy transgranicznej respondenci zaliczyli: koszty finansowe związane z realizacją projektów współpracy, różne ustawodawstwo, niewystarczającą świadomość o możliwościach współpracy transgranicznej a także brak chęci do współpracy ze strony partnerów czeskich.

Natomiast za małą przeszkodę ankietowani uznali barierę językową i inną mentalność po obu stronach granicy, jak również niewystarczającą ilość informacji o potrzebach przygranicznych Euroregionu Silesia.

Tabela 86 – 18. Czy uważa Pan/Pani, że sekretariat Euroregionu Silesia jest? (Prosimy określić 5- najlepszy, 1-najgorszy)

Lp	Rodzaj kryterium	Średnia przyznanych ocen
1	Uprzejmy	4,44
2	Komunikatywny	4,32
3	Odpowiednim koordynatorem wydarzeń CZ-PL	4,31
4	Wystarczająco reprezentujący Euroregion Silesia	4,30
5	Odpowiednio obsadzony personalnie	4,21
6	Wystarczająco obsadzony personalnie	4,14
7	Wystarczająco informujący o współpracy transgranicznej	4,13
8	Otwarty na zmiany	4,02

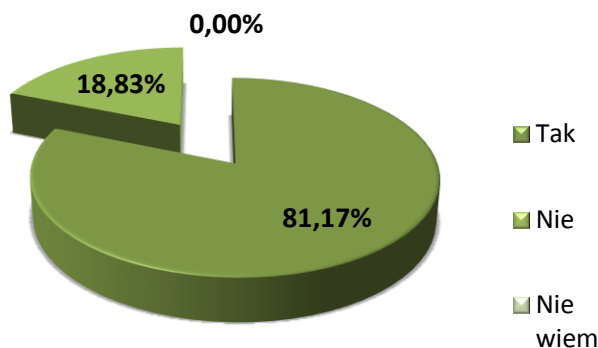
Źródło: badania ankietowe

Sekretariat Euroregionu Silesia został bardzo dobrze oceniony w ramach przeprowadzonych badań ankietowych. Sekretariat oceniano pod względem 8 aspektów i w przypadku każdego Euroregion został oceniony pozytywnie.

Najgorzej oceniono wystarczającą liczbę pracowników sekretariatu, ilość udzielanych informacji o współpracy transgranicznej a także otwartość na zmiany, chociaż także te aspekty oceniano w większości pozytywnie.

Wykres 34 – 19. Czy Euroregion Silesia powinien kontynuować swoje czynności jako Administrator Funduszu Mikroprojektów w kolejnych latach 2014 - 2020?

a)	TAK	81,17%
b)	NIE	18,83%
c)	NIE WIEM	0,00%

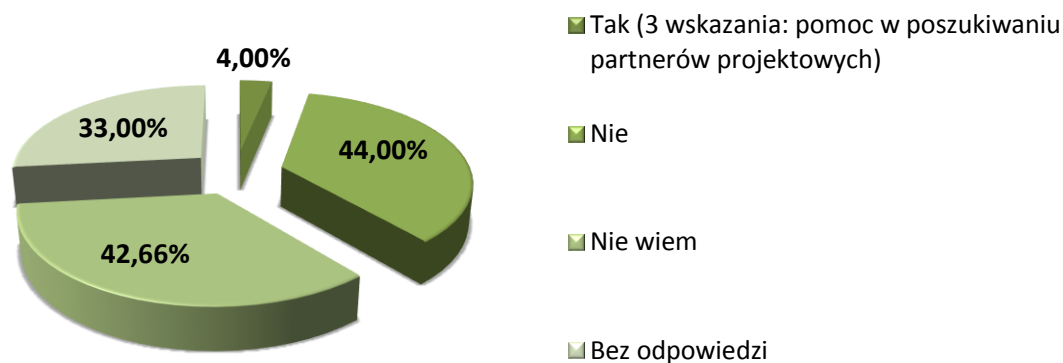

81,17% ankietowanych uważa, że Euroregion Silesia powinien kontynuować swoją działalność w charakterze Zarządzającego Funduszem Mikroprojektów w kolejnym okresie programowania 2014 – 2020. Prawie co piąty respondent (18,83%) ma odmienne zdanie w tym

zakresie.

Wykres 35 – 20. Czy sekretariat Euroregionu Silesia powinien oferować nowe usługi?

a) TAK	4,00%	(3 wskazania: pomoc w poszukiwaniu partnerów projektowych)
b) NIE	44,00%	
c) NIE WIEM	42,66%	
d) BEZ ODPOWIEDZI	33,00%	

44% wszystkich ankietowanych sądzi, że usługi oferowane przez sekretariat Euroregionu Silesia są wystarczające i nie ma potrzeby, aby zwiększać ich zakres. Natomiast 4% respondentów uważa, że sekretariat powinien oferować nowe usługi.

Wśród nowych usług badani proponują przede wszystkim pomoc Euroregionu w poszukiwaniu partnerów projektowych.

Ocena hipotez:

- Większość respondentów uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję, przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i dlatego pożądane jest, aby kontynuował swoją działalność. **HIPOTEZĘ POTWIERDZONO**
- W okresie programowania 2007-2013 respondenci mają wiele doświadczeń w zakresie przygotowania i realizacji projektów finansowanych z funduszy strukturalnych UE. **HIPOTEZĘ POTWIERDZONO**
- Członkowie Euroregionu i inni potencjalni wnioskodawcy w obecnym okresie programowania spotkali się z Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej RCz-RP i posiadają wystarczające informacje na temat możliwości dofinansowania z tego programu. **HIPOTEZĘ POTWIERDZONO**

4.3 KLUCZOWE USTALENIA

A CZESKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Z wyników badań ankietowych wynika, że współpraca transgraniczna i jej dofinansowywanie przez UE ma sens.
- Zdecydowana większość ankietowanych wie, czy są członkami Euroregionu Silesia, na terenie jakich państw leży i jakie były powody jego założenia.
- Zdecydowana większość badanych uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej.
- Jako największe bariery współpracy transgranicznej traktowane są odmienne przedsięwzięcia po obu stronach granicy oraz kosztochłonność realizacji przedsięwzięć podejmowanych w ramach współpracy.

- W ramach ankiety badani oceniali sekretariat Euroregionu Silesia pod względem 8 aspektów. Za wszystkie aspekty uzyskano średnią ocenę 1,47 (1 najlepsza, 5 najgorsza).
- Zdecydowana większość badanych uważa, że Euroregion Silesia powinien nadal pełnić rolę Zarządzającego Funduszem Mikroprojektów także w okresie programowania 2014-2020.
- Większość respondentów posiada doświadczenia w zakresie składania wniosków o dofinansowanie z funduszy strukturalnych.
- Ankietowani w większości znają Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP, najbardziej pod tym względem brak im informacji nt. możliwości korzystania z dofinansowania w przyszłym okresie oraz nt. dokonywania płatności i rozliczenia projektu.
- Jako największe bariery przy składaniu wniosku o dofinansowanie z POWT RCz-RP respondenci postrzegają konieczność częściowego lub całkowitego prefinansowania projektu oraz opóźnioną refundację środków.
- Ankietowani chętnie widzieliby większą pomoc finansową z POWT RCz-RP w takich dziedzinach jak transport, turystyka, oświata i edukacja, dziedzictwo kulturowe oraz środowisko.
- Z większym wsparciem dla poszczególnych dziedzin związana jest także identyfikacja przedsięwzięć projektowych w przyszłym okresie programowania, które mieszczą się właśnie w zakresie wyżej wymienionych dziedzin.
- Choć ankietowani mają zdefiniowane przedsięwzięcia projektowe, to większość z nich obecnie jeszcze nie jest w stanie określić produktów tych przedsięwzięć. Ponad połowa wszystkich ankietowanych posiada w obecnym czasie zagranicznego partnera.

B. POLSKA CZĘŚĆ EUROREGIONU

- Z wyników badań ankietowych wynika, że współpraca transgraniczna i jej dofinansowywanie przez UE ma sens.
- Zdecydowana większość ankietowanych zna Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska (POWT RCz-RP).
- Zdecydowana większość ankietowanych wie, czy są członkami Euroregionu Silesia, na terenie jakich państw leży i jakie były powody jego założenia.
- Zdecydowana większość badanych uważa, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej.
- Jako największe bariery w opracowywaniu wniosku o dofinansowanie wymieniane są: złożona administracja projektu włącznie ze skomplikowanym rozliczeniem oraz konieczność częściowego lub pełnego wcześniejszego finansowania projektu.
- W ramach ankiety badani oceniali sekretariat Euroregionu Silesia pod względem 8 aspektów. Za wszystkie aspekty uzyskano średnią ocenę 4,23 (1 najgorsza, 5 najlepsza).
- Zdecydowana większość badanych uważa, że Euroregion Silesia powinien nadal pełnić rolę Zarządzającego Funduszem Mikroprojektów także w okresie programowania 2014-2020.
- Większość respondentów posiada doświadczenia w zakresie składania wniosków o dofinansowanie z funduszy strukturalnych.
- Ankietowani w większości znają Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP. Do największych powodów niezłożenia wniosku w ramach POWT RCz-RP (w tym FMP) respondenci zaliczyli brak partnera projektu oraz konieczność wcześniejszego finansowania projektu przez wnioskodawcę.
- Ankietowani chętnie widzieliby większą pomoc finansową z POWT RCz-RP w takich dziedzinach jak: szkolnictwo, edukacja, turystyka, dziedzictwo kulturowe, wymiana doświadczeń.
- Z większym wsparciem dla poszczególnych dziedzin związana jest także identyfikacja przedsięwzięć projektowych w przyszłym okresie programowania, które mieszczą się

- właśnie w zakresie wyżej wymienionych dziedzin.
- Choć ankieterzy mają zdefiniowane przedsięwzięcia projektowe, to większość z nich obecnie jeszcze nie jest w stanie określić produktów tych przedsięwzięć. Ponad jedna trzecia wszystkich ankietowanych posiada w obecnym czasie zagranicznego partnera.

5 ANALIZA SWOT

Infrastruktura transportowa

Silne strony		Punkty	Słabe strony		Punkty
S1	Podłączenie do sieci drogowej TEN-T (autostrada D1 - na czeskiej stronie, autostrady A1, A4 - w Polsce)	69	W1	Stan techniczny komunikacji (drogi)	76
S2	Gęsta sieć dróg w ERS, w tym połączenia transgraniczne o znaczeniu lokalnym	33	W5	Zły stan drogi I/46 – bezpośrednio łączącej czeską i polską część ERS i dróg I/11 i I/57 w kierunku RP	46
S3	Bliskość międzynarodowego lotniska im. Leoše Janáčka w Ostrawie (Mošnov) o zdolności przeładunkowej dla wszystkich typów samolotów i lotniska w Katowicach	22	W2	Niedokończone lub brakujące obwodnice miast i gmin ERS	38
S6	Gęsta sieć ścieżek rowerowych i szlaków w ERS	21	W4	Brak bezpośredniego połączenia transportem publicznym (autobusy, pociągi) między czeską i polską stroną ERS	30
S7	Modelowe studium „Border Crossing w ERS“ - podstawą do planowania transgranicznej infrastruktury transportowej w ERS	18	W7	Brak integracji rozkładów jazdy w transgranicznej komunikacji autobusowej oraz kolejowej	21
S4	Gęsta sieć transportu publicznego w ERS a po stronie czeskiej także jej połączenie ze zintegrowanym systemem w regionie (Zintegrowany system transportu Województwa Morawsko-śląskiego RCz)	15	W6	Zróżnicowanie w zakresie kategoryzacji i tonażu dróg	15
S8	Długoletnia aktywna działalność ERS na rzecz rozwoju transportu / w obszarze transportu	13	W3	Stan techniczny linii kolejowych i jej niski stopień elektryfikacji	14
S5	Połączenia w ramach funkcjonujących sieci kolejowych w ERS (w tym zelektryfikowanych)	9			

Szanse		Punkt y	Zagrożenia		Punkt y
O1	Wykorzystanie środków unijnych w okresie 2014 - 2020 w celu poprawy infrastruktury transportowej	58	T3	Brak inwestycji w infrastrukturę transportową w ERS	42
O3	Zakończenie remontu i budowy dróg I/11 i I/57	48	T1	Stan oraz przepustowość istniejących dróg nieodpowiadające aktualnemu wzrostowi intensywności transportu	32
O8	Budowa dróg oraz podnoszenie standardu dróg transgranicznych i łączących ERS z autostradami w PL i Cz	40	T5	Brak połączenia korytarza drogowego i kolejowego w zachodniej części Województwa Morawsko-śląskiego i powiatów przygranicznych na obszarze ERS z siecią TEN-T	32

O7	Pogłębienie współpracy w zakresie dalszego rozwoju transgranicznej infrastruktury transportowej i transportu publicznego	27	T6	Ograniczone możliwości rozwoju infrastruktury transgranicznej o znaczeniu lokalnym i infrastruktury towarzyszącej w obszarach przygranicznych	23
O4	Zwiększenie przepustowości bezpośrednich transgranicznych połączeń drogowych	18	T2	Wzrost indywidualnego transportu samochodowego kosztem transportu publicznego	22
O6	Silny potencjał gospodarczy w ERS, determinujący potrzebę dalszego wzrostu i rozwoju infrastruktury transportowej	18	T7	Protesty społeczności lokalnych związane z podniesieniem standardu dróg oraz zwiększeniem ich przepustowości (np. zwiększenie natężenia ruchu tranzytowego)	12
O10	Cel tematyczny nr 7 jako jeden z celów w ramach POWT RCz-RP 2014-2020	16	T4	Opóźnienia w rozwiązywaniu problemów własności oraz przy uzyskiwaniu pozwoleń na budowę	8
O5	Integracja transportu publicznego na polskiej stronie ERS (na wzór czeskiej)	13			
O2	Optymalizacja linii kolejowych - budowa połączenia kolejowego na lotnisko LLJO (im. Leoše Janáčka w Ostrawie), elektryfikacja trakcji Opava-Krnov	12			
O9	Podjęcie działań związanych z harmonizacją (ujednoczeniem) standardów i tonażu dróg prowadzących do granicy po obu jej stronach	12			
O11	Podpisanie Umowy między RCz i RP o budowie i utrzymaniu mostów oraz utrzymaniu odcinków dróg publicznych na czesko-polskiej granicy i ich realizacja	7			

Turystyka, kultura, sport

Silne strony		Punkty		Słabe strony	Punkty
S2	Atrakcje historyczne, kulturalne, przyrodnicze, techniczne i turystyczne	56	W2	Niedostateczna spójność w połączeniach transgranicznych ścieżek rowerowych	34
S4	Istnienie po stronie czeskiej obiektów sportowych o krajowym i międzynarodowym znaczeniu	39	W10	Brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej po polskiej stronie oraz transgranicznego na terenie ERS	34
S3	Gęsta sieć oznakowanych szlaków turystycznych (pieszych) i ścieżek rowerowych	29	W8	Niedostateczna infrastruktura towarzysząca np. „parkingi rowerowe, wypożyczalnie rowerowe“	33
S8	Relatywnie niskie ceny usług turystycznych	26	W6	Relatywnie słaba atrakcyjność turystyczna w porównaniu z pozostałym obszarem pogranicza PL-CZ	32
S7	Gęsta sieć obiektów sportowych i kulturalnych	23	W11	Brak dostępności transgranicznych połączeń kolejowych i autobusowych	29

S1	Aktywne IC (Centra Informacji) w tym istnienie certyfikowanych turystycznych IC na czeskiej stronie ERS	20	W3	Niedostateczne informacje/przegląd na temat tras rowerowych i ścieżek rowerowych w ERS, w tym transgranicznych	23
S9	Relatywnie dobra infrastruktura turystyczna	17	W9	Niedostateczna promocja atrakcji turystycznych	19
S5	Obiekty z polami golfowymi po stronie czeskiej	9	W1	Stan techniczny obiektów sportowych i kulturalnych	16
S6	Duża i stabilna oferta zajęć/działań w czasie wolnym	7	W4	Baza noclegowa i gastronomiczna (z wyłączeniem miasta Ostrawy)	12
			W5	Bariera językowa na poziomie języka specjalistycznego w ruchu turystycznym (przede wszystkim dotyczy osób pracujących w obsłudze turystów)	12
			W7	Brak obiektów hotelowych o podwyższonym standardzie	10

Szanse		Punkty	Zagrożenia		Punkty
O5	Wykorzystanie potencjału atrakcji turystycznych (historycznych, kulturowych i atrakcji przyrodniczych)	55	T3	Ograniczenie możliwości korzystania z dotacji w obszarze turystyki, kultury i sportu	42
O4	Promowanie wypoczynku/rekreacji w celu wzmocnienia spójności ERS (festiwale w regionie, międzynarodowe działania sportowe, itp.)	38	T2	Niski poziom promocji i świadomości o potencjale ERS	30
O6	Możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania	37	T5	Niekorzystny wizerunek ERS – jako obszaru przemysłowego	30
O8	Pojawienie się nowych (nieznanych do tej pory) atrakcji turystycznych	24	T4	Niskie zaangażowanie sektora prywatnego w inwestycje w infrastrukturę turystyczną	26
O1	Rozwój „destination management” (system zarządzania ruchem turystycznym) i rozwój zarządzania obszarami turystycznymi po obu stronach ERS	22	T6	Zmniejszenie zainteresowania turystów odwiedzaniem terenów ERS	20
O2	Jednolita klasyfikacja i zasady funkcjonowania sieci turystycznych IC po obu stronach ERS	22	T1	Brak zbieżności interesów w dziedzinie rozwoju turystyki	17
O14	Zwiększająca się rola aktywnego wypoczynku jako formy spędzania czasu wolnego	21	T7	Brak ustawy o turystyce (ruchu turystycznym) w Czechach	6
O15	Wzrost liczby inwestycji w infrastrukturę turystyczną realizowanych w trybie partnerstwa publiczno-prywatnego	17	T8	Możliwy wzrost cen usług turystycznych	1
O11	Promocja atrakcyjności turystycznej ERS	16			
O13	Podwyższenie standardu obiektów turystycznych	13			
O3	Rozwój turystyki kongresowej	12			
O10	Rozwój turystyki „indoor” (wewnątrz/pod jednym dachem)	10			
O9	Dogodne położenie geograficzne i bliskość aglomeracji miejskich	8			
O16	Wprowadzenie wspólnej waluty euro	6			

O7	Wykorzystanie wspólnej historii ERS	5		
O12	Wzrost udziału nowych technologii w świadczeniu usług przez sektor turystyczny	2		

Edukacja, przedsiębiorczość

Silne strony		Punkty	Słabe strony		Punkty
S1	ERS jako teren o bogatych tradycjach przemysłowych	36	W1	Dysonans pomiędzy kompetencjami /kwalifikacjami zawodowymi kadry pracowniczej (siły roboczej) a aktualnym zapotrzebowaniem na określone umiejętności na rynku pracy	24
S3	Szeroka gama placówek oświatowych wszystkich szczebli, w tym szkół specjalnych	34	W8	Małe zainteresowanie podjęciem nauki w szkołach o profilu technicznym	23
S7	Bliskość geograficzna i językowa pozwalająca na stworzenie wspólnego rynku pracy bez konieczności migracji ludności	33	W3	Brak współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami i szkołami w zakresie programu kształcenia w szkołach średnich oraz organizacji praktyk zawodowych (w tym praktyk/staży transgranicznych)	20
S5	Szeroka i aktywna współpraca transgraniczna szkół na terenie ERS	32	W16	Brak prefinansowania i skomplikowana procedura rozliczeń w programach transgranicznych	20
S2	Wykwalifikowana kadra pracownicza (siła robocza), zwłaszcza w dziedzinach technicznych	31	W11	Brak promocji polskiej marki na rynku czeskim	19
S6	Chęć /gotowość firm do współpracy transgranicznej	27	W13	Brak bezpośredniego finansowania MŚP w ramach środków UE na współpracę CZ-PL	18
S8	Potencjał rolniczo przetwórczy	23	W6	Różnice w systemach prawnych, administracyjnych i podatkowych	16
S4	Współpraca z wieloma instytucjami, zwłaszcza edukacyjnymi, w kraju Morawskośląskim	8	W2	Brak ofert pracy dla osób o wysokich kwalifikacjach i wąskiej specjalizacji zawodowej	15
			W4	Bariera językowa u młodych ludzi, w dziedzinach technicznych (język fachowy)	15
			W9	Monotematyczny charakter współpracy transgranicznej szkół	15
			W15	Niewystarczający i niespójny system informacji w obszarze przedsiębiorczości (realia zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej) i rynku pracy po obu stronach granicy	15
			W12	Istnienie Brownfields - niezagospodarowanych terenów poprzemysłowych, miejskich nieużytków, ugorów	12

			W5	System prawny regulujący działalność Izb gospodarczych w Czechach i Polsce (członkowsko/przynależność podmiotów gosp. do Izb nie jest obowiązkowe)	12
			W7	Zwiększająca się liczba osób z wykształceniem podstawowym	11
			W17	Brak kompatybilnych systemów certyfikacji zawodów i nadawania uprawnień	10
			W10	Niski poziom przedsiębiorczości w stosunku do średniej krajowej	9
			W14	Wysokość opłat bankowych oraz koszty roamingu	3

Szanse		Punkty	Zagrożenia		Punkty
O3	Bliskość rynku o dużym potencjale zbytu	46	T4	Niebezpieczeństwo odpływu młodych, wykształconych grup ludzi z terenu ERS	31
O2	Wykorzystanie funduszy europejskich	34	T2	Wzrost bezrobocia	25
O18	Rozwój przedsiębiorczości w sferze turystyki	27	T1	Spadek liczby podmiotów gospodarczych	24
O7	Potencjał brownfields (terenów przemysłowych) i wykorzystanie obiektów pozostałych po placówkach straży granicznej	21	T3	Przeniesienie siedzib przedsiębiorstw i ich oddziałów poza obszar ERS	21
O12	Współpraca z Czesko-Polskimi Izdami Handlowymi oraz Izdami gospodarczymi na terenie ERS	18	T11	Zjawisko postępującej depopulacji	20
O8	Restrukturyzacja regionu	17	T8	Niewystarczające wsparcie dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Republice Czeskiej i Polsce	19
O15	Bliskość dużych ośrodków przemysłowych w CZ i PL	16	T5	Duży wpływ globalnej sytuacji ekonomiczno-gospodarczej na sytuację największych pracodawców w ERS (sektor górnictwa, metalurgii, mechaniki)	17
O14	Wspólne projekty szkół	15	T12	Regularne negatywne kampanie medialne szkalujące polskie produkty/wyroby	14
O19	Potencjał rynku usług dla osób starszych	15	T7	Zmiana zasad korzystania z funduszy UE w nowym okresie programowania (w tym kwestia wydajności administracyjnej i związane z nią opóźnienia w rozliczeniach/płatnościach)	11
O13	Wprowadzenie bezpośredniego finansowania MŚP w ramach środków UE na współpracę CZ-PL	12	T6	Spadające zainteresowanie technicznymi kierunkami nauczania	11
O10	Wspieranie rozwoju kształcenia ustawicznego oraz łączenie kształcenia początkowego z kształceniem ustawicznym	12	T10	Prawne i administracyjne bariery pozyskiwania środków na współpracę transgraniczną	4

O4	Zwiększenie elastyczności i mobilności siły roboczej oraz jej gotowość i motywacja do podjęcia pracy na transgranicznym rynku pracy	12	T9	Trwający kryzys gospodarczy	3
O9	Zachęty/ulgi inwestycyjne (w tym strefy ekonomiczne)	8			
O6	Rozrost stref przemysłowych w regionie (nowe miejsca pracy)	7			
O16	Współpraca z EUWT TRITIA	6			
O5	Inicjatywa (międzynarodowe konsorcjum) PROGRES 3 - transgraniczne koneksje między uniwersytetami kraju Morawsko-Śląskiego, uniwersytetami Województwa Opolskiego oraz uczelniami kraju Żylińskiego w dziedzinie nauki, badań naukowych i innowacji	6			
O1	Modernizacja technicznego i dydaktycznego wyposażenia szkół	5			
O11	Istnienie Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich - transgraniczna współpraca naukowo-dydaktyczna uczelni wyższych położonych na obszarze czeskiego i polskiego Śląska	2			
O17	Wykorzystanie potencjału kobiet w sferze biznesu	1			

Ludzie i warunki życia

Silne strony		Punkty		Słabe strony	Punkty
S8	Bliskość aglomeracji śląskiej oraz ostrawskiej	43	W2	Niewykorzystane tereny ERS (brownfields - tereny przemysłowe)	59
S4	Szerokie działania transgraniczne gmin w zakresie bezpieczeństwa na terenie ERS - zwłaszcza strażaków	33	W1	Zanieczyszczenie powietrza z powodu transportu, lokalnego ogrzewania i przemysłu	58
S3	Istnienie Zintegrowanego systemu ratownictwa na terenie ERS	29	W4	Niski stopień skanalizowania i „zwodociągowania“ na terenach wiejskich	39
S1	Istnienie wyspecjalizowanych zakładów świadczących usługi zdrowotne na terenie ERS	26	W6	Słaba jakość usług opieki zdrowotnej w porównaniu z czeską częścią Euroregionu	33
S2	Rozległa sieć placówek świadczących opiekę społeczną i profilaktykę na terenie ERS	23	W3	Niski stopień recycling'u odpadów komunalnych	24
S6	Funkcjonujący system zbierania, gromadzenia i segregacji odpadów komunalnych	21	W7	Degradacja ekologiczna środowiska w wyniku braku odpowiedniej działalności przemysłowej	24
S7	System transportu publicznego ze znaczącym udziałem pojazdów przyjaznych dla środowiska po czeskiej stronie ERS	19	W5	Brak systemowych rozwiązań w zakresie rewitalizacji terenów miejskich oraz przemysłowych	14

S5	Podłączenie gmin ERS do infrastruktury technicznej - woda, prąd, gaz, ciepło, itp.	17		
S10	Istnienie "Centrum edukacji o odpadach" na czeskiej stronie ERS	10		
S9	Stosunkowo mały udział ścieków przemysłowych w odniesieniu do wielkości produkcji przemysłowej po polskiej stronie ERS	8		

Szanse		Punkty	Zagrożenia		Punkty
O1	Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i technologii przyjaznych dla środowiska w celu zmniejszenia zużycia energii	47	T1	Powrót do ogrzewania paliwami niskiej jakości, które obciążają środowisko z powodu rosnących cen gazu i energii elektrycznej	49
O6	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz wzrost aktywności organizacji pozarządowych (w tym lokalnych grup działania) w zakresie współpracy transgranicznej	41	T6	Odływ ludności z ERS	45
O4	Realizacja projektów w ramach ochrony środowiska, bezpieczeństwa, infrastruktury technicznej z maksymalnym wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania	39	T2	Zagrożenie dla zdrowia publicznego z powodu znacznego zanieczyszczenia środowiska oraz z powodu niewłaściwego stylu życia	37
O7	Koordinacja działań w celu efektywnego pozyskiwania środków UE przez podmioty odpowiedzialne za realizację polityk publicznych	38	T3	Wzrost przestępczości	37
O2	Promowanie wykorzystania nowych technologii do przetwarzania i wykorzystania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych	33	T5	Malejący dostęp do opieki zdrowotnej (prywatyzacja szpitali, zamknięcia, itp.)	34
O3	Zmiana stylu życia ludności i podejścia do ochrony środowiska	25	T4	Brak zainteresowania ekologicznymi źródłami energii w gospodarstwach domowych	27
O8	Wzmocnienie współpracy transgranicznej w zakresie bezpieczeństwa, obsługi i opieki społecznej	17			
O5	Rozwój edukacji ekologicznej i zdrowotnej oraz świadomości skoncentrowanej na ogóle społeczeństwa	11			

PROJEKTOWA CZĘŚĆ

6 OPRACOWANIE CZĘŚCI PROJEKTOWEJ

6.1 OPIS OPRACOWANIA CZĘŚCI PROJEKTOWEJ

Drugim w kolejności działaniem podjętym w ramach opracowywania Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020, jako podstawowego dokumentu strategicznego dla przyszłej współpracy strategicznej i wspierania działalności podmiotów realizujących współpracę transgraniczną, było opracowanie części projektowej. Prace prowadzono na poziomie grup roboczych, które zostały powołane dla każdego obszaru tematycznego (dziedziny kluczowej).

Wspólna Zarządzająca Grupa Robocza na spotkaniu w sierpniu 2013 roku zatwierdziła w ramach Strategii Rozwoju główne tematy i kluczowe dziedziny rozwoju, do których powołano cztery samodzielne grupy robocze. Były to poniższe grupy robocze:

- GR 1. Infrastruktura transportowa
- GR 2. Turystyka, kultura i sport
- GR 3. Edukacja, przedsiębiorczość
- GR 4. Ludzie i warunki życia

Trzon każdej tematycznej grupy roboczej stanowiła zarządzająca grupa robocza, w której skład w każdej dziedzinie wchodził dodatkowo eksperci z obu stron granicy oraz przedstawiciele wykonawców z zewnątrz z obu stron granicy. W ten sposób zapewniono możliwość nadzorowania budowy projektowej części strategii przez Zarządzającą grupę roboczą przez cały czas oraz przekazywanie na bieżąco wymogów i sugestii przez przedstawicieli Euroregionu wykonawcom z zewnątrz.

Część projektowa opracowywana była na spotkaniach zarządzającej grupy roboczej w okresie od października 2013 roku do stycznia 2014 roku. Część projektowa Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020 oparta jest na analizie obecnego stanu euroregionu, obejmującej opracowanie szczegółowego mapping study po obu stronach granicy (patrz rozdział 3), przeprowadzenie badań ankietowych (patrz rozdział 4) oraz opracowanie analiz SWOT dla powyżej wymienionych dziedzin kluczowych (patrz rozdział 5), które były opracowane i punktowane przez grupy robocze.

Część projektowa Strategii jest kompleksowym planem rozwoju danego obszaru oraz współpracy transgranicznej.

Zawiera:

- sformułowanie misji Euroregionu Silesia;
- definicję wizji Euroregionu Silesia;
- definicję wizji danej dziedziny tematycznej;
- wytyczone cele strategiczne danej dziedziny tematycznej;
- wskazanie konkretnych działań do celów strategicznych i nawiązujących do nich możliwych przedsięwzięć projektowych prowadzących do realizacji Strategii.

Przy udziale przedstawicieli obu stron ERS spotkania grup roboczych odbywały się dwujęzycznie. W trakcie spotkań pojawiały się nie tylko różnice prawne lub zwyczajowe pomiędzy obydwojoma krajami, ale często okazywało się, że każdy kraj ma swoją specyfikę, która zwłaszcza w sąsiednim języku nie ma właściwego odpowiednika lub tożsamego znaczenia.

Ze wspólnych spotkań roboczych wyniknęło, że zaleta współpracy transgranicznej polega przede wszystkim na możliwości wykorzystania tzw. dobrych praktyk "sąsiada zza linii", a tym samym możliwości wykorzystania jego doświadczeń, oczywiście przy założeniu przestrzegania niezbędnych przepisów prawa i zasad danego kraju.

Celem przyświecającym opracowywaniu części projektowej Strategii było zdefiniowanie konkretnych potrzeb euroregionu, wskazanie priorytetów rozwoju ERS oraz dobranie takich działań, które będą ją realizowały. Rozpoczynając prace nad częścią projektową Strategii określono poniższe warunki wstępne:

- propozycje konkretnych projektów lub działań będą oparte na potrzebach obszaru Euroregionu Silesia jako całości i nie będą ograniczane własnymi możliwościami stowarzyszeń tworzących Euroregion Silesia, czyli Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry i stowarzyszenia Euroregion Silesia – CZ (technicznymi, personalnymi, finansowymi, prawnymi itp.)
- proponowane konkretne projekty lub działania nie muszą mieć koniecznie każdorazowo charakteru transgranicznego, muszą jednak przyczyniać się do dalszego rozwoju obszaru po danej stronie granicy, a tym samym przyczyniać się do rozwoju obszaru Euroregionu Silesia jako całości
- w zakresie proponowanych konkretnych projektów lub działań nie będą brane pod uwagę możliwości ich finansowania z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2014-2020 lub innych źródeł zewnętrznych
- proponowane konkretne projekty lub działania będą podane jako przykłady odpowiednich projektów lub działań a ich wykaz nie będzie stanowił zamkniętej i w danym momencie ostatecznej listy.

W ramach każdej grupy roboczej odbyły się trzy spotkania, których efektem jest:

- sformułowanie misji ERS,
- zdefiniowanie wizji ERS,

a dla konkretnych dziedzin tematycznych:

- wizja
- cele strategiczne
- działania
- propozycje konkretnych projektów lub działań.

Do procesu opracowywania projektowej części Strategii w okresie od grudnia 2013 do stycznia 2014 zaproszono również wszystkich członków Euroregionu Silesia, do których zwrócono się drogą e-mailową z prośbą o przesłanie proponowanych projektów lub działań.

Przedstawiciele Euroregionu Silesia ponadto zdefiniowali inne potrzeby rozwoju euroregionu jako instytucji, wykraczające poza ramy określonych obszarów tematycznych i spotkań tematycznych grup roboczych (więcej patrz rozdział 10).

7 MISJA EUROREGIONU

Misja jest odzwierciedleniem długoterminowej strategii organizacji ujętym w kilku zdaniach. To de facto najwyższe możliwe streszczenie całej strategii. Wszystkie cele cząstkowe, działania i projekty powinny skupiać się na jej realizacji.

Efektom rozmów prowadzonych w poszczególnych grupach roboczych, zatwierdzonym przez Zarządzającą grupę roboczą, jest misja zdefiniowana dla Euroregionu Silesia o poniższej treści:

Intensywna współpraca transgraniczna – nasz wspólny i zrównoważony rozwój

8 STRATEGICZNA WIZJA EUROREGIONU

Wizja bywa uzupełnieniem misji, definiując bardziej szczegółowo sposoby i ograniczenia istniejące na drodze do osiągnięcia misji. Sensem wizji jest deklaracja tego, co Euroregion Silesia chce osiągnąć do 2020 roku.

Efektom rozmów prowadzonych w poszczególnych grupach roboczych, zatwierdzonym przez Zarządzającą grupę roboczą, jest wizja Euroregionu Silesia o poniższej treści:

Prosperujący polsko-czeski region, który wspiera ideę jedności europejskiej oraz wspólnie rozwija swoją przyszłość w oparciu o współpracę partnerską

9 WIZJA, CELE STRATEGICZNE I DZIAŁANIA W OBSZARZE POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZIN TEMATYCZNYCH

9.1 I. DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Wizja tematycznej dziedziny

Infrastruktura transportowa w euroregionie dostatecznie rozbudowana i w odpowiednim stanie technicznym poprawia jakość życia, zwiększa mobilność mieszkańców i przyczynia się do zrównoważonego rozwoju regionu

Cele strategiczne, działania

I.1 Dokończenie budowy obwodnic i zwiększenie przepustowości dróg, łącznie z mostami granicznymi

- I.1.1 Zwiększenie przepustowości dróg I/46 i 916 Opawa – Racibórz przez Ściborzyce Wielkie
- I.1.2 Modernizacja/przebudowa i budowa dróg I/11 - I/57 i drogi 38
- I.1.3 Budowa „Drogi Głównej Południowej Rydułtowy - Wodzisław Śląski - Jastrzębie Zdrój“ z połączeniem z autostradą A1

- I.1.4 Budowa regionalnej drogi na odcinku Racibórz – Rybnik wraz ze wschodnią obwodnicą Raciborza łączącą się z drogą krajową nr 45
- I.1.5 Modernizacja/przebudowa mostów granicznych, łącznie z drogami dojazdowymi

I.2 Rozwój i optymalizacja transportu publicznego, łącznie z transgranicznym przewozem osób

- I.2.1 Rozwój transgranicznego transportu publicznego
- I.2.2 Lepsze informowanie podróżnych o możliwościach transportu publicznego w ramach ERS
- I.2.3 Zintegrowane systemy publicznego transportu zbiorowego

I.3 Rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury transportowej

- I.3.1 Przebudowa i modernizacja dróg, łącznie z infrastrukturą towarzyszącą
- I.3.2 Modernizacja/przebudowa i budowa infrastruktury transgranicznej dla pieszych i rowerzystów

9.2 II. DZIEDZINA TEMATYCZNA - TURYSTYKA, KULTURA I SPORT

Wizja tematycznej dziedziny

Euroregion Silesia – transgraniczny region turystyczny z szeroką ofertą atrakcji historycznych, technicznych, przyrodniczych i kulturalnych. Poprzez zintegrowane podejście zapewnimy wspólną promocję, która zwiększy stopień świadomości o Euroregionie Silesia i polepszy jego wizerunek. Ukierunkowanym rozwojem ruchu turystycznego chcemy osiągnąć wyższy stopień aktywności turystycznej.

Cele strategiczne, działania

II.1 Wspólna realizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych

- II.1.1 Wsparcie imprez kulturalnych wzmacniających spójność ERS
- II.1.2 Wsparcie działań sportowych i rekreacyjnych wzmacniających spójność ERS

II.2 Wspólna promocja Euroregionu Silesia jako transgranicznego regionu turystycznego

- II.2.1 Transgraniczny zintegrowany system informacji turystycznych
- II.2.2 Rozwój zarządzania transgranicznym ruchem turystycznym

II.3 Zwiększenie atrakcyjności Euroregionu Silesia

- II.3.1 Powstanie nowych i rewitalizacja (modernizacja) obecnych atrakcji turystycznych
- II.3.2 Rozwój bazy noclegowej i placówek gastronomicznych
- II.3.3 Rozwój turystyki wodnej
- II.3.4 Rozwój agroturystyki
- II.3.5 Likwidacja bariery językowej
- II.3.6 Rzeka Odra – wspólny symbol ERS

II.4 Zachowanie, wykorzystanie i rozwój przyrodniczego, kulturowego i historycznego dziedzictwa w ERS

- II.4.1 Promocja wspólnej historii
- II.4.2 Promocja tradycyjnego rzemiosła i tradycyjnych wyrobów z obszaru ERS
- II.4.3 Dziedzictwo przyrodnicze na obszarze ERS
- II.4.4 Dziedzictwo historyczne

II.5 Rozwój ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych łącznie z infrastrukturą towarzyszącą

- II.5.1 Budowa połączonych wzajemnie ścieżek rowerowych
- II.5.2 Rozwój tematycznych ścieżek dydaktycznych (edukacyjnych)
- II.5.3 Zaplecze i infrastruktura towarzysząca

9.3 III. DZIEDZINA TEMATYCZNA - EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Wizja tematycznej dziedziny

Tworzymy atrakcyjny euroregion, w którym ludzie chcą i mogą żyć, uczyć się i pracować

Cele strategiczne, działania

III.1 Wykwalifikowana siła robocza zgodnie z potrzebami rynku pracy

- III.1.1 Wsparcie wyboru technicznych kierunków nauczania
- III.1.2 Współpraca przedsiębiorców i szkół w obszarze kształcenia zawodowego oraz organizacji praktyk zawodowych
- III.1.3 Wspieranie inicjatyw transgranicznych zgodnie z potrzebami rynku pracy (w obszarze edukacji technicznej, zajęć praktyczno-technicznych)

III.2 Rozwój współpracy transgranicznej szkół wszystkich stopni i wspieranie pozostałych inicjatyw transgranicznych w dziedzinie edukacji

III.2.1 Fachowo/tematycznie ukierunkowana współpraca transgraniczna w dziedzinie edukacji, badań i szkoleń specjalistycznych

III.2.2 Likwidacja barier między dziećmi i młodzieżą po obu stronach granicy

III.3 Rozwój otoczenia biznesu/Rozwój przedsiębiorczości

III.3.1 Wymiana informacji i edukacja przedsiębiorców

III.3.2 Wspieranie współpracy transgranicznej między Izbami Gospodarczymi a innymi instytucjami otoczenia biznesu i samorządami

III.3.3 Działania związane z wykorzystaniem terenów i obiektów przemysłowych i innych niewykorzystanych obiektów

9.4 IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA - LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA

Wizja tematycznej dziedziny

Wysoko rozwinięty euroregion oferujący zdrowe, przyjazne i bezpieczne miejsce dla życia z odpowiednimi usługami i infrastrukturą

Cele strategiczne, działania

IV.1 Rozszerzenie współpracy transgranicznej jednostek ds. bezpieczeństwa i ratunkowych

IV.1.1 Rozwój współpracy transgranicznej jednostek policyjnych i ds. bezpieczeństwa (służby mundurowe)

IV.1.2 Rozwój współpracy transgranicznej jednostek straży pożarnej

IV.1.3 Wspólna prewencja i rozwiązania w dziedzinie przestępczości, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i w sytuacji klęsk żywiołowych

IV.2 Rozszerzenie współpracy transgranicznej placówek socjalnych i służby zdrowia

IV.2.1 Rozwój współpracy transgranicznej placówek usług socjalnych i opieki społecznej

IV.2.2 Rozwój współpracy transgranicznej placówek służby zdrowia

IV.3 Rozwój ekologicznego podejścia do środowiska i zdrowego stylu życia

IV.3.1 Wsparcie edukacji ekologicznej, nauczania i oświaty oraz zdrowego stylu życia

IV.3.2 Zmniejszenie energochłonności i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

IV. 3.3 Ocena krajobrazu pod względem ekologicznym

IV.3.4 Rozwój systemów gospodarki odpadami

IV.4 Rozwój niewykorzystanych lokalizacji na terytorium ERS (brownfields)

IV.4.1 Rozwiązania systemowe w dziedzinie rewitalizacji miejskich, wiejskich, dawnych przemysłowych, rolniczych i wojskowych obszarów i obiektów

IV.5 Rozwój infrastruktury technicznej

IV.5.1 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie gospodarki odpadami

IV.5.2 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie zaopatrzenia w wodę i kanalizacji

IV.5.3 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie oświetlenia publicznego

IV.6 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i działania pozostałych organizacji (łącznie z Lokalnymi Grupami Działania) w dziedzinie współpracy transgranicznej

IV.6.1 Wspólna prewencja i zwalczanie negatywnych zjawisk społecznych

IV.6.2 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na osoby niepełnosprawne

IV.6.3 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na seniorów

IV.6.4 Rozwój współpracy transgranicznej LDG

10 PRZYKŁADY PROJEKTÓW MOŻLIWYCH DO REALIZACJI

10.1 I.DZIEDZINA TEMATYCZNA - INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

I.1 Dokończenie budowy obwodnic i zwiększenie przepustowości dróg, łącznie z mostami granicznymi

I.1.1 Zwiększenie przepustowości dróg I/46 i 916 Opava – Racibórz przez Šciborzyce Wielkie

I.1.1.1 Studium wykonalności (realizator: ERS)

I.1.1.2 Budowa drogi Šciborzyce Wielkie – Sudice (realizator: Powiat Głubczycki, Kraj Morawsko-Śląski)

I.1.2 Modernizacja/przebudowa i budowa dróg I/11 - I/57 i drogi 38

I.1.2.1 Budowa wschodniej części północnej obwodnicy Opawy (realizator: ŘSDČR/ Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz)

I.1.2.2 Przygotowanie i realizacja budowy zachodniej części północnej obwodnicy Opawy (realizator: ŘSD ČR/Dyrekcja Dróg i Autostrad RCz)

I.1.2.3 Budowa północno-wschodniej obwodnicy Krnova z połączeniem z drogą 38 do Głubczyc i przebudowa/modernizacja drogi 38, łącznie z budową

- południowej obwodnicy miasta Głubczyce z dopuszczeniem ruchu towarowego (realizator: ŘSD ČR, GDDKiA)
- I.1.2.4 Rezerwa terenowa pod budowę i przygotowanie obwodnicy Opawy-Komárova (realizator: ŘSD ČR)
  - I.1.2.5 Przygotowanie przebiegu drogi I/11 v Novych Sedlicach (realizator: ŘSD ČR)
  - I.1.2.6 Przygotowanie obwodnicy miejscowości Brumovice, część Skrochovice na drodze I/57 oraz przebudowa/modernizacja drogi Brumovice – Boboluszki - Branice (realizator: ŘSD ČR, Powiat Głubczycki)
  - I.1.2.7 Modernizacja/przebudowa drogi Město Albrechtice – Opavice – Pietrowice Głubczyckie (realizator: Powiat Głubczycki)
- I.1.3 Budowa „Drogi Głównej Południowej Rydułtowy - Wodzisław Śląski - Jastrzębie Zdrój“ z połączeniem z autostradą A1
- I.1.3.1 Opracowanie dokumentacji projektowej „Drogi Głównej Południowej Rydułtowy - Wodzisław Śląski - Jastrzębie Zdrój“ (realizator: Województwo Śląskie, 2014-2015 – projekt budowlany /dokumentacja projektowa DP)
- I.1.4 Budowa regionalnej drogi na odcinku Racibórz – Rybnik wraz ze wschodnią obwodnicą Raciborza łączącą się z drogą krajową nr 45
- I.1.5 Modernizacja/przebudowa i budowa mostów granicznych, łącznie z drogami dojazdowymi
- I.1.5.1 Budowa nowego mostu Opava–Vávrovice/Wiechowice, łącznie z modernizacją drogi dojazdowej do Głubczyc 1201O (realizator: Kraj Morawsko-Śląski, Powiat Głubczycki)
  - I.1.5.2 Modernizacja/przebudowa mostu Opava-Držkovice/Dzierzkowice, łącznie z drogą dojazdową do Gminy Branice (realizator: Kraj Morawsko-Śląski, Gmina Branice)
  - I.1.5.3 Modernizacja/przebudowa mostu Úvalno/Branice, łącznie z drogą dojazdową do Gminy Branice i Gminy Úvalno
  - I.1.5.4 Modernizacja/przebudowa pozostałych mostów na obszarze ERS

I.2 Rozwój i optymalizacja transportu publicznego, łącznie z transgranicznym przewozem osób

- I.2.1 Rozwój transgranicznego transportu publicznego
  - I.2.1.1 Analiza potrzeb i możliwości zbiorowego transgranicznego przewozu osób
- I.2.2 Lepsze informowanie podróżnych o możliwościach transportu publicznego w ramach ERS
- I.2.3 Zintegrowane systemy publicznego transportu zbiorowego
  - I.2.3.1 Przeniesienie przykładów dobrych praktyk w zakresie zintegrowanego systemu transportu publicznego (realizator: KODIS)

I.3 Rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury transportowej

- I.3.1 Przebudowa i modernizacja dróg, łącznie z infrastrukturą towarzyszącą

- I.3.1.1 Aktualizacja studium BorderCrossing (realizator: ERS)
- I.3.1.2 Przebudowa/modernizacja lokalnych dróg przygranicznych (realizator: Gminy, Kraj Morawsko-Śląski, powiaty, województwa)

I.3.2 Modernizacja/przebudowa i budowa infrastruktury transgranicznej dla pieszych i rowerzystów

- I.3.2.1 Budowa przygranicznej kładki (mostu) przez rzekę Olza (realizator: Gorzyce/Olza – Bohumin/Kopytov)

10.2 II. DZIEDZINA TEMATYCZNA – TURYSTYKA, KULTURA I SPORT

II.1 Wspólna realizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych

II.1.1 Wsparcie imprez kulturalnych wzmacniających spójność ERS

- II.1.1.1 Wsparcie zwiększenia frekwencji w teatrach po obu stronach granicy (realizator: teatry po stronie CZ i ERS)
- II.1.1.2 Rozwój współpracy w dziedzinie kultury po obu stronach granicy (realizator: placówki kulturalne – domy kultury, muzea itp., ERS)
- II.1.1.3 Opracowanie przewodnika po kulturze ERS (realizator: placówki kulturalne – domy kultury, muzea i in., ERS)

II.1.2 Wsparcie działań sportowych i rekreacyjnych wzmacniających spójność ERS

- II.1.2.1 Stworzenie znaku/marki „Puchar Euroregionu Silesia” (realizator: ERS, organizatorzy działań sportowych i rekreacyjnych)
- II.1.2.2 Wykonanie inwentaryzacji placówek sportowych i rekreacyjnych po obu stronach granicy (realizator: ERS)
- II.1.2.3 Stworzenie listy (bazy) potencjalnych kandydatów do współpracy w ramach partnerstwa w dziedzinie sportu i rekreacji (realizator: ERS, gminy)

II.2 Wspólna promocja Euroregionu Silesia jako transgranicznego regionu turystycznego

II.2.1 Transgraniczny zintegrowany system informacji turystycznych

- II.2.1.1 Wspólne działania promocyjne – strony internetowe, biuletyny, ulotki, bilbordy i in. (realizator: ERS)
- II.2.1.2 Przeniesienie doświadczeń z działającej sieci centrów informacji turystycznej ze strony czeskiej na stronę polską (realizator: ERS, poszczególne centra informacji, klaster turystyczny KLACR)

II.2.2 Rozwój zarządzania transgranicznym ruchem turystycznym

- II.2.2.1 Nawiązanie i rozwój współpracy z instytucjami w dziedzinie turystyki (realizator: ERS, odpowiednie instytucje)

II.3 Zwiększenie atrakcyjności Euroregionu Silesia

II.3.1 Powstanie nowych i rewitalizacja (modernizacja) obecnych atrakcji turystycznych

- II.3.1.1 Wieże widokowe na obszarze ERS (realizator: odpowiednie gminy)
- II.3.1.2 Ścieżki dydaktyczne (edukacyjne)

II.3.2 Rozwój bazy noclegowej i placówek gastronomicznych

II.3.3 Rozwój turystyki wodnej

II.3.3.1 Zwiększenie wykorzystania rzeki Odry i jej dopływów do rejsów rekreacyjnych (łódzie rekreacyjne)

II.3.3.2 Wsparcie zwiększenia atrakcyjności obszarów wodnych na terytorium ERS (realizator: gminy, grupy interesu, klaster turystyczny KLACR)

II.3.4 Rozwój agroturystyki

II.3.5 Likwidacja bariery językowej

II.3.5.1 Podstawowy kurs języka czeskiego i języka polskiego dla pracowników w branży turystycznej (realizator: ERS)

II.3.5.2 Zapewnienie oferty produktów i usług turystycznych w języku partnera transgranicznego (realizator: dostawcy produktów i usług turystycznych)

II.3.6 Rzeka Odra – wspólny symbol ERS

II.3.6.1 Międzynarodowe sympozjum „Odra z perspektywy polsko-czeskiego pogranicza“ (realizator: ERS)

II.3.6.2 Stworzenie ekspozycji poświęconej rzece Odrze – przyroda, historia, ludzie (realizator: gminy, grupy interesu ERS, Povodi Odry, ERS)

II.3.6.3 Wydanie publikacji „Szlak rzeki Odry“ (realizator: gminy, Povodi Odry, RZGW, ERS)

II.4 Zachowanie, wykorzystanie i rozwój przyrodniczego, kulturowego i historycznego dziedzictwa w ERS

II.4.1 Promocja wspólnej historii

II.4.2 Promocja tradycyjnego rzemiosła i tradycyjnych wyrobów z obszaru ERS

II.4.2.1 Stworzenie studium o tradycyjnych rzemiosłach i wyrobach z terenu ERS

II.4.3 Dziedzictwo przyrodnicze na obszarze ERS

II.4.4 Dziedzictwo historyczne

II.4.4.1 Obiekty sakralne na terytorium dawnego Dekanatu Odrzańskiego – przewodnik, ścieżka edukacyjna, wycieczki z komentarzem przewodnika

II.4.4.2 Historyczne miejsca pielgrzymkowe na terenie ERS - zidentyfikowanie, przewodnik

II.5 Rozwój ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych łącznie z infrastrukturą towarzyszącą

II.5.1 Budowa połączonych wzajemnie ścieżek rowerowych

II.5.1.1 Studium kartograficzne i koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych na obszarze ERS (realizator: ERS, Kraj Morawsko-Śląski, EUWT TRITIA)

II.5.1.2 Budowa ścieżek rowerowych na obszarze ERS (realizator: gminy)

II.5.2 Rozwój tematycznych ścieżek dydaktycznych (edukacyjnych)

II.5.3 Zaplecze i infrastruktura towarzysząca

II.5.3.1 Parking dla rowerów

II.5.3.2 Wypożyczalnia rowerów

10.3 III. DZIEDZINA TEMATYCZNA – EDUKACJA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

III.1 Wykwalifikowana siła robocza zgodnie z potrzebami rynku pracy

III.1.1 Wsparcie wyboru technicznych kierunków nauczania

III.1.2 Współpraca przedsiębiorców i szkół w obszarze kształcenia zawodowego oraz organizacji praktyk zawodowych

III.1.3 Wspieranie inicjatyw transgranicznych zgodnie z potrzebami rynku pracy (w obszarze edukacji technicznej, zajęć praktyczno-technicznych)

III.2 Rozwój współpracy transgranicznej szkół wszystkich stopni i wspieranie pozostałych inicjatyw transgranicznych w dziedzinie edukacji

III.2.1 Fachowo/tematycznie ukierunkowana współpraca transgraniczna w dziedzinie edukacji, badań i szkoleń specjalistycznych

III.2.1.1 Stworzenie kompendium (almanach) przykładów dobrej praktyki w dziedzinie edukacji (realizator: ERS)

III.2.2 Likwidacja barier między dziećmi i młodzieżą po obu stronach granicy

III.3 Rozwój otoczenia biznesu/Rozwój przedsiębiorczości

III.3.1 Wymiana informacji i edukacja przedsiębiorców

III.3.2 Wspieranie współpracy transgranicznej między Izbami Gospodarczymi a innymi instytucjami otoczenia biznesu i samorządami

III.3.3 Działania związane z wykorzystaniem terenów i obiektów przemysłowych i innych niewykorzystanych obiektów

10.4 IV. DZIEDZINA TEMATYCZNA – LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA

IV.1 Rozszerzenie współpracy transgranicznej jednostek ds. bezpieczeństwa i ratunkowych

IV.1.1 Rozwój współpracy transgranicznej jednostek policyjnych i ds. bezpieczeństwa (służby mundurowe)

IV.1.2 Rozwój współpracy transgranicznej jednostek straży pożarnej

IV.1.3 Wspólna prewencja i rozwiązania w dziedzinie przestępczości, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i w sytuacji klęsk żywiołowych

IV.2 Rozszerzenie współpracy transgranicznej placówek socjalnych i służby zdrowia

IV.2.1 Rozwój współpracy transgranicznej placówek usług socjalnych i opieki społecznej

IV.2.2 Rozwój współpracy transgranicznej placówek służby zdrowia

IV.3 Rozwój ekologicznego podejścia do środowiska i zdrowego stylu życia

IV.3.1 Wsparcie edukacji ekologicznej, nauczania i oświaty oraz zdrowego stylu życia

IV.3.1.1 Transgraniczna wymiana doświadczeń i transfer dobrej praktyki w dziedzinie edukacji ekologicznej i oświaty (realizator: ERS – koordynator, szkoły, gminy, itp.)

IV.3.1.2 Edukacja proekologiczna (realizator: szkoły, stowarzyszenia i in.)

IV.3.1.3 Wspólne działania w dziedzinie ochrony środowiska

IV.3.1.4 Opracowanie podręcznika do edukacji ekologicznej dla uczniów (w wersji polskiej i czeskiej) – wraz z przykładowymi lekcjami dot. np. kształtowania świadomości ekologicznej (jak postępować aby chronić środowisko naturalne), korzyści płynących z recydingu

IV.3.1.5 Projekty uświadamiające dzieciom i dorosłym problemy wynikające z nadmiernego konsumpcjonizmu z wypracowaniem odpowiednich wniosków i wprowadzeniem zmian w stylu życia

IV.3.1.6 Projekty uświadamiające ludziom znaczenie zdrowego, aktywnego stylu życia i profilaktyki prozdrowotnej w celu zmniejszenia wydatków na służbę zdrowia i zapobieżenia chorobom cywilizacyjnym

IV.3.2 Zmniejszenie energochłonności i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

IV.3.2.1 Wykorzystanie energii cieków wodnych na obszarze ERS (realizator: przedsiębiorcy, Povodi Odry)

IV.3.2.2 Wsparcie wykorzystania drobnych niekomercyjnych instalacji fotowoltaicznych (realizator: gminy)

IV.3.2.3 Wsparcie przejścia na zdalne i scentralizowane źródła energetyczne (realizator: gminy)

IV.3.3 Ocena krajobrazu pod względem ekologicznym

IV.3.3.1 Studia prognostyczne dla drobnych obszarów wodnych (woda w krajobrazie)

IV.3.3.2 Powrót rozproszonej zieleni do krajobrazu

IV.3.4 Rozwój systemów gospodarki odpadami

IV.4 Rozwój niewykorzystanych lokalizacji na terytorium ERS (brownfields)

IV.4.1 Rozwiązania systemowe w dziedzinie rewitalizacji miejskich, wiejskich, dawnych przemysłowych, rolniczych i wojskowych obszarów i obiektów

IV.4.1.1 Inwentaryzacja niewykorzystywanych obiektów i lokalizacji (realizator: ERS, gminy, szkoły wyższe)

- IV.4.1.2 Rewitalizacja terenów miejskich
- IV.4.1.3 Rewitalizacja byłych terenów przemysłowych

IV.5 Rozwój infrastruktury technicznej

- IV.5.1 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie gospodarki odpadami
- IV.5.2 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie zaopatrzenia w wodę i kanalizację
- IV.5.3 Rozwój infrastruktury technicznej w dziedzinie oświetlenia publicznego

IV.6 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i działania pozostałych organizacji (łącznie z Lokalnymi Grupami Działania) w dziedzinie współpracy transgranicznej

- IV.6.1 Wspólna prewencja i zwalczanie negatywnych zjawisk społecznych
  - IV.6.1.1 Wspólne zajęcia rekreacyjne dla dzieci ze środowisk w trudnej sytuacji ekonomicznej (obozy, spotkania, konkursy, wystawy, wycieczki poznawcze)
  - IV.6.1.2 Wspólne działania domów dziecka
- IV.6.2 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na osoby niepełnosprawne
  - IV.6.2.1 Wzbogacenie (urozmaicenie) życia osób niepełnosprawnych dzięki wspólnym spotkaniom
- IV.6.3 Wspólne działania transgraniczne ukierunkowane na seniorów
- IV.6.4 Rozwój współpracy transgranicznej LDG

11 INNE DZIAŁANIA NA RZECZ INSTYTUCJONALNEGO ZAPEWNIENIA ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA

Przedstawiciele Euroregionu Silesia zdefiniowali kolejne potrzeby rozwoju Euroregionu jako instytucji, wykraczające poza ramy zdefiniowanych dziedzin kluczowych, które oparte są na kierunkach działania Euroregionu określanych na bieżąco przez Prezydium Euroregionu Silesia od 2007 do 2013 roku, każdorazowo na okres dwu- lub trzyletni.

Definicja Euroregionu Silesia jako instytucji, jego struktura i rola została szczegółowo opisana w rozdziale 3.1.3. Na podstawie kluczowych ustaleń można zdefiniować kilka działań, które mogłyby przyczynić się do rozwoju Euroregionu jako instytucji.

- Euroregion Silesia jako europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej – analiza możliwości stworzenia EUWT
- aktywizacja i rozszerzenie bazy członkowskiej Euroregionu Silesia
- rozszerzenie roli Euroregionu Silesia
- rozwój współpracy Euroregionu Silesia z innymi podmiotami.

11.1 V.1 DZIAŁANIE: EUROREGION SILESIA JAKO EUROPEJSKIE UGRUPOWANIE WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ – ANALIZA MOŻLIWOŚCI UTWORZENIA EUWT

Euroregion Silesia jest tylko umową o współpracy zawartą między polskim Stowarzyszeniem Gmin Dorzecza Górnej Odry a czeskim stowarzyszeniem o nazwie "Euroregion Silesia - CZ" i jako taki nie ma osobowości prawnej i dlatego już w 2007 roku na szczelbu Prezydium Euroregionu rozpoczęto dyskusję nad możliwością stworzenia europejskiego ugrupowania z osobowością prawną.

Możliwość zakładania tzw. europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej (EUWT) oparta jest na poniższym ustawodawstwie unijnym:

- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej
- Rozporządzenie (UE) nr 1302/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. zmieniające Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT).

Tworzenie EUWT przez polskie i czeskie podmioty opiera się na poniższych krajowych aktach prawnych:

- po stronie polskiej:

- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 roku o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej

- po stronie czeskiej:

- Ustawa nr 154/2009 Dz. U. zmieniająca ustawę nr 248/2000 Dz. U. o wspieraniu rozwoju regionalnego z późniejszymi zmianami, ustawa nr 218/2000 Dz.U. o zasadach budżetowych i zmianie niektórych innych ustaw (zasady budżetowe) z późniejszymi zmianami oraz ustawa nr 89/1995 Dz. U. o państwowej służbie statystycznej z późniejszymi zmianami (Zákon č. 154/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů).

Oficjalny rejestr wszystkich założonych EUWT prowadzony przez Komitet Regionów jest na bieżąco aktualizowany i dostępny jest na stronach <https://portal.cor.europa.eu/EGTC/EN-US/REGISTER/Pages/welcome.aspx>. Na dzień 4.2.2014 r. zarejestrowanych było łącznie 46 europejskich ugrupowań.

W celu zintensyfikowania dyskusji nad możliwością lub przydatnością założenia EUWT, Prezydium Euroregionu Silesia powołało w dniu 25 września 2012 roku, zgodnie ze statutem, wspólną grupę roboczą ds. EUWT, której zadaniem było przygotowanie do 31.12.2013 roku materiałów będących podstawą do podjęcia decyzji przez organy Euroregionu Silesia w sprawie założenia EUWT (możliwe rekomendacje: założenie EUWT na poziomie Euroregionu Silesia, założenie EUWT na poziomie 2 lub kilku euroregionów, przystąpienie do innego EUWT, nietworzenie EUWT). W wyniku oceny działalności grupy roboczej Prezydium Euroregionu Silesia zdecydowało o przedłużeniu jej działania do 31.12.2015, z jednoczesnym zaleceniem by grupa robocza przygotowywała i nadal przedkładała organom euroregionu raporty z bieżącej działalności.

11.2 V.2 DZIAŁANIE: AKTYWIZACJA I ROZSZERZENIE BAZY CZŁONKOWSKIEJ EUROREGIONU SILESIA

Na dzień 31.12.2013 roku polska strona Euroregionu Silesia miała łącznie 19 gmin członkowskich, natomiast strona czeska 57 gmin członkowskich i 5 członków stowarzyszonych. Aktywne zaangażowanie członków we współpracę transgraniczną, jak również w działalność euroregionu jest bardzo zróżnicowane, przy czym bardziej widoczne jest aktywne zaangażowanie po stronie polskiej. Chociaż wiele gmin i miast członkowskich realizuje wiele projektów transgranicznych lub podejmuje inne własne pozaprojektowe działania transgraniczne, wspiera współpracę transgraniczną podmiotów na swoim terenie, aktywnie uczestniczy w pracach organów Euroregionu, bierze udział w organizowanych przez niego wydarzeniach i pozostaje w ścisłym kontakcie z oboma sekretariatami, to niektóre gminy członkowskie, w szczególności po stronie czeskiej w minimalnym stopniu włączają się w działalność Euroregionu i współpracę transgraniczną. Niezbędne jest więc przyjęcie pewnych działań na rzecz aktywizacji całej bazy członkowskiej Euroregionu (w tym aktywizacji obwodów miejskich/dzielnicy miast, tzw. statutowych, po stronie czeskiej).

Śledząc rozwój bazy członkowskiej Euroregionu od momentu jego założenia można wywnioskować, że w ostatnich latach baza członkowska rozbudowuje się tylko w minimalnym stopniu. Ze względu na to, że obszar działania Euroregionu Silesia jest ograniczony i nie można go dalej w większym stopniu rozszerzać, nie można w przyszłości przewidywać rozszerzenia bazy członkowskiej w takim stopniu, jak miało to miejsce w latach 1998-2001. Pomimo to na "przedmiotowym obszarze" Euroregionu Silesia są miasta i gminy, które nie są członkami Euroregionu, które mają jednak dobre przesłanki, aby włączyć się do współpracy transgranicznej i działalności Euroregionu. Po czeskiej stronie Euroregionu Silesia są także inne instytucje, które mogłyby nawiązać współpracę z Euroregionem, stając się jego członkiem stowarzyszonym (np. uczelnie wyższe).

11.3 V.3 DZIAŁANIE: ROZSZERZENIE ROLI EUROREGIONU SILESIA

Chociaż Euroregion Silesia nie powstał bezpośrednio w celu włączenia się we wdrażanie programów unijnych dotyczących wspierania współpracy transgranicznej, stopniowo rola ta stała się przeważająca w jego działalności. Zwłaszcza zarządzanie "funduszem małych projektów" stanowi większą część zakresu prac jego obu sekretariatów. Na kolejny okres, względnie także w celu przygotowania się na okres po 2020 roku Euroregion powinien zdefiniować także inne swoje role, jak również przyjąć zadania wykraczające poza ramy "funduszu małych projektów". Konkretnie role i zadania, wśród których powinno się znaleźć przykładowo aktywne poszukiwanie partnerów do współpracy transgranicznej oraz pomoc przy jej rozpoczynaniu, opracowywanie wniosków projektowych dla innych podmiotów, współpraca z zewnątrz podczas realizacji projektów lub działań transgranicznych itp., powinny być zdefiniowane zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem i możliwościami w ramach planów działania (patrz rozdział 11).

11.4 V.4 DZIAŁANIE: ROZWÓJ WSPÓŁPRACY EUROREGIONU SILESIA Z INNYMI PODMIOTAMI

Euroregion Silesia jest stabilną i funkcjonalną strukturą transgraniczną z profesjonalną kadrami i dużym doświadczeniem w zakresie współpracy transgranicznej. Dzięki swojemu doświadczeniu jest dziś także partnerem dla wielu polskich, czeskich i europejskich instytucji zajmujących się rozwojem współpracy w regionach przygranicznych. W przyszłości należy dbać o dalszy rozwój zbudowanej już współpracy (np. z Województwem Opolskim i Śląskiem, Krajem Morawsko-Śląskiem, z euroregionami z polsko-czeskiego pogranicza itp.) i dążyć do nawiązania współpracy z nowymi podmiotami, zarówno z Polski i Czech, jak i w ramach Europy (np. z EUWT TRITIA i innymi EUWT, SERG, itp.).

12 WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU EUROREGIONU SILESIA NA OKRES 2014-2020

Celem części wdrożeniowej Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020 jest zdefiniowanie poszczególnych działań, aby część projektowa nie pozostała tylko zapisem "na papierze", ale stała się żywym dokumentem wskazującym jasny kierunek, którym ERS będzie podążał w ramach podejmowanych przez siebie działań.

Wdrażanie dokumentu strategicznego Euroregionu Silesia po jego zatwierdzeniu przez właściwe organy powinno być zapewnione w drodze dwu-/trzyletnich planów działania oraz poprzez bieżącą aktualizację samego dokumentu. W tym celu zgodnie ze statutem ERS proponowane jest powołanie wspólnej grupy roboczej ds. wdrażania strategii. Zadaniem tej grupy roboczej byłoby opracowanie planów działania w celu ich przedstawienia właściwym organom Euroregionu, zapewnienie warunków do aktualizacji dokumentu strategicznego a w szczególności kontrola i raportowanie realizacji zdefiniowanych celów. Grupa robocza powinna spotykać się co najmniej dwa razy w roku. Organy narodowych części Euroregionu oraz najwyższy wspólny organ, Prezydium, powinny omawiać kwestie związane ze Strategią na bieżąco na swoich posiedzeniach.

W poniższej tabeli podano proponowane działania i harmonogram realizacji, monitorowania i oceny Strategii, zapewniające jej efektywne wdrażanie.

Nr	Działanie	Termin do	Organy ponoszące odpowiedzialność
1.	Powołanie wspólnej grupy roboczej ds. wdrażania Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia	4/2014	Prezydium ERS
2.	Prezentacja Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020 członkom ERS i innym podmiotom	4-5/2014	sekretariaty narodowych części ERS
3.	Zatwierdzenie Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020	6/2014	właściwe organy narodowe ERS
4.	Przygotowanie 1. planu działania na okres 2014-2016	6/2014	grupa robocza ds. wdrażania
5.	Opracowanie jednolitego formularza wstępnych założeń projektu	6/2014	grupa robocza ds. wdrażania
6.	Zebranie wstępnych propozycji projektów/przedsięwzięć od członków ERS	6-8/2014	sekretariaty narodowych części ERS
7.	Opracowanie 1. planu działania	9/2014	grupa robocza ds. wdrażania

8.	Omówienie stanu i zaawansowania realizacji Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia przez właściwe organy ERS	na bieżąco	
9.	Spotkanie grupy roboczej ds. wdrażania Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia w celu kontroli stanu realizacji Strategii – realizacji planu działania	raz w roku	
10.	Wykonanie pierwszej aktualizacji Strategii Rozwoju Euroregionu Silesia	1-6/2016	grupa robocza ds. wdrażania
11.	Zebranie wstępnych propozycji projektów/przedsięwzięć od członków ERS	09/2016	sekretariaty narodowych części ERS
12.	Opracowanie 2. planu działania na okres 2017-2018	12/2016	grupa robocza ds. wdrażania
13.	Zebranie wstępnych propozycji projektów/przedsięwzięć od członków ERS	09/2018	sekretariaty narodowych części ERS
14.	Opracowanie 3. planu działania na okres 2019-2020	12/2018	grupa robocza ds. wdrażania
15.	Wykonanie drugiej aktualizacji Strategii Rozwoju ERS	12/2019	grupa robocza ds. wdrażania
16.	Ocena stanu realizacji Strategii Rozwoju ERS	12/2020	grupa robocza ds. wdrażania

13 ZAKOŃCZENIE

Głównym przedmiotem działalności Euroregionu Silesia, ustanowionego we wrześniu 1998 roku na podstawie umowy o współpracy między polskim i czeskim stowarzyszeniem, jest wspieranie i realizacja polsko-czeskiej współpracy w regionie przygranicznym polskiego Śląska oraz czeskiego Śląska i północnych Moraw w celu zniwelowania negatywnego wpływu istnienia granicy państwowej, zapewnienia równomiernego rozwoju obszaru przygranicznego po obu stronach granicy oraz umożliwienia w ten sposób płynnej integracji w ramach Unii Europejskiej. Realizacja takiego przedmiotu działalności i dotychczasowy rozwój Euroregionu Silesia od czasu jego powstania były jednak bardziej zależne od uwarunkowań obiektywnych, aniżeli własnych potrzeb określonych we własnych dokumentach planistycznych Euroregionu. Takie działania, jak uruchomienie systematycznego wsparcia finansowego dla polsko-czeskiej współpracy transgranicznej przez UE w formie odrębnych programów (Phare CBC 1999-2003, INTERREG IIIA 2004-2006, POWT 2007-2013), oddelegowanie zarządzania "funduszem małych projektów" jako nieodłącznego elementu tych programów na euroregiony, stworzenie odrębnej grupy roboczej dla euroregionów w ramach Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej na czele z Euroregionem Silesia, przystąpienie Polski i Czech do Unii Europejskiej i obszaru Schengen, stwarzały obiektywne uwarunkowania, które odgórnie ukierunkowały działalność Euroregionu Silesia w pierwszych piętnastu latach jego istnienia, przyczyniając się do jego znacznego rozwoju i ustabilizowania. Brak dokumentów planistycznych nie był oznaką jego stagnacji lub niewłaściwych decyzji strategicznych.

Jednak wraz z nowym okresem nadchodzącym po 2013 roku organy Euroregionu Silesia uświadomiły sobie potrzebę planowania strategicznego, przystąpiły więc do opracowania pierwszego w historii dokumentu strategiczno-planistycznego, który przedstawiałby systemowe narzędzie koordynacji i sterowania dalszej działalności i rozwoju euroregionu.

Obszerna część analityczna dokumentu poprzez opracowanie "mapping study" udostępnia dużą ilość informacji z obu stron granicy, zarówno ogólnych, które bez wątpienia przyczynią się do zrozumienia podstawowych różnic w obu krajach (np. w zakresie oświaty, gospodarki drogowej itp.), jak i konkretnych dotyczących obszaru euroregionu. Opracowane "mapping study" ma jednocześnie formę "polsko-czeskiego kompendium", które udostępnia zbiór wielu przydatnych informacji. Przeprowadzone badania ankietowe oraz prezentacja ich wyników pozwalają zaś na pozyskanie informacji dotyczących świadomości i postrzegania współpracy transgranicznej oraz euroregionu.

Projektowa część dokumentu, oparta na opracowanym "mapping study", badaniach ankietowych i opracowanych analizach SWOT, definiuje wizję, cele strategiczne i działania niezbędne zarówno do zapewnienia rozwoju obszaru i jakości życia mieszkańców Euroregionu Silesia, jak i do instytucjonalnego zapewnienia rozwoju euroregionu. Przykłady konkretnych projektów i działań pokazują natomiast sposób realizacji wyznaczonych celów i działań.

Opracowując część projektową Strategii uwzględniono potrzeby, na których zaspokojenie Euroregion Silesia może pośrednio lub bezpośrednio wpłynąć, a jednocześnie ujęto tu propozycje, na które wprawdzie Euroregion Silesia nie ma wpływu, ale uważa je z punktu widzenia rozwoju strategicznego swojego obszaru za ważne (np. w zakresie infrastruktury transportowej). Wśród realizatorów konkretnych proponowanych projektów lub działań znajduje się nie tylko Euroregion, ale także inne właściwe podmioty.

Strategia Rozwoju Euroregionu Silesia to otwarty dokument, który będzie na bieżąco uzupełniany i aktualizowany, aby w maksymalnym możliwym stopniu przyczyniał się do zrealizowania określonych celów i działań kluczowych dziedzin rozwoju, a tym samym do realizacji wizji strategicznej Euroregionu Silesia, aby stał się on "prosperującym polsko-czeskim regionem, który wspiera ideę jedności europejskiej i wspólnie rozwija swoją przyszłość w oparciu o współpracę partnerską".

14 SPISY

14.1 SPIS TABEL

Tabela 1 – Harmonogram realizacji projektu	9
Tabela 2 – Małoprzestrzenne obszary chronione w Euroregionie Silesia.....	13
Tabela 3 – Specjalne obszary ochrony siedlisk w czeskiej części Euroregionu Silesia	15
Tabela 4 – Obszary specjalnej ochrony ptaków sięgające na teren Euroregionu Silesia	16
Tabela 5 – Rodzaj i ilość obszarów chronionych na terenie polskiej części Euroregionu Silesia	18
Tabela 6 – Struktura użytkowania gruntów (stan na rok 2007)	19
Tabela 7 – Pomniki przyrody w polskiej części Euroregionu Silesia.....	20
Tabela 8 – Baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia w latach 1998-2013.....	21
Tabela 9 – Stowarzyszona baza członkowska czeskiej części Euroregionu Silesia w latach 1999-2012.....	23
Tabela 10 – Dane statystyczne o Euroregionie Silesia na dzień 31.01.2013r.	25
Tabela 11 – Podsumowanie „funduszy małych projektów“ w Euroregionie Silesia w okresie 1999-2013.....	28
Tabela 12 – Ilość osób zamieszkujących polską część Euroregionu Silesia w latach 2010-2012.....	34
Tabela 13 – Struktura wiekowa polskiej części Euroregionu Silesia w 2012 roku	34
Tabela 14 – Urodzenia, zgony, migracje w 2001 roku	35
Tabela 15 – Urodzenia, zgony, migracje w 2011 roku	35
Tabela 16 – Liczba urodzeń i zgonów (dane za rok 2012).....	35
Tabela 17 – Migracje ludności polskiej części Euroregionu (dane za rok 2012).....	36
Tabela 18 – Procentowy udział zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki powiatów Opava, Bruntál, Nový Jičín i Ostrava-město (2011).....	37
Tabela 19 – Liczba podmiotów gospodarczych na dzień 31.12.2012r. w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców	38
Tabela 20 – Najwięksi pracodawcy w czeskiej części Euroregionu Silesia	38
Tabela 21 – Strefy przemysłowe na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia	39
Tabela 22 – Podmioty wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w roku 2012.....	40
Tabela 23 – Największe zakłady produkcyjne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia	40
Tabela 24 – Strefy przemysłowe na terenie polskiej części Euroregionu Silesia.....	41
Tabela 25 – Stopa bezrobocia, liczba zarejestrowanych osób ubiegających się o zatrudnienie oraz wolne miejsca pracy.....	42
Tabela 26 – Ilość zgłoszonych ofert pracy od roku 2005	44
Tabela 27 – Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	44
Tabela 28 – Stosunek liczby osób wyjeżdżających do pracy do osób przyjeżdżających do pracy (dane za rok 2006)	45
Tabela 29 – Typy dróg na terenie kraju morawsko-śląskiego	46
Tabela 30 – Długość sieci drogowej w wybranych powiatach w km, stan na dzień 1. 1. 2013r.....	47
Tabela 31 – Opis własności oraz zarządców dróg i ruchu w Polsce	51
Tabela 32 – Drogowe przejścia graniczne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia	53
Tabela 33 – Drogi wojewódzkie i krajowe w km (stan na rok 2000)	54
Tabela 34 – Drogi publiczne ogółem w km	54
Tabela 35 – Drogi gminne wg lokalizacji w km (stan na rok 2000).....	54
Tabela 36 – Drogi powiatowe wg lokalizacji w km (stan na rok 2000).....	54

Tabela 37 – Struktura natężenia ruchu drogowego na odcinkach, na których natężenie ruchu przekracza 1000 pojazdów na 24h, stan na lata 2000, 2005, 2010	54
Tabela 38 – Stan połączeń komunikacji transportu publicznego	61
Tabela 39 – Opis europejskich, głównych i ponadregionalnych szlaków rowerowych i tras okólnych (pętli) biegnących przez teren czeskiej części Euroregionu Silesia	63
Tabela 40 – Ludność korzystająca z sieci wodociągowej wg gmin (stan na rok 2011).....	68
Tabela 41 – Procent ludności korzystającej z kanalizacji wg gmin członkowskich polskiej części Euroregionu Silesia	70
Tabela 42 – Ludność korzystająca z sieci gazowej w polskiej części Euroregionu Silesia	71
Tabela 43 – Ludność korzystająca z sieci gazowej w polskiej części Euroregionu Silesia – Korzystający z instalacji w % ogółu ludności.....	72
Tabela 44 – Dane na temat gospodarki odpadami w gminach członkowskich polskiej części Euroregionu Silesia	75
Tabela 45 – Czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne (stan na rok 2011).....	75
Tabela 46 – Liczba szkół wszystkich szczebli na obszarze polskiej części Euroregionu Silesia	81
Tabela 47 – Placówki opieki społecznej w wybranych powiatach, stan na 31.12.2011r.	82
Tabela 48 – Placówki profilaktyki społecznej w wybranych powiatach, stan na 31.12. 2011r.....	83
Tabela 49 – Instytucje pomocy społecznej działające na terenie polskiej części Euroregionu Silesia	84
Tabela 50 – Placówki służby zdrowia w wybranych powiatach, stan na 31.12.2011r.....	87
Tabela 51 – Informacje turystyczne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia, stan na dzień 7.6.2013r.	90
Tabela 52 – Zamki i pałace	94
Tabela 53 – Katedry, ważne kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe	94
Tabela 54 – Muzea, skanseny, ogrody zoologiczne, pomniki, zabytki techniki	95
Tabela 55 – Zabytki i miejsca objęte ochroną konserwatorską	96
Tabela 56 – Wydarzenia, festiwale	97
Tabela 57 – Zamki, pałace, dwory, zespoły parkowo-pałacowe.....	98
Tabela 58 – Katedry, kościoły, klasztory, kaplice, miejsca pielgrzymkowe, pomniki i obiekty sakralne	99
Tabela 59 – Muzea, skanseny, zabytki techniki, dziedzictwo kulturowe.....	101
Tabela 60 – Obiekty zabytkowe, pomniki historii, miejsca pamięci	102
Tabela 61 – Imprezy cykliczne, festiwale, wydarzenia kulturalne.....	103
Tabela 62 – Ścieżki edukacyjne na terenie czeskiej części Euroregionu Silesia.....	104
Tabela 63 – Atrakcje przyrodnicze polskiej części Euroregionu Silesia	106
Tabela 64 – Ścieżki edukacyjne / dydaktyczne na terenie polskiej części Euroregionu Silesia	107
Tabela 65 – Atrakcje sportowe polskiej części Euroregionu Silesia	110
Tabela 66 – Obiekty oferujące usługi agroturystyczne.....	115
Tabela 67 – Gospodarstwa agroturystyczne w polskiej części Euroregionu Silesia	117
Tabela 68 – Atrakcje turystyki wodnej w polskiej części Euroregionu Silesia.....	118
Tabela 69 – Turystyka konferencyjna – przykłady odpowiednich obiektów.....	119
Tabela 70 – Przykładowe zestawienie miejsc wyposażonych w infrastrukturę konferencyjną/kongresową w polskiej części Euroregionu Silesia.....	120
Tabela 71 – Jednostki policji w poszczególnych gminach czeskiej części Euroregionu Silesia	122
Tabela 72 – Jednostki policji/straży gminnej (miejskiej) w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia	124
Tabela 73 – Kategorie jednostek ochrony przeciwpożarowej w Republice Czeskiej.....	126

Tabela 74 – Jednostki ochrony przeciwpożarowej w czeskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia	127
Tabela 75 – Jednostki straży pożarnej w polskich gminach członkowskich Euroregionu Silesia	129
Tabela 76 – Harmonogram badań ankietowych według działań kluczowych	131
Tabela 77 – Liczba badanych respondentów i liczba oddanych ankiet	131
Tabela 78 – 4. Co było powodem niezłożenia wniosku w ramach POWT RCz-RP (w tym FMP)?	146
Tabela 79 – 6. Co odbiera Pan/Pani za główną barierę w opracowaniu wniosku o dofinansowanie w ramach POWT ?	147
Tabela 80 – 8. Dla których obszarów oczekujesz większej pomocy finansowej w ramach nowego POWT ?	148
Tabela 81 – 9. Które z poniżej wymienionych zakresów tematycznych planuje Pan/Pani do realizacji w ramach współpracy transgranicznej w nowym okresie programowania?	149
Tabela 82 – Wskazani partnerzy	150
Tabela 83 – 11. Czy ma Pan/Pani wystarczające informacje na temat Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP (w tym Funduszu Mikroprojektów)? (4 – wystarczająco dużo informacji, 1 - brak informacji).....	151
Tabela 84 – 12. Co by Pana/Panią motywowało do złożenia wniosku na transgraniczny projekt/-ty w nowym okresie programowania 2014-2020?.....	151
Tabela 85 – 17. Co według Pana/Pani stanowi główne przeszkody w rozwoju współpracy transgranicznej? (Należy określić: 1 – mała przeszkoda, 4 – duża przeszkoda).....	154
Tabela 86 – 18. Czy uważa Pan/Pani, że sekretariat Euroregionu Silesia jest? (Prosimy określić 5- najlepszy, 1-najgorszy)	155
Tabela 87 – Struktura wiekowa ludności w 2001 roku	191
Tabela 88 – Struktura wiekowa ludności w 2011 roku	192
Tabela 89 – Stopa bezrobocia w poszczególnych gminach wchodzących w skład czeskiej części Euroregionu Silesia (miesiąc grudzień, w %)	193
Tabela 90 – Dojazdy mieszkańców do pracy i jego % wyraz zawodowo czynnej populacji według poszczególnych gmin czeskiej części Euroregionu Silesia	194

14.2 SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 – Dynamika zmian liczby podróżnych (w tys.) oraz przewożonych ładunków (tys. ton) kolejną w kraju morawsko-śląskim za rok.....	56
Wykres 2 – Liczba podróżujących miejską komunikacją zbiorową w kraju morawsko-śląskim (mln osób).....	59
Wykres 3 – Liczba podróżujących (tys. osób) publiczną komunikacją autobusową oraz transport ładunków po drogach (tys. ton) w kraju morawsko-śląskim	61
Wykres 4 – Czy współpraca transgraniczna i jej wsparcie finansowe ze strony UE ma sens?	133
Wykres 5 – Czy znają Państwo Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP (POWT RCz-RP?	133
Wykres 6 – Czy składali już Państwo wnioski o dofinansowanie w ramach któregoś z programów?	133
Wykres 7 – Co było powodem niezłożenia wniosku w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP (w tym Funduszu Mikroprojektów)? (możliwość udzielenia kilku odpowiedzi).....	134

Wykres 8 – Czy uważają Państwo opracowanie wniosku w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP za trudne administracyjnie?.....	135
Wykres 9 – Co uważają Państwo za główną barierę w opracowaniu wniosku o dofinansowanie/realizacji projektu w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP?.....	135
Wykres 10 – Czy uważają Państwo ukierunkowanie tematyczne i zakres dziedzin wsparcia Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP za wystarczające?	136
Wykres 11 – W przypadku których dziedzin oczekiwaliby Państwo większej pomocy finansowej w ramach nowego programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP w przyszłym okresie programowania? (możliwość udzielenia kilku odpowiedzi).....	136
Wykres 12 – Jakie są Państwa planowane przedsięwzięcia projektowe w ramach współpracy transgranicznej? (możliwość udzielenia kilku odpowiedzi)	137
Wykres 13 – Czy byłoby Państwo zainteresowani złożeniem wniosku o dofinansowanie na mniejsze projekty transgraniczne (do 30 tysięcy EUR) w ramach Funduszu Mikroprojektów POWT RCz-RP?	138
Wykres 14 – Czy posiadają Państwo wystarczające informacje na temat Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej RCz-RP (w tym Funduszu Mikroprojektów)?	139
Wykres 15 – Co motywowałoby Państwa do złożenia wniosku na transgraniczny/e projekt/y w przyszłym okresie programowania?	139
Wykres 16 – Jaki obszar obejmuje Euroregion Silesia?.....	140
Wykres 17 – Są Państwo członkiem Euroregionu Silesia?	140
Wykres 18 – Dlaczego powstał Euroregion Silesia?	141
Wykres 19 – Czy sądzą Państwo, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i obszarów przygranicznych?	141
Wykres 20 – Co Państwa zdaniem stanowi główne przeszkody w rozwoju współpracy transgranicznej?	142
Wykres 21 – Czy uważają Państwo, że sekretariat Euroregionu Silesia jest?.....	142
Wykres 22 – Czy Euroregion Silesia powinien kontynuować swoją działalność jako Zarządzający Funduszem Mikroprojektów także w przyszłym okresie 2014 – 2020?	143
Wykres 23 – Czy sekretariat Euroregionu Silesia powinien oferować nowe usługi?	143
Wykres 24 – 1. Czy współpraca transgraniczna i jej wsparcie finansowe ze strony UE ma sens?.....	144
Wykres 25 – 2. Czy zna Pan/Pani Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska (POWT RCz-RP)?	145
Wykres 26 – 3. Czy składał/a już Pan/Pani wniosek o dofinansowanie w ramach któregoś z programów?	145
Wykres 27 – 5. Czy uważasz opracowanie wniosku w ramach POWT za trudne administracyjnie ?.....	147
Wykres 28 – 7. Czy uważa Pan/Pani zakresy tematyczne i treści obszarów wsparcia w ramach POWT za wystarczające ?	148
Wykres 29 – 10. Czy byłby Pan/Pani zainteresowany/a złożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach mikroprojektów transgranicznych (do 30 tysięcy EUR) w Funduszu Mikroprojektów nowego POWT RCz-RP 2014-2020?	151
Wykres 30 – 13. Jaki obszar obejmuje Euroregion Silesia?.....	152
Wykres 31 – 14. Czy jest Pan/Pani członkiem polskiej strony Euroregionu Silesia (lub Instytucja którą Pan/Pani reprezentuje)?	153
Wykres 32 – 15. Dlaczego powstał Euroregion Silesia?	153

Wykres 33 – 16. Czy sądzi Pan/Pani, że Euroregion Silesia spełnia swoją funkcję i przyczynia się do rozwoju współpracy transgranicznej i obszarów przygranicznych?	154
Wykres 34 – 19. Czy Euroregion Silesia powinien kontynuować swoje czynności jako Administrator Funduszu Mikroprojektów w kolejnych latach 2014 - 2020?	155
Wykres 35 – 20. Czy sekretariat Euroregionu Silesia powinien oferować nowe usługi?.....	156

14.3 SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 – Mapa Gmin członkowskich strony polskiej Euroregionu Silesia.....	17
Rysunek 2 – Schemat organizacyjny Euroregionu Silesia	26
Rysunek 3 – Stopa bezrobocia, liczba osób ubiegających się o zatrudnienie oraz ilość wolnych miejsc pracy w poszczególnych powiatach kraju morawsko-śląskiego pod koniec 2012 roku	43
Rysunek 4 – Najważniejsze ciągi komunikacyjne jezdne po czeskiej stronie Euroregionu Silesia	48
Rysunek 5 – Połączenie dróg I/11 i I/57	48
Rysunek 6 – Mapa natężenia ruchu w regionie w 2010 roku	49
Rysunek 7 – Sieć dróg krajowych (stan na dzień 28.05.2013r.).....	51
Rysunek 8 – Mapa drogowych odcinków sieci TEN-T w Polsce, horyzont czasowy do 2010	52
Rysunek 9 – Mapa sieci kolejowej w kraju morawsko-śląskim.....	56
Rysunek 10 – Mapa linii kolejowych w Polsce, Międzynarodowe linie AGC, AGTC.....	58
Rysunek 11 – Obsługiwany obszar według poszczególnych przedsiębiorstw komunikacji ...	60
Rysunek 12 – Mapa krajowych szlaków dalekobieżnych (na dzień 01.01.2013r.).....	62
Rysunek 13 – Natężenie ruchu rowerowego na drogach krajowych wg GPR	65
Rysunek 14 – Mapa zaopatrywania w wodę pitną	67
Rysunek 15 – Granice aglomeracji	69
Rysunek 16 – Mapa gazociągu tranzytowego i wewnątrz krajowego.....	71

14.4 SPIS SKRÓTÓW

RCz/CZ	Republika Czeska
ČD/KC	Koleje Czeskie sp. z o.o.
EO/RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców (RLM)
ERS	Euroregion Silesia
ESÚ/EUWT	Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej
UE	Unia Europejska
ha	Hektar
MAS/LGD	Lokalna Grupa Działania
MHD	Miejska Komunikacja Zbiorowa
MSK	Kraj Morawsko-Śląski
MT	Umiarkowanie Ciepła (Strefa Klimatyczna)
NPP	Narodowy Pomnik Przyrody
ODIS	Zintegrowany System Komunikacji Województwa Morawsko-śląskiego (wcześniej pod nazwą Ostrawski Zintegrowany System Komunikacji = ODIS)
OOV	Ostrawski Wodociąg Okręgowy
PHD	Międzymiastowa / Podmiejska Komunikacja Zbiorowa
PP	Pomnik Przyrody
PPa	Park Przyrodniczy
PR/PL	Rzeczpospolita Polska
PR	Rezerwat Przyrody
PS	Grupa Robocza
ŘS/ZGR	Zarządzająca Grupa Robocza
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa (Trans-European Transport Networks)
Mapping Study	(Cz:mapovací studie/PL:mapowanie badań) – określenie profilu regionu /wiele informacji z obu stron granicy/. W ramach badań zawiera się charakterystykę terytorium, w tym danych o ludności, środowisku, biznesie, rynku pracy, infrastrukturze, kulturze, sporcie, rekreacji, turystyce, a także sposób zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony mieszkańców.

15 ZAŁĄCZNIKI

15.1 ZAŁĄCZNIK NR 1 – TABELE

Tabela 87 – Struktura wiekowa ludności w 2001 roku

Gmina	Ogółem	Odsetek ludności w wieku		
		0 – 14	15 – 64	65 i więcej
Bolatice	4 157	16,05%	72,65%	11,31%
Brumovice	1 466	17,26%	72,37%	10,37%
Budišovice	469	18,34%	66,52%	15,14%
Čermná ve Slezsku	312	29,49%	63,78%	6,73%
Dobroslavice	680	14,85%	71,18%	13,97%
Dolní Benešov	4 346	17,23%	71,38%	11,39%
Dolní Životice	1 117	16,38%	70,90%	12,71%
Háj ve Slezsku	3 334	14,49%	68,51%	17,01%
Hlavnice	587	20,78%	69,68%	9,54%
Hlubočec	543	18,97%	68,88%	12,15%
Hlučín	14 355	15,84%	72,07%	12,09%
Hněvošice	1 026	17,54%	69,49%	12,96%
Holasovice	1 391	18,04%	66,43%	15,53%
Hrabyně	1 182	10,07%	77,50%	12,44%
Chlebičov	1 065	18,87%	68,08%	13,05%
Kobeřice	3 200	18,78%	69,50%	11,72%
Kozmice	1 813	16,00%	69,77%	14,23%
Krasov	347	17,00%	68,59%	14,41%
Kravaře	6 718	17,16%	69,89%	12,95%
Krnov	25 713	16,69%	70,54%	12,77%
Kyjovice	816	15,20%	63,97%	20,83%
Lichnov	1 320	15,83%	69,92%	14,24%
Litultovice	770	15,97%	71,95%	12,08%
Ludgeřovice	4 606	14,55%	70,10%	15,35%
Melč	613	15,66%	70,31%	14,03%
Mokré Lazce	1 073	15,00%	70,08%	14,91%
Neplachovice	834	15,47%	72,42%	12,11%
Nové Sedlice	460	17,61%	68,04%	14,35%
Oldříšov	1 319	18,88%	69,67%	11,45%
Opava	61 145	16,18%	70,93%	12,89%
Píšť	2 097	15,98%	69,34%	14,69%
Pustá Polom	1 361	16,83%	68,26%	14,92%
Rohov	601	18,14%	70,72%	11,15%
Slavkov	1 638	18,25%	71,79%	9,95%
Služovice	807	18,59%	71,00%	10,41%
Stěbořice	1 314	20,02%	67,58%	12,40%
Strahovice	896	20,20%	67,86%	11,94%
Sudice	657	17,05%	71,54%	11,42%
Štítina	1 191	16,29%	70,11%	13,60%
Těškovice	855	18,48%	67,95%	13,57%
Uhlířov	358	20,39%	67,04%	12,57%
Úvalno	956	19,87%	69,67%	10,46%
Velké Heraldice	1 609	18,15%	70,29%	11,56%
Velké Hoštice	1 667	17,58%	70,43%	12,00%
Vítkov	6 281	17,37%	70,20%	12,43%
Horní Benešov	2 463	18,19%	71,05%	10,76%
Horní Životice	335	20,00%	71,64%	8,36%
Sosnová	416	20,67%	67,55%	11,78%

Staré Heřminovy	228	18,86%	64,47%	16,67%
Nový Jičín	26 812	17,20%	71,26%	11,53%
Fulnek	6 049	17,23%	70,84%	11,94%
Odry	7 469	18,50%	69,53%	11,97%
Čavisov	444	20,27%	67,12%	12,61%
Dolní Lhota	1 235	14,01%	71,26%	14,74%
Horní Lhota	588	19,05%	67,86%	13,10%
Velká Polom	1 605	13,96%	71,03%	15,02%
RAZEM	23 0383	38,72%	168,14%	30,05%

Zródlo: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=5&cisl0tab=DEM1030CU&kapitola_id=370&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=5&pro_4_41=505927

Tabela 88 – Struktura wiekowa ludności w 2011 roku

Gmina	Ogółem	Ludność w wieku		
		0-14	15 - 64	65 a více
Bolatice	4 430	15,87%	70,77%	13,36%
Branka u Opavy	1 077	15,88%	70,84%	13,28%
Brumovice	1 489	14,78%	73,07%	12,16%
Budišov nad Budišovkou	3 036	15,28%	68,54%	16,17%
Budišovice	666	19,52%	70,42%	10,06%
Čermná ve Slezsku	363	19,01%	72,73%	8,26%
Dolní Benešov	1 203	47,88%	246,97%	54,53%
Dolní Životice	1 141	15,69%	69,68%	14,64%
Háj ve Slezsku	3 281	12,98%	68,21%	18,81%
Hať	2 575	14,21%	71,46%	14,33%
Hlavnice	630	15,08%	73,81%	11,11%
Hlubočec	576	16,32%	68,92%	14,76%
Hlučín	14 122	14,68%	68,12%	17,20%
Hněvošice	1 019	14,03%	73,50%	12,46%
Holasovice	1 377	15,54%	70,73%	13,73%
Hrabyně	1 173	13,64%	67,01%	19,35%
Hradec nad Moravicí	5 470	15,92%	251,22%	15,67%
Chlebičov	1 100	15,55%	69,36%	15,09%
Kobeřice	3 280	16,37%	71,28%	12,35%
Kozmice	1 826	13,58%	69,88%	16,54%
Kravaře	6 736	15,14%	70,09%	14,77%
Kyjovice	812	14,04%	66,50%	19,46%
Litultovice	840	19,17%	66,19%	14,64%
Melč	638	15,83%	68,50%	15,67%
Mikolajice	264	14,77%	72,73%	12,50%
Mokré Lazce	1 148	16,90%	68,82%	14,29%
Neplachovice	935	18,72%	67,38%	13,90%
Nové Sedlice	496	13,31%	71,98%	14,72%
Oldřišov	1 351	16,21%	71,50%	12,29%
Opava	58 281	14,30%	69,54%	16,16%
Píšť	2 108	13,71%	70,97%	15,32%
Pustá Polom	1 451	14,40%	67,88%	17,71%
Rohov	619	16,16%	71,41%	12,44%
Slavkov	1 864	17,27%	70,01%	12,71%
Služovice	815	12,27%	76,93%	10,80%
Stěbořice	1 399	16,73%	68,48%	14,80%
Strahovice	916	16,59%	70,96%	12,45%
Sudice	671	14,31%	73,03%	12,67%
Šilheřovice	1 596	15,66%	70,11%	14,22%
Štítina	1 204	16,53%	69,10%	14,37%
Těškovice	844	13,98%	70,26%	15,76%
Uhlířov	342	18,71%	69,59%	11,70%

Velké Heraltice	1 659	17,24%	67,51%	15,25%
Velké Hoštice	1 781	14,71%	72,82%	12,46%
Vítkov	5 981	14,40%	69,09%	16,52%
Horní Benešov	2 344	15,44%	70,82%	13,74%
Horní Životice	331	14,50%	72,51%	12,99%
Sosnová	410	14,88%	72,93%	12,20%
Staré Heřminovy	228	14,04%	63,60%	22,37%
Nový Jičín	23 867	15,19%	69,69%	15,13%
Fulnek	5 921	15,84%	68,91%	15,25%
Odry	7 423	16,06%	68,87%	15,07%
Ostrava	299 622	14,14%	69,31%	16,56%
Čavisov	518	14,48%	73,75%	11,78%
Dolní Lhota	1 405	14,95%	69,61%	15,44%
Horní Lhota	751	12,92%	74,97%	12,12%
Velká Polom	1 936	18,65%	66,12%	15,24%
RAZEM	489 341	14,56%	71,89%	16,21%

Zdroj: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=5&cislatab=DEM1030CU&kapitola_id=370&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=5&pr

Tabela 89 – Stopa bezrobocia w poszczególnych gminach wchodzących w skład czeskiej części Euroregionu Silesia (miesiąc grudzień, w %)

Nazwa gminy	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Branka u Opavy	6,2	8,7	7,2	6,4	6,4	7,2	5,8	4,9	8,7	9,9	6,4
Dolní Lhota	8,0	8,7	9,0	10,6	9,3	10,1	6,8	4,9	8,5	7,1	6,5
Slavkov	7,5	8,8	9,7	8,8	8,1	8,1	5,9	4,5	7,9	10,0	6,9
Kyjovice	8,3	7,8	8,8	6,9	7,7	7,4	5,5	4,7	7,2	7,7	7,2
Těškovice	8,3	10,9	8,8	9,0	9,2	8,3	7,3	6,9	12,1	8,3	7,3
Háj ve Slezsku	7,7	10,0	10,1	10,5	9,3	9,1	5,9	5,3	7,2	8,2	7,4
Mokré Lazce	8,9	8,5	8,2	7,8	6,3	7,1	5,2	4,2	7,1	6,1	7,6
Velké Polom	10,1	11,4	11,0	9,4	9,4	9,1	5,0	5,4	8,5	9,4	7,6
Čavisov	5,7	6,6	6,9	6,0	5,0	3,7	3,7	3,7	5,5	6,9	7,8
Hrabyně	9,9	12,4	10,5	9,2	7,4	7,0	5,2	5,5	7,8	10,2	7,9
Píšť	13,4	14,3	13,4	12,3	9,9	7,4	6,3	6,2	8,3	8,1	7,9
Nový Jičín	12,7	13,8	14,0	13,5	11,1	9,3	5,9	6,8	10,8	9,6	8,1
Hať	17,2	17,4	16,4	15,4	12,3	11,4	7,1	6,8	8,0	10,8	8,2
Darkovice	13,4	13,2	10,2	12,6	10,7	8,3	7,1	5,7	8,8	9,0	8,3
Litultovice	7,2	12,3	11,5	12,0	11,5	11,5	9,5	6,5	7,5	9,2	8,7
Melč	15,3	19,2	15,1	11,6	15,4	11,6	8,4	11,9	12,5	10,3	8,7
Uhlířov	7,8	10,0	9,3	8,7	9,8	10,4	8,7	7,1	12,0	11,5	8,7
Velké Heraltice	14,7	12,8	14,2	16,2	16,2	14,1	9,5	8,9	14,1	11,5	8,7
Hradec nad Moravicí	8,4	8,0	8,3	8,6	7,5	6,8	5,5	5,6	8,5	9,1	9,0
Neplachovice	9,2	8,5	9,5	8,6	7,9	6,3	7,4	6,1	12,2	8,8	9,0
Šilheřovice	14,0	14,7	14,7	14,4	11,2	8,5	8,7	7,0	10,5	10,2	9,1
Dolní Životice	7,5	6,4	7,4	8,4	10,1	10,1	7,2	4,9	10,5	14,2	9,4
Hlučín	15,4	16,0	16,5	15,5	13,4	11,6	8,1	7,6	10,3	11,1	9,5
Dolní Benešov	10,7	13,1	12,8	12,2	9,7	9,6	7,0	6,4	10,5	10,3	9,7
Hlavnice	7,3	9,3	8,4	8,7	8,7	8,7	6,5	5,8	8,7	12,9	9,7
Opava	10,5	11,4	11,6	11,2	10,6	10,1	7,5	6,4	9,7	11,0	9,7
Nové Sedlice	18,1	16,2	15,5	16,4	12,5	9,9	6,9	7,3	10,3	10,3	9,9
Pustá Polom	9,1	10,4	8,3	9,6	10,1	9,0	8,0	5,9	9,8	11,6	9,9
Velké Hoštice	10,2	9,2	11,0	12,0	11,3	8,5	7,9	5,7	8,9	11,2	9,9
Hněvošice	7,5	10,2	10,4	12,0	7,9	8,1	6,7	7,1	8,7	10,2	10,0
Kozmice	14,1	13,7	14,4	11,4	11,0	10,5	8,5	9,1	9,8	10,2	10,2
Bolatice	9,0	10,4	10,9	9,9	11,2	10,1	8,4	7,7	10,7	12,5	10,3
Horní Lhota	9,8	8,7	10,6	11,3	10,3	9,9	8,9	9,6	9,9	12,3	10,6
Stěbořice	8,6	9,3	9,7	7,4	8,9	9,4	7,2	6,8	8,0	10,7	10,8

Mikolajice	8,7	11,1	7,2	12,0	12,8	12,8	8,8	12,0	14,4	17,6	11,2
MSK	15,1	15,9	16,8	15,7	14,2	12,6	9,6	8,5	12,1	12,4	11,2
Holasovice	7,6	9,8	10,5	10,8	9,9	11,2	8,7	5,8	13,6	14,4	11,5
Ostrava	16,5	18,0	18,4	18,0	15,2	13,3	9,7	8,4	11,6	12,2	11,5
Štítina	8,4	9,8	9,2	9,7	7,7	8,2	6,0	6,6	10,2	11,4	11,7
Oldříšov	9,1	9,8	11,0	11,1	12,9	12,0	8,7	6,7	10,9	11,1	12,0
Brumovice	9,4	11,6	12,1	11,9	13,2	13,2	8,7	7,6	13,1	13,8	12,3
Kobeřice	10,5	12,1	12,4	10,7	12,0	10,6	9,1	9,1	13,4	15,6	12,4
Služovice	9,0	13,7	13,9	12,9	13,6	11,2	10,2	6,7	14,6	12,2	12,4
Chlebičov	9,6	10,2	9,9	10,9	9,1	8,4	8,0	7,2	8,6	13,2	12,5
Kravaře	11,3	12,1	13,7	13,9	13,6	13,2	10,2	9,9	13,8	15,3	13,2
Budišovice	12,4	11,5	17,4	12,4	13,3	11,5	7,8	9,2	13,8	12,4	13,3
Strahovice	10,4	10,2	10,8	12,8	12,0	10,4	10,8	8,9	11,8	12,0	13,3
Odry	16,3	17,8	17,2	15,8	13,6	11,4	9,5	10,3	16,5	18,5	14,2
Fulnek	17,7	17,9	19,0	17,9	15,6	11,1	8,3	9,5	18,1	17,8	14,4
Rohov	9,5	9,8	11,4	11,4	11,4	10,8	10,4	10,4	11,4	16,8	15,5
Sudice	15,0	14,4	16,0	14,2	16,6	14,8	10,9	10,6	20,8	20,2	15,7
Vítkov	18,4	19,5	19,3	18,0	16,6	14,4	13,2	13,8	17,3	18,3	15,7
Hlubočec	11,6	17,7	17,0	16,2	12,3	15,4	13,4	11,5	16,6	18,6	16,6
Horní Životice	28,0	26,8	25,3	18,8	20,8	19,5	13,6	16,9	24,7	24,0	16,9
Horní Benešov	18,9	18,3	21,7	19,3	19,3	15,5	13,5	13,7	19,1	19,1	17,1
Staré Heřminovy	23,1	23,1	26,7	27,8	16,7	11,1	11,1	10,0	24,4	27,8	17,8
Budišov nad Budišovkou	20,5	19,6	20,8	21,2	18,9	17,0	14,4	13,8	19,5	21,5	19,3
Sosnová	21,1	23,0	30,7	30,2	20,8	21,3	14,9	13,4	17,8	25,7	23,3
Černá ve Slezsku	25,2	21,3	23,4	18,8	22,1	21,4	20,8	24,7	39,6	35,7	40,9

Zródło: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>, opracowanie własne

Uwaga: Statystyki nie są już od 01.01.2012 monitorowane przez urząd pracy

Tabela 90 – Dojazdy mieszkańców do pracy i jego % wyraz zawodowo czynnej populacji według poszczególnych gmin czeskiej części Euroregionu Silesia

Nazwa gminy	2001		2011	
	wyjazd do pracy poza miejscowością	% udział EAO	wyjazd do pracy poza miejscowością	% udział EAO
Bolatice	1 051	52	551	25
Branka u Opavy	350	68	184	35
Brumovice	333	45	164	21
Budišov nad Budišovkou	266	17	150	9
Budišovice	137	63	153	70
Čavisov	145	69	109	50
Černá ve Slezsku	77	49	30	19
Dolní Benešov	880	83	490	22
Dolní Lhota	447	71	254	40
Dolní Životice	243	50	110	22
Fulnek	840	29	663	22
Háj ve Slezsku	983	64	545	34
Hať	722	62	447	38
Hlavnice	137	45	72	23
Hlubočec	151	61	78	30
Hlučín	3 308	49	1 896	27
Hněvošice	321	67	168	33
Holasovice	378	57	163	24
Horní Benešov	281	23	211	19
Horní Lhota	194	68	146	50
Horní Životice	78	45	45	29
Hrabyně	227	43	111	20
Hradec nad Moravicí	1 012	40	612	24

Chlebičov	347	68	263	51
Kobeřice	847	56	458	29
Kozmice	548	64	261	29
Kravaře	1 478	48	759	23
Kyjovice	223	62	145	40
Litultovice	210	54	103	25
Melč	157	40	71	22
Mikolajice	96	33	53	42
Mokrý Lazce	363	72	222	42
Neplachovice	280	64	136	30
Nové Sedlice	142	67	87	37
Nový Jičín	2 431	18	1 612	11
Odry	671	18	443	12
Oldřívov	388	58	192	28
Opava	3 238	11	2 444	7
Ostrava	8 124	5	6 419	4
Píšť	617	62	308	30
Pustá Polom	416	64	201	30
Rohov	191	63	75	25
Slavkov	567	65	290	33
Služovice	274	68	154	38
Sosnová	87	41	45	22
Staré Heřminovy	53	58	25	27
Stěbořice	368	59	222	34
Strahovice	294	73	138	33
Sudice	168	51	87	26
Šilheřovice	400	53	235	30
Štítina	376	66	183	31
Těškovice	283	67	173	41
Uhlířov	122	67	59	32
Velká Polom	454	60	322	41
Velké Heraltice	346	44	155	19
Velké Hoštice	513	64	267	32
Vítkov	449	15	305	9
RAZEM	38 082	---	24 264	---

Zdroj: Spis ludności, domów i mieszkań z 2001 a 2011 roku

15.2 ZAŁĄCZNIK NR 2 – MIEJSCA PRZEJŚĆ GRANICZNYCH

Przejście graniczne Úvalno – Branice

Przejście graniczne Skrochovice – Boboluszki

Przejście graniczne Držkovice/Dzierżkowice

Przejście graniczne Vávorice/Wiechowice

Przejście graniczne Opava/Pilszcz

Przejście graniczne Hněvošice/Ściborzyce Wielkie

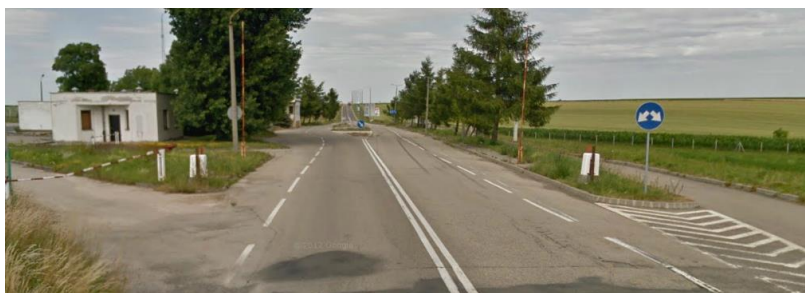
Przejście graniczne Třebom/Kietrz

Przejście graniczne Třebom/Gródczanki

Przejście graniczne Sudice/Pietraszyn

Przejście graniczne Chuchelná/Krzanowice

Przejście graniczne Pišť/Owsiszcze

Przejście graniczne Hať/Tworków

Przejście graniczne Hat' u Hlučína/Rudyszwałd

Przejście graniczne Šilheřovice/Chałupki

